

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
STŘEDISKO VZDĚLÁVACÍ POLITIKY

Reflexe vzdělání a uplatnění absolventů vysokých škol

Výsledky šetření REFLEX 2013

Jan Koucký, Radim Ryška a Martin Zelenka

Praha, 2014

Zpracováno Střediskem vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze jako součást projektu ***Vysokoškolské systémy a instituce 2014: Trendy vývoje a společenské souvislosti*** financovaného MŠMT a řešeného v roce 2014.

Reflexe vzdělání a uplatnění absolventů vysokých škol

Výsledky šetření REFLEX 2013

Jan Koucký, Radim Ryška a Martin Zelenka

Středisko vzdělávací politiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova v Praze
Praha 2014

Obsah

Výsledky šetření projektu REFLEX 2013: celkové shrnutí.....	8
Úvod: o projektu REFLEX.....	15
Projekt Reflex: východiska a dosavadní vývoj.....	15
Cíle projektu Reflex 2013	18
O této publikaci.....	19
PRVNÍ KAPITOLA: Absolventi vysokých škol na trhu práce.....	21
1.1 Kvalifikovaná pracovní místa a vysokoškoláci na trhu práce	22
1.2 Absolventi vysokých škol a požadovaná kvalifikační úroveň	32
1.3 Vhodnost vystudovaného oboru studia.....	44
1.4 Jak vypadá přechod ze vzdělávání do práce	47
1.5 Příjmy.....	54
1.6 Jaké mají absolventi kompetence.....	57
1.7 Pohled zaměstnavatelů	63
DRUHÁ KAPITOLA: Přehled výsledků projektu REFLEX 2013	67
2.1 Hodnocení vysokoškolského vzdělání	68
2.1.1 Motivace ke studiu na vysoké škole.....	69
2.1.2 Motivace ke studiu na vysoké škole: odlišnosti podle oborů.....	70
2.1.3 Motivace k volbě vybraného studia	71
2.1.4 Základní charakteristiky absolvovaného studia	72
2.1.5 Základní charakteristiky absolvovaného studia – oborové rozdíly	73
2.1.6 Základní charakteristiky absolvovaného studia – VŠ	74
2.1.7 Způsoby výuky	75
2.1.8 Způsoby výuky: práce ve skupinách a přednášky	76
2.1.9 Způsoby výuky: projekty a řešení problémů a učitel jako hlavní zdroj informací	77
2.1.10 Způsoby výuky: praktické dovednosti, zkušenosti a teoretické znalosti	78
2.1.11 Způsoby výuky: stáže a praxe a účast ve výzkumných projektech	79
2.1.12 Způsoby výuky: tvorba textů a písemných materiálů a ústní prezentace	80
2.1.13 Stáže či praxe jako součást studia	81
2.1.14 Hodnocení studijní nabídky a podmínek studia.....	82
2.1.15 Hodnocení studijní nabídky a podmínek studia, vysoké školy	83
2.1.16 Kvalita vyučujících	85
2.1.17 Kvalita fakulty (školy)	86
2.1.18 Opakování volba vysokoškolského studia.....	87
2.1.19 Kvalita vyučujících, školy, opakování volba - VŠ.....	89

2.1.20 Doba věnovaná studijním a jiným aktivitám	90
2.1.21 Hodnocení vysokoškolského vzdělání - shrnutí.....	91
2.2 Přechod na trh práce.....	93
2.2.1 Pracovní zkušenost před a během studia.....	94
2.2.2 Posouzení studia jako dobrého základu pro další rozvoj a karieru	95
2.2.3 Hodnocení studia jako základu pro vstup do práce a zvládání současných pracovních úkolů.....	96
2.2.4 Hodnocení studia jako základu pro budoucí pracovní kariéru a další učení v rámci práce.....	97
2.2.5 Hodnocení studia jako základu pro: osobní rozvoj a rozvoj podnikatelských schopností.....	98
2.2.6 Hodnocení studia jako základu pro vstup do práce, další učení, pracovní kariéru, osobní rozvoj a rozvoj podnikatelských schopností – VŠ – Bc.....	99
2.2.7 Hodnocení studia jako základu pro vstup do práce, další učení, pracovní kariéru, osobní rozvoj a rozvoj podnikatelských schopností – VŠ – Mgr.....	101
2.2.8 Hodnocení studia jako základu pro vstup do práce, další učení, pracovní kariéru, osobní rozvoj a rozvoj podnikatelských schopností – VŠ – Phd.....	102
2.2.9 Věk absolventů v době absolvování vysoké školy.....	103
2.2.10 Práce v době absolvování vysoké školy.....	104
2.2.11 Způsoby hledání první práce	105
2.2.12 Délka přechodu mezi ukončením školy a nástupem do první práce.....	106
2.2.13 Kvalifikační náročnost – ISEI	107
2.2.14 Příjem z první práce	109
2.2.15 Shoda oboru vzdělání a oboru první práce	110
2.2.16 Požadovaná úroveň vzdělání v první práci	112
2.2.17 První práce odpovídající oboru a úrovni vzdělání	114
2.2.18 První práce odpovídající oboru a úrovni vzdělání, vysoké školy	116
2.2.19 Přechod na trh práce - shrnutí	117
2.3 Současná práce	119
2.3.1 Vývoj zaměstnání podle hlavních profesních skupin.....	120
2.3.2 Profese absolventů – skupiny fakult.....	121
2.3.3 Kvalifikační náročnost současné práce – vývoj, skupiny fakult.....	123
2.3.4 Absolventi ve skupinách odvětví	124
2.3.5 Nevhodnější vzdělání – vývoj, skupiny fakult.....	126
2.3.6 Práce v oboru – vývoj, skupiny fakult	129
2.3.7 Práce odpovídající oboru a úrovni vzdělání	131
2.3.8 Příjem – vývoj, skupiny fakult.....	137
2.3.9 Práce absolventů podle sektoru	139
2.3.10 Využití znalostí v zaměstnání – vývoj, skupiny fakult.....	140
2.3.11 Spokojenost se současnou prací	142

2.3.12 Souhrnné údaje za vysoké školy	144
2.3.13 Výhoda měřená příjmem a ISEI u těch, kdo pracují v oboru	148
2.3.14 Výhoda měřená příjmem a ISEI u osob s odpovídající úrovní vzdělání.....	149
2.3.15 Současná práce - shrnutí	150
2.4 Kompetence	152
2.4.1 Celkové srovnání úrovní kompetencí	153
2.4.2 Kompetence nabyté vysokoškolským vzděláním.....	154
2.4.3 Vlastní úroveň kompetencí absolventů.....	156
2.4.4 Úroveň kompetencí požadovaná v zaměstnání.....	157
2.4.5 Kompetence podle úrovně dosaženého vzdělání	158
2.4.6 Rozložení úrovně kompetencí, na které je kladen největší důraz ve vzdělávání	161
2.4.7 Rozložení úrovně nejžádanějších měkkých kompetencí.....	162
2.4.8 Struktura absolventů podle požadovaných úrovní kompetencí v zaměstnání	164
2.4.9 Skupiny fakult a kompetencí: úroveň získaná vzděláním podle typu vzdělání	169
2.4.10 Vlastní a vyžadované podle skupin fakult	170
2.4.11 Kompetence nabyté vysokoškolským vzděláním, vysoké školy	176
2.4.12 Kompetence vlastní a vyžadované, vysoké školy.....	180
2.4.13 Kompetence - shrnutí	188
LITERATURA	190
PŘÍLOHA: Metodologie sběru, proces sběru, příprava datového souboru v projektu REFLEX 2013.....	192

Výsledky šetření projektu REFLEX 2013: celkové shrnutí

Stručně o vlastním šetření

V roce 2013 proběhlo již v řadě třetí šetření s názvem REFLEX. První bylo jako součást šetření mezinárodního projektu realizováno v roce 2006, druhé a třetí jako národní v letech 2010 a 2013. Třetího šetření REFLEX 2013 o uplatnění absolventů vysokých škol na trhu práce a jejich hodnocení získaného vzdělání se stejně jako předchozích účastnila naprostá většina veřejných vysokých škol a v tomto zatím posledním šetření také výraznější počet (15) soukromých vysokých škol. Bylo sebráno 32 721 plně vyplněných dotazníků a dalších 2 617 rovněž využitelných pro velkou část analýz. Po čištění dat činí počet celkově využitelných dotazníků 34 665, přitom 32 048 je úplně vyplněných. Všechny vysoké školy, které se šetření zúčastnily, obdržely sebraná data za své absolventy pro vlastní využití.

V šetření byl využit dotazník, který byl postupně od prvního použití modifikován, avšak podstatná část otázek je zachovávána pro možnost sledování změn v čase. Dotazník sestával z otázek na vzdělání před vysokou školou, o praxi před a během studia, respondenti uvedli všechna absolvovaná vysokoškolská studia, hodnotili nejvyšší absolvované vysokoškolské studium (proč se ke studiu rozhodli, posoudili různé charakteristiky studijního programu, studijní nabídky a podmínek studia, hodnotili kvalitu vyučujících), uvedli, jak získali první zaměstnání, jakou profesi a v jakém odvětví v něm vykonávali, zda první zaměstnání odpovídalo dosažené úrovni a oboru studia; absolventi dále vypovídali o své profesní historii a případné nezaměstnanosti a obdobné informace jako u prvního zaměstnání podali také o svém současném zaměstnání, přitom tuto informaci rozšířili také o informacích o zaměstnavateli. Poměrně rozsáhlý prostor byl věnován kompetencím: byla zjišťována úroveň kompetencí, kterou absolventům dalo vysokoškolské vzdělání, absolventi hodnotili svoji vlastní úroveň kompetencí a pak také úroveň, kterou potřebují ve svém současném zaměstnání.

Podíl osob s terciárním vzděláním na trhu dále roste

Zkoumání postavení absolventů vysokých škol na trhu práce má v této době stálého nárůstu terciárně vzdělaných v pracovní síle nezmenšenou důležitost, spíše naopak. Očekává se, podle trendu počtu osob v terciárním vzdělávání, že ze současných více než 22 % osob s terciárním vzděláním v pracovní síle bude podíl dále dynamicky růst. Jen od poloviny devadesátých let podíl totiž narostl z hodnoty jen málo překračující 10 % vysokoškolsky vzdělaných osob. Nárůst osob s vysokoškolským vzděláním na trhu práce se projevuje samozřejmě v globálních charakteristikách jejich uplatnitelnosti, jako je struktura profesí, do nichž absolventi nastupují a v nichž po několika letech své praxe pracují. Zvýšil se jejich podíl v profesích, v nichž byl ještě před několika lety podíl vysokoškoláků téměř nulový, jako jsou úřednické profese (ISCO 4) a profese pracovníků ve službách a prodeji (ISCO 5). Logicky tak z celkového počtu klesl podíl vysokoškoláků, kteří pracují v profesích obvykle považovaných za vysokoškolské. Nejedná se přitom jen o obsazení pozic z hlediska statistického srovnání. V některých profesích se totiž mění obsah práce, a co bylo dříve považováno za středoškolskou pozici, může postupem času přerůst do pozice minimálně bakalářské. To se v mnoha případech také děje. Avšak ne s takovou rychlostí, s jakou na trhu

práce přibývají noví absolventi vysokých škol. Sami absolventi podle hodnocení vzdělání požadovaného na jejich pracovní místo ve stále větší míře vypovídají, že na jejich pracovní místo vysokoškolské vzdělání potřebné není a že zdaleka nevyužívají dovednosti získané při studiu. To je však jen část mozaiky, protože z hlediska jejich spokojenosti a opakování volby studia již takové rozdíly znatelné nejsou. Tím, že vysokoškolské studium absolvují lidé, kteří by ještě před několika lety na studium ani nepomysleli a s ukončeným maturitním vzděláním by na trhu práce nalezli odpovídající pracovní pozici (jsou zde myšleni především absolventi maturitních učebních oborů a středních odborných škol, kteří neměli na středoškolské úrovni kdovíjaké výsledky a neměli tedy ani další studijní ambice), jejich hodnocení jsou pak jiná, než bychom možná očekávali. Jsou v podstatě s prací spokojeni a opakovaně by volili obdobné vzdělání, které absolvovali – a to bez ohledu na to, jaké uplatnění jim to přineslo. Je také zřejmé, že na pracovním trhu dochází k větší konkurenci. I takoví absolventi vysokých škol, kteří možná ani dříve nebyli kdovíjak kvalitní, se dobře uplatňovali především proto, že lidé s jejich vzděláním byli potřební. Nyní však mají mezi sebou konkurenci a samotný titul pro získání dobrého místa již nestačí a jak vypovídají také zaměstnavatelé, většina z nich se dívá na to, co absolventi opravdu umí a samotný titul není to hlavní při rozhodnutí, zda budou přijati.

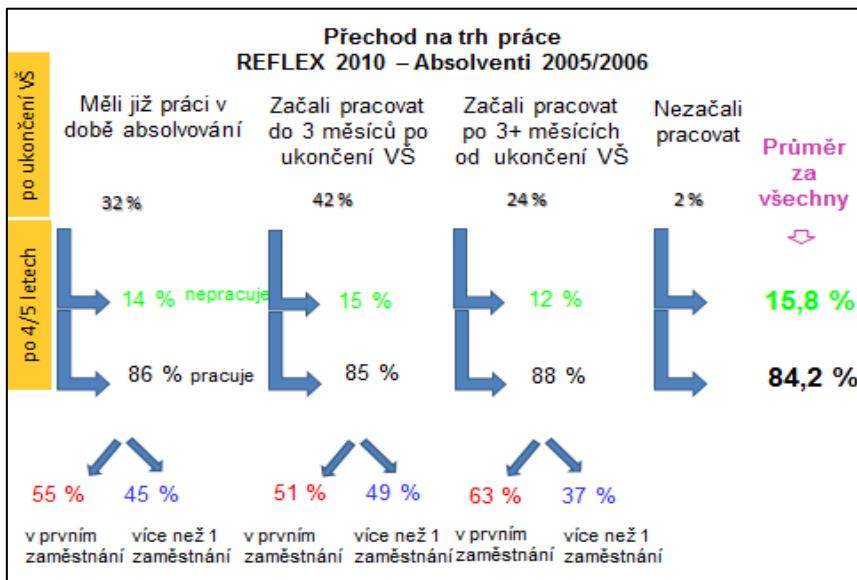
Změny v příjmech

Dílem v důsledku ekonomických potíží a dílem zvýšeným podílem absolventů na pracovním trhu absolventům v průměru klesávají příjmy. Pokles ovšem není plošný. Rozdíl je mezi obory a také mezi vysokými školami. Například nedostatek techniků nutí zaměstnavatele jejich příjmy zvyšovat, na druhé straně přebytek ekonomů jejich příjmy snižuje. Avšak ne všem. Zatímco absolventům pražské VŠE a absolventům Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy příjmy neklesly, u jiných, především soukromých a regionálních vysokých škol s často novými fakultami, pokles zřejmý je. I mezi soukromými vysokými školami jsou rozdíly a absolventi některých mají zcela srovnatelné uplatnění s absolventy tradičních vysokých škol. Zaměstnavatelé navíc sami potvrzují, že si všimají, odkud mají absolventi titul. Obdobné je to i v případě právnických oborů, které se vždy řadily k nejlépe placeným. Vznik nových studijních oborů, které absolventi ukončují na bakalářské úrovni a mnohdy ani nepracují v soudnictví nebo v tradičních právnických zaměstnáních, zhoršují v průměru jak strukturu pracovních pozic absolventů právnických oborů, tak jejich platové ohodnocení. Pokles příjmů nastal také u absolventů humanitních a zemědělských oborů. Na druhé straně platy i přes celkový pokles narostly v průměru vedle techniků také absolventům přírodovědných, lékařských a pedagogických oborů.

Pracovní kariéra absolventů

Mezi charakteristiky, u nichž je možné sledovat jejich další růst, je podíl absolventů, kteří mají již během studia zaměstnání. Zvýšení mezi roky 2010 a 2013 je navíc poměrně výrazné. Zatímco absolventi ze šetření v roce 2010 pokračovali ve 32 % případů po ukončení studia v zaměstnání, které měli již během studia, u absolventů ze šetření v roce 2013 to bylo již ve 48 % případů. Absolventi se tedy přizpůsobují sdíleným zkušenostem, že lidé s praxí hledají uplatnění snadněji a samozřejmě nejsnadnější přechod zažívají ti, kteří již práci při ukončení studia mají. Zároveň se však z výsledků šetření v roce 2013 potvrzuje to, co bylo zjištěno již ve výsledcích šetření roku 2010: absolventi, kteří zůstávají ve svých zaměstnáních, které měli již během studia, jsou na tom v průměru po několika dalších letech zaměstnání hůře, než ti, kteří práci několikrát vyměnili. Nastává totiž zřejmě to, že zaměstnavatelé vlastně ani nezaregistroují, že absolvent studium dokončil, a nic jej příliš nemotivuje zlepšit jeho finanční

ohodnocení, zatímco u těch, kteří práci mění, je často nové místo spojeno s přáním zaměstnavače získat potřebnou pracovní sílu, za což jsou ochotni také něco zaplatit. Tento vzorec však není univerzální a jako v mnoha případech je potřeba uvažovat oborové odchylky.

Obecně se ukazuje, že čím déle trvá přechod na trh práce, tím menší profesní úspěch absolvent má. Názorně to ukazuje následující schéma, kde jsou srovnány indikátory profesního úspěchu jako je spokojenost s prací, úroveň nevhodnějšího vzdělání pro vykonávanou pracovní pozici, příjem a ISEI (International Socio-Economic Index – Mezinárodní index socioekonomického statusu povolání) je kontinuálním ukazatelem, který slouží k měření společenského postavení člověka na základě jeho povolání.) Jasně dokládá, že absolventi, kteří si našli svoji první práci po více než 3 měsících od absolvování, jsou významně méně spokojeni se svou prací, mají nižší příjem a pracují na pracovních pozicích, které jsou méně kvalifikačně náročné než absolventi, kteří měli práci již v době absolvování nebo si našli práci v průběhu prvních tří měsíců po absolvování.

Absolventi 4 roky po ukončení VŠ a profesní úspěch

Kategorie	Měli již práci v době absolování		Začali pracovat do 3 měsíců po ukončení VŠ		Začali pracovat po 3+ měsících od ukončení VŠ	
	% Pracuje	% V první práci	% Pracuje	% V první práci	% Pracuje	% V první práci
48 %	44 %	28 %	48 %	21 %	48 %	
	56 %		52 %		52 %	
Spokojenost	4,03	4,12	3,89	3,93	3,78	3,89
Vhodné vzdělání	3,77	3,75	3,81	3,74	3,46	3,49
Plat (Kč)	116% 29.000	138% 34.500	108% 27.000	116% 29.000	100% 25.000	100% 25.000
Kvalifikační nár. (ISEI)	62,4	65,0	65,4	65,0	60,3	61,1

Spokojenost se současnou prací: 1:velmi nespokojený ... 5:velmi spokojený

Nevhodnější vzdělání pro práci: 1: SŠ 2: VOŠ 3: Bc. 4: Mag. 5: Ph.D.

Spokojenost s prací

Jedna taková odchylka je zřetelná v hodnocení spokojenosti s vykonávanou prací. Spokojenost je založena na více faktorech, jako jsou plat, kvalifikační náročnost vykonávané práce, společenský status povolání, využití vlastních dovedností či míra tvořivosti uplatněné v práci, nebo dobrý pracovní kolektiv a celkové pracovní podmínky. V situaci, kdy zaměstnavatelé vyhledávají absolventy s technickým vzděláním, vytvářejí jim jak lepší platové, tak pracovní podmínky. Projevuje se to pak v nárůstu jejich spokojenosti, která od minulého šetření v roce 2010 u absolventů technických oborů výrazně narostla. V případě mnoha jiných skupin oborů, mimo jiné u ekonomů, k tomu nedošlo, či byl trend spíše opačný. Nejzřetelnější pokles spokojenosti se svojí prací nastal u absolventů zemědělských oborů, což odráží úroveň mnoha jiných charakteristik vztažených k absolventům zemědělských oborů.

Hodnocení získaného vzdělání

V části výpovědí, kde absolventi hodnotili dobu vzdělávání na vysoké škole, k nijak výrazným změnám nedošlo. Je to pochopitelné, proměny v metodách výuky či jiných podmírkách vzdělávání se na vysokých školách z podstaty nemohou projevit z roku na rok. Jedná se tedy spíše o tendenci. Ani v nich však nejsou zřetelné žádné výrazné změny. Také tato kohorta absolventů hodnotí, stejně jako kohorty předchozí, že vzdělávání je hodně zaměřeno na získávání teoretických znalostí a málo na praktické dovednosti a nabývání zkušeností. Trend snížení úlohy učitele jako hlavního zdroje informací, který se projevil ve výsledcích šetření mezi roky 2006 a 2010 se v roce 2013 zastavil a na stejném úrovni je od roku 2006 vnímáno i postavení účasti na řešení projektů a problémů ve výuce, což platí i pro práci ve skupinách. Mírný nárůst byl zaznamenán v podílu účasti absolventů na výzkumných projektech a v podílu praxí a stází. Mírně kladněji než v roce 2010 hodnotí absolventi i kvalitu vyučujících, což v průměru znamená, že absolventi hodnotí dvě třetiny vyučujících jako velmi kvalitní. Mezi samotnými školami jsou však znatelné rozdíly.

Při hodnocení, k čemu je vlastně studium dobré, došlo z hlediska relace absolvovaného studia a uplatnitelnosti na trhu práce k postupnému mírnému rozvolnění tohoto vztahu. Ukazuje se to například z odpovědí na otázky „Do jaké míry je absolvované studium dobrým základem - pro vstup do práce; pro zvládání současných pracovních úkolů; pro budoucí pracovní kariéru“. K největšímu poklesu došlo u hodnocení, nakolik je absolvované studium dobrým základem pro rozvoj podnikatelských dovedností. Naopak k mírnému posílení došlo při hodnocení studia jako dobrého základu pro vlastní osobní rozvoj. I to však může být důsledkem toho, že určitá část absolventů sice nezískala odpovídající zaměstnání, jaké bychom u absolventa vysoké školy očekávali, avšak kladně je hodnocen vliv vysokoškolského studia pro jejich šíření pojatý osobní rozvoj, který je však také pro dobré pracovní uplatnění nezbytný.

Opakovaná volba studia

Nejkomplexnějším hodnocením dosaženého vzdělání je zřejmě odpověď na otázku, zda by absolventi opakovali svoji volbu při studiu vysoké školy, studijního oboru či studia vůbec. Přes všechno, co jsme výše uvedli o průměrném zhoršení postavení absolventů na trhu práce, nejsou změny v hodnocení opakované volby nijak výrazné. Stále by stejně jako v letech 2006 a 2010 průměrně dvě třetiny absolventů opakovaly volbu vysoké školy i studijního oboru. Něco málo přes 12 % absolventů by volilo jiný obor na stejně vysoké škole a necelých 6 % absolventů by volilo stejný studijní program ale na jiné vysoké škole. Ovšem

asi 15 % absolventů by volilo jiný obor na jiné vysoké škole. Rozdíly mezi školami jsou však podstatné: existuje dosti vysoký počet škol, které by opakovalo více než 85 % absolventů, ale je také téměř stejně vysoký počet škol, které by chtělo znovu studovat jen 70 % absolventů. Mírný nárůst ve výši jednoho procentního bodu nastal u těch, kteří by studovat nešli vůbec. Je možné se však domnívat, že se jedná právě o ty, kteří by dříve nešli studovat vůbec, protože tento nárůst se týká především absolventů bakalářského studia.

Motivace ke studiu

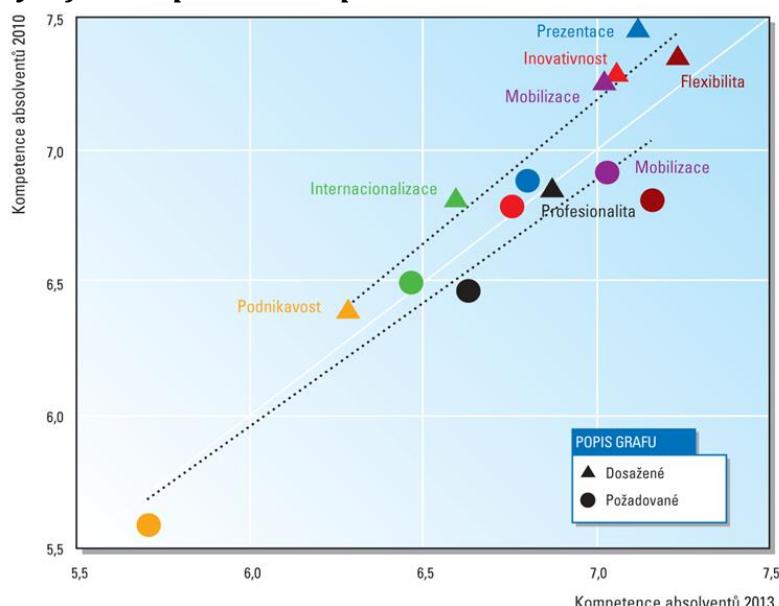
Poprvé byla v šetření v roce 2013 položena otázka ohledně motivací k vysokoškolskému studiu. Tři čtvrtiny absolventů uvedlo, že jejich motivací ke studiu bylo rozvíjení vlastní vzdělanosti, znalostí a dovedností. Získat možnost dobré profesní kariéry bylo výraznou motivací pro asi 57 % absolventů a získání vysokoškolského titulu pro 48 % absolventů. Prohloubit svůj zájem o konkrétní obor bylo zásadní motivací pro 42 % absolventů a pro 40 % možnost získání dobře placené práce. Jako šestý faktor podle důležitosti dopadlo hodnocení motivace pro vysokoškolské vzdělání „Získat dobré postavení ve společnosti“, to platí pro 29 % absolventů. Jen necelých 7 % absolventů uvedlo jako výraznou motivaci pro vysokoškolské studium oddálení vstupu do praxe spojenou s možností dále žít studentským životem a pro málo přes 5 % absolventů bylo motivací pokračovat v rodinné tradici.

Kompetence absolventů

Důležitou součástí šetření REFLEX je posouzení úrovně kompetencí, tedy dovedností a znalostí, která je požadována na pracovních místech, které absolventi zastávají. Zároveň je pro možnost odpovídajících relací zjišťováno hodnocení absolventů, jakou úrovně kompetencí mají sami a na jaké úrovni daných kompetencí je připravila vysoká škola. Při hodnocení úrovně kompetencí mezi absolventy je nutné rozlišit, na jakých pracovních místech pracují. Ti, kteří pracují na místech s vyšší kvalifikační náročností, tedy v tradičních nebo i nových vysokoškolských profesích, mají úroveň kompetencí vyšší a také na jejich pozicích je vyžadována úroveň výrazně vyšší než na pozicích těch absolventů, kteří jsou na pracovních pozicích s nižší kvalifikační náročností. Mírný pokles průměrné úrovně kompetencí je tak dán nárůstem podílu absolventů na pozicích s nižší kvalifikační náročností. V obou skupinách, tedy mezi absolventy na pozicích s vyšší kvalifikační náročností a na pozicích s nižší kvalifikační náročností k žádným výrazným změnám nedošlo.

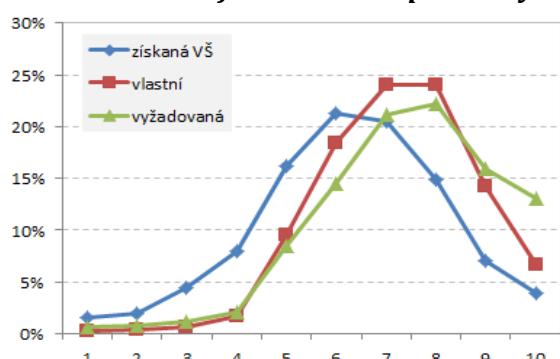
Oproti vlastním kompetencím absolventů však úroveň požadovaná v zaměstnání spíše mírně roste. V největší míře narostly požadavky na kompetence spojené s flexibilitou. Ta ještě společně s kompetencemi inovace a znalostní management, mobilizace lidských zdrojů a prezentace patří k těm kompetencím, které jsou na pracovních pozicích zastávaných absolventy vysokých škol vyžadovány v nejvyšší míře. Na druhé straně v průměru v nejnižší míře je podle šetření REFLEX požadována podnikavost. Rozpor, který tady nastává mezi vnímáním absolventů a zaměstnavatelů, může být dán do jisté míry odlišnými očekáváními, která mají jednotliví aktéři od svých pracovních pozic.

Vývoj ve skupinách kompetencí

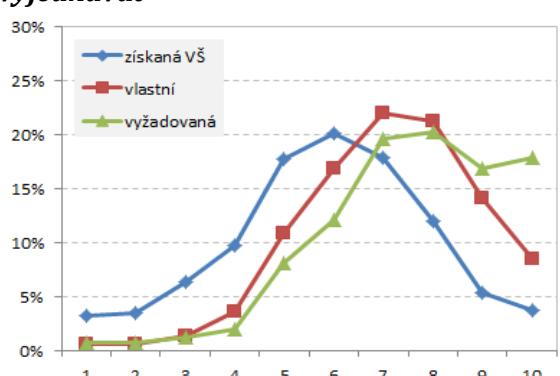

Profesní odbornosti nejsou mezi kompetencemi vyžadovány v nejvyšší míře, jejich zvládnutí se považuje za samozřejmé. Naopak požadovány jsou více mnohé tzv. měkké kompetence (interpersonální). Zajímavé je, že absolventi vypovídají, že je ovládají na vyšší úrovni než svoji odbornost.

Dovednost identifikovat a řešit problémy

Dovednost komunikovat s lidmi, vyjednávat

Na nejvyšších úrovních především měkkých či interpersonálních kompetencí existují disproporce mezi úrovní vyžadovanou a úrovní, kterou absolventi skutečně disponují.

Nedostatky se projevují především ve skupině tzv. měkkých kompetencí. Nemalá část absolventů není připravena nabídnout tyto kompetence na takové úrovni, kterou vyžadují jejich pracovní místa. Především dovednost komunikovat s lidmi a schopnost zvládat zátěžové situace a překážky jsou kompetence, které jsou plošně pro velkou část absolventů do určité míry problematické, protože je nemají na takové úrovni, která je v zaměstnání vyžadována. K tomu se přidávají i další: dovednost identifikovat a řešit problémy, dovednost samostatně se rozhodovat, schopnost nést

odpovědnost či schopnost přizpůsobit se změněným okolnostem. U celé skupiny měkkých kompetencí je navíc hodnocení úrovně získané školním vzděláním spíše nižší a ukazuje se, že v rámci vzdělávání nedochází k nějakým výraznějším posuvům k tomu, aby se na rozvoj těchto kompetencí vzdělávací programy více zaměřily, protože z výpovědí absolventů se nejeví, že by úroveň těchto kompetencí získávali na vyšší úrovni než jejich předchůdci.

Důležité však také je, zda absolventi mají odpovídající úroveň kompetencí na svých pracovních místech. Ukazuje se, že poměrně vysoké podíly absolventů pracují na místech, kde jsou vyžadovány vysoké úrovně kompetencí. Například ze skupiny všech absolventů se od 35 % očekává (vyžaduje v jejich práci), že budou mít vysokou úroveň kompetencí ve Schopnosti nést odpovědnost nebo Dovednosti komunikovat s lidmi a vyjednávat, od třetiny vysoká úroveň ve Schopnosti zvládat zátěžové situace a překážky, od 29 % absolventů se očekává vysoká úroveň v Dovednosti samostatně se rozhodovat a Dovednosti identifikovat a řešit problémy, u

celé čtvrtiny absolventů vysoká úroveň Schopnosti přizpůsobit se změněným okolnostem, Dovednosti pružného a tvořivého myšlení a jednání a Dovednosti pracovat s informacemi. Aby tomu tak bylo, muselo by z celku všech absolventů přibýt asi 5 - 10 % absolventů s touto vysokou úrovní daných kompetencí; avšak 14 % v případě Dovednosti komunikovat a 12 % v případě Schopnosti nést odpovědnost. Tyto disproporce se však projevují i u odborných kompetencí: odborné teoretické a metodologické znalosti na vysoké úrovni by mělo mít dalších 9 % ze všech absolventů, schopnost využít odborných znalostí v praxi na vysoké úrovni by mělo dokázat dalších 10 % absolventů

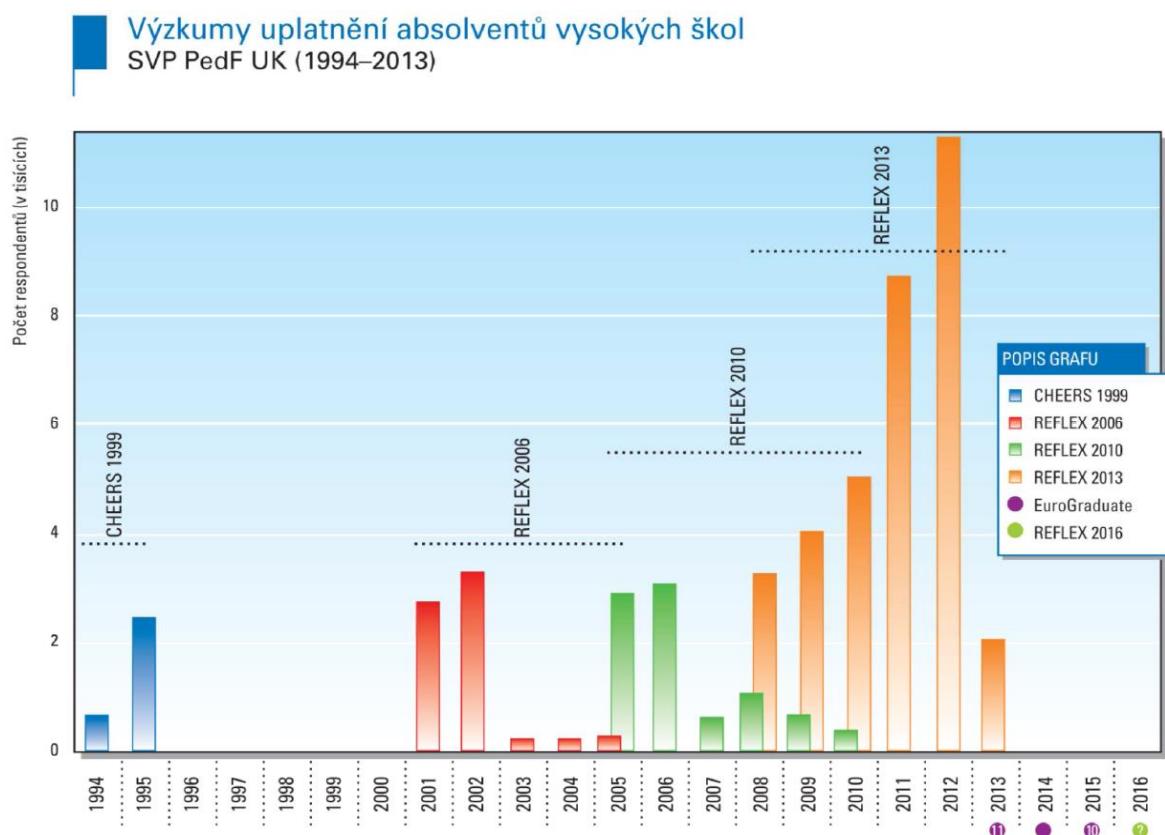
Výsledky šetření ukazují, jak je důležité uplatnění absolventů sledovat. Mnohé charakteristiky sledují či nabírají trendy, které by neměly zůstat bez povšimnutí. Na jedné straně jsou záležitosti systémové v rozvoji celkové struktury a také objemu terciárního vzdělávacího systému a v oblasti podpory rozvoje informačního prostředí pro všechny aktéry, kteří svým chováním funkci terciárního prostředí ovlivňují či naplňují, na straně druhé vysokoškolské instituce získávají významné informace jak pro úpravu strategie svého rozvoje a fungování, tak pro úpravu konkrétních prvků v konstrukci a realizaci poskytovaných vzdělávacích programů. Z výsledků také plyne, jak důležité bude další šetření uplatnění absolventů (mělo by se konat po třech letech od minulého, tedy v roce 2016), protože vysoké počty absolventů, které v těchto letech trh práce zaplní, budou mít zajisté nemalý vliv na celé spektrum charakteristik, které podávají o fungování systému vysokého školství zásadní informace.

Úvod: o projektu REFLEX

Projekt Reflex: východiska a dosavadní vývoj

Projekt REFLEX 2013 navazuje na významné mezinárodní projekty, které byly v oblasti výzkumu uplatnění absolventů vysokých škol realizovány v předchozích letech. Jednalo se o projekt CHEERS (*Higher Education and Graduate Employment in Europe*) realizovaný ve 12 evropských zemích včetně ČR v letech 1997-2000 a projekt REFLEX (*The Flexible Professional in the Knowledge Society: New Demands on Higher Education in Europe*) realizovaný v 15 evropských zemích včetně ČR a v Japonsku v letech 2004-2007.

Časový přehled o vzniku a průběhu jednotlivých šetření projektu REFLEX (kterému předcházel projekt CHEERS) v České republice a počtu respondentů v jednotlivých šetřeních ukazuje následující graf.

Důležitým výsledkem mezinárodních projektů bylo mimo jiné také vytvoření sítě nadále aktivních a spolupracujících evropských pracovišť (působících většinou na univerzitách), která se danou problematikou zabývají. Také díky tomu se podařilo realizovat další mezinárodní projekty jako například HEGESCO (8 zemí východní Evropy v letech 2007-2009), PROFLEX (6 zemí Jižní Ameriky v letech 2008-2010) nebo CONGRAD (3 balkánské země v letech 2011-2014). Navázala na ně ovšem také řada národních iniciativ například v Rakousku, Německu, Itálii, Francii, Velké Británii, Irsku nebo v Nizozemsku a patřil mezi ně i projekt REFLEX 2010 realizovaný v České republice a koordinovaný s obdobným šetřením v Německu a Rakousku.

Hlavním řešitelem a koordinátorem projektu *REFLEX 2013: Zaměstnatelnost a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu a hodnocení získaného vysokoškolského vzdělání* je Středisko vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze (dále jen SVP PedF UK) a tento projekt vychází a je postaven na zkušenostech pracoviště, které získalo díky zapojení do mezinárodních projektů (mezi nimi i REFLEX) a z dlouhodobé spolupráce SVP PedF UK s nejvýznamnějšími zahraničními pracovišti.

V souvislosti s dopady ekonomické krize se po celé Evropě v posledních několika letech výrazně zvyšuje pozornost věnovaná uplatnění absolventů jak na úrovni jednotlivých zemí¹, tak i na mezinárodní úrovni. Čím dál výrazněji se prosazují názory, že uplatnění absolventů v praxi patří k nejvýznamnějším měřítkům efektivnosti vzdělávací funkce vysokých škol. Právě pro význam a důležitost problémů zaměstnatelnosti a uplatnění absolventů byl s podporou Evropské komise na konci roku 2013 zahájen nový dvouletý celoevropský projekt [EUROGRADUATE](#) (*feasibility study*). Má vytvořit dostatečné předpoklady pro následně realizované celoevropské šetření absolventů terciárního vzdělávání.

Rovněž v České republice roste na straně veřejnosti a uchazečů o vysokoškolské studium, na straně politiků a představitelů veřejné správy i na straně vysokoškolských institucí zájem o informace o postavení a úspěšnosti vysokoškoláků na trhu práce. Proto SVP PedF UK předpokládá, že také u nás bude pokračovat tradice šetření absolventů vysokých škol. Vzhledem k problémům, které postupně přináší expanze a masifikace českého vysokého školství, lze za efektivní interval mezi dvěma po sobě realizovanými výzkumy považovat tři roky. SVP PedF UK proto navrhuje, aby se další šetření REFLEX konalo nejpozději v roce 2016.

Charakteristiky dosud realizovaných celostátních šetření, které v České republice proběhly jako národní projekty nebo jako součást evropských projektů, a první nástin obou připravovaných projektů (mezinárodního i národního), které lze v nejbližších letech očekávat, přináší box na následující stránce, který obsahuje rovněž informace o počtech a základní struktuře respondentů.

---

¹ SVP PedF UK na konci roku 2013 vydalo studii, která konkrétně ukazuje použité postupy ve vybraných deseti zemích (Itálie, Německo, Dánsko, Nizozemsko, Francie, Velká Británie, USA, Rusko, Čína, Jižní Korea) a výsledky národních šetření zaměstnatelnosti a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu (*Uplatnění absolventů VŠ na pracovním trhu. Případové studie ze světa*).

CELOSTÁTNÍ VÝZKUMY UPLATNĚNÍ ABSOLVENTŮ VYSOKÝCH ŠKOL V ČR PO ROCE 1990

1996 – 1999	CHEERS	Careers after Higher Education: a European Research Study
		mezinárodní projekt za účasti 12 zemí včetně ČR
		v roce 1998 v ČR sebráno přes 4 tisíce dotazníků od absolventů vysokých škol z let 1993 až 1994 (4-5 let po získání diplomu)
2004 – 2007	REFLEX	The Flexible Professional in the Knowledge Society: New Demands on Higher Education in Europe
		mezinárodní projekt za účasti 16 zemí včetně ČR
		v roce 2006 v ČR sebráno 6 794 dotazníků od absolventů vysokých škol z let 2001 až 2002 (4-5 let po získání diplomu)
		nevážený vzorek absolventů zahrnoval 17 % bakalářů, 82 % magistrů a 1 % Ph.D.
2010 – 2011	REFLEX 2010	Zaměstnatelnost absolventů vysokých škol a jejich postavení na pracovním trhu
		národní šetření v ČR: absolventi z let 2005 a 2006 (4-5 let po získání diplomu)
		zapojilo se 20 veřejných, jedna státní a tři soukromé VŠ
		dotazník byl poprvé přístupný přes internet
		celkem sebráno 8 629 z velké části využitelných dotazníků
		nevážený vzorek absolventů zahrnoval 32 % bakalářů, 67 % magistrů a 1 % Ph.D.
2013 – 2014	REFLEX 2013	Uplatnění absolventů vysokých škol a hodnocení získaného vzdělání
		cílová skupina: absolventi VŠ z let 2008 až 2012 (tedy i čerství absolventi)
		účastnilo se 20 veřejných, jedna státní a 15 soukromých VŠ
		dotazník přístupný přes internet; dotazník i pro zaměstnavatele absolventů sebráno (po čištění datového souboru):
		31 713 plně a 34 305 dotazníků využitelných pro většinu analýz
		nevážený vzorek zahrnuje 34,9 % bakalářů, 60,8 % magistrů a 4,3 % Ph.D.
		poprvé (pilotně) použit také dotazník pro zaměstnavatele absolventů:
		1 115 respondentů
2014 – 2015	EUROGRADUATE feasibility project	
		projekt pro Evropskou komisi řeší mezinárodní konsorciump vedené německým DZHW a za účasti rakouského IHS, českého EPC (SVP PedF UK) a mezinárodního ESU
2016 – 2017	Projekt REFLEX 2016	
		doporučení SVP PedF UK na pokračování programu Reflex v roce 2016 (absolventi z let 2011-2015)

Cíle projektu Reflex 2013

Projekt REFLEX 2013 měl a má celou řadu cílů. Nejdůležitějším je samozřejmě zmapovat co nejlépe zaměstnatelnost a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu jeden až pět let po získání vysokoškolského diplomu. Tento cíl je zvláště důležitý s ohledem na to, že se již pět let synergicky umocňuje vliv expanze vysokého školství, která se přibližně po roce 2007 začala promítat i do rychlého růstu počtu absolventů, a vliv poklesu a stagnace české ekonomiky, které na pracovní trh doléhají také především v posledních pěti letech.

Na první cíl samozřejmě přirozeně navazuje další cíl, kterým je nalézt silné a slabé stránky v zaměstnatelnosti a uplatnění absolventů v dostatečně konkrétní a podrobné struktuře jak například z hlediska stupňů a oborů vzdělání absolventů na jedné straně, tak i z hlediska institucí (vysokých škol a fakult) na straně druhé. Tento cíl musí doprovázet i poukázání na rizika spjatá s dalším vývojem počtu a struktury absolventů v následujících letech.

Dalším cílem je srovnat jak celkové tak i strukturální výsledky nového šetření z roku 2013 s výsledky především dvou předchozích šetření REFLEX z let 2006 a 2010. Zjistit, kde se ve vývoji vysokého školství objevují tendenze vedoucí k problémům spojeným s nadbytkem a kde naopak s nedostatkem absolventů, zda dochází k systematickému zhoršování nebo naopak zlepšování uplatnění absolventů z určitých vysokoškolských segmentů (z hlediska absolvovaných stupňů a oborů vzdělání nebo institucí).

Čtvrtý cíl spočívá ve srovnání výsledku šetření Reflex v České republice s výsledky obdobných šetření v jiných vyspělých zemích, a to ve vývoji, který v posledních pěti letech přináší dosud neznámou dynamiku, ale i ve struktuře, kdy se například absolventi některých oborů na trhu práce setkávají se stále se zvětšujícími komplikacemi. Takové srovnání českých výsledků bude možné například s výsledky šetření absolventů v Německu, v Dánsku, v Itálii, ve Francii, ve Velké Británii nebo v USA.

Cílem projektu je přirozeně přispět také k dlouhodobě rozvíjeným znalostem, modelům a konceptům o zaměstnatelnosti a uplatnění absolventů vysokých škol, o jejich přechodu ze vzdělávání na pracovní trh a hodnocení získaného vysokoškolského vzdělání, k vytváření takto zaměřené databáze poznatků a informací a k jejich následným analýzám.

Projekt pomůže odpovědět na některé základní otázky, například:

- Máme nedostatek nebo nadbytek vysokoškoláků?
- Odpovídá jejich oborová struktura požadavkům pracovního trhu?
- Jaké kompetence absolventi mají (a k čemu jim jsou) a jaké jim naopak chybí?
- Jsou absolventi připraveni a hodnotí dosažené vzdělání tak, jak to předpokládají vysoké školy?
- Je to z hlediska vysokých škol v souladu se strategiemi jejich rozvoje?
- Jaké dlouhodobé důsledky pro trh práce bude mít současný vývoj vysokého školství v ČR?
- V čem je situace našich absolventů podobná a v čem se liší od jiných evropských zemí?
- Jaká doporučení lze adresovat vládě, vysokým školám, zaměstnavatelům a absolventům?

Důležitým cílem šetření je rovněž poskytnout samotným vysokým školám data o jejich absolventech a umožnit jim tak provádět vlastní analýzy s přímou vazbou na jejich

konkrétní potřeby, na jejich výroční zprávy, dlouhodobé záměry apod. Výsledky šetření Reflex 2013 budou navíc zapojeny do širšího a dlouhodobějšího programu „Co dělají absolventi“, který přinese informace budoucím zájemcům o vysokoškolské studium, a budou tak moci ovlivnit jejich volbu vysokoškolského studia.

O této publikaci

Publikace je rozdělena do dvou hlavních kapitol. První zahrnuje pohled na uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu v širší perspektivě celkového vývoje na trhu práce a druhá rozebírá detailním způsobem výsledky projektu REFLEX 2013.

V první kapitole jsou pro celkové zasazení uplatnění absolventů vysokých škol na trhu práce využita data také z jiných zdrojů, nejen výsledky projektu REFLEX. Jedná se především o zpracované údaje časových řad z Výběrového šetření pracovních sil ČSÚ (VŠPS) a cílem je ukázat širší souvislosti a podmínky, v nichž absolventi vysokých škol hledají své uplatnění a dělají úvodní kroky ve své profesní kariéře. Procesy na trhu práce mají dynamickou povahu a probíhají v mnoha interakcích v rámci vývoje ekonomiky, jejích externích i vnitřních vlivů. Podíváme se tedy na celkový vývoj pracovních míst, pracovních míst vysokoškoláků, na vývoj profesní struktury a dynamiku strukturální a poziciční nerovnováhy na českém trhu práce. V tomto rámci pak údaje z šetření REFLEX umožňují zhodnotit vztah a vývoj v kvalifikačních požadavcích na pracovní místa, která absolventi zastávají, v požadovaném vzdělání na těchto místech a kvalifikační náročnosti povolání absolventů.

Součástí první kapitoly jsou také další téma, která jsou zpracována s využitím širších souvislostí a zdrojů nebo mají převážně srovnávací charakter s předchozími šetřeními, proto byla zařazena do první kapitoly (druhá kapitola obsahuje výhradně výsledky projektu REFLEX). Jedná se nejprve v návaznosti na kvalifikační strukturu trhu práce o pohled na vývoj oborové struktury absolventů na trhu práce a dále o komplexnější posouzení procesu přechodu absolventů na trh práce včetně analýzy vybraných charakteristik profesního úspěchu, které se různí podle toho, jakým způsobem absolvent volí cestu v prvních letech na pracovním trhu. Dále se podíváme na vývoj příjmů absolventů a změny v kompetencích absolventů a požadavcích, které jsou na ně kladený v zaměstnání.

Druhá kapitola je rozdělena do čtyř hlavních částí a komplexně zpracovává výsledky ze šetření, které proběhlo v roce 2013. První část se zabývá hodnocením získaného vzdělání z pohledu absolventů, kteří strávili již několik let na trhu práce a z hlediska těchto zkušeností posuzují různé aspekty samotného procesu vzdělávání, ale také různé charakteristiky, které mají vztah k uplatnění na trhu práce. Druhá část ukazuje, jak absolventi hledají práci, jaké první profese vykonávají, jak v nich využívají své vzdělání, dovednosti a znalosti a další charakteristiky vztažené k přechodu na trh práce po ukončení vysoké školy a k prvnímu zaměstnání. Třetí kapitola se zabývá současným zaměstnáním absolventů, jejich profesemi, příjmem, vhodností jejich vzdělání, úrovně i oboru na jejich pracovních místech apod. Čtvrtá kapitola posuzuje nabité kompetence během vysokoškolského vzdělávání, vztahuje je k vlastní úrovni kompetencí absolventů a především analyzuje relaci nabité i vlastní úrovni s tím, co je požadováno na pracovních místech, která absolventi zastávají.

Souhrn hlavních zjištění je uveden v celkovém shrnutí, které je umístěno na samotný začátek této publikace.

Pro úplnost informace o provedeném šetření REFLEX 2013 zařazujeme do přílohy údaje o šetření a jeho realizaci. Příloha tedy obsahuje informace o průběhu šetření, o sebraném vzorku za jednotlivé školy, o zpracování výsledného datového souboru.

PRVNÍ KAPITOLA: Absolventi vysokých škol na trhu práce

Pozice absolventů vysokých škol na trhu práce prochází dynamickými změnami. Dynamické procesy na trhu práce jsou poznamenány vysokou mírou internacionálizace a rostoucí flexibilitou, na straně vzdělávání je pak dominantním jevem masifikace terciárního vzdělávání. Vlivy jak ze světa vzdělávání, tak ze světa trhu práce pochopitelně významně ovlivňují vzájemné vztahy. Přechod absolventů vysokých škol tak prochází dynamickými změnami stejně úrovně, jak dynamické jsou děje na obou stranách, tj. trhu práce i vzdělávání. Tyto změny zvýšily komplexnost přechodu absolventů na trh práce stejně jako tradiční vztah mezi získaným vzděláním a následnou odměnou na pracovním trhu. Proměnila se tak povaha přechodu absolventů na trh práce, stejně jako způsoby vnímání trhu práce absolventy a jejich citlivosti vůči budoucím požadavkům trhu práce, na který budou vstupovat po ukončení vysoké školy (Tomlinson, 2012).

Tradiční volný vztah mezi trhem práce a vysokým školstvím není sice vnímán jako problematický ani na straně absolventů a ani na straně zaměstnavatelů (Little, Archer, 2010), přesto dochází ke zvyšování důrazu na posilování vztahu mezi vysokým školstvím a trhem práce. Absolventi vysokých škol jsou totiž vnímáni jako významný faktor pro rostoucí důležitost znalostí v ekonomice, především v oborech náročných na znalosti, na jejich dynamickou změnu a jejich promítání se do high-tech oborů a sektorů ekonomiky (Teichler, 2006). Přitom masifikace vysokého školství s sebou přineslo nové formy vzdělávání a nové podoby vzdělávacích institucí, což nese pochopitelně i důsledky na straně vstupu na pracovní trh (Scott, 2005, Teichler, 1999). Rovněž se stále zvyšují snahy státu ovlivňovat prostředí, v němž vysoké školy působí, a maximalizovat výstupy vysokých škol (Brown, Lauder, 2009).

1.1 Kvalifikovaná pracovní místa a vysokoškoláci na trhu práce

Důležitým kontextem pro analýzu uplatnění absolventů vysokých škol je na jedné straně vývoj kvalifikační struktury pracovních míst², jenž je v posledních pěti letech samozřejmě výrazně ovlivněn probíhající ekonomickou krizí, která se v poslední době přeměnila ve stagnaci s výhledem mírného růstu. Na druhé straně je to celkově rychle rostoucí počet ekonomicky aktivních vysokoškoláků, kteří nově vstupují na pracovní trh v České republice.

Celkový počet pracovních míst se v české ekonomice od roku 2000 do roku 2013 zvýšil jen nepatrně, zhruba o 4,3 %. Vůbec nejvyšší byl přitom v roce 2008, tedy před začátkem ekonomické krize, kdy přesáhnul 5,2 milionů³. Do roku 2013 však počet pracovních míst klesl na hodnotu jen o málo vyšší než 5 milionů a dostal se tak zhruba na úroveň mezi roky 2006 a 2007. Pokles byl ovšem podstatně nižší než u některých jiných evropských zemí, které v posledních pěti letech procházejí komplikovanějším ekonomickým vývojem.

Změnila se pochopitelně struktura pracovních míst. Při její analýze vycházíme z rozčlenění pracovních míst podle mezinárodní klasifikace povolání (ISCO – International Standard Classification of Occupations), kterou převzal i Český statistický úřad ČSÚ. Vývoj základního členění pracovních míst v české ekonomice ukazuje jejich rozdělení do devíti skupin podle první úrovně klasifikace povolání v letech 2000-2013. Vedle toho, že se počet pracovních míst v jednotlivých skupinách povolání vyvíjí v závislosti na růstu či poklesu všech pracovních míst, mění se i jejich struktura.

Mezi roky 2000 až 2013 se nejrychleji zvyšoval počet pracovních míst ve skupině povolání ISCO 3 (Techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech), která se v absolutních počtech zvětšila téměř o třetinu a v současnosti v ní v České republice pracuje téměř milion pracujících (tedy skoro jedna pětina). Od roku 2010 představuje ISCO 3 vůbec největší skupinu povolání, neboť se dostala nad do té doby nejsilnější, ale zároveň neustále zvolna klesající skupinu ISCO 7 (Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři).

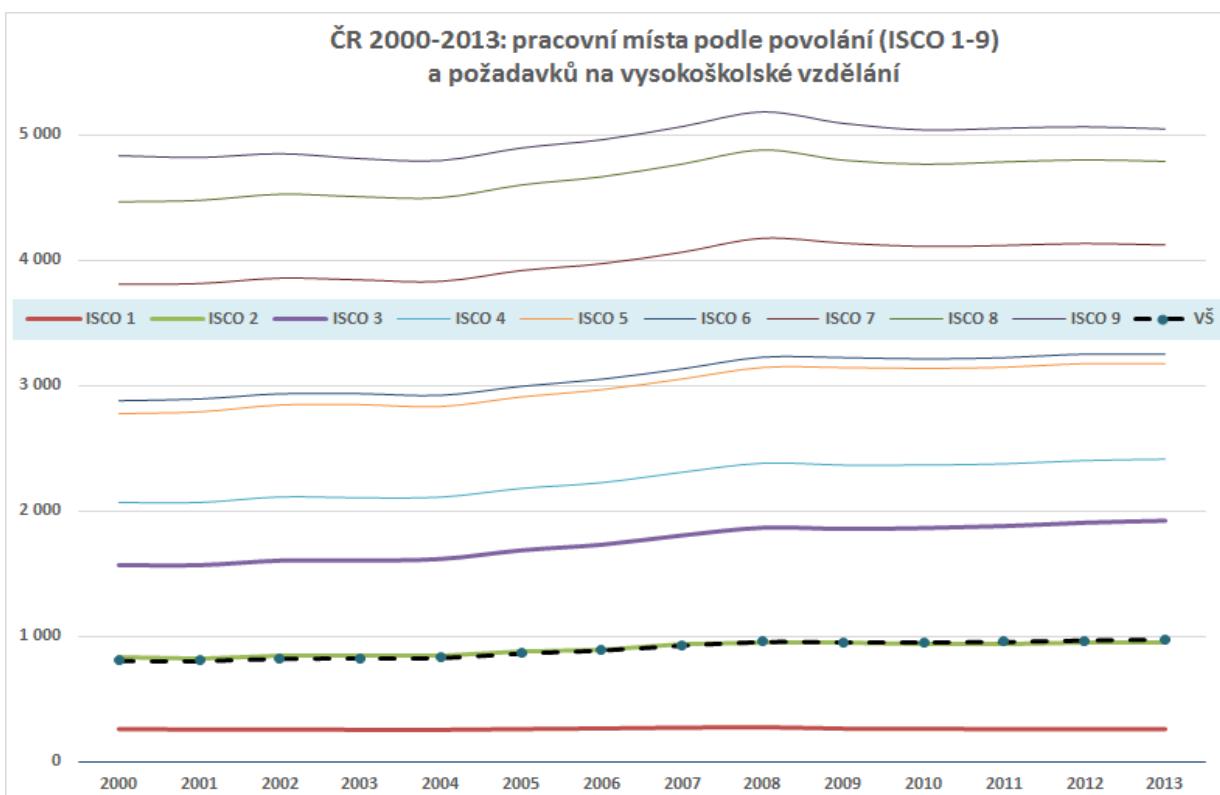
Druhý nejrychlejší růst zaznamenala skupina povolání ISCO 2 (Vedečtí a odborní duševní pracovníci), v níž jsou také zastoupena kvalifikačně nejnáročnější a především vysokoškolská pracovní místa (například vědci, lékaři, učitelé, techničtí inženýři, právníci apod.). Počet pracovních míst v této skupině se zvýšil o více než 20 % a dnes v ní pracuje necelých 700 tisíc osob, což představuje 13 až 14 % všech pracujících osob. Ke zvýšení počtu pracovních míst došlo také ve skupině ISCO 5 (Provozní pracovníci ve službách a obchodě), ale tento růst není ani zdaleka tak výrazný.

---

² V tomto textu často používaný termín *pracovní místo* má stejný význam jako anglický/americký termín *job*.

³ Pracovní místa v české ekonomice jsou počítána přes tzv. soustavu národních účtů a jsou také proto o něco vyšší (přibližně o 3 % - 4 %), než údaje výběrového šetření pracovních sil (VŠPS), protože zahrnují všechna pracovní místa, tedy například i ta, jejichž nositelé nejsou ve VŠPS vykazováni. Rozdělení pracovních míst (jejich struktura) podle klasifikace povolání je však již odvozeno od VŠPS (v uvedených výpočtech je použita metodika vyvinutá v rámci mezinárodního/evropského projektu *Future Skills Needs in Europe*, do jehož řešení je SVP PedF UK od roku 2008 zapojeno).

Naopak k výraznému poklesu počtu pracovních míst došlo především ve skupinách povolání ISCO 9 (Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci) a ISCO 6 (Kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a v příbuzných oborech). V obou případech se jednalo o výrazný absolutní pokles mezi 25 a 30 %, což dohromady představuje úbytek asi 140 tisíc pracovních míst. Pokles počtu pracovních míst v letech 2000 až 2013 nastal i v dalších skupinách povolání, ale ani v jednom případě již neprevýšil 10 %. Například právě v původně největší skupině povolání ISCO 7 (Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři) došlo sice k poklesu o 63 tisíc pracovních míst, ale v celku to za 13 let znamenalo pouze úbytek o necelých 7 % pracovních míst.

Pozn. Zdroj údajů ČSÚ a výpočty SVP; na svislé ose jsou počty osob v tisících

Uvedené proměny struktury pracovních míst samozřejmě vedly také k absolutní i relativní změně počtu a podílu pracovních míst, která jsme u nás v současnosti zvyklí považovat za vysokoškolská, neboli za pracovní místa vyžadující vysokoškolské vzdělání. Jsou tvořena především pracovními místy ze skupiny povolání ISCO 2 (zhruba 80 % pracovních míst z této skupiny povolání vyžaduje vysokoškolské vzdělání), ale také ISCO 1 (asi 60 % pracovních míst vyžaduje vysokoškolské vzdělání) a ISCO 3 (asi 40 % pracovních míst z této skupiny povolání vyžaduje vysokoškolské vzdělání).

Absolutní počet vysokoškolských pracovních míst (v grafu znázorněný čárkovaně) se mezi roky 2000 až 2013 zvýšil o 170 tisíc, tedy o více než pětinu a v současnosti tvoří přibližně 22 % pracovních míst v české ekonomice. Průměrný roční růst podílu vysokoškolských pracovních míst v období 2000 až 2013 činil 1,1 %, avšak byl poznamenán několika výraznějšími výkyvy. Nejnádějněji vypadal vývoj v letech 2004-2008, tedy bezprostředně po našem vstupu do EU a před vypuknutím globální ekonomické krize. V tomto období počet i podíl pracovních míst pro vysokoškoláky rostl nejrychleji (absolutní růst činil v té době 3,6 % ročně, relativní pak 1,6 %). V letech 2009-2010 se, vzhledem k celkovému poklesu počtu

pracovních míst na českém pracovním trhu, absolutní růst vysokoškolských pracovních míst v podstatě zastavil, ale relativní pokračoval v mírném růstu. V následujících letech celkové stagnace trhu práce se až do roku 2013 (údaje za rok 2013 vycházejí z hodnot za první tři čtvrtletí) oba ukazatele pohybují jen ve velice nízkých kladných hodnotách (růst pod 1 %). Dynamika vzniku nových vysokoškolských pracovních míst se tedy po roce 2008 nejprve zcela zastavila, ale i v posledních letech zůstává jen velice slabá.

Oproti tomu vývoj počtu vysokoškoláků na pracovním trhu a v zaměstnání byl podstatně jiný. Závisí totiž na jiných faktorech a není tak determinován ekonomickým vývojem a s tím spojenou dynamikou počtu pracovních míst. Závisí na jedné straně na počtech absolventů, kteří vycházejí z vysokých škol, což je odrazem nejen předchozího přijímání do vysokoškolského studia, jeho úspěšnosti a dalšími faktory vysokoškolské politiky, ale na druhé straně je také odrazem například demografického vývoje, závisí na rozsahu mezinárodní mobility vysokoškoláků a velikosti jejich výsledného migračního salda, a výrazně rovněž na velikosti starších kohort vysokoškoláků, kteří naopak pracovní trh opouštějí a odcházejí do důchodu. Nakonec hraje roli i to, jak velký je vlastně pracovní trh, jak ovlivňuje velikost pracovní síly a jaké panují a jak se mění poměry v zaměstnanosti a v nezaměstnanosti pracovní síly podle stupně dosaženého vzdělání.

Údaje o ekonomicky aktivních a pracujících⁴ vysokoškolácích jsou z výše uvedených důvodů poněkud stabilnější, než údaje o vysokoškolských pracovních místech, dlouhodoběji sledují určité vývojové tendenze a dynamika cyklického ekonomického vývoje ovlivňuje kolísání počtu zaměstnaných vysokoškoláků jen omezeně a jen do jisté míry⁵.

Vývoj počtu zaměstnaných na českém pracovním trhu byl obdobný jako vývoj celkového počtu obsazených pracovních míst. Zatímco v druhé polovině 90. let počet zaměstnaných přinejlepším stagnoval, ale spíše se snížoval (v průměru o necelé procento ročně), po roce 2000 se na pracovním trhu vystřídalo několik tendencí.

Před naším vstupem do EU pokračovala stagnace počtu zaměstnaných, která skončila v roce 2004. Mezi rokem 2004 a 2008 došlo k výraznému růstu zaměstnanosti, který činil v průměru 1,5 % ročně. V roce 2009 pocítil pracovní trh dopady ekonomické krize a v celkovém objemu klesl o 1,4 %. Pokles pokračoval i ve dvou dalších letech, kdy dohromady zaznamenal zhruba stejnou ztrátu jako za samotný rok 2009. Ve dvou následujících letech 2012-2013 dochází na trhu práce opět k mírnému oživení, které se v čase dokonce o něco zvyšuje a v průměru činí o něco méně než půl procenta ročně.

V rámci tohoto celkového vývoje počtu zaměstnaných na pracovním trhu v ČR se však výrazně proměňuje dynamika zaměstnaných s různým stupněm vzdělání. Dynamický vývoj zaznamenávají především pracovníci s vysokoškolským vzděláním. Vždyť přestože se od roku 2000 do současnosti počet všech zaměstnaných na českém pracovním trhu snížil o více než milion osob, z 6,1 milionu na 4,9 milionu, počet zaměstnaných vysokoškoláků se během

⁴ Termíny zaměstnaný a pracující nejsou v tomto textu rozlišovány a vyjadřují tedy totéž.

⁵ Údaje o počtu zaměstnaných osob podle vzdělání a případně o celé pracovní síle v české ekonomice jsou přebírány z Výběrového šetření pracovních sil ČSÚ (VŠPS), které jsou o něco nižší (přibližně o 3 % - 4 %) než údaje ze soustavy národních účtů, protože šetření VŠPS (české období evropského *Labour Force Survey, EU LFS*), nezahrnují některé specifické druhy zaměstnaných osob (například pracovníci dojíždějící za prací ze zahraničí, ubytovaní v ubytovnách apod.).

pouhých třinácti let zvýšil z 645 tisíc v roce 2000 na 1 028 tisíc, tedy o 60 %! Ještě dramatičejší vývoj ukazuje struktura absolventů škol, tedy těch, kdo absolvovali některý druh školy v posledních pěti letech a opustili vzdělávací soustavu. Zatímco celkový počet takto definovaných absolventů mezi roky 2000 až 2013 klesl z 563 tisíc na 476 tisíc, počet vysokoškoláků mezi nimi stoupnul z 93 tisíc v roce 2000 na 224 tisíc v roce 2013, tedy o více než 140 %.

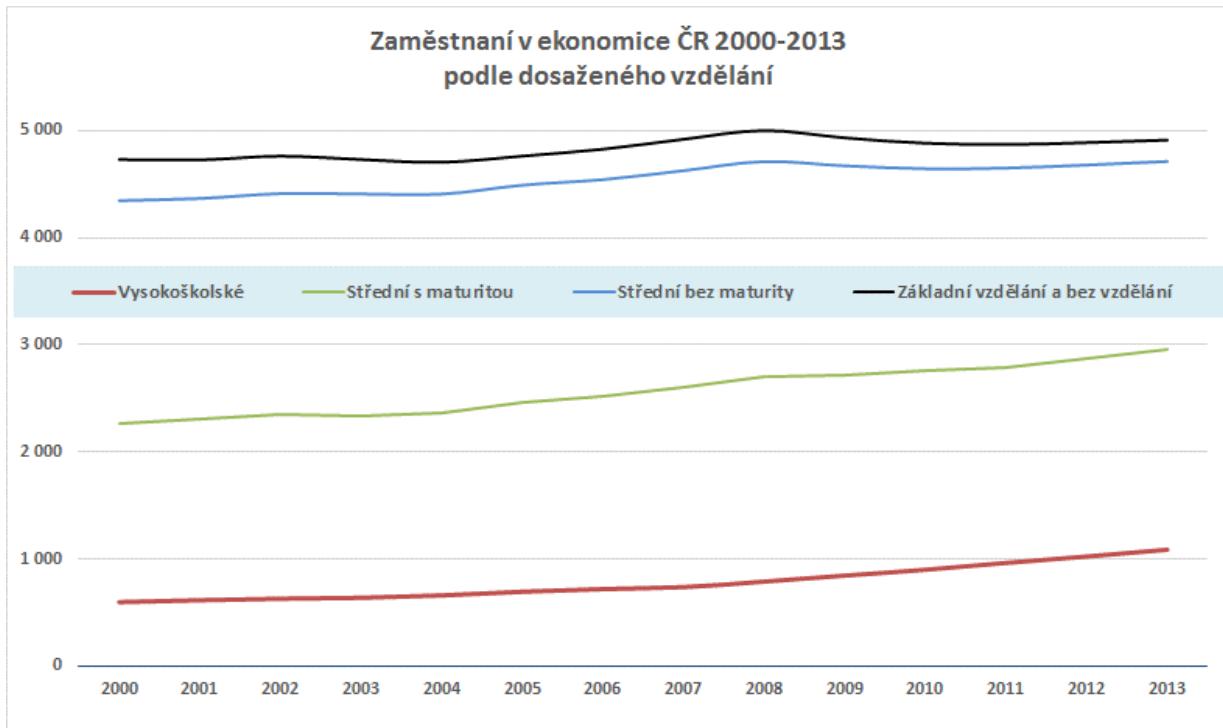
Vývoj celkové zaměstnanosti a vývoj počtu zaměstnaných vysokoškoláků společně ovlivňovaly také vývoj podílu vysokoškoláků mezi všemi zaměstnanými. Synergické posilování obou tendencí vyplývá především z toho, že poklesy, ke kterým na českém pracovním trhu docházelo, většinou vysokoškoláci překonali snáze než ostatní vzdělanostní skupiny a během těchto kritických let tak vlastně jejich podíl rostl rychleji, než by odpovídalo růstu jejich absolutního počtu.

Zatímco ve druhé polovině 90. let a vlastně až do roku 2004 se růst počtu zaměstnaných s vysokoškolským vzděláním pohybuje ještě kolem 2,5 % ročně, po roce 2004 začíná růst čím dál rychleji a v po roce 2007 je to již růst o 7 % ročně. Dynamika růstu počtu zaměstnaných vysokoškoláků se znatelněji nesnižovala dokonce ani v letech ekonomické krize a v roce 2009-2010 dochází jen k jejímu mírnému zpomalení, které je oproti reakci celkového trhu práce fázově posunuto o necelý rok. Po roce 2011 se dynamika růstu počtu zaměstnaných vysokoškoláků stabilizuje, avšak nadále zůstává velice vysoká, nad 6 % ročně.

Hlavní příčinou takového vývoje však nejsou dopady ekonomické krize na pracovní trh. Nejdůležitějším faktorem se jednoznačně stává mimořádný nárůst počtu nových vysokoškoláků, kteří ukončují své studium a vstupují na trh práce a do zaměstnání. Počet absolventů vysokých škol, kteří opouštějí školství, se z původních v průměru 20-30 tisíc ročně ještě v první polovině minulého desetiletí, zvýšil na 30-40 tisíc ve druhé polovině minulé dekády, po roce 2009 rychle stoupnul na 40-50 tisíc ročně a od roku 2012 dokonce nad 50 tisíc ročně. Dnes už vysokoškoláci tvoří nadpoloviční většinu kohorty (věkového ročníku), která v daném roce končí svoji školní docházku a hledá si zaměstnání na pracovním trhu.

Mimořádně rychlé zvýšení počtu i podílu vysokoškoláků v kohortě absolventů škol, ale i v celé pracovní síle, samozřejmě významně proměnilo celou vzdělanostní strukturu absolventů i všech zaměstnaných na českém pracovním trhu. Podíl zaměstnaných pouze se základním vzděláním nebo těch, kdo nezískali ani základní vzdělání, neustále klesá. Ještě v roce 2000 tvořili více než 8 % všech pracovníků, v současnosti jsou to již jen 4,1 %; absolutně jich je již méně než 200 tisíc. Lze předpokládat, že tento vývoj bude poněkud zpomalujícím se tempem dále pokračovat.

Setrvalý pokles probíhá i u podílu zaměstnaných s vyučením nebo odbornou školou bez maturity; je ovšem pozvolnější. Oproti vysokým hodnotám kolem 44 % v roce 2000, se dnes podíl zaměstnaných s vyučením nebo střední (odbornou) školou bez maturity pohybuje kolem 36 %. Na trhu práce ovšem stále představují největší vzdělanostní skupinu; absolutně se jedná přibližně o 1,8 milionu osob.

Pozn. Zdroj údajů ČSÚ a výpočty SVP; na svislé ose jsou počty osob v tisících

Vývoj počtu a podílu zaměstnaných maturantů je poněkud komplikovanější. Působí na něj totiž dva protichůdné trendy. Zaprvé se sice rychle zvyšuje podíl mládeže, která získává maturitu – ze zhruba 50 % příslušné věkové kohorty kolem roku 2000 až k 75 % v současnosti. Zadruhé však stále více maturantů pokračuje ve vysokoškolském nebo vyšším odborném studiu a většina jich proto získává vyšší než střední vzdělání ještě před přechodem na pracovní trh. Po celé období po roce 2000 proto podíl zaměstnaných maturantů na českém trhu práce spíše kolísá mezi hodnotami 35 % - 38 % s mírně rostoucí tendencí. Rovněž absolutní počet zaměstnaných maturantů se pomalu zvyšuje ze zhruba 1,66 milionu v roce 2000 na 1,86 milionu v roce 2013.

Rozdílná dynamika změn ve struktuře kvalifikační náročnosti pracovních míst na jedné straně a změn ve struktuře úrovně vzdělání pracovní síly na straně druhé se odráží v rozdílném tempu růstu nejen absolutního počtu vysokoškolských pracovních míst a absolutního počtu vysokoškoláků na pracovním trhu, ale také v relativních hodnotách obou ukazatelů. Je třeba ovšem znova připomenout, že termín vysokoškolská pracovní místa, tedy pracovní místa (povolání) vyžadující vysokoškolské vzdělání, se v čase proměnuje, přičemž vývojové a srovnávací rozbory ukazují, že na zvyšování kvalifikačních požadavků uvnitř jednotlivých povolání (pracovních místech), například až na vysokoškolskou úroveň, má větší vliv počet a podíl vysokoškoláků, kteří jsou na pracovním trhu k dispozici, než skutečná proměna náročnosti vykonávané práce.

Na dané téma existuje ve světě řada různých rozborů; zajímavý příklad pro porozumění uvedenému vývoji uvádí Tristin Hopper z Kanady, kde se mezi roky 1980 až 2014 podíl vysokoškoláků na pracovním trhu dramaticky zvýšil: „Firma Alberta Allalta Credit Union v lednu 1980 hledala ředitele pro svou pobočku. Podle inzerátu v Edmonton Journal měl dohlížet na aktiva ve výši 16 milionů kanadských dolarů a mít plat ekvivalentní dnešním 60 tisícům \$ ročně. V inzerátu mimo jiné stálo: „Středoškolské vzdělání by bylo velmi vítané.“ O

třicet čtyři let později vypadá tento inzerát jako z jiného světa. Například nedávný inzerát hledající pro prakticky shodnou pozici ředitele pro obdobnou firmu (Chase, B.C.'s Interior Savings Credit Union) požaduje nejen univerzitní diplom, ale navíc ještě dva další certifikáty" (blíže viz Překvalifikovanost absolventů vysokých škol v Kanadě. Vysoké školství ve světě, 20. březen 2014).

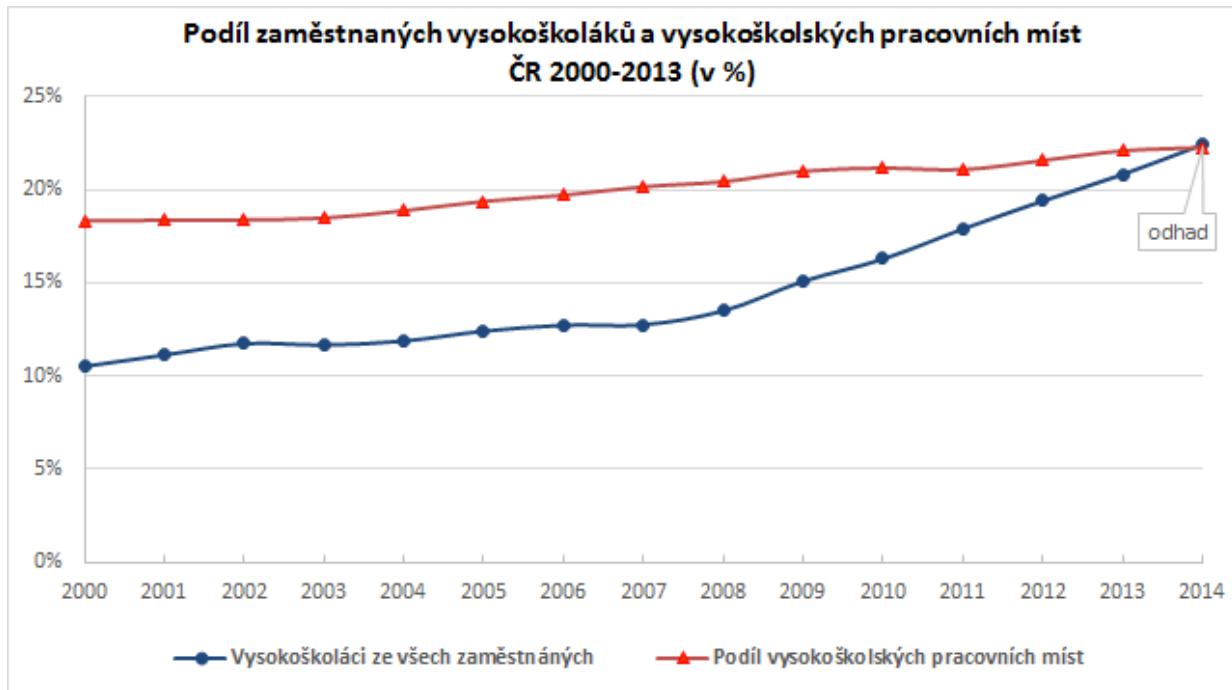
Údaje, které jsou uvedeny v následujícím rozboru, však vycházejí ze současného pohledu na požadované vzdělání v každém definovaném povolání. Proto se podíl vysokoškolských pracovních míst může zdát v minulosti (například v roce 2000) poměrně vysoký – je totiž vztažen k dnešnímu chápání kvalifikačních požadavků pro každé povolání (přibližně k roku 2012, tedy o 12 let později).

Druhá podstatná poznámka se týká toho, že ročně se na pracovním trhu vymění (především příchody ze vzdělávací soustavy a odchody do důchodu) pouze asi 2,5 % pracovní síly. Znamená to ovšem, že například meziroční změny ve vzdělanostní struktuře celé pracovní síly musí být jen velmi omezené, neboť jsou zakryté neměnící se většinou pracovníků. A to samozřejmě i přesto, že vysokoškolské vzdělání mohou získávat také lidé, kteří již pracují. Tento nedostatek je pro analýzu poměrně významný. Překonat ho lze různými způsoby, například tak, že bude zvlášť analyzována skupina absolventů, kteří opustili vzdělávací systém a nastupují na pracovní trh. Naštěstí Výběrové šetření pracovních sil ČSÚ (VŠPS) umožňuje identifikovat rok ukončení vzdělání dotazovaného respondenta. Ve shodě s vymezením absolventů v rámci šetření Reflex 2013 proto byla i v datech VŠPS definována skupina těch absolventů všech stupňů škol, kteří odešli ze vzdělávání v posledních pěti letech před realizací šetření v daném roce. Takto vymezená skupina absolventů je navíc dostatečně robustní pro další analýzy a každoročně se v ní obmění přibližně 20 % respondentů.

Následující graf ukazuje, že podíl vysokoškolských pracovních míst v celé české ekonomice (červená křivka) po roce 2000 se zvedal celkem pozvolna z původních 18,3 % v roce 2000 až na 22,1 % v roce 2013 a s předpokládanou úrovní 22,3 % pro rok 2014⁶. Na druhé straně byl vývoj podílu vysokoškoláků ze všech zaměstnaných podstatně strmější. Z počátečních 10,5 % v roce 2000 vystoupil již do roku 2007 na 12,8 %. Po roce 2007 se však dynamika růstu ještě zrychlila, takže v roce 2013 tvoří vysokoškoláci již 20,8 % a v roce 2014 budou pravděpodobně tvořit kolem 22,3 % všech zaměstnaných.

---

⁶ Jde o kvalifikovaný propočet SVP PedF UK na základě bohatých zkušeností s analýzou a predikcí dat Výběrového šetření pracovních sil ČSÚ (VŠPS).

Pozn. zdroj údajů ČSÚ a výpočty SVP

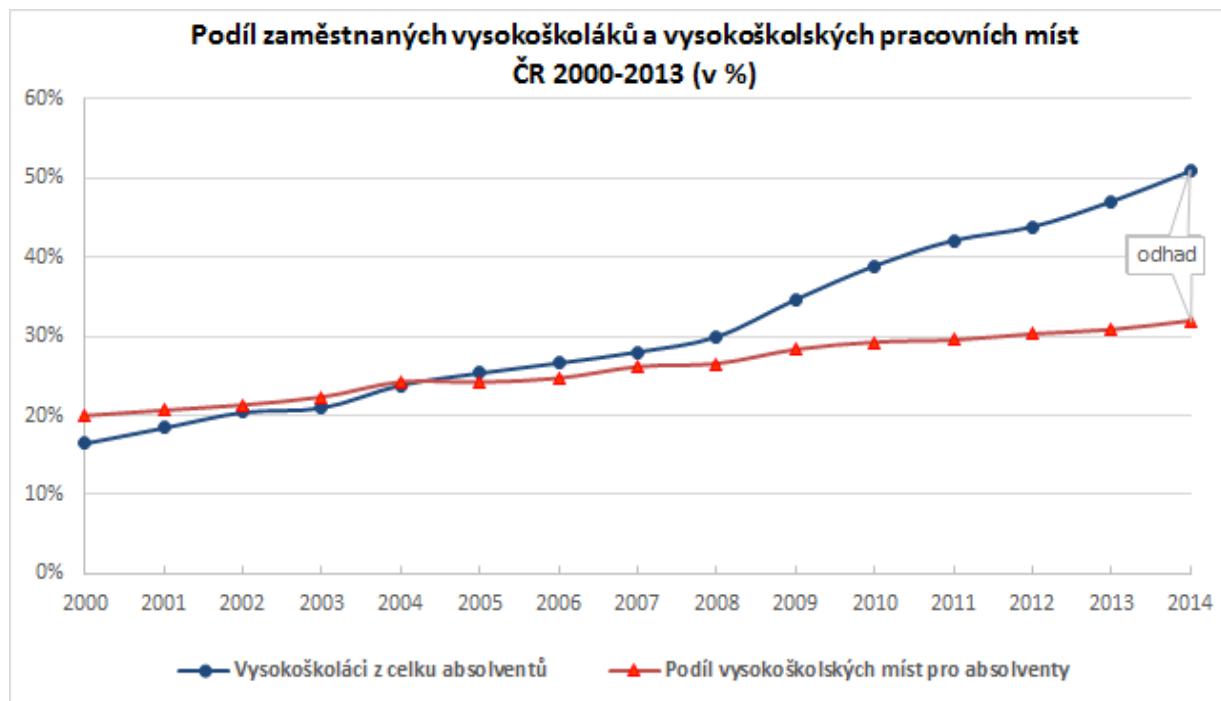
Jestliže ještě na začátku minulého desetiletí činil poměr podílu vysokoškolských pracovních míst k podílu zaměstnaných vysokoškoláků výrazně více než 150 % (v roce 2000 to bylo 174 % a podíl vysokoškolských pracovních míst byl tedy o 74 % vyšší), tak do roku 2013 se tento poměr snížil na 106 % % (podíl vysokoškolských pracovních míst v české ekonomice byl tedy již jen o 6 % vyšší než podíl všech zaměstnaných vysokoškoláků) a zároveň lze odůvodněně předpokládat, že v roce 2014 se poměr obou hodnot přinejmenším vyrovná a naopak převahu začne mít podíl zaměstnaných vysokoškoláků.

Zatím však šlo o rozbor údajů za celou ekonomiku a pracovní trh České republiky. Další analýzy se však budou týkat pouze kohorty absolventů (skupina absolventů všech stupňů škol, kteří odešli ze vzdělávání v průběhu posledních pěti let). Dynamika vývoje u absolventů je totiž podstatně rychlejší.

Podíl pracovních míst pro vysokoškoláky, která byla pro takto definované absolventy v české ekonomice k dispozici, se zvýšil z 20 % v roce 2000 až na 30,9 % v roce 2013 a lze předpokládat, že v roce 2014 se zvýší až na 32,0 %. Avšak podíl vysokoškoláků mezi absolventy rostl ještě rychleji. Z 16,5 % v roce 2000 se již za pět let dostal na 24,2 % a tím převýšil podíl vysokoškolských pracovních míst. Zvláště po roce 2008 však rostl ještě rychleji. V roce 2013 dosáhnul již 47 % a lze předpokládat, že v roce 2014 přesáhne polovinu všech absolventů škol, kteří odešli ze vzdělávání v posledních pěti letech (tato predikce je prakticky jistá, protože podíl čerstvých vysokoškoláků přesáhl polovinu ze všech absolventů všech stupňů škol, kteří odcházejí ze školství, již v roce 2012).

Poměr podílu vysokoškolských pracovních míst pro absolventy k podílu vysokoškoláků mezi absolventy činil ještě v roce 2000 více než 120 %, což znamenalo, že počet vysokoškolských pracovních míst (podle dnešního pohledu na úroveň kvalifikačních požadavků), která obsadili absolventi všech typů škol, byl o pětinu vyšší než samotný počet vysokoškoláků mezi absolventy. Rychle se to však změnilo a od roku 2005 je již tento poměr obrácený. Do roku 2013 se snížil dokonce na dvě třetiny; pouze pro 66 % absolventů vysokých škol tedy vloni bylo k dispozici z hlediska kvalifikační úrovně odpovídající

pracovní místo (zatím se analýza netýká oborové struktury absolventů a vhodnosti zaměření jejich vysokoškolské kvalifikace). Na základě dosavadní dynamiky vývoje je možné navíc předpokládat, že se již v roce 2014 tento podíl sníží až na 63 %.

Pozn. zdroj údajů ČSÚ a výpočty SVP

Uvedené rozbory ukázaly zcela zřetelně, že v České republice je v dlouhodobém vývoji založena prohlubující se nerovnováha pracovního trhu způsobená rozdíly mezi dynamikou vývoje kvalifikačních požadavků české ekonomiky a dynamikou vývoje počtu nových absolventů vysokých škol. Vzhledem k tomu, že nerovnováha je projevem narůstajících rozdílů ve struktuře kvalifikačních požadavků pracovního trhu na straně jedné a ve struktuře vzdělání pracovní síly, která přichází ze škol na trh práce, na straně druhé, je tato nerovnováha označována jako strukturální nerovnováha.

Strukturální nerovnováha se zvětšuje jen postupně, což je pochopitelné vzhledem k tomu, že na pracovním trhu se ročně obměňuje jen asi 2,5 % pracovní síly. Ze stejného důvodu má však takový vývoj zároveň značnou setrvačnost, takže jakákoli přijímaná opatření nebo realizované změny (například ve vzdělávací soustavě a vysokoškolské politice) se budou prosazovat také jen pozvolna a v delším časovém horizontu. Zvětšování nerovnováhy navíc v posledních letech významně urychlují jak důsledky ekonomické krize a následné recese pro pracovní trh po roce 2008, tak zvyšující se počty absolventů vysokých škol, kteří především po roce 2007 přecházejí ze školství do zaměstnání. Zvyšování strukturální nerovnováhy má proto v posledních letech a nadále bude mít přinejmenším v krátkodobém horizontu příštích let tendenci se dále urychlovat.

Je proto naprostě logické, že se problémy absolventů vysokých škol při přechodu ze vzdělávání do práce v posledních letech zvětšují, komplikuje se jejich zaměstnatelnost, ale především uplatnění na trhu práce. Přestože v té době nikdo nepředvídal rozsah a dopady ekonomické krize po roce 2008, SVP PedF UK přesto již před deseti lety – na základě analýzy a srovnání vývoje kvalifikační náročnosti pracovních míst v české ekonomice na jedné straně a vývoje podílů nově přijímaných a absolventů vysokých škol na straně druhé –

upozorňovalo na rizika vznikající nerovnováhy a varovalo před nebezpečím takového vývoje.

Rozbor společenského a ekonomického kontextu změn v uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu tím však nekončí. Je totiž zřejmě, že všichni vysokoškoláci nepracují na pracovních místech vyžadujících vysokoškolské vzdělání nejen proto, že vysokoškolských pracovních míst je vzhledem k počtu vysokoškoláků relativně stále méně, ale také proto, že zdaleka ne všechna tato místa jsou také skutečně obsazena vysokoškoláky. Důležitý je právě vzájemný průnik těchto skupin pracovních míst a pracovníků s vysokoškolským vzděláním na pracovním trhu a jejich vývoj v čase. Protože jde o to, jaké pozice na pracovním trhu vysokoškoláci získávají, jedná se o poziční nerovnováhu.

BOX: Strukturální a poziční nerovnováha

Pro srozumitelné pochopení termínů strukturální a poziční nerovnováha je vhodné uvést konkrétní příklady.

Pokud například počet vysokoškolských míst i počet zaměstnaných vysokoškoláků bude stejný – a strukturální nerovnováha bude tedy nulová – může nastat řada případů, které jsou vymezeny dvěma extrémními (modelovými) případy: 1) všichni vysokoškoláci pracují na vysokoškolských místech – kromě nulové strukturální nerovnováhy je nulová i poziční nerovnováha a mezi oběma ukazateli existuje perfektní strukturální i poziční soulad; 2) žádný vysokoškolák nepracuje na vysokoškolském místě, protože ta jsou vesměs obsazena pracovníky s nižším vzděláním – strukturální nerovnováha je sice nulová, ale poziční nerovnováha je naopak maximální a rovná se 1, tedy 100 %.

Pokud je počet vysokoškolským míst a počet zaměstnaných vysokoškoláků rozdílný a strukturální nerovnováha je větší než 0, může poziční nerovnováha stejně jako v předchozím příkladu opět nabývat různých hodnot od 0 do 1 (od 0 % do 100 %).

Analyzovat úroveň a případně i vývoj poziční nerovnováhy je možně několika způsoby a záleží především na dostupnosti odpovídajících dat, které jsou k dispozici. Z tohoto hlediska se jeví jako velice vhodné použít celostátní šetření Kvalifikace 2008, které proběhlo na přelomu roku 2007 a 2008 a celostátní šetření OECD PIAAC 2012, které proběhlo na přelomu roku 2011 a 2012. Obě tato šetření totiž na dostatečně rozsáhlém a reprezentativním vzorku respondentů opakovala stejně otázky: zaprvé na dosažené (resp. skutečné) vzdělání respondenta a zadruhé na požadované (resp. nejhodnější) vzdělání pro vykonávanou práci respondenta.

Mezi realizací obou šetření sice uběhly pouze čtyři roky, ale důležitější je, že první šetření Kvalifikace 2008 se uskutečnilo ještě před vypuknutím ekonomické krize a před nástupem silných kohort absolventů vysokých škol na pracovní trh (sběr dat na přelomu let 2007-2008), zatímco druhé šetření PIAAC 2012 se uskutečnilo uprostřed ekonomické krize a zachycuje již i první silné ročníky absolventů vysokých škol (sběr dat na přelomu let 2011-2012).

Srovnání výsledků obou šetření je velice průkazné, přestože obě šetření od sebe nejsou časově příliš vzdálena. Podíl absolventů vysokých škol mezi všemi zaměstnanými se prudce zvýšil, zatímco podíl pracovních míst vyžadujících vysokoškolské vzdělání se podle respondentů obou šetření zvýšil pomaleji. Důsledek je tudíž celkem předvídatelný. Ještě v roce 2008 (přesněji na přelomu let 2007-2008) podíl vysokoškoláků, kteří podle jejich

vlastního názorů pracovali v povoláních s výrazně nižšími kvalifikačními požadavky, než odpovídá jejich vzdělání, představoval zhruba 10 %. Zato o čtyři roky později v roce 2012 (přesněji na přelomu let 2011-2012) činil podíl stejně překvalifikovaných vysokoškoláků již 28 %. Přitom u mladších věkových skupin respektive u čerstvých absolventů vysokých škol byl tento vývoj přirozeně ještě výraznější.

Význam předchozího rozboru dynamiky celkového vývoje kvalifikační náročnosti české ekonomiky v posledních letech stejně jako vývoje vysokoškolského vzdělání pracovní síly a zaměstnaných na českém pracovním trhu je dvojí. Má ukázat na celkový společensko-ekonomický kontext přechodu absolventů vysokých škol ze vzdělávání do práce a jejich uplatnění na pracovním trhu. Především však má upozornit na mimořádnou dynamiku tohoto vývoje a na rychle se měnící klíčové charakteristiky uplatnění vysokoškoláků, a to jak v důsledku dopadů ekonomicke krize a následující recese na pracovní trh po roce 2008, tak ještě výrazněji v důsledku prudkého nárůstu počtu vysokoškoláků, kteří po roce 2007 na trh práce přicházejí. Řada výsledků šetření Reflex 2013 a jejich srovnání s výsledky předchozích šetření (Reflex 2006 a Reflex 2010) bude díky tomu podstatně méně překvapivá.

1.2 Absolventi vysokých škol a požadovaná kvalifikační úroveň

Všechna dosavadní šetření Reflex (2006, 2010 a 2013) obsahovala důležité otázky na kvalifikační požadavky pracovního místa, které absolvent zastává. Vedle dosaženého vzdělání (typ a obor získaného vzdělání) se zaměřila především na požadované vzdělání na daném pracovním místě a na co nejpřesnější definici (název) vykonávaného povolání absolventa (podle platné klasifikace povolání). Z dostupných odpovědí na položené otázky je možné vytvořit tři ukazatele úrovně kvalifikačních požadavků:

- A. požadované vzdělání
- B. vykonávané povolání
- C. kvalifikační náročnost povolání

Každý z těchto ukazatelů má poněkud odlišné charakteristiky a specifika, která sebou nesou jeho výhody i nevýhody, přednosti i nedostatky. U každého z nich budou jeho silné i slabé stránky uvedeny. Analýza každého ukazatele odhaluje poněkud jiné aspekty problému a jiné naopak může zastřít. Všechny tři ukazatele v souhrnu však podávají poměrně důležitou, úplnou a nezkreslenou informaci o požadovaném vzdělání a kvalifikační úrovni pracovního místa, které absolventi vysokých škol vykonávají několik let po získání vysokoškolského diplomu.

A. požadované vzdělání

Ve všech třech šetřeních Reflex odpovídali absolventi vysokých škol na otázku: „Jaké vzdělání považujete za nejvhodnější pro Vaši současnou práci?“ s možností odpovědět: 1. Doktorský stupeň (Ph.D.); 2. Magisterské vzdělání (Ing., Mgr. apod.); 3. Bakalářské vzdělání; 4. Vyšší odborná škola; 5. Středoškolské vzdělání s maturitou; 6. Středoškolské vzdělání bez maturity nebo nižší.

Tento ukazatel sice na jedné straně přesně ukazuje na stupeň požadovaného vzdělání, ale na straně druhé je z hlediska samotných absolventů poměrně subjektivní. Přitom je třeba si uvědomit, že subjektivita má dva různé typy příčin, které jsou oba prokázané a diskutované v řadě odborných pramenů. Zaprve jde o subjektivitu samotného respondenta, tedy individuální subjektivitu, kdy každý člověk má jistou tendenci ztotožňovat dosažené a požadované vzdělání, mimo jiné proto, že úroveň dosaženého vzdělání si dokáže mnohem lépe představit než vzdělání jiné úrovně.

Zadruhé však funguje také subjektivita daná společenským kontextem, tedy sociální subjektivita, kdy se každý člověk v tomto posuzování orientuje podle celkového společenského kontextu. Nesouvisí to však pouze s tím, že v různých zemích mohou být různé nároky na stejná povolání nebo na povolání se stejným názvem. Jako příklady je možné uvést markantní rozdíly v pojetí inženýra v Německu, ve Francii nebo ve Velké Británii nebo v různých zemích odlišné požadavky na formální vzdělání všeobecných zdravotních sester či učitelů v oblasti předškolní výchovy a na 1. stupni základních škol.

Je zde ovšem ještě další důležitý moment. Pokud například v jedné zemi dosáhla velká část pracovní síly (zaměstnaných) vysokoškolského vzdělání a v jiné srovnatelné (z hlediska

struktury odvětví a povolání) zemi naopak jen malá část, ukazují se mezi těmito zeměmi také rozdílné požadavky na úroveň dosaženého vzdělání v jednotlivých povoláních. Projevuje se to především v tom, že pro naprosto stejná povolání se v zemích s vysokým podílem vysokoškoláků na pracovním trhu požaduje daleko častěji vysokoškolské vzdělání, zatímco ve druhé zemi se požaduje podstatně méně často (viz například markantní rozdíly mezi Španělskem a Belgií na jedné straně a Německem a Rakouskem na straně druhé). Ruku v ruce s tím jde většinou i mezi zeměmi o velice rozdílné chápání toho, co všechno vlastně je vysokoškolské vzdělání.

Uvedené rozdíly však nejsou patrné jen při srovnávání údajů z různých zemí, ale také v časovém vývoji v rámci jedné země, zvláště pokud je tento vývoj tak dynamický jako v posledních letech v České republice. Výsledky podrobnější analýzy a srovnání údajů ze šetření Kvalifikace 2008 a ze šetření PIAAC 2012 ukazují, že nové generace absolventů vysokých škol pokládají za pracovní místa vyžadující vysokoškolské vzdělání často i taková, která za vysokoškolská nepokládali absolventi jen o několik let dříve a určitě je za ně nepokládají generace vysokoškoláků, kteří absolvovali například před více než deseti lety.

V následujících tabulkách je patrné, že výsledky prvního šetření Reflex 2006 ukázaly vysoké hodnoty podílu absolventů, kteří pracují na místech vyžadujících magisterský nebo ekvivalentní diplom (podmíněným formátováním ostře zeleně vybarvený sloupec). V následujících šetřeních Reflex 2010 a Reflex 2013 se však tyto vysoké hodnoty začínají postupně snižovat (ostře zelená zesvětluje) a naopak se zvyšuje obarvení jiné části tabulky, především ty s nižší požadovanou kvalifikací. (Označení roku za názvem šetření REFLEX v tabulce ukazuje na rok realizace šetření, které probíhalo vždy v jarních a letních měsících mezi absolventy 4-5 let po získání diplomu. Označení 2013* znamená, že se nejedná pouze o ně, ale o všechny absolventy 1-5 let po získání diplomu; tato data byla v roce 2013 sbírána poprvé). Podle výpovědi samotných absolventů klesá především podíl těch, jejichž práce vyžaduje magisterské vzdělání. Absolventi se přesouvají částečně na pracovní místa vyžadující bakalářský diplom; v logice předchozího výkladu do jisté míry také proto, že roste právě podíl absolventů s bakalářským diplomem na pracovním trhu. Zároveň se však část absolventů přesouvá na pracovní místa vyžadujících pouze maturitu nebo dokonce ani tu ne. Překvalifikovanost absolventů vysokých škol se tedy postupně zvyšuje.

Z následující tabulky je rovněž zřejmé, že z hlediska různých skupin oborů vysokoškolského vzdělání se překvalifikovanost týká především absolventů zemědělských, ekonomických, společenských a humanitních oborů vysokých škol. Je však třeba upozornit, že zatímco u zemědělských oborů jde spíše o dlouhodobější jev, u dalších uvedených skupin oborů se jedná o postupně narůstající problém především posledního období.

Požadované vzdělání absolventů vysokých škol pro současnou práci podle vyjádření absolventů

Požadované vzdělání podle absolventů vysokých škol	Maturita nebo nižší	Vyšší odborná škola	Bakalář Bc.	Magistr Mgr.	Doktor Ph.D.	Maturita nebo nižší	Vyšší odborná škola	Bakalář Bc.	Magistr Mgr.	Doktor Ph.D.
Šetření REFLEX 2006-2013	REFLEX 2006					REFLEX 2010				
Absolventi celkem	3,4%	2,9%	7,2%	79,6%	7,0%	5,4%	2,3%	10,1%	72,5%	9,6%
Typ studia										
Bakalářský	7,4%	5,8%	30,8%	52,9%	3,0%	10,6%	4,7%	35,0%	45,7%	4,0%
Magisterský	2,8%	2,5%	3,9%	83,4%	7,4%	4,3%	1,8%	4,1%	81,1%	8,8%
Doktorský						0,0%	0,0%	2,2%	19,4%	78,4%
Obor studia										
Přírodovědné obory	2,6%	1,9%	5,2%	76,8%	13,5%	4,7%	1,2%	10,4%	63,9%	19,7%
Technické obory	3,8%	2,5%	4,0%	82,0%	7,6%	4,9%	2,2%	7,7%	74,6%	10,6%
Zemědělství, lesnictví a veterina	7,2%	7,2%	4,3%	77,7%	3,6%	15,2%	6,2%	9,6%	61,2%	7,9%
Zdravotnictví, lékařství a farmacie	0,7%	2,5%	5,1%	77,6%	14,1%	5,5%	2,1%	18,8%	59,9%	13,8%
Společenské a humanitní obory	3,3%	6,5%	11,0%	67,3%	11,8%	6,2%	4,0%	11,6%	65,5%	12,7%
Ekonomie	3,6%	3,2%	8,8%	79,7%	4,7%	5,3%	2,1%	8,7%	78,2%	5,7%
Právní a veřejnosprávní obory	2,5%	1,7%	26,8%	66,1%	2,9%	1,3%	0,9%	5,3%	79,8%	12,7%
Pedagogika, učitelství a sport	2,8%	2,3%	5,5%	84,1%	5,3%	2,9%	2,2%	12,9%	77,0%	5,0%
Kultura a umění	11,1%	3,7%	5,6%	70,4%	9,3%	3,1%	2,1%	9,3%	74,2%	11,3%
Šetření REFLEX 2006-2013	REFLEX 2013					REFLEX 2013*				
Absolventi celkem	7,7%	2,3%	12,7%	67,3%	10,1%	10,4%	2,6%	14,3%	64,3%	8,4%
Typ studia										
Bakalářský	16,5%	5,8%	34,4%	42,6%	0,7%	18,9%	5,1%	34,0%	40,8%	1,2%
Magisterský	5,9%	1,5%	7,6%	77,9%	7,1%	8,6%	2,0%	9,4%	74,6%	5,4%
Doktorský	0,5%	0,0%	0,6%	29,1%	69,8%	0,9%	0,1%	1,1%	32,6%	65,3%
Obor studia										
Přírodovědné obory	5,5%	1,1%	9,8%	58,3%	25,3%	8,0%	1,1%	10,3%	59,0%	21,6%
Technické obory	6,8%	1,6%	7,0%	75,4%	9,2%	9,3%	2,0%	8,0%	72,1%	8,7%
Zemědělství, lesnictví a veterina	10,1%	0,8%	8,9%	65,4%	14,8%	15,7%	2,1%	8,1%	61,2%	12,8%
Zdravotnictví, lékařství a farmacie	4,4%	2,8%	15,8%	64,6%	12,5%	5,0%	2,5%	19,0%	62,6%	10,9%
Společenské a humanitní obory	11,1%	4,3%	18,2%	55,2%	11,1%	12,5%	4,4%	18,9%	55,1%	9,2%
Ekonomie	10,0%	2,8%	15,3%	68,1%	3,8%	14,2%	2,9%	16,5%	63,5%	2,9%
Právní a veřejnosprávní obory	2,3%	1,0%	9,0%	81,4%	6,3%	4,7%	1,2%	11,0%	77,0%	6,1%
Pedagogika, učitelství a sport	8,6%	1,9%	13,7%	70,3%	5,5%	10,3%	2,6%	16,9%	66,3%	3,9%
Kultura a umění	6,1%	6,8%	8,3%	58,3%	20,5%	9,2%	7,2%	13,4%	55,5%	14,7%

Pozn.: REFLEX 2006, REFLEX 2010 a REFLEX 2013 – absolventi 4 až 5 let po absolvování, REFLEX 2013* - absolventi 1 až 5 let po absolvování

B. vykonávané povolání

Prezentace výsledků analýz povolání, která vykonávají absolventi vysokých škol, vyžaduje nejprve definovat některé pojmy a termíny a vysvětlit základní metodologické postupy.

Pracovní místo je definováno jako soubor úkolů a povinností vykonávaných jednou osobou. O pracovním místě hovoříme nejen u zaměstnanců, ale i v případě zaměstnavatelů nebo osob samostatně výdělečně činných; všechny tyto osoby dohromady představují zaměstnané.

Povolání vymezuje vždy určitou skupinu pracovních míst, která jsou si navzájem relativně více podobná, než je tomu s jinými pracovními místy z hlediska odborné náročnosti, kvalifikačních požadavků, obsahu práce atd. Povolání tedy představuje shluk vysoko podobných pracovních míst.

Povolání jsou uspořádána a tříděna prostřednictvím klasifikace povolání. Poslední verze Mezinárodní klasifikace povolání z roku 2008, kterou přijala International Labour Office pod anglickým názvem International Standard Classification of Occupations (ISCO-08) byla českým statistickým úřadem převzata i do národního kontextu českého pracovního trhu s označením Klasifikace CZ-ISCO. Klasifikace CZ-ISCO vychází zcela z metodických principů

mezinárodní klasifikace ISCO-08. Je založena na dvou hlavních principech, kterými jsou druh vykonávané práce (pracovní místo) a úroveň dovedností.

Dovednosti lze vymezit jako schopnost vykonávat úkoly a plnit povinnosti daného pracovního místa. Pro účely klasifikace ISCO-08 jsou pro uspořádání povolání do skupin používány dvě dimenze dovedností: úroveň dovedností a speciální dovednosti.

• **Úroveň dovedností**

Úroveň dovedností je dána složitostí, náročností, obtížností a rozsahem úkolů a povinností, vykonávaných v určitém povolání.

Je určována s ohledem na tyto faktory:

- charakter vykonávaných pracovních činností ve vztahu k charakteristickým úkolům a povinnostem definovaným pro každou úroveň dovedností;
- úroveň formálního vzdělání vymezená podle Mezinárodní klasifikace vzdělání (ISCED 97) a požadovaná pro řádný výkon úkolů a povinností pro konkrétní povolání;
- význam neformálního vzdělání a/nebo předchozích zkušeností v příbuzných povolání vyžadovaných pro řádný výkon pracovních úkolů a povinností.

Princip úrovně dovedností je používán zejména v hlavních třídách klasifikace na první úrovni klasifikace ISCO. První úroveň klasifikace ISCO je tedy také podstatná pro určování kvalifikační náročnosti s tím, že klasifikace ISCO rozlišuje čtyři úrovně dovedností. Znamená to zároveň, že v osmi z deseti hlavních tříd klasifikace CZ-ISCO by měla být obsažena povolání pouze definované úrovně dovedností. Například hlavní třída 2 Specialisté zahrnuje povolání s nejvyšší čtvrtou úrovní dovedností.

Nejvýznamnějším kritériem pro určení úrovně dovedností ve vztahu k charakteristickým úkolům daným pro každou úroveň dovedností je charakter vykonávaných úkolů v konkrétním povolání. Požadavky na formální vzdělání jsou pouze doplňkovou komponentou pro měření úrovně dovedností. Pro vykonávání povolání s určitou úrovní dovedností tedy není nutné mít za každou cenu příslušnou kvalifikaci (vzdělání).

• **Speciální dovednosti**

Speciální dovednosti odrážejí obsahové zaměření požadovaných znalostí, schopností a dovedností, používaných nástrojů a zařízení, zpracovávaných nebo používaných materiálů a charakter produkovaného zboží a služeb. Rozlišují tak například odvětvové a oborové rozdíly požadavků povolání na stejné úrovni dovedností. Tyto obsahové (odvětvové/oborové) rozdíly mezi různými povoláními odráží především druhá a třetí klasifikace povolání ISCO 08. Například v hlavní třídě 2 Specialisté jsou zahrnuta povolání sice na stejné čtvrté úrovni dovedností avšak obsahově (oborově) značně rozdílná (například lékaři, právníci, architekti, přírodovědci).

Povolání, jež vyžadují vykonávání z hlediska obsahu práce stejných úkolů, by měla být vždy zatížena na stejném nebo alespoň blízkém místě klasifikace povolání (ISCO), i když se požadované formální vzdělání nebo kvalifikace konkrétního zaměstnance mohou lišit nejen mezi jednotlivými zeměmi, ale i mezi jednotlivými osobami, v různých institucích či regionech nebo mezi různými odvětvími a sektory. Ne vždy a ne všude se to však daří, takže konkrétní naplnění klasifikace ISCO je vždy do určité míry zatíženo jistou nepřesností.

V některých zemích – to však neplatí pro Českou republiku – je navíc při sběru dat používána národní klasifikace povolání, která může být více či méně odlišná od klasifikace mezinárodní. Rovněž tedy následky převodu dat z národní na mezinárodní klasifikaci povolání mohou přinášet určité nepřesnosti.

Je třeba zdůraznit, že požadavky na formální vzdělání jsou tedy pouze jedním z kritérií pro určení požadované úrovně dovedností pro určité povolání. Nejvýznamnější pro určení úrovně dovedností je totiž charakter vykonávaných pracovních činností v konkrétním povolání ve vztahu k úkolům popsaným pro každou úroveň dovedností. Zaměstnanec tedy nemusí mít kvalifikaci s určitou úrovní dovedností proto, aby bylo jeho pracovní místo a povolání zařazeno na určitou úroveň dovedností. Objektem klasifikace povolání je totiž pracovní místo a nikoli osoba, která pracovní místo obsadila. Dovednosti nebo kvalifikace této osoby tedy nejsou pro klasifikaci povolání podstatné.

Současně ovšem samozřejmě platí, že vzhledem k pochopitelně poměrně úzké vazbě mezi úrovněmi požadovaných dovedností a požadavky na úroveň kvalifikace a vzdělání jsou rovněž hlavní třídy klasifikace ISCO (první úroveň klasifikace ISCO) svázány nejen s úrovněmi požadovaných dovedností, ale do značné míry také s požadovaným vzděláním, což je vyjádřeno i v doprovodné dokumentaci k mezinárodní klasifikaci (viz BOX Definice 3. a 4. úrovně dovedností v klasifikaci ISCO-08). Vztah mezi hlavními třídami a úrovněmi požadovaných dovedností podle mezinárodní klasifikace povolání ISCO ukazuje následující tabulka, která předchází Boxu s definicí 3. a 4. úrovně dovedností v klasifikaci ISCO-08.

Hlavní třídy klasifikace povolání a úrovně požadovaných dovedností

Hlavní třídy klasifikace povolání ISCO	Úrovně požadovaných dovedností
1 Zákonodárci a řídící pracovníci	3 nebo 4
2 Specialisté	4
3 Techničtí a odborní pracovníci	3
4 Úředníci	
5 Pracovníci ve službách a prodeji	
6 Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	2
7 Řemeslníci a opraváři	
8 Obsluha strojů a zařízení, montéři	
9 Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	1
0 Zaměstnanci v ozbrojených silách	1 až 4

BOX: Definice 3. a 4. úrovně dovedností v klasifikaci ISCO-08

Následující definice 3. a 4. úrovně dovedností (skills) jsou převzaty z oficiálních materiálů vydaných ILO k Mezinárodní klasifikaci povolání ISCO a ČSÚ k její české verzi CZ-ISCO. Zahrnují také příklady specifických úkolů, požadovaných dovedností a typických povolání a popisují rovněž předpokládanou úroveň vzdělání podle klasifikace ISCED.

Třetí úroveň dovedností (úroveň 3)

Povolání na této úrovni dovedností obvykle zahrnují složité technické a praktické úkoly, které vyžadují rozsáhlé využití přesných, technických a procesních znalostí příslušného oboru.

Na této 3. úrovni se předpokládá vysoká míra gramotnosti a početních schopností, spolu s velmi dobrými komunikačními dovednostmi. Mohou být také vyžadovány schopnosti porozumět složitým psaným materiálům, připravit přesné zápisy a umět jednat s lidmi i v komplikovaných a obtížných situacích.

Znalosti a dovednosti potřebné pro kvalitní vykonávání povolání na 3. úrovni dovedností jsou zpravidla získávány prostřednictvím dalšího studia po ukončení sekundárního vzdělání po dobu 1 – 3 let (ISCED úroveň 5B). V některých případech může být náhradou za formální vzdělání rozsáhlá relevantní praxe nebo dlouhodobé pracovní školení.

Mezi povolání na 3. úrovni dovedností patří například řídící pracovníci v supermarketech, odborní laboranti v oblasti zdravotnictví, odborní administrativní pracovníci v právní oblasti, obchodní zástupci, zdravotničtí záchranáři, technici uživatelské podpory informačních a komunikačních technologií, technici v oblasti vysílání a audiovizuálních záznamů apod.

Čtvrtá (nejvyšší) úroveň dovedností (úroveň 4)

Povolání na této 4. úrovni dovedností obvykle zahrnují vykonávání úkolů, které vyžadují řešení komplexních problémů a tvorbu rozhodnutí na základě rozsáhlých teoretických a praktických dovedností v příslušném oboru. Vykonávané úkoly zahrnují například diagnózu a léčbu nemoci, předávání vědomostí, znalostí a zkušeností dalším lidem, navrhování staveb nebo strojů, procesy pro stavebnictví a výrobu.

Očekává se velmi vysoká míra gramotnosti, početních schopností a excelentní komunikační dovednosti. Tyto znalosti zahrnují například schopnost tvorby obsáhlých písemných dokumentů a předávání myšlenek a nápadů prostřednictvím médií a schopnost ústní prezentace.

Znalosti a dovednosti potřebné pro kvalitní vykonávání povolání na 4. úrovni jsou zpravidla získávány studiem na vysokoškolské vzdělávací instituci po dobu 3 – 6 let (ISCED úroveň 5A, tedy u nás úroveň bakaláře či magistra, nebo 6, tedy u nás úroveň Ph.D.). V některých případech může být náhradou za formální vzdělání rozsáhlá relevantní praxe nebo dlouhodobé pracovní školení. U povolání vyžadujících čtvrtou úroveň dovedností je příslušná kvalifikace často základním požadavkem (předpokladem) pro přijetí do zaměstnání.

Mezi povolání na této 4. úrovni dovedností patří například řídící pracovníci v oblasti marketingu, stavební inženýři, právníci, učitelé na středních školách, praktičtí lékaři, všeobecné sestry se specializací, systémoví analytici apod.

Vazba mezi hlavními třídami klasifikace povolání, požadovanou úrovní dovedností a požadavky na kvalifikaci a vzdělání však zdaleka není absolutní a navíc se její konkrétní naplnění dosti liší mezi jednotlivými zeměmi i mezi různými časovými rovinami. Znamená to tedy nejen, že v určitých povolání vyžadujících nejvyšší čtvrtou úroveň dovedností zdaleka nemusí být zaměstnány jen osoby s vysokoškolským vzděláním, ale také, že

v některých zemích (s nižším zastoupením vysokoškoláků v pracovní síle) a v daném čase se ani nepředpokládá, že by vysokoškolské vzdělání měly mít. Platí to však také naopak. V zemích s vyšším zastoupením vysokoškoláků v pracovní síle vysokoškoláci často pracují i v povoláních, která nejsou zařazena do nejvyšší úrovně dovedností a přitom to v těchto zemích a v daném čase nemusí být považováno za jejich překvalifikovanost. Význam vysokoškolského vzdělání na pracovním trhu je prostě v různých zemích různý a v čase se navíc mění; většinou tomu také odpovídá podoba (relativní velikost systému a jeho diferenciace) vysokého školství.

Struktura povolání vykonávaných absolventy vysokých škol z hlediska hlavních tříd klasifikace povolání ISCO podle výsledků šetření Reflex doznala jen za posledních 7 let (v letech 2006-2013) značných změn. Ještě v roce 2006 pracovaly téměř tři čtvrtiny absolventů vysokých škol v povoláních v 2. hlavní třídě povolání (Specialisté) s nejvyšší čtvrtou požadovanou úrovní dovedností. Dalších 7,6 % absolventů pracovalo v 1. hlavní třídě (Zákonodárci a řídící pracovníci), která vyžaduje třetí nebo čtvrtou úroveň dovedností a 16,9 % ve 3. hlavní třídě povolání (Techničtí a odborní pracovníci) vyžadující třetí úroveň dovedností. Jen o něco více než 1 % absolventů pracovalo v povoláních, která nepatří do třetí nebo čtvrté úrovně požadovaných dovedností.

U stejné kohorty absolventů vysokých škol (4-5 let po získání diplomu) v šetřeních Reflex 2010 a Reflex 2013 a u všech absolventů (1-5 let po získání diplomu) v šetření Reflex 2013 se tyto ukazatele po roce 2006 postupně, systematicky a současně dosti rychle začaly zhoršovat. Podíl absolventů, kteří pracují ve 2. hlavní třídě povolání (Specialisté) postupně klesl ze tří čtvrtin pod polovinu a v poslední kohortě absolventů činí již pouhých 44 %. Podíl těch, kteří zastávají povolání v 1. hlavní třídě (Zákonodárci a řídící pracovníci), se víceméně stabilně pohybuje kolem 6-8 %. Podíl absolventů vysokých škol, kteří pracují v povoláních ve 3. hlavní třídě povolání (Techničtí a odborní pracovníci), vyžadujících ovšem pouze třetí úroveň dovedností, se sice mírně zvýšil na 18-20 %. To však nemohlo kompenzovat úbytek ve 2. hlavní třídě povolání (Specialisté).

Druhou stranou tohoto vývoje je také to, že skutečně rychle roste počet i podíl absolventů vysokých škol, kteří jsou zaměstnáni v povoláních čtvrté až deváté hlavní třídy ISCO. Celkově se podíl absolventů v těchto povoláních, která podle mezinárodní klasifikace ISCO vyžadují pouze druhou nebo v některých případech dokonce jen první úroveň dovedností, zvýšil z pouhých 1-2 % v roce 2006 na plnou čtvrtinu v roce 2013 a u poslední kohorty absolventů (1-5 let po získání diplomu) z roku 2013 na téměř 28 %. Nejvíce jich přitom přibývá ve 4. třídě (Úředníci) a v 5. třídě (Pracovníci ve službách a prodeji) povolání klasifikace ISCO; naopak stále ještě poměrně málo absolventů vysokých škol nastupuje do dělnických povolání (6. – 9. hlavní třída povolání).

Struktura povolání vykonávaných absolventy vysokých škol, REFLEX, 2006, 2010, 2013

Povolání absolventů vysokých škol	ISCO 1	ISCO 2	ISCO 3	ISCO 4	ISCO 5	ISCO 6-9	ISCO 1	ISCO 2	ISCO 3	ISCO 4	ISCO 5	ISCO 6-9
Šetření REFLEX 2006-2013	REFLEX 2006											
Absolventi celkem	7,6%	74,3%	16,9%	0,3%	0,6%	0,4%	12,5%	54,6%	20,6%	7,7%	1,4%	1,1%
Typ studia												
Bakalářský	9,8%	48,0%	37,4%	0,8%	3,1%	1,0%	12,1%	33,7%	33,7%	10,0%	2,4%	3,0%
Magisterský	7,0%	77,4%	14,7%	0,3%	0,4%	0,3%	12,9%	58,9%	17,6%	7,3%	1,2%	0,7%
Doktorský							4,5%	83,5%	9,0%	0,8%	2,3%	0,0%
Obor studia												
Přírodovědné obory	7,1%	82,8%	9,7%	0,0%	0,0%	0,3%	5,7%	72,1%	15,0%	5,5%	1,0%	0,0%
Technické obory	5,0%	82,8%	11,4%	0,2%	0,1%	0,5%	9,8%	52,7%	26,3%	4,0%	1,1%	1,1%
Zemědělství, lesnictví a veterina	6,2%	60,0%	32,3%	0,8%	0,8%	0,0%	12,4%	40,7%	20,3%	11,3%	4,0%	10,7%
Zdravotnictví, lékařství a farmacie	1,8%	80,1%	18,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,8%	69,8%	28,1%	0,3%	0,3%	0,5%
Společenské a humanitní obory	6,3%	71,8%	19,7%	0,4%	1,3%	0,4%	9,2%	60,2%	14,3%	11,2%	3,1%	0,2%
Ekonomie	13,4%	60,5%	25,2%	0,7%	0,3%	0,1%	23,1%	35,8%	22,7%	15,1%	1,5%	0,1%
Právní a veřejnosprávní obory	15,5%	54,1%	25,0%	0,0%	5,4%	0,0%	14,0%	70,2%	7,0%	8,3%	0,0%	0,0%
Pedagogika, učitelství a sport	5,2%	80,6%	12,3%	0,2%	1,2%	0,5%	9,9%	69,1%	13,6%	3,4%	1,2%	0,7%
Kultura a umění	3,6%	80,0%	14,5%	1,8%	0,0%	0,0%	3,1%	80,2%	9,4%	3,1%	2,1%	1,0%
Šetření REFLEX 2006-2013	REFLEX 2013											
Absolventi celkem	7,2%	46,8%	18,6%	16,3%	7,3%	1,3%	6,6%	44,2%	18,8%	17,1%	8,7%	1,8%
Typ studia												
Bakalářský	7,8%	28,5%	17,6%	24,6%	16,0%	1,7%	5,9%	30,1%	16,2%	24,2%	16,5%	2,3%
Magisterský	7,1%	49,1%	19,4%	15,4%	5,5%	1,3%	7,0%	45,7%	20,2%	16,2%	7,0%	1,8%
Doktorský	5,5%	77,5%	13,3%	1,8%	0,5%	0,3%	5,4%	76,2%	12,0%	3,2%	1,4%	0,7%
Obor studia												
Přírodovědné obory	3,0%	54,5%	27,2%	10,1%	3,4%	1,2%	3,2%	51,9%	28,2%	9,4%	4,7%	1,5%
Technické obory	7,6%	32,4%	48,9%	5,3%	3,2%	0,9%	5,6%	29,0%	50,7%	5,6%	4,8%	2,0%
Zemědělství, lesnictví a veterina	3,8%	37,4%	10,5%	11,3%	13,4%	22,7%	4,7%	31,3%	9,8%	13,6%	12,1%	26,0%
Zdravotnictví, lékařství a farmacie	1,0%	83,7%	6,6%	1,5%	6,3%	0,1%	1,3%	82,1%	7,1%	1,9%	6,5%	0,3%
Společenské a humanitní obory	8,3%	46,2%	8,4%	26,0%	8,8%	0,9%	6,4%	47,1%	7,1%	23,7%	12,0%	1,1%
Ekonomie	15,0%	25,4%	17,3%	28,9%	10,4%	0,6%	13,1%	24,7%	16,9%	31,3%	11,5%	1,0%
Právní a veřejnosprávní obory	4,0%	49,6%	8,8%	25,7%	4,4%	0,1%	5,6%	47,8%	9,0%	25,9%	4,3%	0,6%
Pedagogika, učitelství a sport	4,2%	62,5%	4,8%	13,2%	9,7%	0,5%	4,7%	59,8%	4,3%	14,0%	11,1%	0,9%
Kultura a umění	3,8%	68,2%	5,3%	6,1%	10,6%	6,1%	4,5%	58,8%	14,3%	8,0%	9,3%	5,3%

Pozn.: REFLEX 2006, REFLEX 2010 a REFLEX 2013 – absolventi 4 až 5 let po absolvování, REFLEX 2013* - absolventi 1 až 5 let po absolvování

Čím dál výraznější roli v úspěšném uplatnění vysokoškoláků hraje jejich oborová struktura. Již v roce 2006 nebyly rozdíly v uplatnění mezi jednotlivými oborovými skupinami absolventů vysokých škol nijak zanedbatelné, avšak během dalších sedmi let se tyto rozdíly dramaticky prohloubily. Přestože se mezi roky 2006 – 2013 zhoršilo uplatnění absolventů všech skupin oborů, je třeba dodat, že absolventi většiny oborů, kteří neměli nijak zvlášť dobré uplatnění už v roce 2006, si pohoršili nejvíce. Platí to především o zemědělských oborech a do značné míry také o ekonomických oborech. Naopak nejmenší zhoršení zaznamenali absolventi zdravotnických oborů, jejichž uplatnění je také díky tomu – podle kritéria povolání absolventů – ze všech oborových skupin vůbec nejlepší (v průměru pracují v povolání s nejvyššími kvalifikačními požadavky).

c) **kvalifikační náročnost povolání**

Kvalifikační náročnost uplatnění absolventů vysokých škol je odvozena od Evropského rámce kvalifikací (European Qualifications Framework). Zahrnuje tedy stejně jako EQF osm úrovní kvalifikační náročnosti (qualification requirements, QR). Nejdříve se sice o oficiální stanovisko Evropské komise, ale v řadě materiálů a v řadě zemí je nejvyšší osmá

kvalifikační úroveň náročnosti (QR 8) vztahována k doktorskému a jemu ekvivalentnímu vzdělání (u nás tedy Ph.D.), druhá nejvyšší kvalifikační úroveň náročnosti (QR 7) je vztahována k magisterskému a jemu ekvivalentnímu vzdělání (u nás tedy například Mgr., Ing.), třetí nejvyšší kvalifikační úroveň náročnosti (QR 6) je vztahována k bakalářskému a jemu ekvivalentnímu vzdělání (u nás tedy Bc. a/nebo DiS).

Ukazatel kvalifikační náročnosti vychází sice z charakteristik a klasifikace povolání (ISCO), které absolventi vykonávají, ale usiluje o překonání dvou hlavních nedostatků v přístupu založeném na vykonávaném povolání, tedy zaprvé jeho příliš agregované podoby (pouze první úroveň ISCO) a zadruhé jeho statičnosti (nové verze klasifikace povolání jsou přijímány zhruba ve dvacetiletých intervalech).

V následujících odstavcích bude uvedeno jen stručné shrnutí přístupu ke zjišťování kvalifikační náročnosti pracovního místa a/nebo povolání, protože v této zprávě pochopitelně není dostatek prostoru pro popis a vysvětlení poměrně komplikovaného metodologického aparátu, ale případní zájemci se s ním samozřejmě mohou seznámit v publikaci o kvalifikačním profilu povolání z roku 2013, kterou lze volně stáhnout (viz [Quantifying skill needs in Europe. Occupational skills profiles: methodology and application](#)). V čem tedy výhody ukazatele kvalifikační náročnosti povolání – oproti ukazateli vykonávaného povolání – spočívají?

Zaprvé při vymezování kvalifikační náročnosti určité relativně homogenní skupiny pracovních míst nepracuje tento přístup pouze z první úrovní klasifikace povolání (s hlavními třídami), ale s podstatně podrobnější klasifikací, která zahrnuje třetí úroveň klasifikace ISCO, a navíc každé pracovní místo charakterizuje nejen z hlediska trojmístného kódu povolání, ale také z hlediska odvětví činnosti (například zemědělství, automobilový průmysl, obchod, školství, zdravotnictví apod.) na úrovni dvojmístného kódu odvětví podle mezinárodní klasifikace odvětví NACE ([Statistical classification of economic activities in the European Community, NACE Rev.2](#)), se kterou pracují nejenom úřady a jiné organizace Evropské unie (například Eurostat), ale také Český statistický úřad. Přestože je pro určování kvalifikační náročnosti pracovního místa nepochybně významnější klasifikace povolání, ukazuje se, že odvětvová klasifikace může významným způsobem upřesnit kvalifikační náročnost některých skupin povolání, zvláště pokud jsou rovnoměrně rozptýleny do více ekonomických odvětví.

Zadruhé na rozdíl od víceméně statické klasifikace povolání pracuje s dynamickou a průběžnou změnou kvalifikační náročnosti pracovních míst a povolání. Klasifikace povolání se mění jen jednou zhruba za dvacet let (klasifikace ISCO byla měněna v roce 1967, 1988 a 2008), zatímco kvalifikační požadavky nároky na vzdělání pro výkon některých povolání se mění kontinuálně (většinou se zvyšují, ale někdy také snižují). Znovu je třeba připomenout, že příčiny těchto změn jsou dvojí. Zaprvé se mohou skutečně měnit kvalifikační nároky na výkon určitých pracovních míst nebo povolání, protože se například mění kontext výkonu práce, technologické postupy, nástroje či metody práce; požadavky na výkon práce (na části pracovním míst v rámci určitého povolání nebo v celém povolání) se stávají objektivně náročnějšími a složitějšími. Zadruhé se však požadavky na vzdělání a kvalifikaci mnohdy zvyšují také proto, že zaměstnavatelé tak chtějí získat kvalitnějšího pracovníka, přestože jeho nejvyšší dosažené vzdělání a kvalifikace nejsou pro výkon dané práce zapotřebí. Děje se tak často právě tehdyn, kdy se rychle zvedá úroveň vzdělání pracovní síly, a zaměstnavatelé zjišťují, že s dosaženým vzděláním, které dříve pro danou práci zcela dostačovalo, se o práci začínají ucházet absolventi, jejichž celková osobnostní i odborná kvalita se snižuje. Podobné

tendence chování zaměstnavatelů je ovšem možné pozorovat i v obdobích, kdy nabídka pracovní síly převyšuje poptávku po ní.

Výsledky analýz uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu z hlediska kvalifikační náročnosti povolání v letech 2006 – 2013 jsou znázorněny v následující tabulce. Je patrné, že z hlediska absolutních hodnot uplatnění i z hlediska dynamiky jeho vývoje se výsledky tohoto postupu umisťují někde mezi výsledky postupu založeného na požadovaném vzdělání podle názoru absolventů a výsledky postupu založeného na absolventy vykonávaném povolání. Z hlediska struktury tyto výsledky v podstatě potvrzují předchozí zjištění.

Kvalifikační náročnost práce absolventů vysokých škol, REFLEX, 2006, 2010, 2013

Kvalifikační náročnost práce absolventů vysokých škol	QR 1-4	QR 5	QR 6	QR 7	QR 8	QR 1-4	QR 5	QR 6	QR 7	QR 8
Šetření REFLEX 2006-2013	REFLEX 2006					REFLEX 2010				
Absolventi celkem	6,3%	11,2%	22,6%	49,3%	10,6%	10,1%	14,0%	22,5%	43,5%	9,9%
Typ studia										
Bakalářský	10,3%	16,2%	24,3%	41,6%	7,5%	14,3%	17,8%	24,1%	36,8%	6,9%
Magisterský	5,9%	10,7%	22,4%	50,2%	10,9%	9,3%	13,2%	22,2%	45,0%	10,3%
Doktorský						4,7%	7,2%	18,1%	51,4%	18,6%
Obor studia										
Přírodovědné obory	5,4%	10,5%	23,2%	50,1%	10,9%	7,6%	12,1%	22,5%	47,3%	10,6%
Technické obory	5,4%	10,0%	22,1%	52,0%	10,5%	10,2%	13,9%	22,4%	44,5%	9,1%
Zemědělství, lesnictví a veterina	7,5%	12,8%	21,1%	47,1%	11,5%	18,2%	14,4%	20,4%	37,8%	9,2%
Zdravotnictví, lékařství a farmacie	3,0%	5,9%	17,5%	52,7%	20,9%	4,7%	9,3%	20,0%	48,7%	17,3%
Společenské a humanitní obory	7,5%	12,7%	22,5%	47,4%	9,9%	11,6%	14,5%	22,2%	42,9%	8,8%
Ekonomie	8,1%	14,5%	25,6%	44,3%	7,5%	12,8%	18,3%	24,8%	37,5%	6,7%
Právní a veřejnosprávní obory	7,2%	11,4%	18,9%	42,7%	19,8%	6,3%	8,3%	18,0%	45,7%	21,7%
Pedagogika, učitelství a sport	5,8%	10,0%	21,9%	52,1%	10,2%	7,4%	11,1%	22,1%	49,6%	9,8%
Kultura a umění	7,7%	13,5%	23,5%	46,4%	8,8%	7,8%	12,1%	23,0%	47,3%	9,8%
Šetření REFLEX 2006-2013	REFLEX 2013					REFLEX 2013*				
Absolventi celkem	16,8%	16,3%	21,3%	37,4%	8,2%	18,2%	16,9%	21,4%	35,9%	7,6%
Typ studia										
Bakalářský	24,9%	19,8%	22,1%	28,2%	5,1%	25,3%	19,7%	21,9%	28,1%	5,1%
Magisterský	15,5%	15,9%	21,4%	38,7%	8,5%	17,0%	16,7%	21,5%	37,0%	7,8%
Doktorský	5,8%	9,1%	18,8%	51,7%	14,6%	7,0%	9,5%	18,8%	50,4%	14,4%
Obor studia										
Přírodovědné obory	12,5%	14,7%	22,4%	41,6%	8,8%	13,2%	14,9%	22,4%	40,8%	8,6%
Technické obory	15,1%	18,0%	21,5%	38,7%	6,7%	17,2%	18,8%	21,3%	36,4%	6,3%
Zemědělství, lesnictví a veterina	30,9%	15,8%	18,4%	28,3%	6,6%	33,5%	16,4%	18,1%	26,0%	5,9%
Zdravotnictví, lékařství a farmacie	6,6%	7,1%	18,9%	53,6%	13,7%	7,1%	7,5%	19,2%	52,8%	13,4%
Společenské a humanitní obory	19,8%	17,3%	21,4%	34,2%	7,2%	20,8%	17,4%	21,3%	33,6%	6,9%
Ekonomie	22,0%	21,1%	22,8%	29,0%	5,1%	23,5%	21,6%	22,7%	27,5%	4,8%
Právní a veřejnosprávní obory	16,7%	13,8%	18,7%	35,8%	15,0%	16,8%	14,0%	18,9%	35,7%	14,6%
Pedagogika, učitelství a sport	15,8%	14,8%	21,3%	39,9%	8,1%	17,1%	15,2%	21,3%	38,8%	7,7%
Kultura a umění	16,9%	13,6%	20,7%	39,5%	9,2%	16,8%	14,9%	22,0%	38,2%	8,0%

Pozn.: REFLEX 2006, REFLEX 2010 a REFLEX 2013 – absolventi 4 až 5 let po absolvování, REFLEX 2013* - absolventi 1 až 5 let po absolvování

Průměrná kvalifikační náročnost uplatnění absolventů vysokých škol setrvale klesá (na škále 1 až 8) z původně 6,4 v roce 2006 na 6,2 v roce 2013 a 5,9 u poslední kohorty absolventů. V roce 2006 pracovalo ještě přes 82 % absolventů na pracovních místech s kvalifikační náročností QR 6 až QR 8. V roce 2013 to však byly již pouze dvě třetiny (67 %) a poslední věkové kohortě dokonce méně než 65 %. Nejvýraznější pokles podílu vysokoškoláků přitom nastal u pracovních míst s kvalifikační náročností QR 7, která tradičně zastávali především absolventi magisterského studia. Naopak na pracovních

místech s kvalifikační náročnosti pouze do úrovně QR 4 (úmyslně je vynechána kvalifikační úroveň QR 5) pracovalo v roce 2006 pouze 6,3 % absolventů, ale v roce 2013 již 16,8 % a v poslední kohortě absolventů dokonce 18,2 % absolventů vysokých škol.

Rovněž z hlediska absolvovaných oborů se potvrzuje předcházející zjištění. Průměrná kvalifikační náročnost se snižuje u všech skupin oborů. Avšak situace absolventů těch oborů, kteří na tom nebyli dobře už v roce 2006, se do roku 2013 ještě zhoršila, což platí především o absolventech zemědělských oborů a částečně také o absolventech společenskovědních a ekonomických oborů. Naopak zhoršení situace u absolventů skupiny zdravotnických vysokoškolských oborů, kteří na tom jsou po celou dobu nejlépe, bylo ze všech skupin oborů nejmenší.

Souhrnný analýz

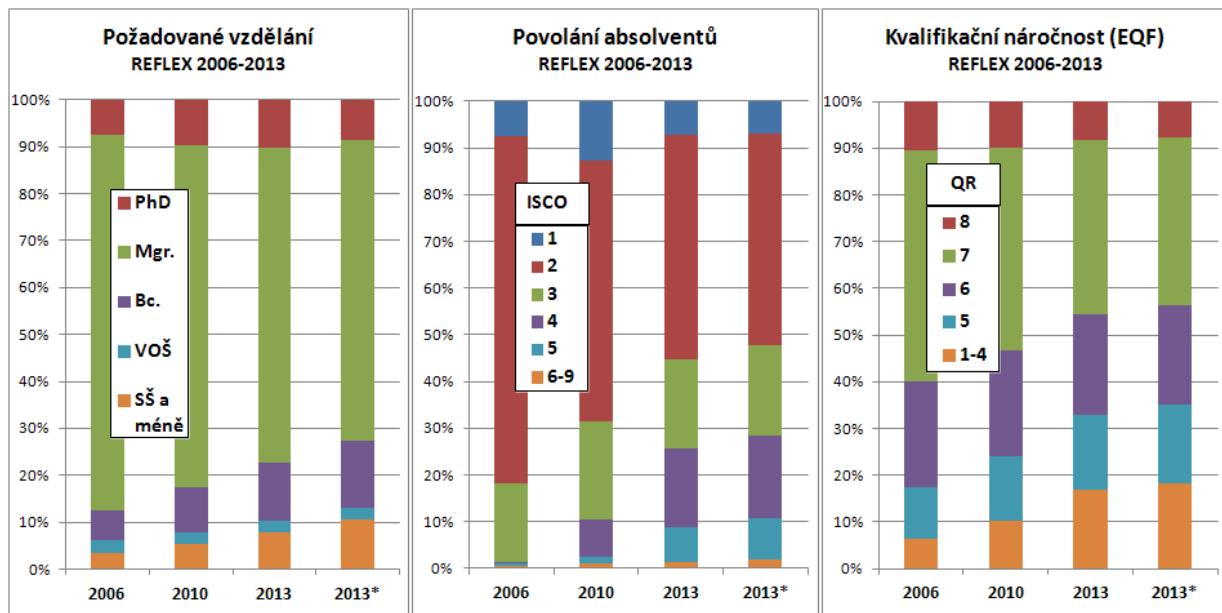
Analýza všech tří výsledků ukazuje obdobný obrázek, který se liší v podstatě jen díky rozdílům v použitém metodologickém přístupu (viz následující souhrnný graf). Vyplývají z nich následující hlavní závěry.

- Stále větší počet i podíl absolventů vysokých škol pracuje na pracovních místech a v povolání, která nevyžadovala dříve ani dnes nevyžadují vysokoškolské vzdělání. Za pouhých sedm let mezi roky 2006-2013 se jejich podíl ze všech zaměstnaných absolventů vysokých škol zvýšil z pouhých 6 – 7 % na téměř dvojnásobných 10 – 13 %.
- Zvyšuje se počet i podíl absolventů, kteří sice uvádějí, že pracují na místech, která vysokoškolské vzdělání vyžadují, ale je tomu tak jen proto, že vzhledem k přebytku nabídky absolventů na pracovním trhu, zaměstnavatelé uměle zvyšují požadavky na jejich vzdělání, aby tak získali kvalitnější uchazeče o práci. Zatímco v roce 2006 takových absolventů bylo 10 – 12 %, v roce 2013 dosahoval jejich podíl již 22 – 25 %.
- Uvedené údaje potvrzují a konkretizují všeobecný názor, který je v posledních letech reflektován ve veřejném prostoru (například v médiích), že absolventů vysokých škol je podstatně více než potřebuje česká ekonomika, a že zhruba třetina absolventů proto na pracovním trhu nenachází uplatnění, které by odpovídalo jejich vysokoškolskému vzdělání.
- Zvyšování problémů s uplatněním absolventů je však současně doprovázeno podstatně se zvyšujícími rozdíly v uplatnění absolventů různých skupin oborů. Přestože se zhoršuje uplatnění absolventů všech skupin oborů, dlouhodobě nejhůře uplatnitelní jsou absolventi zemědělských oborů, zhoršuje se však také uplatnění ekonomických, společenských a humanitních oborů. Naopak nejlepší uplatnění mají absolventi zdravotnických oborů.

Hlavní příčiny mimořádně rychlého zhoršování přechodu absolventů ze vzdělávání do zaměstnání a jejich stále obtížnějšího uplatnění na trhu práce byly rozebrány již v předchozím textu a není tedy třeba se jim znovu podrobnější zabývat, ale stačí je shrnout. V posledních deseti letech a zvláště pak po roce 2007 došlo k velice rychlému nárůstu počtu a podílu absolventů vysokých škol, který nejenže nebral v úvahu, ale naopak zcela ignoroval reálné absorpční možnosti a kapacity české ekonomiky a trhu práce. Ty navíc byly zúženy dopady stále přetrvávající ekonomické krize a recese po roce 2008. Rozbor rozdílného uplatnění absolventů různých skupin oborů však ukazuje, že vedle příliš vysokého absolutního počtu vysokoškoláků a jejich podílu v kohortě mladých lidí, kteří přecházejí ze

vzdělání na pracovní trh, se na zhoršování uplatnění vysokoškoláků podílí čím dál větší měrou také jejich oborové složení, které strukturálně neodpovídá požadavkům pracovního trhu.

Absolventi vysokých škol na pracovním trhu 2006-2013

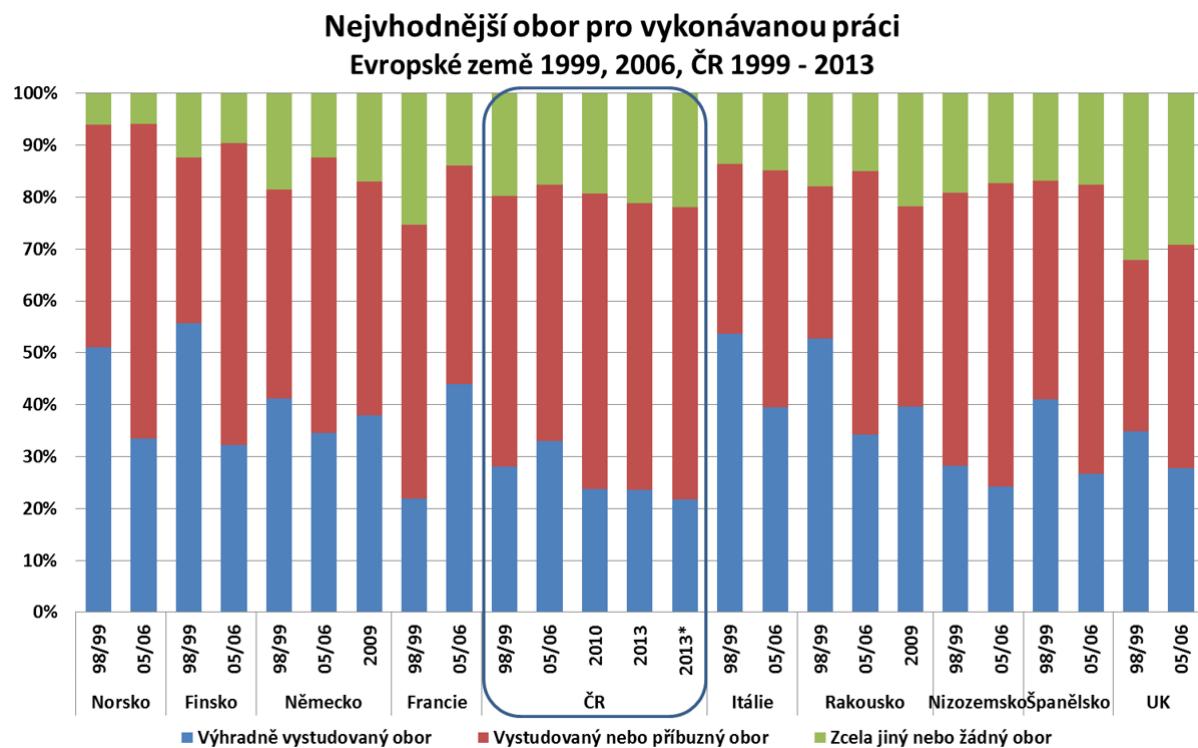

Pozn.: REFLEX 2006, REFLEX 2010 a REFLEX 2013 – absolventi 4 až 5 let po absolvování, REFLEX 2013* - absolventi 1 až 5 let po absolvování

1.3 Vhodnost vystudovaného oboru studia

Absolventi se vyjadřovali v šetření také ke vhodnosti vystudovaného oboru studia pro práci (pracovní místo), kterou v současnosti vykonávají. V tomto případě došlo u nás k nejvýraznější změně již mezi roky 2006 až 2010 (na stejnou otázku odpovídali absolventi i v rámci šetření CHEERS v letech 1998-1999; jejich odpovědi jsou proto v následujícím grafu také uvedeny). Mezi absolventy z poloviny minulého desetiletí (v šetření REFLEX v roce 2010 odpovídali především absolventi z let 2005-2006) oproti absolventům z jeho začátku (v roce 2006 odpovídali především absolventi z let 2001-2002) výrazně poklesl podíl těch, kteří za nejvhodnější považují právě a jen ten obor studia, který vystudovali. Naopak výrazněji se zvýšil především podíl absolventů, kteří za vhodný považují i nějaký příbuzný obor, a do jisté míry i těch, kteří se domnívají, že potřebný by byl zcela jiný obor. Obě nejčerstvější hodnoty (REFLEX 2013 a REFLEX 2013*) tuto proběhlou změnu již jen potvrzují.

Obdobný vývoj avšak o něco dříve nastal i v dalších západoevropských zemích (z těch, které se zapojily do projektu CHEERS i REFLEX), přestože z tohoto hlediska francouzské údaje představují zřejmou výjimku. Vedle tohoto obecného trendu ke snižování podílu absolventů, kteří považují vystudovaný obor za jediný odpovídající z hlediska zastávané práce, je z grafu také patrné, že v současnosti v České republice je podíl těchto absolventů ze všech srovnávaných zemí vůbec nejnižší (u většiny dalších zemí však nevíme, jaký vliv na to má probíhající ekonomická krize, ale je možné předpokládat, že ukazatel klesá všeobecně).

Pozn.: REFLEX 2006, REFLEX 2010 a REFLEX 2013 – absolventi 4 až 5 let po absolvování, REFLEX 2013* – absolventi 1 až 5 let po absolvování

Do tohoto vývoje se v České republice nepochybně promítly jak změny, k nimž docházelo na pracovním trhu, tak změny v nabídce vzdělávacích programů vysokých škol, ale také změny v jejich vzájemném vztahu. Deregulace, privatizace a otevření naší ekonomiky a její zapojení

do globalizačních procesů, výrazně umocněně vstupem do Evropské unie, totiž výrazně rozrůznily pracovní pozice (pracovní místa), do nichž absolventi nastupují. Samozřejmě také s tím spojené kvalifikační požadavky jsou v současnosti podstatně různorodější, než byly ještě v 90. letech. Právě tak vývoj na vysokých školách vedl ke vzniku množství nových studijních programů a oborů, které již nemohou být a také nejsou zaměřeny jen na určitý typ pracovní pozice nebo úzkou skupinu povolání, ale zahrnují bohatší možnosti uplatnění v širším spektru pracovních míst a povolání. Pochopitelně dochází mnohem více k jejich překrývání a pozdější specializaci než dříve. Odborná vysokoškolská příprava pro určité sektory a povolání u nás byla v posledních 10-20 letech oslabena spíše ve prospěch vzdělávání a kvalifikace absolventů pro uplatnění na trhu práce.

Uvedený vývoj ovšem vedl také k tomu, že se vazby mezi jednotlivými profily absolventů vysokých škol na jedné straně a kvalifikačními profily (požadavky) určitých pracovních pozic a povolání na pracovním trhu na straně druhé poněkud rozvolnily. Neznamená to nutně něco negativního. Charakteristiky tohoto vztahu se u nás zkrátka posouvají od původního tzv. profesního typu trhu práce (*occupational labour market*)⁷ k tzv. internímu trhu práce (*internal labour market*)⁸. Přitom v realitě žádné země samozřejmě nejde čistě o některý z obou modelů (ve Weberově pojednání modelů), neboť každá společnost je vždy charakterizována jistou mírou jejich prolínání a koexistence.

Charakteristiky trhu práce jsou navíc velice rozdílné v různých uskupeních odvětví a povolání, v tzv. segmentech. Je proto důležité upozornit, že z oborového hlediska (pomineme-li absolenty oborů kulturních a uměleckých, u nichž jsou mezi jednotlivými šetřeními RELFEX příliš výrazné změny ve složení vzorku absolventů) došlo k relativně největšímu poklesu požadavků na výhradně vystudovaný obor studia právě u ekonomů, u nichž je už tak v celém sledovaném období hodnota ukazatele zdaleka nejnižší.

Ekonomové jsou tedy příkladem oborové skupiny absolventů, jejichž kariéra se realizuje převážně na silně převažujících interních trzích práce, kdy absolventi teprve v praxi prokazují (a prosazují) svoji kvalifikaci, kterou také specializují (profilují) podle toho, kam nastoupí a jakou pozici zastávají.

---

⁷ Ve společenské tradici jsou v takových typech společností kvalifikační požadavky zaměstnavatelů úzce navázány na kvalifikace získané ve škole či jiném typu odborné přípravy (například učňovství), takže například vystudovaný učitel, ekonom, chemik, stavař, právník nebo lékař může dokonce sociálně nadále zůstat učitelem, ekonomem, chemikem, stavařem, právníkem nebo lékařem, přestože zrovna toto povolání ani nevykonává; profesní trhy práce převažují v zemích s bohatou a silnou tradicí nejrůznějších komor, svazů a cechů, jako jsou historicky například Německo, Rakousko nebo Švýcarsko.

⁸ V takových typech společností sice absolvent přichází na trh práce s určitým vzděláním a získanou kvalifikací, ale ve společenské tradici to není chápáno jako příliš předurčující (determinující nebo dokonce závazné) pro jeho začlenění a pozici na pracovním trhu, protože vysokoškolská (nebo jiná) příprava není tak přímo navázána na určitá povolání nebo pracovní místa, takže absolvent učitelství, ekonomie, chemie, stavebního či právního oboru nebo lékařství se může běžně stát něčím jiným a teprve v povolání, která vykonává se sociálně doprofiluje; interní trhy práce tradičně převažují v zemích jako je Velká Británie (výchova *gentlemana*), Španělsko nebo Itálie.

Nejvhodnější obor studia pro současnou práci podle vyjádření absolventů

Nejvhodnější obor studia pro současnou práci Program REFLEX 2006-2013	REFLEX 2006				REFLEX 2010			
	Výhradně vystud.	Vystud. nebo příbuzný	Zcela jiný obor	Netřeba oborové special.	Výhradně vystud.	Vystud. nebo příbuzný	Zcela jiný obor	Netřeba oborové special.
Absolventi celkem	33,0%	49,4%	8,7%	8,8%	23,7%	57,0%	13,0%	6,3%
Typ studia								
Bakalářský	23,5%	53,9%	11,0%	11,6%	14,9%	56,9%	18,4%	9,8%
Magisterský	34,6%	48,2%	8,6%	8,6%	25,3%	57,2%	12,0%	5,5%
Doktorský	20,3%	79,7%	0,0%	0,0%	42,7%	51,1%	3,1%	3,1%
Obor studia	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Přírodovědné obory	20,4%	65,6%	5,4%	8,6%	13,0%	69,6%	11,0%	6,5%
Technické obory	27,5%	57,2%	9,2%	6,2%	19,3%	61,8%	12,9%	6,0%
Zemědělství, lesnictví a veterina	29,9%	49,5%	9,3%	11,2%	26,6%	48,6%	18,6%	6,2%
Zdravotnictví, lékařství a farmacie	84,7%	14,2%	0,7%	0,4%	70,9%	24,2%	2,6%	2,3%
Společenské a humanitní obory	21,6%	45,5%	14,4%	18,5%	18,2%	51,9%	18,7%	11,2%
Ekonomie	13,9%	58,5%	12,3%	15,2%	8,2%	72,8%	12,8%	6,2%
Právní a veřejnosprávní obory	54,5%	40,7%	2,2%	2,6%	65,8%	28,5%	2,6%	3,1%
Pedagogika, učitelství a sport	46,6%	38,7%	7,8%	7,0%	30,2%	50,5%	13,3%	6,0%
Kultura a umění	51,1%	34,0%	8,5%	6,4%	25,0%	51,0%	14,6%	9,4%
	REFLEX 2013				REFLEX 2013*			
Absolventi celkem	23,6%	55,3%	13,7%	7,4%	21,8%	56,2%	13,2%	8,7%
Typ studia								
Bakalářský	11,8%	52,1%	22,8%	13,4%	13,4%	53,2%	19,4%	14,1%
Magisterský	26,1%	55,6%	12,0%	6,3%	23,4%	57,0%	12,0%	7,6%
Doktorský	31,9%	61,5%	5,3%	1,3%	33,7%	58,5%	5,5%	2,3%
Obor studia	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Přírodovědné obory	13,8%	68,6%	13,6%	4,0%	13,7%	66,4%	13,5%	6,4%
Technické obory	18,6%	65,5%	12,2%	3,8%	18,1%	64,9%	11,7%	5,2%
Zemědělství, lesnictví a veterina	29,0%	41,6%	20,2%	9,2%	25,3%	44,5%	19,9%	10,3%
Zdravotnictví, lékařství a farmacie	69,1%	25,5%	3,6%	1,7%	69,8%	25,2%	3,1%	1,9%
Společenské a humanitní obory	15,0%	48,7%	22,6%	13,6%	14,3%	50,7%	20,9%	14,1%
Ekonomie	8,1%	67,6%	13,3%	11,0%	8,4%	66,8%	12,6%	12,3%
Právní a veřejnosprávní obory	53,0%	34,8%	7,8%	4,4%	50,6%	35,8%	7,7%	5,9%
Pedagogika, učitelství a sport	25,0%	51,6%	15,8%	7,6%	22,5%	54,3%	14,8%	8,3%
Kultura a umění	9,2%	57,3%	19,8%	13,7%	17,0%	50,9%	18,7%	13,5%

Pozn.: REFLEX 2006, REFLEX 2010 a REFLEX 2013 – absolventi 4 až 5 let po absolvování, REFLEX 2013* - absolventi 1 až 5 let po absolvování

1.4 Jak vypadá přechod ze vzdělávání do práce

Oblast přechodu absolventů vysokých škol do zaměstnání se do popředí vědeckých a politických diskuzí v Evropě dostala ve větší míře na počátku devadesátých let. Kumulovaly se totiž jevy, které uplatnění absolventů na pracovním trhu ovlivňují nebo spoluvtvářejí prostředí, v němž nastává interakce terciárního vzdělávání s okolím, což přirozeně platí také pro absolventy terciárního vzdělávání. Jednalo se především o prudkou masifikaci vysokoškolského vzdělávání od poloviny 80. let v mnoha rozvinutých zemích, o vzrůstající nezaměstnanosti, o globalizaci a evropanizaci hospodářství a společnosti, o dramatické strukturální změny pracovní síly způsobené vstupem nových technologií a nových manažerských konceptů. To vše vyvolalo rostoucí rychlosť proměny znalostí vyžadovaných v zaměstnání a také klesající transparentnost a nepřetržitost pracovních kariér. Vysokoškolské vzdělávání muselo postupně reagovat na mnohem více externích vlivů, signálů a požadavků než kdykoli dříve.

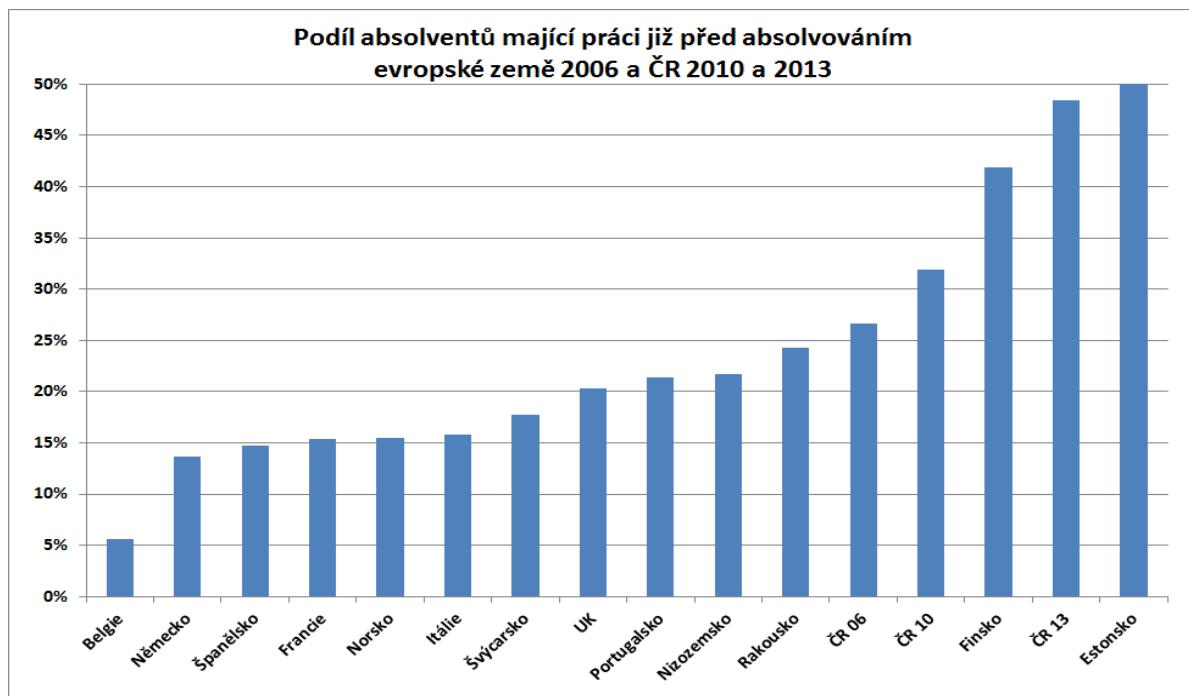
Ačkoli v rozvinutých zemích představuje vzdělání nejvýznamnější faktor pro úspěch v profesním životě, mladí lidé po ukončení vzdělávání vstupující na trh práce jsou vůči osobám, které na trhu práce jsou již delší dobu, v relativní nevýhodě. Mají sice neaktuálnější vzdělání, avšak zkušenosť a zbhlost v užití daných pracovních postupů a metod je výhodou starších zaměstnanců. Mladí absolventi tak obvykle o pracovní místa nesoutěží s lidmi, kteří již na pracovním trhu jsou, ale obsazují místa uvolněná odchody do důchodu nebo postupem na vyšší či jiné pracovní pozice v dosavadní společnosti nebo jiné. Dále nastupují na nově vytvořená pracovní místa nebo na místa, která dříve zastávali lidé s nižším vzděláním vzhledem ke zvýšení potřebné kvalifikovanosti na daná pracovní místa. O mladé lidi s aktuálním vzděláním a vyšším sklonem ke kritickému pohledu na zaběhlé postupy pak mají zájem společnosti vyznačující se vyšší mírou inovací, což je často spojeno s tím, že se jedná o firmy založené na využívání vysoce sofistikovaných nebo rychle se rozvíjejících technologií.

V porovnání se staršími ročníky jsou mladí lidé na trhu práce v relativní nevýhodě, jak co se týče zaměstnatelnosti, tak co se týče kvality zaměstnání a to i přes některé v současné době působící faktory, které jim situaci ulehčují. Zejména jde o neustálé zmenšování velikosti věkových kohort, obecný růst úrovně jejich dosaženého vzdělání, rostoucí doba strávená ve škole a zvyšování podílu hospodářských odvětví, která se zaměřují na rekrutování mladé pracovní síly (Shavit, Miller 1998).

Charakter pracovních trhů, na něž mladí směřují, má také mnohá národní specifika. Na jedné straně jsou země jako Německo nebo Rakousko, kde existují výrazně institucionalizované vazby mezi vzděláváním a trhem práce a na straně druhé země jako Velká Británie či USA, kde je naopak kladen důraz spíše na flexibilitu poskytování vzdělávání a flexibilitu trhu práce a jejich systémy kvalifikací jsou navrhovány v co možná nejmenší závislosti na poskytovatelích vzdělávání. Země bližší prvnímu typu mají také relativně silně rozvinuté sociální partnerství a účast obcí na vzdělávání a na realizaci politik týkajících se mladých lidí, a to vše pro mladé lidi představuje relativně bezpečnou cestu ze vzdělávání do pracovního života. Země bližší druhému typu mají na druhou stranu celkově otevřenější trhy práce, z čehož profitují i mladí. V obou případech je však klíčovým a nejdůležitějším faktorem uspořádání vztahu terciárního vzdělávacího sektoru a trhu práce ekonomická situace a stav hospodářství (Durand-Drouhin, 1999).

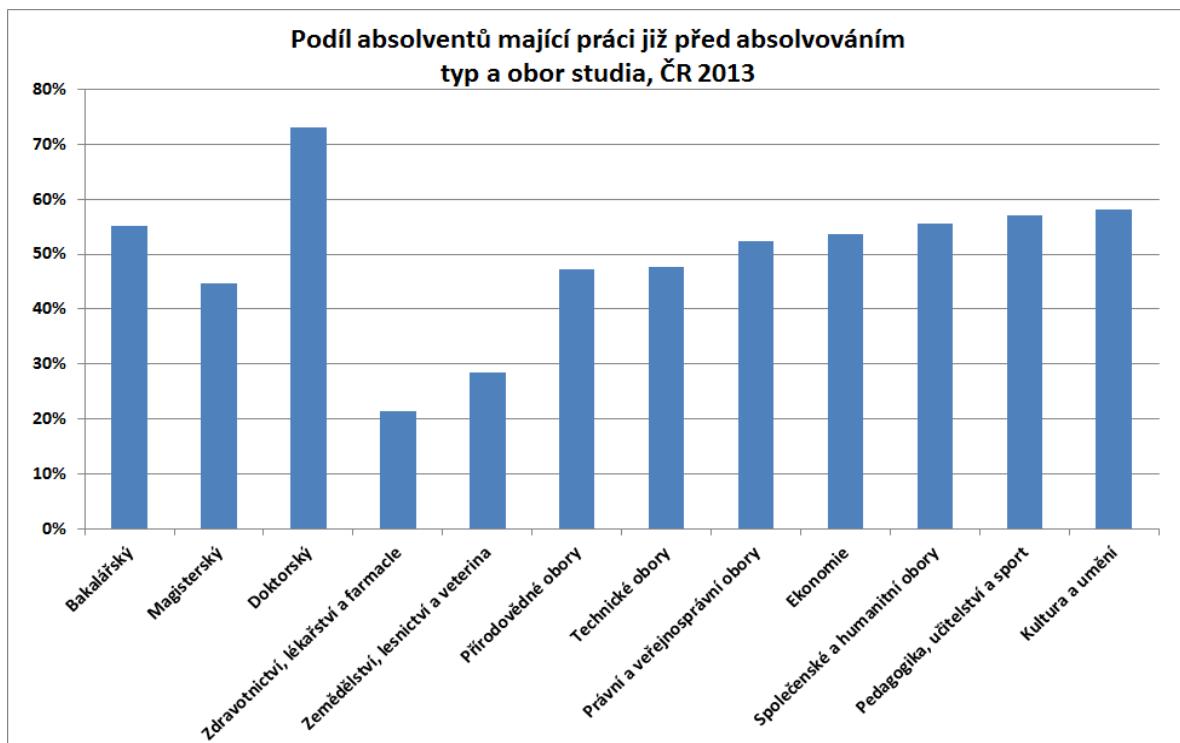
Než se budeme věnovat obdobím přechodu ze vzdělávání do pracovního života, je třeba z metodologického hlediska vymezit, co je tím vlastně myšleno. Obecně lze říci, že v této době dochází ke změně statusu, kdy mladí lidé směřují od vzdělávání na plný úvazek k stabilní pracovní pozici na trhu práce (Hannan, Werquin 2001). Z makroekonomického hlediska je období přechodu dokončeno, jakmile míra nezaměstnanosti určité věkové kohorty dosáhne stejně úrovňě jako míra nezaměstnanosti dospělých. Z pohledu jednotlivce je pak přechod dokončen v momentě, kdy člověk získá stabilní zaměstnání (Descy, Tessaring 2001).

V současné době se v souladu s výsledky šetření REFLEX 2013 potvrzuje, že propojenosť vzdělávání a trhu práce se zvyšuje. Mnoho studujících se snaží nalézt stabilní zaměstnání související s oborem vzdělání již během studia. To je ještě umocněno především v případě studentů bakalářských (ale i magisterských) programů, kteří studují při zaměstnání. Heterogennost skupiny absolventů je další metodologický aspekt, který je nutné mít při posuzování přechodu na trh práce na paměti. Absolventy jsou jak ti, kteří prošli tradičně vnímanou cestu, kdy po ukončení střední školy vstoupili na terciární instituci, kterou za tři nebo pět let absolvovali, a pak směřují na pracovní trh, ale také celé spektrum těch, kteří před vysokou školou kratší nebo i delší dobu strávili na pracovním trhu. Důležitým aspektem (někdy vnímaným také jako problém pro kvalitu vysokoškolského vzdělávání) je pak také to, že velký podíl absolventů během studia pracuje a studium pro ně nepředstavuje hlavní činnost. Jedná se jak o ty, kteří si pouze doplňují vzdělání při plném pracovním úvazku, tak také o ty, kteří na vysoký pracovní úvazek pracují, aby si zajistili prostředky na studium.

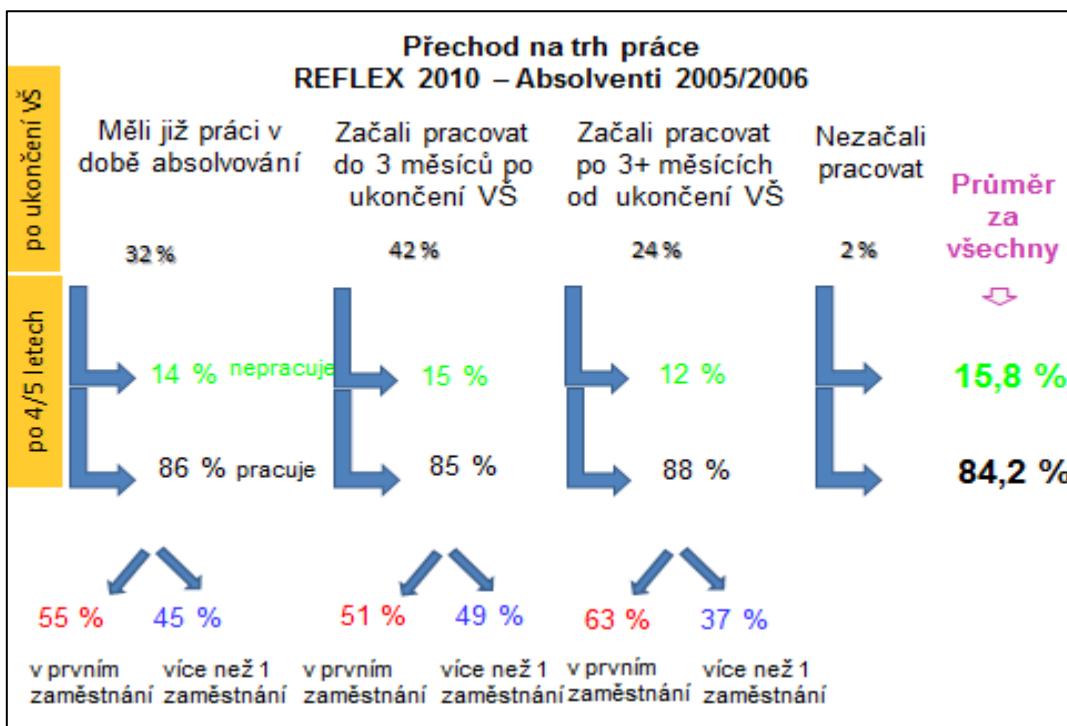

Důležitým faktorem pro úspěšný přechod na trh práce je předchozí pracovní zkušenosť. Přechod ze školy na trh práce má přirozeně mnohem hladší průběh pro ty, kteří již v době absolvování pracují a po ukončení školy tak ve svém zaměstnání pokračují, aniž by si práci museli teprve hledat. Pohled na šetření z roku 2006 ukazuje, že mezi jednotlivými zeměmi jsou v tomto ohledu opravdu výrazné rozdíly. Zatímco například v Belgii pokračovalo v té samé práci po ukončení školy jen zhruba 5 % absolventů, v Estonsku to bylo více než polovina. Česká republika se v tomto ohledu řadila k zemím, kde podstatná část absolventů

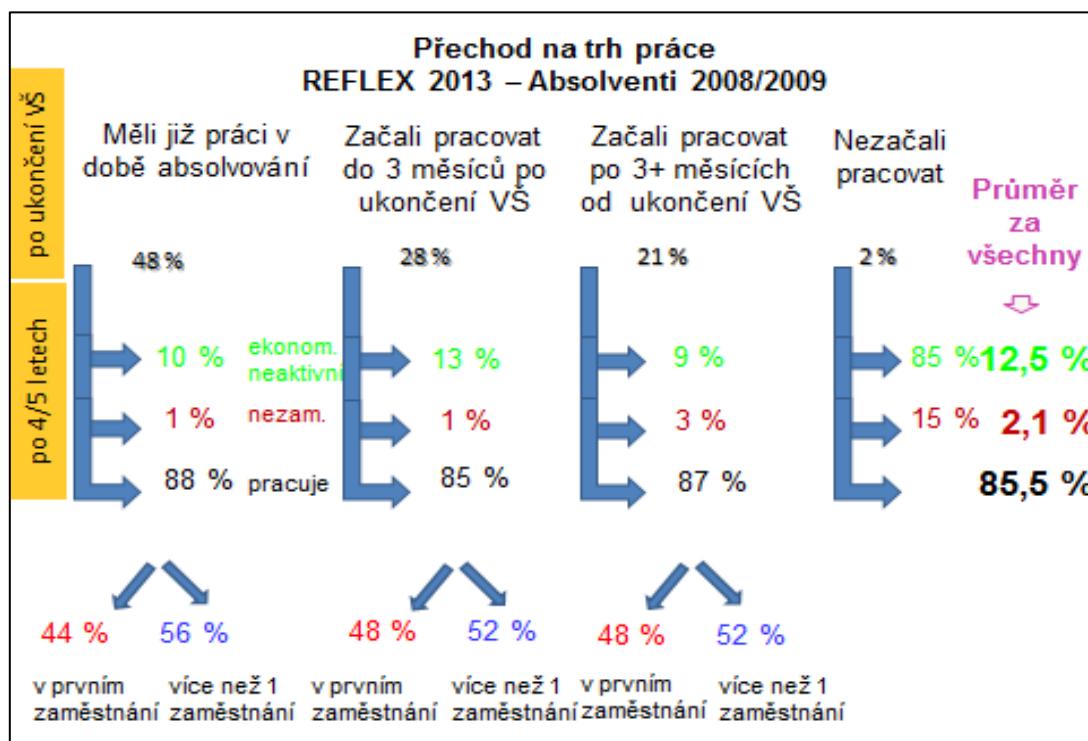
práci již v době absolvování měla. Takovýchto lidí u nás bylo téměř 27 %. Trend mít práci již v době absolvování doznal u nás mezi absolventy z let 2001/02, 2005/06 a 2008/09 dalšího výrazného růstu. Průměrný podíl zaměstnaných absolventů se v šetřeních mezi roky 2006, 2010 a 2013 totiž zvýšil z 27 na 32 a na 48 %.

Mezi bakaláři je vyšší podíl těch, kteří vysokoškolský titul získávají v pozdějším věku, a tomu odpovídá i více než 55 % podíl bakalářů, kteří mají v době absolvování práci. U magistrů je to necelých 45 %. Také mezioborové rozdíly jsou značné. Více než 55 % absolventů z konce minulého desetiletí měla práci již při ukončení školy v oborových skupinách vědy a nauky o kultuře a umění, pedagogika, učitelství a sport a společenské a humanitní vědy a nauky. Na druhé straně 30 % a méně absolventů mělo v době absolvování práci v oborových skupinách zdravotnictví, lékařské a farmaceutické vědy a nauky a zemědělsko-lesnické a veterinární vědy a nauky.

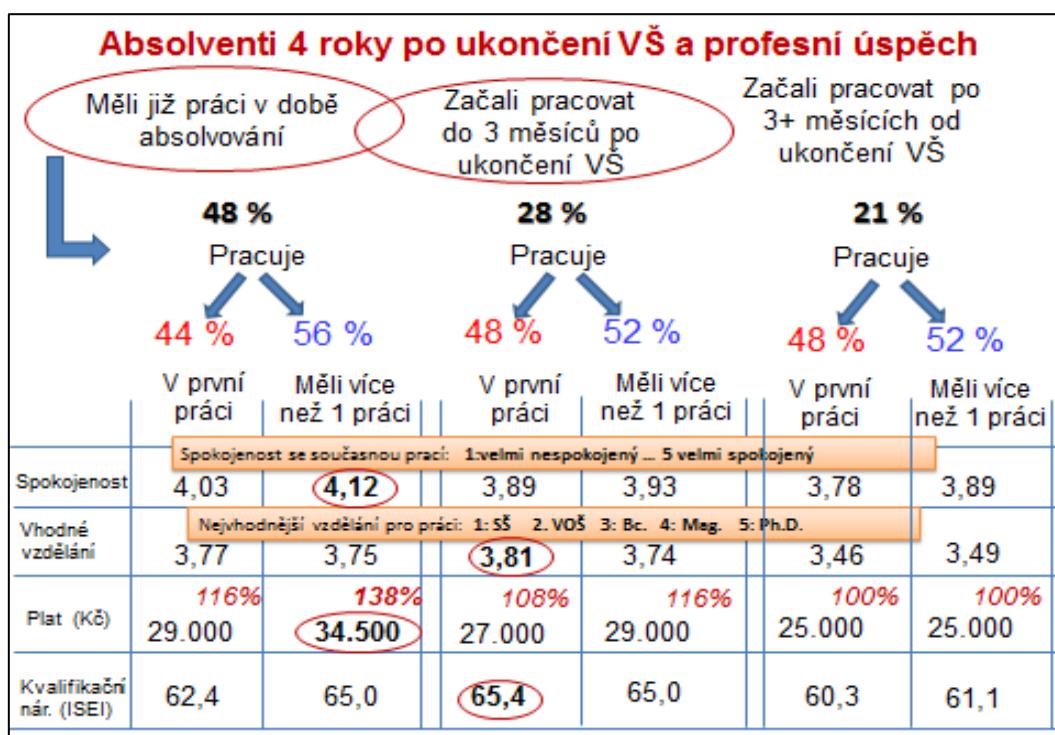

Jak již bylo zmíněno, podíl absolventů, který začíná pracovat již během studia, za poslední roky značně vzrostl. Mírně narůstá velikost skupiny vysokoškoláků, kteří začali pracovat po více než třech měsících po absolvování vysoké školy. Zatímco absolventů z let 2005/2006, kteří si našli svoji první práci po více než třech měsících, bylo zhruba 24 %, v případě absolventů z let 2008/2009 jich bylo 21 %. V případě obou kohort pak shodně zhruba 2 % až do okamžiku šetření vůbec pracovat nezačala. Jedná se zejména o ženy, které po ukončení studia zůstávají na mateřské a do pracovního procesu se v prvních letech po absolvování vůbec nezapojí.

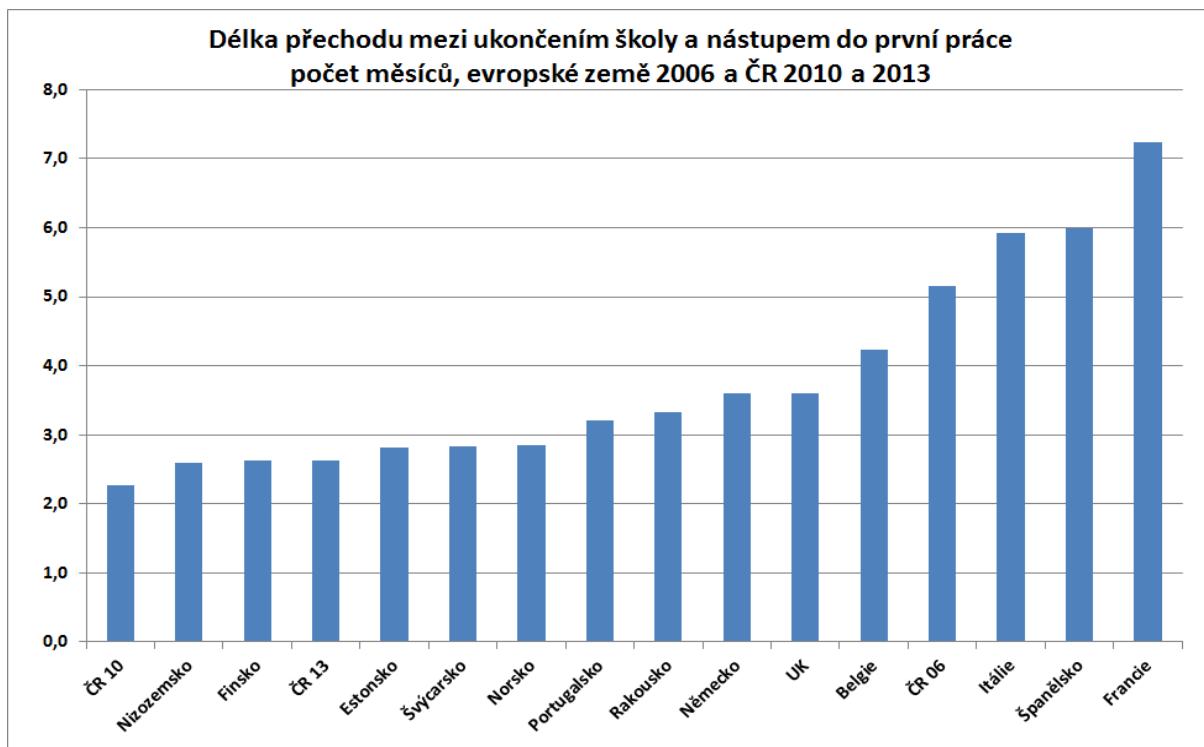
Obecně se ukazuje, že čím déle trvá přechod na trh práce, tím menší profesní úspěch absolvent má. Názorně to ukazuje následující schéma, kde jsou srovnány indikátory profesního úspěchu jako je spokojenost s prací, úroveň nevhodnějšího vzdělání pro vykonávanou pracovní pozici, příjem a ISEI⁹. Jasné dokládá, že absolventi, kteří si našli svoji první práci po více než 3 měsících od absolvování, jsou významně méně spokojeni se svojí prací, mají nižší příjem a pracují na pracovních pozicích, které jsou méně kvalifikačně náročné než absolventi, kteří měli práci již v době absolvování nebo si našli práci v průběhu prvních tří měsíců po absolvování.

Roli také hraje, zda absolvent změní v průběhu prvních let na trhu práce svojí práci. Více než polovina absolventů vysokých škol během prvních 4 až 5 let od absolvování opouští svoje první zaměstnání a nachází si nové. Zatímco v případě absolventů, kteří po absolvování pokračují v práci, kterou získali již předtím, se spíše vyplatí zaměstnání změnit, u absolventů, kteří si nacházejí práci až po absolvování, nemá změna zaměstnání na úroveň indikátorů profesního úspěchu příliš velký vliv. Zlepšení profesního úspěchu v případě změny práce u první skupiny absolventů lze zřejmě jednoduše vysvětlit tím, že novou práci získali již jako držitelé vyšší úrovně vzdělání, než jakou měli při vykonávání prvního zaměstnání, které započali ještě před absolvováním svého posledního studia.

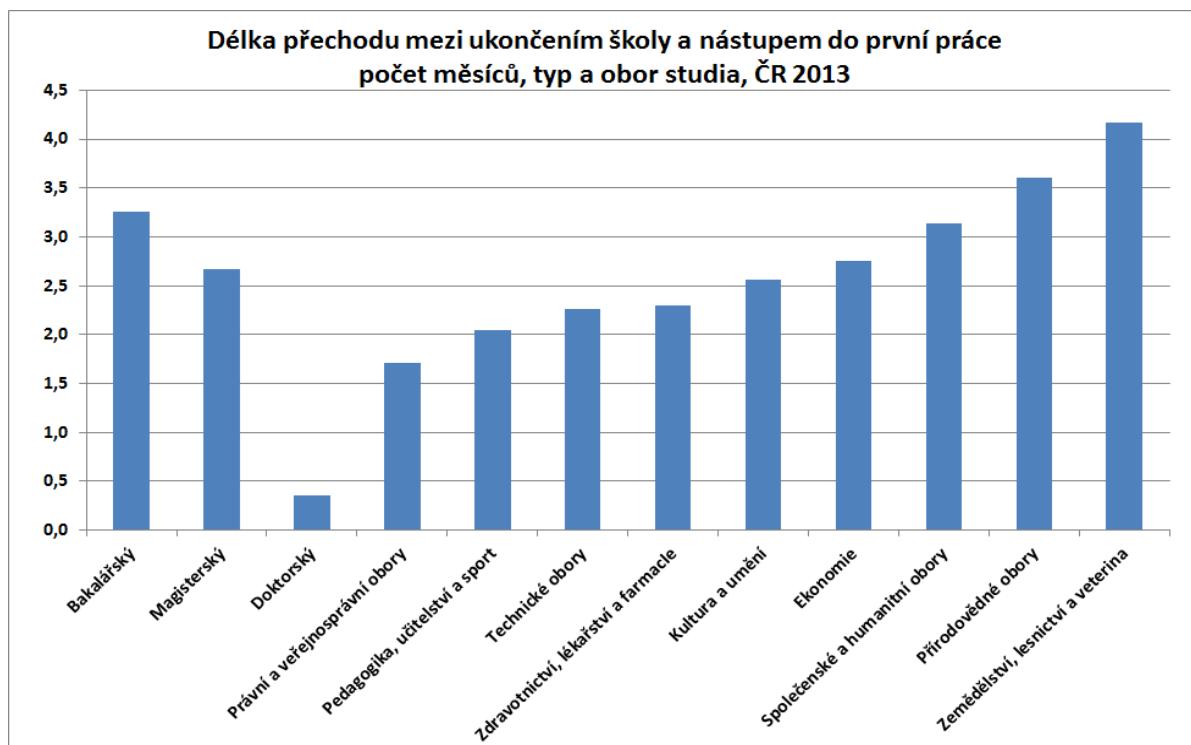
⁹ ISEI (International Socio-Economic Index – Mezinárodní index socioekonomického statusu povolání) je kontinuálním ukazatelem, který slouží k měření společenského postavení (statusu) člověka na základě jeho povolání (occupation). ISEI nepracuje s prestiží povolání, zajímá ho pouze vztah mezi vzděláním respondента, jeho povoláním a pracovním příjemem. V této analýze je použita nejnovější verze ISEI-08, která byla vytvořena pro novou Mezinárodní standardní klasifikaci povolání (International Standard Classification of Occupation) ISCO 08, použitou i v šetření REFLEX 2013. Nová verze ISEI (starší verze ISEI se vztahovala ke starší verzi klasifikace povolání ISCO 88) byla vytvořena na základě databáze zhruba 200 tisíc osob (mužů i žen) z mnoha zemí světa, o nichž byla známa informace o jejich vzdělání, povolání a příjmech z několika kol šetření mezinárodního sociologického programu International Social Survey Programme (ISSP) z let 2002-2007. Hodnoty ISEI se pohybují v rozmezí mezi 10 až 90. Pro převod z ISCO-08 na ISEI-08 byl využit převodník vytvořený autorem ukazatele ISEI Harry B. G. Ganzeboomem ve spolupráci s Donaldem J. Treimanem a Elizabeth Stephensonovou. Podrobněji o vzniku ISEI-08 i o zmíněném převodníku viz (Ganzeboom & Treiman, 2010).

Doba přechodu absolventů vysokých škol na trh práce se mezi zeměmi, alespoň na základě výzkumu REFLEX, poměrně liší. Zatímco v Nizozemsku a Finsku trval přechod v průměru zhruba 2,5 měsíce, ve Francii to bylo téměř třikrát více. V České republice trval přechod absolventů vysokých škol v průměru více než pět měsíců, což odpovídá poměrně nepříznivé situaci na trhu práce v letech 2001 a 2002 (míra nezaměstnanosti absolventů vysokých škol půl roku po absolvování se v té době pohybovala kolem 8 %). V letech 2005 a 2006 trval přechod již jen něco málo přes 2 měsíce, ovšem v té době byla již situace na trhu práce podstatně příznivější (míra nezaměstnanosti absolventů vysokých škol půl roku po absolvování byla zhruba 4 %). Poté se sice situace na trhu práce ještě chvíli zlepšovala, avšak absolventi z let 2008 a 2009 již byli mezi prvními, jejichž přechod byl ovlivněný ekonomickou krizí a tak doba přechodu se zvýšila na zhruba 2,5 měsíce.

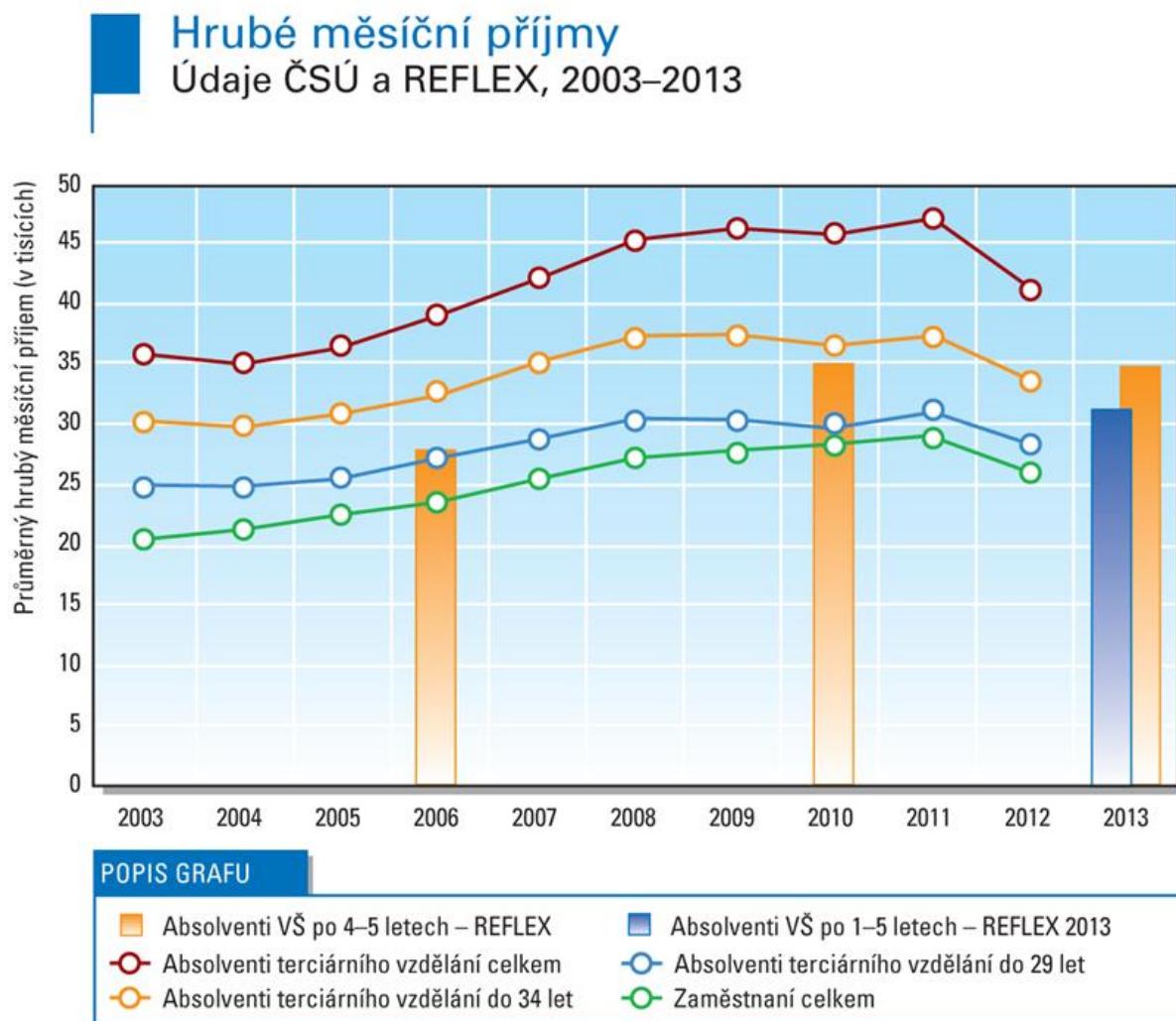
O něco déle než magistrům trval přechod absolventů bakalářského studia, zhruba 3,3 měsíce. Průměrná doba mezi ukončením školy a nástupem do prvního zaměstnání byla v případě magisterského studia přibližně 2,5 měsíce. Bakaláři si tedy průměrně hledali práci déle než magistři a to i navzdory tomu, že jich větší část měla práci již před absolvováním. Jinak řečeno, pokud nemá bakalář práci již při absolvování, má poté mnohem větší problémy si ji najít než absolvent magisterského studia. Takřka žádné problémy neměli absolventi doktorského studia, kteří i v případě, že při absolvování ještě práci neměli, ji zpravidla nalezli takřka okamžitě. I přestože absolventi žádné oborové skupiny nečelili v letech 2008 a 2009 výraznějším problémům při přechodu na trh práce, nacházíme mezi jednotlivými skupinami nezanedbatelné rozdíly. Přechod mezi ukončením školy a nástupem do prvního zaměstnání trval nejkratší dobu absolventům oborové skupiny právo, právní a veřejnosprávní činnost (asi 1,7 měsíce). Jen něco málo nad 2 měsíce trval přechod absolventům oborové skupiny pedagogika, učitelství a sport. Na druhé straně zhruba

dvojnásobek času trval přechod absolventům zemědělsko-lesnických a veterinárních věd a nauk.

1.5 Příjmy

Příjmy představují významnou rozlišovací charakteristiku při posuzování využití získaného vzdělání. Je zřejmé, že absolventi vstupují do ekonomického prostředí, v němž je systém odměňování určitým způsobem nastaven a je výrazně závislý na oboru vzdělání a na celkovém stavu na trhu práce. Podle údajů ČSÚ rostl do roku 2008 průměrný nominální měsíční příjem v České republice poměrně rychle (roční míra růstu 4 až 8 %). Poté byl růst až do roku 2011 pozvolnější (roční míra růstu 2 až 2,5 %). V tomto roce byl průměrný měsíční příjem zhruba 29 tisíc Kč. V roce 2012 však došlo k strmému poklesu o téměř 3 tisíce Kč a o skoro 13 %. Vývoj příjmů lidí s terciárním vzděláním tuto dynamiku do značné míry kopíruje. Rozdíl je však v tom, že příjmy terciárně vzdělaných jsou v průměru mnohem vyšší. Tato výhoda se však v posledních letech přeci jen snižuje. Zatímco celou druhou polovinu minulého desetiletí měli terciárně vzdělaní příjmy vyšší o zhruba 65 %, než byly příjmy všech zaměstnaných bez rozdílu vzdělání, v roce 2012 činila tato výhoda již jen asi 57 %.

O poznání nižší příjmy mají mladí lidé, jejichž průměrný plat je zhruba na úrovni 85 % průměrného platu celé populace. O něco lépe si vedou mladí absolventi terciárního vzdělání.

Pro srovnání s výsledky šetření REFLEX jsou zajímavé zejména údaje ČSÚ o průměrných příjmech absolventů terciárního vzdělání ve věku do 29 let a do 34 let. Zatímco průměrný měsíčný hrubý příjem absolventů vysokých škol 4 až 5 let po absolvování zjištěný pomocí šetření REFLEX z roku 2006 do značné míry odpovídá údaji ČSÚ o průměrném příjmu absolventů terciárního vzdělání ve věku do 29 let ze stejného roku (zhruba 27 tisíc Kč podle ČSÚ, necelých 28 tisíc podle šetření REFLEX), průměrný měsíčný hrubý příjem absolventů vysokých škol 4 až 5 let po absolvování zjištěný pomocí šetření REFLEX 2010 odpovídá přibližně údaji ČSÚ o průměrném příjmu absolventů terciárního vzdělání ve věku do 34 let za rok 2010 (zhruba 36,5 tisíc Kč podle ČSÚ, necelých 35 tisíc podle šetření REFLEX). Tento posun, kdy výsledky šetření REFLEX zhruba odpovídají údajům za různě ohraničené věkové skupiny podle dat ČSÚ, je do značné míry způsoben poměrně výrazným posunem v průměrném věku absolvování vysokoškolského studia. Ten se u absolventů z let 2001/02 a 2005/06 posunul z 25 na 26,5 roku. Absolventi z let 2008/09 pak ukončovali svoje studium v průměru ve 28 letech.

Průměrný měsíční hrubý příjem absolventů, kteří mají 4 až 5 let od absolvování, klesl mezi šetřeními REFLEX 2010 a REFLEX 2013 nepatrne a to zhruba na 34,5 tisíce Kč. Snížily se příjmy absolventům bakalářského a magisterského studia, naopak se zvýšily absolventům doktorského studia. Jinak samozřejmě platí, že čím je vyšší stupeň dosaženého vzdělání, tím vyšší jsou příjmy.

Průměrný hrubý měsíční příjem Program REFLEX 2006-2013	REFLEX			
	2006	2010	2013	2013*
Absolventi celkem	27703	34870	34635	31239
Typ studia				
Bakalářský	24914	29958	28498	25660
Magisterský	28079	36087	34934	31619
Doktorský	30038	35150	50380	46262
Obor studia				
Přírodovědné obory	30367	34983	37526	34662
Technické obory	29121	34234	37979	33621
Zemědělství, lesnictví a veterina	20471	27631	26143	24771
Zdravotnictví, lékařství a farmacie	27077	32853	37552	33525
Společenské a humanitní obory	22323	32144	28882	27163
Ekonomie	32332	43120	38460	34202
Právní a veřejnosprávní obory	29142	38439	36491	32368
Pedagogika, učitelství a sport	21811	25823	27866	25361
Kultura a umění	21037	28040	28761	25801

Pozn.: REFLEX 2006, REFLEX 2010 a REFLEX 2013 – absolventi 4 až 5 let po absolvování, REFLEX 2013* - absolventi 1 až 5 let po absolvování

Příjmy jsou poměrně výrazně diferencovány oborem dosaženého vzdělání. V podstatě lze absolventy vysokých škol z let 2008/09 rozdělit na dvě výrazně odlišné skupiny. V první skupině jsou absolventi ekonomie, technických věd a nauk, zdravotnictví, lékařských a farmaceutických věd a nauk, přírodních věd a nauk a práva, právní a veřejnosprávní činnosti. Ve všech těchto oborových skupinách mají absolventi v průměru hrubé měsíční příjmy vyšší než 36 tisíc Kč. Druhou skupinu tvoří absolventi společenských a humanitních

věd a nauk, věd a nauk o kultuře a umění, pedagogiky, učitelství a sportu a zemědělsko-lesnických a veterinárních věd a nauk. Zde se naopak průměrné měsíční příjmy pohybují pod hranicí 29 tisíc Kč. V posledních třech letech si nejvíce pohoršili absolventi ekonomie a společenských a humanitních věd a nauk. Absolventi těchto oborových skupin měli příjmy v roce 2013 o více než 3 tisíce Kč nižší než v roce 2010. I tak však zůstaly příjmy absolventů ekonomie v roce 2013 nejvyšší. Naopak k nejvýraznějšímu zlepšení došlo v případě absolventů zdravotnictví, lékařských a farmaceutických věd a nauk a technických věd a nauk, kde se průměrné příjmy zvýšily o více než 3 tisíce Kč.

1.6 Jaké mají absolventi kompetence

V analýze kompetencí absolventů byly využity výsledky studie „*What makes the difference? A qualitative appraisal of higher education; graduate employability in Europe: the employers' perspective*“ (Hamburg, van der Velden & Verhagen, 2013), která byla zpracována na základě rozsáhlého šetření mezi zaměstnanci. Studie ukazuje, jak zaměstnatelnost absolventů vnímají evropští zaměstnanci a jakou kombinací dovedností, kompetencí a schopností by měli absolventi získat, aby úspěšně vstoupili na pracovní trh a zahájili svou profesní kariéru, a také proč tomu tak je.

Při zkoumání dovedností, kompetencí a schopností, které od absolventů zaměstnanců očekávají, je ve studii využit koncept šesti domén dovedností, jak jej již dříve formulovali Hamburg a Van der Velden (Hamburg & van der Velden, 2013) na základě rozsáhlého studia existující odborné literatury a identifikace šesti globálních trendů, které utvářejí základ měnící se role absolventů vysokých škol v ekonomickém životě.

K trendu nazývanému „Znalostní společnost“ se tak váže dovednostní doména „Profesní odbornost“, k trendu „Zvyšující se nejistota“ doména „Flexibilita“, k „ICT revoluci“ je to „Inovace a znalostní management“, k trendu k „Vysoce výkonnostním pracovním pozicím“ pak „Mobilizace lidských zdrojů“, ke „Globalizaci“ dovednost „Mezinárodní orientace a k trendu“ „Změna ekonomické struktury“ se váže dovednostní doména „Podnikavost“.

Tyto domény byly autory studie empiricky testovány v rámci šetření zaměstnanců několika evropských zemí, přičemž nebyla testována doména flexibilita a naopak byly speciálně testovány všeobecné akademické dovednosti, které v teoretickém konceptu spadají pod profesní odbornost.

Profesní odbornost je ve studii posuzována jako soubor znalostí a dovedností potřebných k řešení profesně specifických problémů. Všeobecné akademické dovednosti jsou ve studii definovány jako analytické myšlení, schopnost reflexe a uvědomování si omezení vlastní disciplíny. Dovednostní doména inovace a znalostní management byla ve studii měřena prostřednictvím inovativně-tvořivých dovedností, které jsou definovány jako schopnost přicházet s novými myšlenkami a přistupovat k problémům z odlišných úhlů. Dovednostní doména mobilizace lidských zdrojů byla měřena prostřednictvím dvou dovedností: strategicko-organizačních (schopnost jednat strategicky k dosažení organizačních cílů a priorit) a mezilidských (schopnost pracovat v týmu a komunikovat a efektivně spolupracovat s různými kolegy a klienty). Doména podnikavost byla měřena prostřednictvím komerčně-podnikatelských dovedností (jinak formulováno jako schopnost proměnit myšlenku do úspěšného produktu), definovaných jako schopnost rozpozнат obchodní hodnotu nápadu a najít a využít příležitosti k jejich proměně v úspěšné produkty. Dovednostní doména mezinárodní orientace byla sledována ve dvou aspektech – způsobilost v cizích jazycích a mezinárodní dovednosti, které zahrnují schopnost pracovat s lidmi z různých kulturních prostředí a přizpůsobit se novým kulturním kontextům.

Studie dále analyzuje, jak zaměstnanci v různých zemích vnímají význam jednotlivých skupin dovedností či kompetencí. Pořadí významnosti zmíněných šesti skupin kompetencí v jednotlivých zemích a jejich míra důležitosti, která byla stanovena zaměstnanci z hlediska jejího významu pro získání práce, shrnuje následující tabulka.

Význam jednotlivých skupin kompetencí podle zaměstnavatelů

Kompetence	Nejdůležitější kompetence podle zaměstnavatelů (v %)	CZ	FR	DE	IT	NL	PL	ES	SE	UK
Profesní odbornost Professional expertise	19,5	1	1	1	3	2	1	2	2	2
Interpersonální dovednosti Interpersonal skills	19,1	2	2	2	2	1	2	3	1	1
Podnikatelsko-komerční dovednosti Commercial/entrepreneurial skills	17,6	3	3	3	1	3	3	1	4	3
Inovativní / tvůrčí schopnosti Innovative creative skills	16,0	4	4	4	4	4	5	4	3	4
Strategicko-organizační schopnosti Strategic/organizational skills	14,2	6	5	5/6	6	5/6	4	5	5	5
Všeobecné akademické dovednosti General academic skills	13,7	5	6	5/6	5	5/6	6	6	6	6

Ačkoli v celkovém průměru vycházejí kompetence v oblasti profesní odbornosti jako nejdůležitější, při srovnání jednotlivých zemí to už tak jednoznačně nevychází. Zaměstnavatelé ve čtyřech z devíti zemí dali na první místo kompetence profesní odbornosti, stejně tak ve čtyřech zemích získaly první místo interpersonální dovednosti. Rozdíly mezi oběma oblastmi jsou ve srovnání celého souboru velmi malé: zatímco ve struktuře relativní důležitosti skupin kompetencí pro posouzení šance získat práci upřednostňuje profesní odbornosti 19,5 % zaměstnavatelů, v případě interpersonálních dovedností je to 19,1 % zaměstnavatelů. Také další skupiny kompetencí jsou při srovnání jejich relativní důležitosti chápány jako důležité a rozdíl oproti oběma uvedeným není veliký. Zejména podnikatelsko-komerční kompetence mají od obou předchozích skupin jen malý odstup a zvolilo je 17,6 % zaměstnavatelů. Podobně je tomu i u dalších skupin: inovativně-tvořivé kompetence 16,0 %, strategicko-organizační dovednosti 14,2 % a všeobecné akademické dovednosti 13,7 % zaměstnavatelů.

Čeští zaměstnavatelé se nijak výrazně neodlišují ve vnímání relativní důležitosti jednotlivých skupin dovednosti od mezinárodního průměru – jedinou odchylkou je preference všeobecných akademických kompetencí oproti strategicko-organizačním kompetencím. Ani v tom však nejsou ve srovnání zemí osamoceni.

Uvedená koncepce skupin kompetencí se ukázala jako velice vhodná i pro analýzu dat projektu REFLEX. Bylo však přeci jen nutné přistoupit k menší úpravě.

V rámci šetření REFLEX 2010 a REFLEX 2013 byli absolventi dotazováni na kompetence hned třikrát. Sada nabízených kompetencí přitom v šetření REFLEX 2010 čítala 24 a v šetření REFLEX 2013 26 položek. I přes rozdílný počet položek byla nabízená sada z výrazně části stejná. V dotazníku absolventi odpovídali na tyto tři otázky: „Jak Vás připravila škola z hlediska následujících kompetencí (znalostí, dovedností, schopností, způsobilostí)?“, „Jak odhadujete svou úroveň kompetencí (znalostí, dovedností, schopností, způsobilostí)?“ a „Jaká úroveň kompetencí je vyžadována ve Vašem současném zaměstnání?“ Odpovědět bylo možné na desetibodové škále, kde 1 znamená nejnižší úroveň a 10 nejvyšší úroveň.

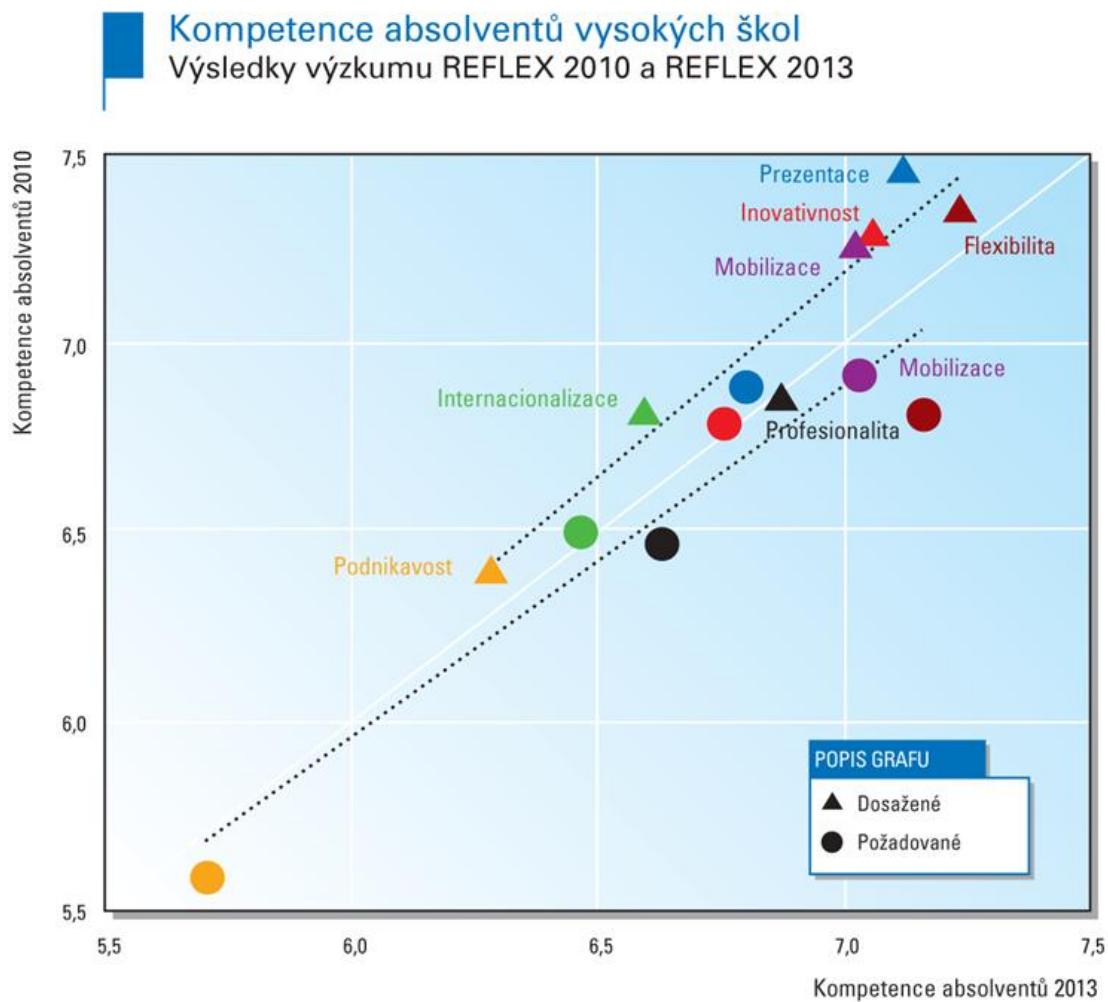
Všechny položky (jednotlivé kompetence) byly následně i za pomocí faktorové analýzy rozřazeny do sedmi skupin kompetencí. Šest z nich (profesní odbornost, flexibilita, inovace a znalostní management, mobilizace lidských zdrojů, podnikavost a mezinárodní orientace) plně odpovídá doménám, které definovali Humburg, van der Velden a Verhagen a které jsou výše popsány. K tomu přibyla ještě skupina kompetencí „prezentace“, která se při analýze dat šetření REFLEX vyprofilovala jako samostatná skupina, kterou není možné zařadit do žádné z šesti původních skupin.

Následující tabulka shrnuje všechny podstatné údaje o sedmi skupinách kompetencí – trendy s nimiž kompetence souvisejí, název skupiny kompetencí, podrobné charakteristiky kompetencí a jednotlivé ukazatele (položky) kompetencí z šetření REFLEX 2010 a 2013, které byly k dané skupině kompetencí přiřazeny.

Globální trendy vývoje ekonomiky, pracovních trhů a kompetencí

TRENDY	KOMPETENCE	CHARAKTERISTIKY KOMPETENCÍ	UKAZATELE KOMPETENCÍ (REFLEX)
Znalostní společnost	Profesní odbornost	<ul style="list-style-type: none"> • Specifické soubory znalostí a dovednosti • Schopnost prakticky aplikovat expertní myšlení • Všeobecné akademické dovednosti (např. analytické myšlení, schopnost reflexe) 	<ul style="list-style-type: none"> • Odborné teoretické a metodologické znalosti • Schopnost využít odborných znalostí v praxi • Znalost podmínek pro využití odborných metod a teorií v praxi • Všeobecné znalosti a rozhled
Proměnlivost a rozmanitost	Flexibilita	<ul style="list-style-type: none"> • Schopnost vyrovnat se změnami a nejistotou • Schopnost učit se novým věcem • Dovednost být zaměstnatelný (např. ochota investovat do dalšího vzdělávání a odborné přípravy, a schopnost plánovat a převzít odpovědnost za vlastní kariéru) 	<ul style="list-style-type: none"> • Schopnost zvládat zátěžové situace a překážky • Schopnost přizpůsobit se změněným okolnostem, podmínkám • Schopnost vzdělávat se a organizovat své učení
Nové technologie (především ICT)	Inovace a znalostní management	<ul style="list-style-type: none"> • Inovativní / tvůrčí schopnosti (tvořivost, zvědavost) • Sítové a strategické ICT dovednosti • Implementační schopnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Dovednost pracovat s informacemi • Dovednost identifikovat a řešit problémy • Dovednost tvořivého a pružného myšlení a jednání • Dovednost samostatně se rozhodovat • Počítacové dovednosti • Matematické dovednosti
Zaměření na výkon organizace	Mobilizace lidských zdrojů	<ul style="list-style-type: none"> • Interpersonální dovednosti (komunikační dovednosti, schopnost týmové práce) • Manažerské dovednosti (práce v rozpočtových a časových omezeních, schopnost vedení druhých i sebe) • Strategicko-organizační schopnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Organizace a řízení, dovednost vést kolektiv • Schopnost týmové práce • Dovednost komunikovat s lidmi, vyjednávat
Globalizace	Mezinárodní orientace	<ul style="list-style-type: none"> • Znalost cizích jazyků • Interkulturní dovednosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Jazykové dovednosti v cizím jazyce • Schopnost pracovat v interkulturním / mezinárodním prostředí
Měničí se ekonomické podmínky	Podnikavost	<ul style="list-style-type: none"> • Schopnost identifikovat obchodní rizika a příležitosti • Povědomí o nákladech • Schopnost proměnit myšlenku v úspěšný produkt 	<ul style="list-style-type: none"> • Podnikavost, mít „čich“ pro nové příležitosti • Schopnost myslit a jednat ekonomicky / ekonomické způsobilosti • Právní způsobilost • Schopnost nést odpovědnost
Nezbytnost komunikace	Prezentace	<ul style="list-style-type: none"> • Dovednost komunikovat argumenty a postoje verbálně i písemně • Schopnost vyjednávat, domluvit se a dohodnout • Dovednost vysvětlovat a přesvědčovat 	<ul style="list-style-type: none"> • Jazykové dovednosti v mateřském jazyce • Dovednost prezentace • Dovednost písemného projevu

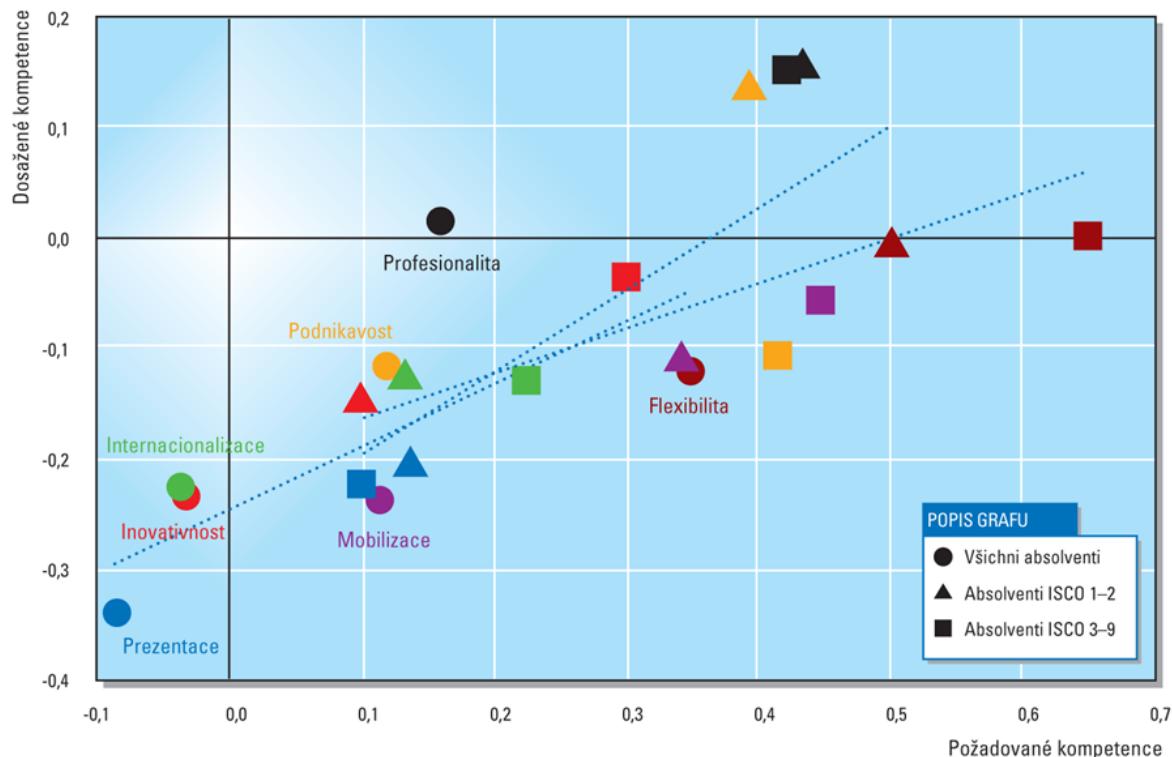
Podle výsledků šetření REFLEX 2010 a REFLEX 2013 obecně platí, že existuje jasný pozitivní vztah mezi dosaženou úrovní kompetencí absolventy a úrovní kompetencí vyžadovaných na absolventy vykonávaných pracovních pozicích. Zároveň také platí, že absolventi v obou sledovaných letech v průměru vnímají úroveň svých kompetencí jako dostatečnou. Průměrná úroveň dosažených kompetencí je totiž v obou dvou letech a u všech sedmi skupin kompetencí až na jednu výjimku vždy vyšší, než je průměrná úroveň kompetencí požadovaných. Tou výjimkou je hodnocení úrovni mobilizace lidských zdrojů, kdy průměrná vlastní úroveň tohoto typu kompetencí absolventů je prakticky stejná jako průměrná vyžadovaná úroveň na vykonávané pracovní pozici.

Při srovnání absolventů z let 2005/06 (REFLEX 2010) a 2008/09 (REFLEX 2013) vychází, že zatímco průměrná vlastní úroveň kompetencí absolventů se spíše snižuje, průměrná úroveň požadovaných kompetencí naopak spíše roste. Zatímco v prvním případě toto neplatí pro profesní odbornost, kde se úroveň dosažených kompetencí nezměnila, v druhém případě se naopak snížily (byť nepatrnně) požadavky na tyto skupiny kompetencí - inovace a znalostní management, mezinárodní orientace a prezentace. V největší míře narostly požadavky v práci na kompetence spojené s flexibilitou. Ta ještě společně s kompetencemi inovace a znalostní management, mobilizace lidských zdrojů a prezentace patří k těm kompetencím, které jsou na pracovních pozicích zastávaných absolventy vysokých škol vyžadovány v nejvyšší míře. Na druhé straně v průměru v nejnižší míře je požadována podnikavost.

Změny v kompetencích absolventů vysokých škol

Rozdíly ve výsledcích výzkumu REFLEX 2010 a REFLEX 2013

Je evidentní, že analýzu jednotlivých kompetencí je potřeba provést na podrobnější úrovni a to zejména jednotlivých profesních skupin a jednotlivých odvětví. V této části se podíváme na to, jak se liší dosažená a požadovaná úroveň kompetencí u absolventů, kteří pracují na kvalifikačně náročných pracovních pozicích určených zejména pro absolventy vysokých škol (ISCO 1-2) a pozicích méně kvalifikačně náročných (ISCO 3-9). Srovnání vývoje v rámci těchto dvou skupin mezi roky 2010 a 2013 přináší důležité zjištění zejména v oblasti požadovaných kompetencí. Jak je již zmíněno výše, požadovaná úroveň kompetencí v celém souboru pracujících absolventů spíše roste, tento trend však s výjimkou flexibility není nijak výrazný a neplatí pro všechny kompetence. Pokud však sledujeme vývoj zvláště pro dvě výše definované skupiny absolventů, vidíme, že úroveň požadovaných kompetencí vzrostla v obou skupinách u všech sedmi typů kompetencí. To ukazuje na fakt, že úroveň požadovaných kompetencí se v jednotlivých profesích sice zvyšuje, avšak tím, že stále větší podíl absolventů vysokých škol pracuje na méně kvalifikačně náročných pracovních pozicích, průměrná úroveň požadovaných kompetencí po absolventech vysokých škol v jejich práci se zvyšuje jen málo nebo dokonce vůbec. Takto to může samozřejmě fungovat jen za předpokladu, že na kvalifikačně náročných pracovních pozicích (ISCO 1-2) je průměrná požadovaná úroveň kompetencí znatelně vyšší než na pozicích méně kvalifikačně náročných (ISCO 3-9). Tato hypotéza je potvrzena jak výsledky šetření REFLEX 2010 tak výsledky šetření REFLEX 2013.

Obdobný efekt jako v případě požadovaných kompetencí, se odehrává i v případě vlastní dosažené úrovně kompetencí. Zde došlo v celém souboru absolventů v průměru vesměs ke snížení úrovně kompetencí. Pokud však opět rozdělíme absolventy na pracující na kvalifikačně náročných pozicích a na pracující na méně kvalifikačně náročných pozicích, vidíme, že v rámci těchto skupin došlo k znatelně menšímu poklesu a v případě některých

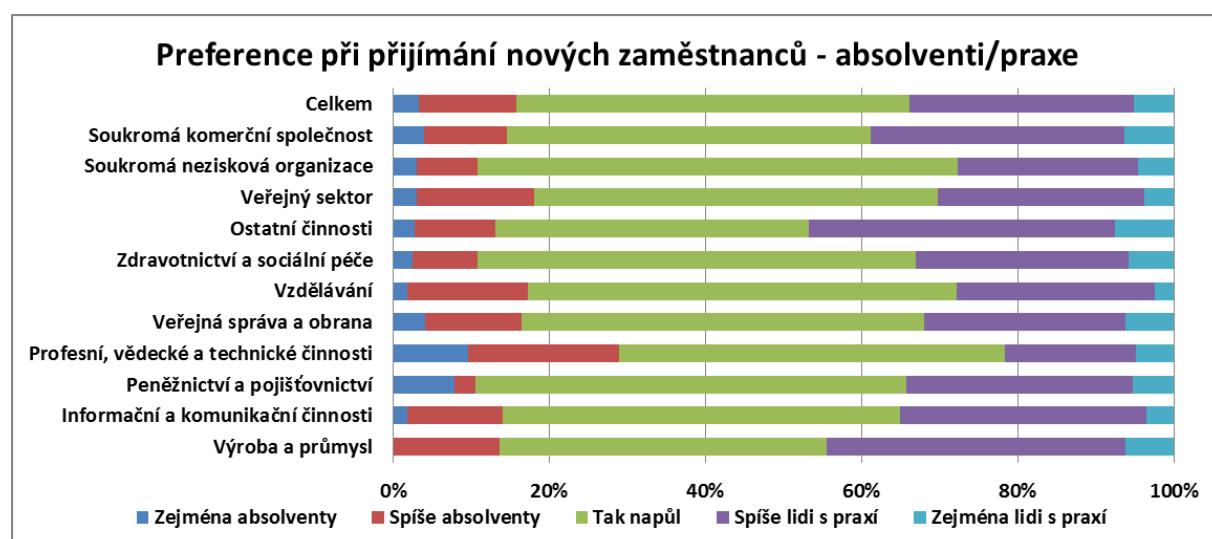
skupin kompetencí dokonce ke stagnaci či růstu. Poněkud zjednodušeně tak lze říci, že vlastní úroveň kompetencí absolventů pracujících na pracovních pozicích určité kvalifikační úrovně se příliš nezměnila. Jen vzrostly počty absolventů, a to jak celkově, tak těch, kteří disponují nižší úrovní kompetencí a na trhu práce častěji obsazují pracovní pozice s nižší kvalifikační náročností.

1.7 Pohled zaměstnavatelů

Výzkum REFLEX 2013 zahrnovala také šetření zaměstnavatelů absolventů vysokých škol. Výsledkem bylo vyplněných necelých 800 dotazníků od zaměstnavatelů absolventů vysokých škol, kteří vyplnili dotazník určený pro absolenty. Dalších asi 350 absolventů z hlavního šetření byli sami zaměstnavatelé zaměstnávající zaměstnance a tak odpovídali na některé otázky ze zaměstnavatelského dotazníku. Vzhledem však k poměrně výrazné odlišnosti této skupiny zaměstnavatelů-absolventů (jde zejména o soukromé podnikatele malých organizací) jsme se rozhodli v následující části analyzovat pouze odpovědi zaměstnavatelů ze standardního dotazníku určeného pro zaměstnavatele.

Výsledky budou analyzovány podle odvětvové činnosti společnosti nebo organizace a podle toho zda se pohybuje v soukromém či veřejném sektoru. Vzhledem k relativně nízkému počtu respondentů bylo vytvořeno celkem 8 odvětvových skupin. Jedná se o 7 skupin první úrovně klasifikace NACE-CZ s dostatečně vysokým počtem respondentů a 1 skupinu sdružující všechny ostatní odvětví nazvanou ostatní činnosti. V této skupině jsou téměř výhradně činností patřící do sektoru služeb, zejména pak kulturní, zábavní a rekreační činnosti, doprava a skladování a velkoobchod a maloobchod.

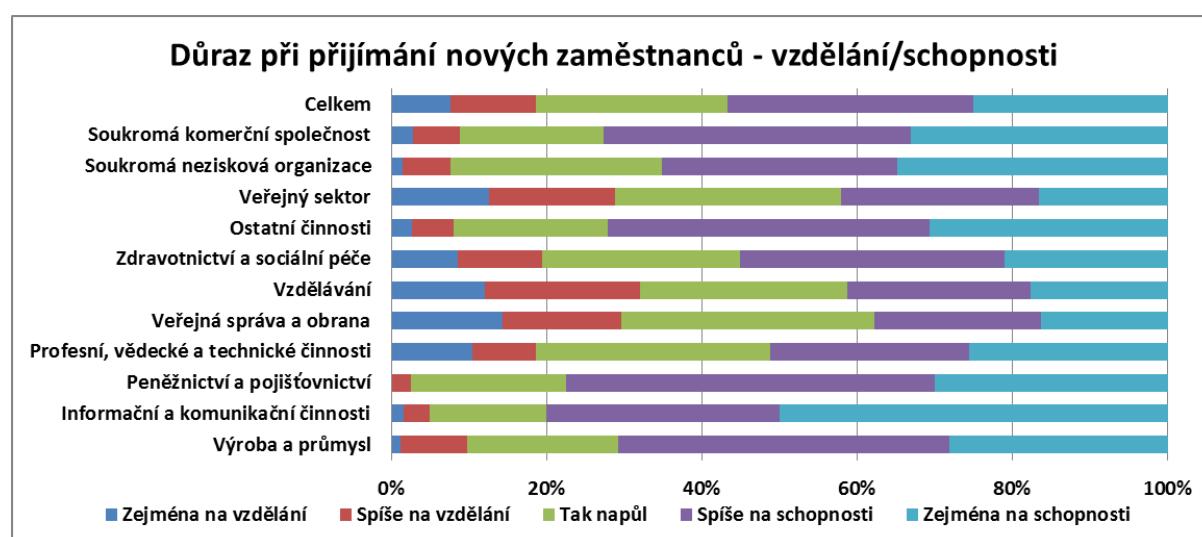
První řešenou otázkou je, do jaké míry preferují společnosti či organizace při přijímání nových zaměstnanců spíše čerstvé absolenty škol nebo spíše lidi s praxí. Ukazuje se, že přijímání čerstvých absolventů výrazněji preferuje pouze malá menšina zaměstnavatelů. Odpověď zejména absolenty nebo spíše absolenty volilo pouze asi 15 % zaměstnavatelů, zatímco odpovědi spíše lidi s praxí nebo zejména lidi s praxí preferoval téměř 34 % zaměstnavatelů. Plná polovina se jich v tomto ohledu nepřiklání ani na jednu stranu. Nejvýraznějším způsobem preferují čerstvé absolenty zaměstnavatelé z odvětví profesní, vědecké a technické činnosti, naopak spíše lidi s praxí upřednostňují zaměstnavatelé ze sekundárního sektoru (výroba a průmysl) a z ostatních činností. Praxi požadují také častěji zaměstnavatelé ze soukromých komerčních společností nežli zaměstnavatelé z veřejného sektoru a ze soukromých neziskových organizací.

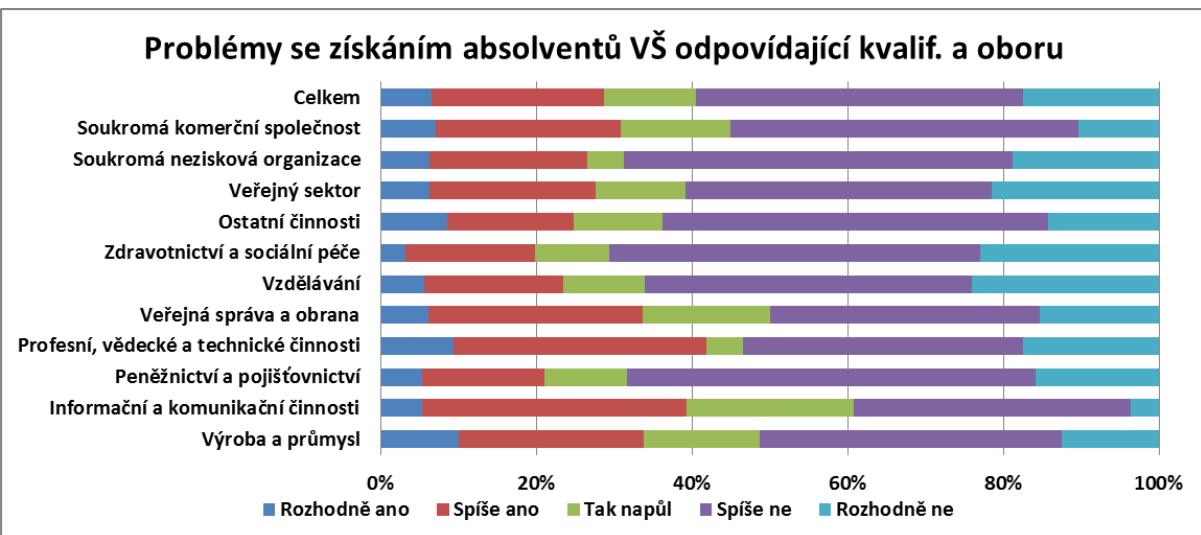
Vysokoškolský diplom může v očích zaměstnavatelů sloužit jako certifikát o nabytých znalostech, schopnostech a dovednostech. Otázka na to, zda společnost nebo organizace přihlíží při přijímání nových zaměstnanců spíše k dosaženému vzdělání („diplomu“) uchazeče, nebo k jeho skutečným schopnostem a dovednostem, tak do jisté míry vypovídá o

tom, do jaké míry zaměstnavatelé vysokoškolskému diplomu jako certifikát o nabytých znalostech, schopnostech a dovednostech důvěřují.

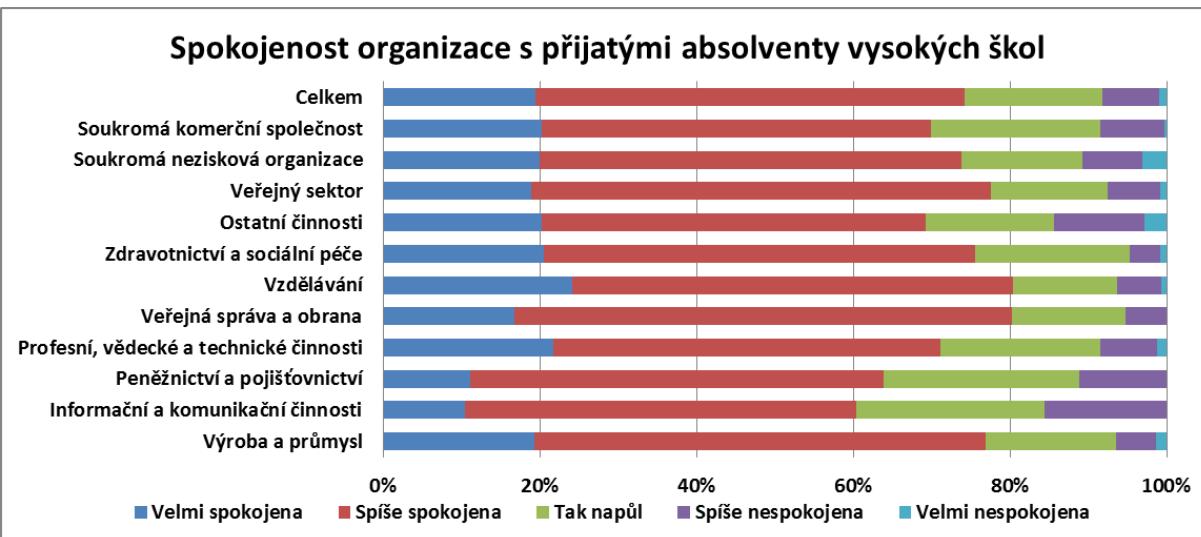
Celkově lze říci, že se zaměstnavatelé při přijímání nových zaměstnanců snaží přihlížet mnohem více k reálným schopnostem a dovednostem a samotný vysokoškolský diplom jim nepostačuje. Odpověď zejména vzdělání nebo spíše vzdělání totiž volilo pouze necelých 19 %. Na rozdíl od předchozí otázky zde lze pozorovat výrazné rozdíly mezi jednotlivými odvětvími. K dosaženému formálnímu vzdělání v největší míře přihlížejí zaměstnavatelé v oblasti vzdělávání a ve veřejné správě a obraně. Naopak ke skutečným schopnostem a dovednostem nejvíce přihlížejí zaměstnavatelé v odvětvích informační a komunikační činnosti a peněžnictví a pojíšťovnictví. Už z těchto rozdílů mezi odvětvími je zřejmé, že zde panuje v tomto ohledu výrazná odlišnost mezi soukromým a veřejným sektorem. Ve veřejném sektoru přihlíží zejména nebo spíše ke vzdělání téměř 29 % zaměstnavatelů, zatímco v soukromé sféře (at' už komerční nebo neziskové) je tomu méně než 9 %.

Přijímání nových zaměstnanců, at' již bylo provedeno na základě jakýkoliv preferencí, není vždy bez problémů. Další otázka v dotazníku tak řešila míru problémů, kterou mají společnosti nebo organizace, při získávání absolventů vysokých škol odpovídající kvalifikace a oboru vzdělání pro nabízenou pracovní pozici. V průměru mají zaměstnavatelé velké nebo poměrně velké (odpovědi rozhodně ano a spíše ano) problémy se získáním odpovídajících absolventů v necelých 29 % případů, přičemž tato hodnota je v případě společností a organizací v odvětvích informační a komunikační činnosti a profesní, vědecké a technické činnosti zhruba 40 %. Naopak problémy získat absolventy vysokých škol s odpovídající kvalifikací a oborem pro nabízenou pracovní pozici mají nejnižší zaměstnavatelé v oblasti zdravotnictví a sociální péče a peněžnictví a pojíšťovnictví. Rozdíly mezi veřejným a soukromým sektorem nejsou v tomto ohledu velké. Nelehčejí nacházejí odpovídající absolventy soukromé neziskové organizace.

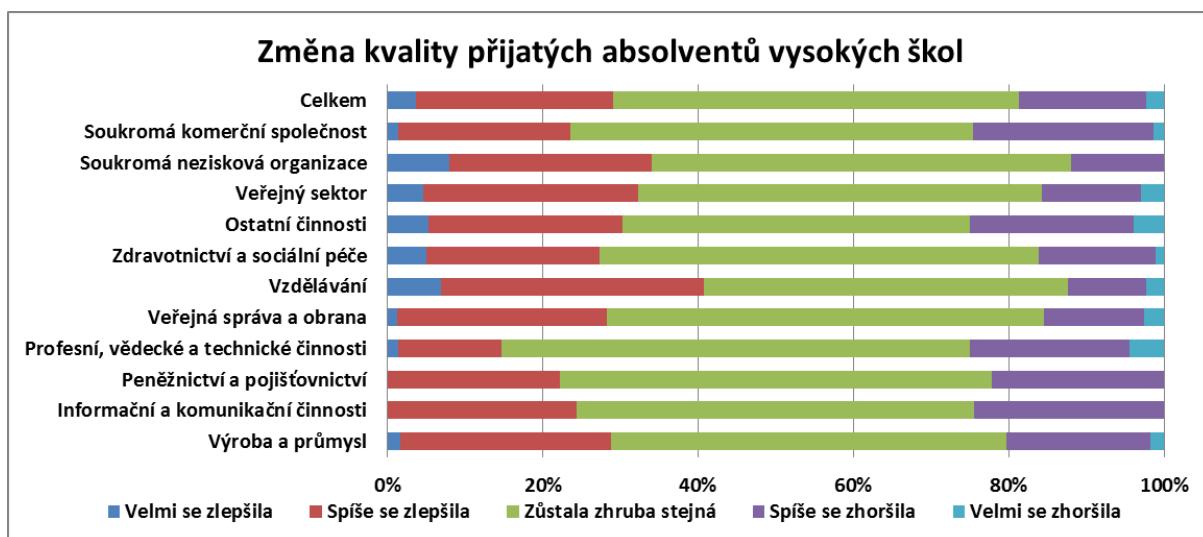

Další otázka, zabývající se spokojeností s kvalitou absolventů vysokých škol, které společnosti nebo organizace v poslední době přijali, ukazuje, že i přes jisté problémy s hledáním absolventů odpovídající kvalifikace a oboru, jsou zaměstnavatelé s kvalitou nově přijatých absolventů vysokých škol poměrně spokojeni. Velmi spokojena nebo spíše spokojena je totiž téměř tři čtvrtina zaměstnavatelů. Rozdíly mezi jednotlivými odvětvími nejsou nijak extrémní, i tak však velmi nebo spíše spokojeno s kvalitou absolventů je v odvětvích informační a komunikační činnosti a peněžnictví a pojišťovnictví asi tři pětiny zaměstnavatelů, zatímco v případě odvětví veřejná správa a obrana a vzdělávání to jsou asi čtyři pětiny. Více spojeni s čerstvými absolventy vysokých škol jsou zaměstnavatelé ve veřejném než v soukromém sektoru.

Zajímavý je nejen současný stav spokojenosti s kvalitou absolventů, ale také jak zaměstnavatelé vnímají vývoj kvality přijatých absolventů v posledních 5 letech. V průměru si o něco více zaměstnavatelů myslí, že se kvalita absolventů o něco zlepšila (odpovědi kvalita se velmi zlepšila a spíše se zlepšila zvolilo 29 % zaměstnavatelů), než že se kvalita absolventů zhoršila (odpovědi kvalita se velmi zhoršila a spíše se zhoršila zvolilo 19 % zaměstnavatelů). Jasně nejpozitivněji vnímají změnu v posledních letech zaměstnavatelé v oblasti vzdělávání. Na druhé straně spektra jsou pak zaměstnavatelé v odvětví profesní, vědecké a technické činnosti, kteří jako jediní vnímají častěji změnu v kvalitě absolventů k horšímu než k lepšímu. Nejpozitivněji vnímají změnu zaměstnavatelé soukromých

neziskových organizací následování zaměstnavateli ve veřejném sektoru. V průměru prakticky žádnou změnu nevidí zaměstnavatelé soukromých komerčních organizací.

DRUHÁ KAPITOLA: Přehled výsledků projektu REFLEX 2013

Druhá část zprávy obsahuje přehled hlavních výsledků šetření, které se v rámci projektu REFLEX 2013 uskutečnilo v roce 2013. Tato část sestává ze čtyř částí:

- Hodnocení vysokoškolského vzdělání
- Přechod na trh práce
- Současná práce
- Kompetence

V každé části uvádíme hlavní výsledky šetření zpracované přehlednou formou ucelených částí, které vždy obsahují v grafu nebo tabulce výsledky dané problematiky. Pod grafem, resp. tabulkou je obsah stručně popsán pro lepší porozumění sdělení grafu či tabulky. Následuje základní text ke každé problematice. Obvykle jsou jednotlivé části z důvodu přehlednosti zpracované na jedné straně. Jen v případě, že je tabulka rozsáhlejší, vztahují se k dané problematice strany dvě.

V rámci všech částí jsou uváděny údaje za typy vzdělání, skupiny fakult a jednotlivé vysoké školy. Ne vždy jsou uvedeny údaje pro stejné vysoké školy, protože u některých otázek se po kontrolách datového souboru lišila využitelná data pro jednotlivé školy. Zpracování není provedeno schematicky shodně, protože množství sebraných dat je velké, a schematicky stejným způsobem zpracování by zpráva narostla do zřejmě nečitelné podoby. Výsledky jsou zpracovány úplně, jen v každé části jsou vybrány takové výstupy, které nejlépe dokládají to důležité a podstatné.

Hodnocení vysokoškolského vzdělání: na úvod uvádíme srovnání několika kategorií motivací pro vysokoškolské vzdělání a pro volbu vybraného studia. Dále absolventi hodnotí základní charakteristiky studia, způsoby výuky, studijní nabídku a podmínky studia. Od roku 2010 absolventi hodnotí také kvalitu vyučujících a absolvované školy. Důležitou výpověď o získaném vzdělání je, kolik absolventů by opakovalo studium na stejně škole či volilo stejný obor vzdělání. Na konci této části uvádíme, jak je rozdělen čas mezi studium i další činnosti.

Přechod na trh práce: uvedeme, jaký podíl absolventů má při ukončení studia zkušenosti z trhu práce a kolik jich má v době absolvování již práci. Absolventi rovněž posoudili, jaký základ jim studium poskytno v některých aspektech důležitých při vstupu na trh práce a jejich pracovní kariéru. Uvádíme také rozdíly ve věku absolventů v době absolvování studia, způsoby hledání první práce, délku mezi ukončením studia a nastupem do první práce, kvalifikační náročnost a příjem z první práce. Důležité je posouzení, nakolik je v práci využitá dosažená úroveň vzdělání a absolvovaný obor.

Současná práce: podíváme se na strukturu profesí a odvětví, v nichž absolventi pracují, a na to, jaká je kvalifikační náročnost jejich práce a příjem. Také se dovíme, jak se oborově liší podíl absolventů pracujících ve veřejném a soukromém sektoru. Absolventi také hodnotili, jaká úroveň vzdělání a obor jsou nevhodnější pro jejich pracovní pozici. Protože tyto otázky jsou položeny jak u prvního, tak u současného zaměstnání, je možné se také podívat, jak se situace po několika letech strávených na pracovním trhu v tomto důležitému aspektu mění. U současného zaměstnání se absolventi vyslovili také k tomu, jak je využito jejich znalostí a

dovedností a jak jsou se svojí prací spokojeni. Na závěr této části se podíváme, pro absolventy kterých oborů je výhodné z hlediska příjmu a kvalifikační náročnosti vykonávané práce pracovat ve svém oboru a pro které to výhodné není.

Kompetence: absolventi hodnotili kompetence ve třech rovinách – na jaké úrovni je v daných kompetencích připravila škola, jakou úroveň mají sami a jaká je vyžadovaná v jejich zaměstnání. Z části analyzujeme relaci u všech 26 kompetencí, k nimž se absolventi vyslovovali, a pro další analýzy využíváme redukci do sedmi skupin kompetencí, které vycházejí ze širšího konceptu vztahu kompetencí a současných ekonomických trendů.

Průřezový souhrn hlavních zjištění z celého šetření je uveden v úvodním shrnutí.

2.1 Hodnocení vysokoškolského vzdělání

Absolventi v rámci šetření hodnotili různé aspekty dosaženého vysokoškolského vzdělání. Jedná se o důležitou součást šetření uplatnění absolventů, protože po několika letech na pracovním trhu se absolventi dívají na získané vzdělání z jiné perspektivy než během studia nebo bezprostředně po jeho ukončení. Pro vysoké školy se jedná o významnou zpětnou vazbu, absolventi se totiž vyslovují jak k různým charakteristikám absolvovaného studia a ke způsobům výuky, tak k vybraným aspektům studijní nabídky a podmínek studia. Absolventi také uvádějí, kolik hodin věnovali během studia studijním činnostem a kolik případným výdělečným aktivitám.

Velký podíl otázek se opakuje v šetřeních již od roku 2006, vysoké školy tak mohou sledovat, nakolik výpovědi absolventů reflektují změny, které byly zamýšleny některými strategickými kroky na jednotlivých vysokých školách. Důležité je rovněž srovnání se zahraničními vysokoškolskými systémy, což je možné díky mezinárodní dimenzi šetření v roce 2006. Zároveň mohou vysoké školy sledovat vlastní pozici vůči ostatním českým vysokým školám.

Do souboru otázek bylo v roce 2010 zařazeno velice důležité posouzení kvality vyučujících a vysoké školy. V roce 2013 byly tyto otázky zopakovány. Pro všechny aktéry je podstatné, že se ukazuje, že rozdíly jak v posuzování kvality vyučujících, tak ve vnímání kvality jednotlivých škol jsou zřetelné.

Komplexním posouzením studijního programu a v podstatě celého vzdělávání na vysoké škole je zodpovězení otázky na opakování absolvovaného studia. Absolventi tak volí mezi možností opakování absolvovaného studijního programu na dané vysoké škole, na jiné vysoké škole, jiného programu na absolvované škole, případně se mohou vyslovit, že by nešli studovat vůbec. Pozoruhodné je, že přes zhoršování uplatnitelnosti přinejmenším určité části absolventů se odpovědi na tuto otázku s časem příliš nemění.

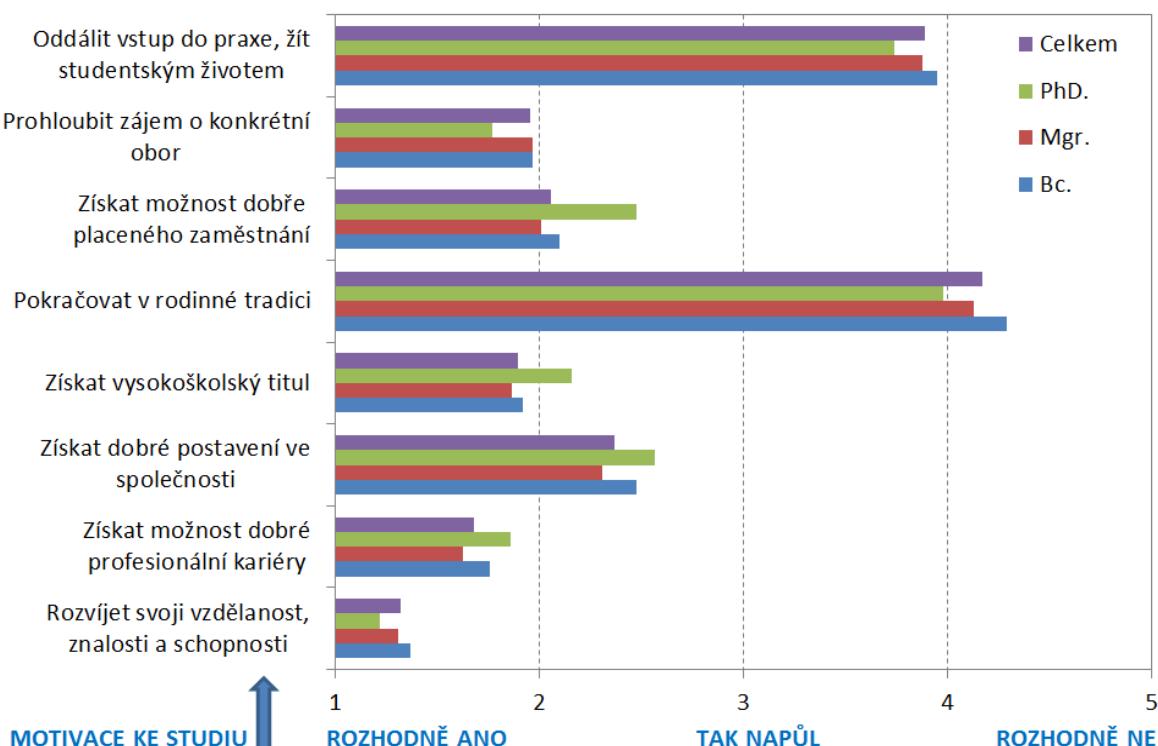
Pro možnost mezinárodního porovnání některých aspektů jsou výsledky srovnávány také se zeměmi, které se účastnily šetření v roce 2006, resp. pozicí České republiky v letech 2006, 2010 a 2013. O variabilitě výsledků vypovídá v kontextu tohoto mezinárodního srovnání také znázornění výsledků za jednotlivé typy studijních programů a skupin oborů vzdělání za všechny absolventy šetření z roku 2013.

2.1.1 Motivace ke studiu na vysoké škole

Výsledky potvrzují, že k hlavním motivacím pro vysokoškolské vzdělání patří vlastní vzdělání a rozvoj a možnost dobré profesní kariéry, s čímž souvisí i získání vysokoškolského titulu.

Graf ukazuje, že určité rozdíly jsou patrné i při srovnání absolventů podle typů dosaženého vzdělání. Rozvíjet svoji vzdělanost, znalosti a schopnosti jsou sice nejdůležitější pro absolventy všech typů vzdělání, absolventi s Ph.D. titulem vnímají tuto motivaci nejsilněji ve srovnání jak s absolventy magisterských, tak bakalářských programů. Absolventi doktorských programů se odlišují i v případě ostatních výpovědí: menší motivaci než pro ostatní pro ně bylo studium cestou k získání možnosti dobré profesionální kariéry, získání dobrého postavení ve společnosti a největší odlišnost od ostatních absolventů se projevuje ve znatelně nižší motivaci z hlediska dobře placeného zaměstnání. Naopak vyšší motivaci bylo prohloubení zájmu o konkrétní obor či pokračování v rodinné tradici, ale do jisté míry i oddalení vstupu do praxe a studentský život.

Motivace ke studiu na vysoké škole

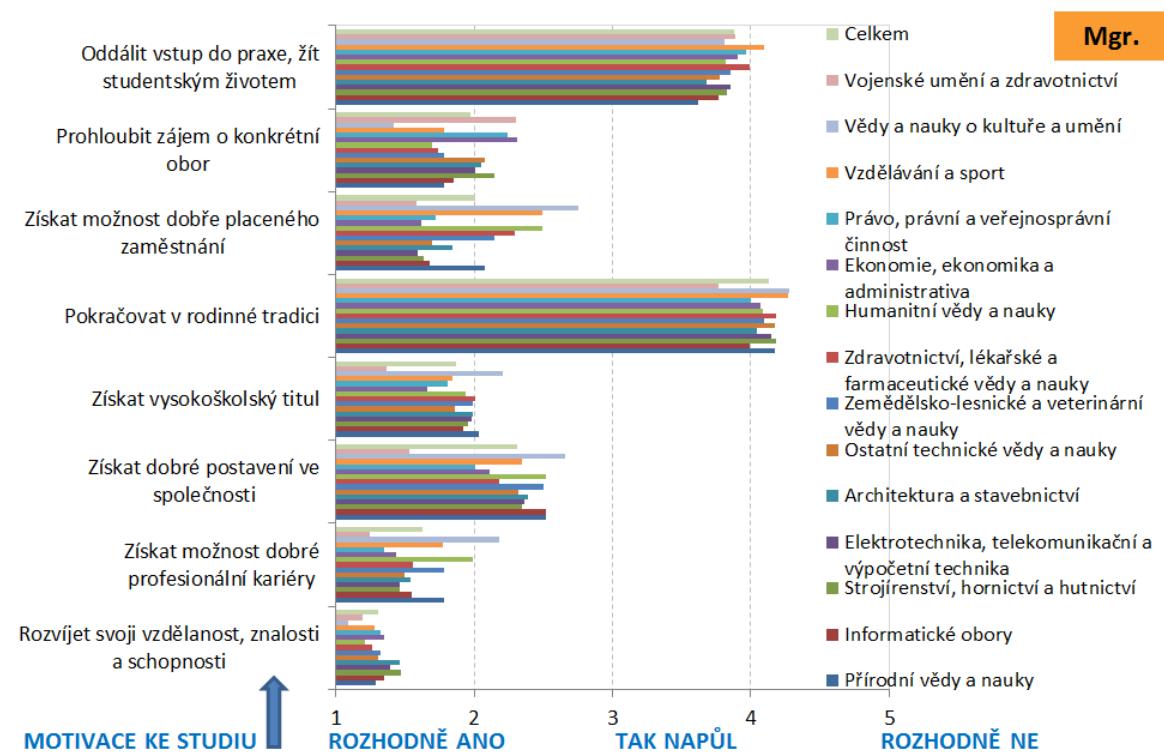

Absolventi odpovídali na otázku „**Jaká byla Vaše motivace ke studiu na vysoké škole?**“ U jednotlivých možností (v grafu vlevo) volili na škále „rozhodně ano“, „spíše ano“, „tak napůl“, „spíše ne“, rozhodně ne“. Graf ukazuje rozdíly za všechny absolventy podle typu dosaženého vzdělání.

U absolventů bakalářských programů se projevuje s výjimkou prohloubení zájmu o konkrétní obor nižší míra motivace u všech hodnocených aspektů, než je tomu u absolventů

magisterských programů. Motivace ke studiu na vysoké škole se liší podle absolvované střední školy a do jisté míry odlišné jsou i motivace podle oborů vzdělání.

2.1.2 Motivace ke studiu na vysoké škole: odlišnosti podle oborů

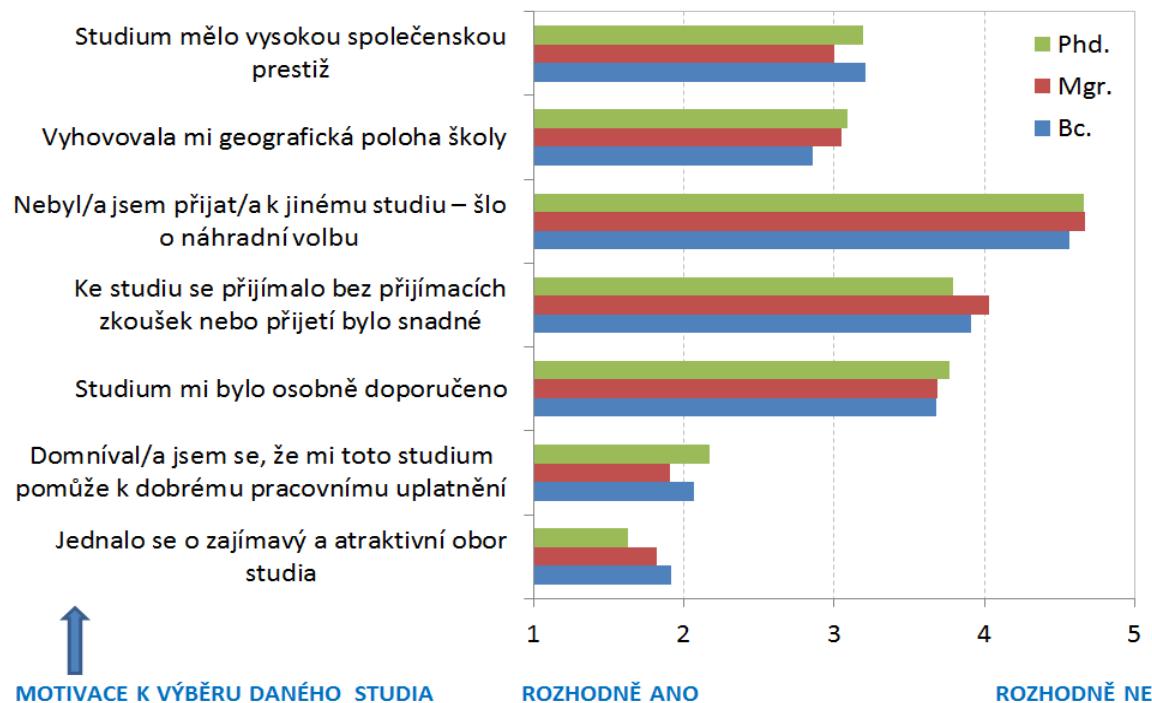
Graf vypovídá o oborových rozdílech absolventů magisterských studijních programů podle 14 skupin oborů. Absolventi odpovídali na otázku „Jaká byla Vaše motivace ke studiu na vysoké škole?“ na škále jako u minulého grafu: „rozhodně ano“, „spíše ano“, „tak napůl“, „spíše ne“, rozhodně ne“.

U některých oborů se víceméně stírají rozdíly mezi motivací k vysokoškolskému studiu z hlediska rozvíjení vzdělanosti a možnosti dobré profesionální kariéry. Z výpověď je také zřejmé, že studenti jsou si vědomi reality trhu práce, což odrážejí jejich motivace ke studiu. Pro studenty humanitních oborů, věd a nauk o kultuře a umění a zemědělsko-lesnických a veterinárních věd a nauk je motivací především prohloubení zájmu o daný obor, ne již tak možnost dobré profesní kariéry či dobré placeného zaměstnání.

Naopak studentům právnických a ekonomických oborů nejde primárně o prohloubení zájmu o obor, ale o možnost dobré kariéry a dobré placeného zaměstnání. Studentům vojenských oborů jde o získání vysokoškolského titulu, dobrou kariéru a příjem a častěji než u jiných oborů hraje roli rodinná tradice. Zájemcům o přírodní vědy a nauky nejde primárně o kariéru či dobré placenou práci, ale důležitější je zájem o obor.

Zajímavé jsou motivace těch, kteří jdou studovat technické obory. Zřetelnější se zdá být motivace kariérou a dobré placeným zaměstnáním než zájmem o daný obor. To je zřejmě důležitá informace pro ty, kteří připravují programy pro podporu zájmu o technické obory: zájem o techniku nemusí stačit, nebude-li podpořen také dobrým finančním ohodnocením zaměstnavateli.

2.1.3 Motivace k volbě vybraného studia

Motivace k volbě vybraného studia vycházela z odpovědi absolventů na otázku: „Do jaké míry vystihují následující výroky důvody, kvůli nimž jste se rozhodl/a pro toto studium?“

Odpověď vybírali na pětibodové škále od 1 (rozhodně ano) po 5 (rozhodně ne).

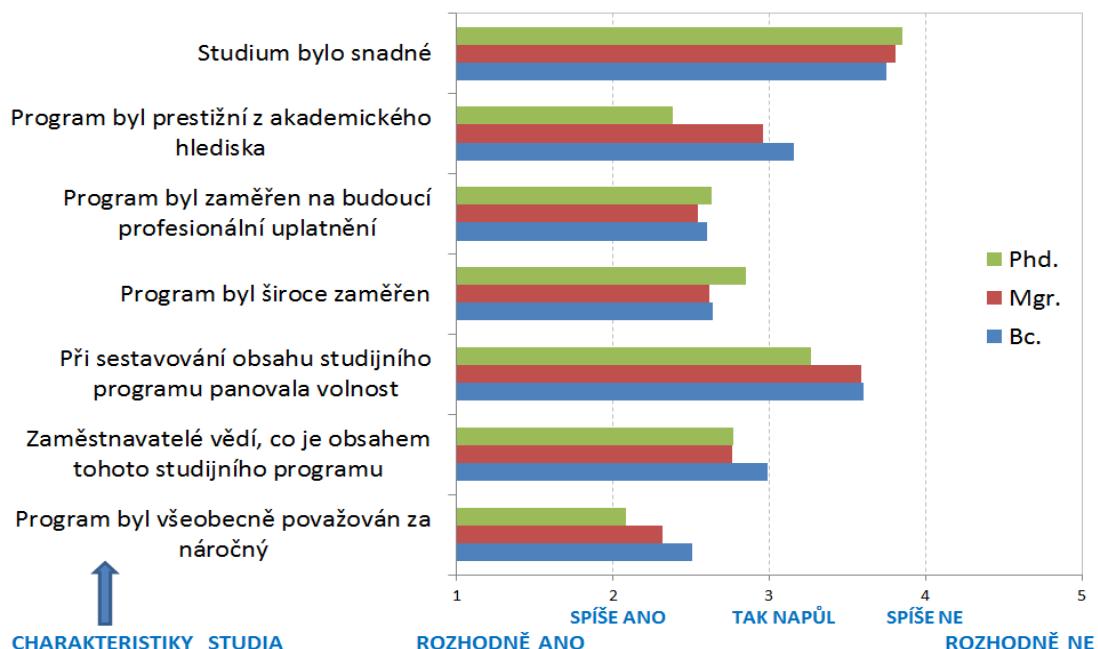
Graf ukazuje průměrné hodnoty odpovědí všech absolventů podle typu dosaženého vzdělání.

Atraktivita oboru studia a jeho podpora dobrému pracovnímu uplatnění představují podle výpovědi absolventů dva hlavní faktory při volbě studijního oboru.

Mezi jednotlivými faktory nejsou zásadní rozdíly mezi absolventy bakalářských, magisterských a doktorských programů, avšak určité rozdíly jsou většinou dobře vysvětlitelné. Atraktivita oboru sehrává největší roli u studentů doktorských studijních programů, dále studentů magisterských programů a nejméně u studentů bakalářských studijních programů. Studenti doktorských programů méně než studenti jak magisterských tak bakalářských programů vnímají, že by jim doktorský titul měl přinést výhodu na pracovním trhu. Studenti magisterských programů vnímají tuto výhodu o poznání více než studenti bakalářských programů. Za povšimnutí dále stojí, že podle geografické polohy školy si nejvíce vybírají studenti bakalářských programů a společenskou prestiž vybraného studia vnímají nejvíce studenti magisterského studia.

Dále se ukazuje, že jen pro malý podíl absolventů bylo rozhodnutí studovat daný obor vyvoláno nutností, tj. že nebyli přijati na zvolený obor a vystudovaný obor představoval náhradní volbu (je však nutné si uvědomit, že tady posuzujeme výroky úspěšných absolventů vysokoškolského studia; z jiných výzkumů se ukazuje, že právě náhradní volba představuje jeden z faktorů neúspěšnosti ve vysokoškolském studiu; nicméně podle zde uvedených výpovědí je vidět, že existují i takoví, kteří studium dokázali úspěšně absolvovat, ačkoli pro ně studovaný obor představoval náhradní volbu). Výsledky také ukazují, že významným faktorem při rozhodování pro dané studium nebylo ani to, že se do něj nekonalo přijímací řízení nebo že přijetí bylo snadné.

2.1.4 Základní charakteristiky absolvovaného studia

Základní charakteristiky absolvovaného studia: Absolventi odpovídali na otázku: „Do jaké míry vystihuje následující popis absolvované studium?“ Odpověď vybírali na pětibodové škále od 1 (rozhodně ano) do 5 (rozhodně ne).

Graf ukazuje průměrné hodnoty odpovědí všech absolventů podle typu dosaženého vzdělání.

Otázky, ke kterým se absolventi vyslovovali, postihují jak náročnost studia, tak jeho orientaci na uplatnění na trhu práce a také to, jak je studijní program koncipován z hlediska míry volnosti při jeho sestavování či šíři jeho zaměření.

Nejvýraznějším kladným hodnocením absolventi ohodnotili náročnost absolvovaného studijního programu, na druhé straně nejméně se vyslovovali pro snadnost studia, což je v podstatě logické, i když se jedna otázka dotazuje na studijní program, druhá na studium. Druhou spíše záporně hodnocenou charakteristikou je volnost při sestavování studijního programu, ostatní otázky jsou hodnoceny spíše mírně kladně.

Rozdíly mezi typy dosaženého vzdělání se projevují v některých otázkách více než v jiných. Očekávaný je rozdíl v otázce náročnosti studijního programu v řazení podle míry náročnosti od doktorských, přes magisterské k bakalářským programům. Obdobné je to u prestižnosti programu, ačkoli výpovědi jsou v průměru celkově posunuty k průměrným hodnotám a projevuje se větší odstup doktorských programů.

V otázce zaměření programů na profesní uplatnění se průměrná výpověď pohybuje mezi „spíše ano“ a „tak napůl“ a není výrazných rozdílů mezi absolventy podle typu dosaženého vzdělání. Zatímco v otázce, zda zaměstnavatelé vědí, co je obsahem studijního programu, se vydělují magisterské a doktorské programy a bakalářské programy stále do jisté míry trpí neukotveností na pracovním trhu a od výpovědí absolventů ze šetření v roce 2006 došlo jen k velmi malému posunu k vyššímu povědomí o výstupech bakalářských vzdělávacích programů.

V otázce volnosti při sestavování studijního programu se neliší magisterské a bakalářské programy, v doktorských je přece jen míra volnosti vyšší.

2.1.5 Základní charakteristiky absolvovaného studia – oborové rozdíly

Skupiny oborů s kladnějším hodnocením oproti ostatním oborům

Program považován za náročný	Zaměstnavatelé znají obsah programu	Program zaměřen na uplatnění
Zdravotnictví, lékařské a farmaceutické vědy a nauky	Zdravotnictví, lékařské a farmaceutické vědy a nauky	Zdravotnictví, lékařské a farmaceutické vědy a nauky
Strojírenství, hornictví a hutnictví	Strojírenství, hornictví a hutnictví	Vzdělávání a sport
Architektura a stavebnictví	Architektura a stavebnictví	Vojenské nauky a zdravotnictví
Právo, právní a veřejnosprávní činnost (jen Mgr.)	Právo, právní a veřejnosprávní činnost (jen Mgr.)	
Elektrotechnika, telekomunik. a výpočetní technika		
Informatické obory		
Přírodní vědy a nauky		

Tabulka obsahuje skupiny oborů, které vykazují výrazně kladnější hodnocení oproti průměru. Jedná se o výběr tří ze skupiny charakteristik, v nichž absolventi odpovídali na otázku: „Do jaké míry vystihuje následující popis absolvované studium?“ Odpověď vybírali na pětibodové škále od 1 (rozhodně ano) do 5 (rozhodně ne).

Vybrané tři charakteristiky studia – program je považován za náročný, zaměstnavatelé znají obsah programu, program je zaměřen na uplatnění – patří k těm, které vykazují největší mezioborové rozdíly. Většinou platí, že charakteristika je obdobná pro všechny typy studia. Jsou však i výjimky - především se v případě příslušnosti mezi skupiny oborů s výrazně nadprůměrným hodnocením jedná o skupinu oborů Právo, právní a veřejnosprávní činnost, kde to jak v případě charakteristiky „Program je považován za náročný“, tak v případě charakteristiky „Zaměstnavatelé znají obsah programu“ platí pouze pro magisterské studium. U bakalářského i u doktorského studia je hodnocení v obou charakteristikách pro skupinu právních a veřejnosprávních oborů průměrné.

Výrazně nadprůměrné hodnocení ve všech třech uvedených charakteristikách vykazuje pouze skupina oborů Zdravotnictví, lékařské a farmaceutické vědy a nauky. Ve dvou ze tří uvedených charakteristik vykazují nadprůměrné hodnocení skupiny oborů Strojírenství, hornictví a hutnictví a Stavebnictví a architektura.

Na opačné straně výrazně podprůměrného hodnocení jsou v případě charakteristiky „Program je považován za náročný“ skupiny oborů Vzdělávání a sport a Vědy a nauky o kultuře, v případě charakteristiky „Zaměstnavatelé znají obsah programu“ opět Vědy a nauky o kultuře a Humanitní vědy a nauky a v případě charakteristiky „Program je zaměřen na uplatnění“ obě jmenované skupiny oborů, Vědy a nauky o kultuře a Humanitní vědy a nauky, a do jisté míry i Přírodní vědy a nauky.

2.1.6 Základní charakteristiky absolvovaného studia – VŠ

	Program byl všeobecně považován za náročný	Program byl prestižní z akademického hlediska	Zaměstnavatelé vědí, co je obsahem tohoto studijního programu	Studium bylo snadné	Při sestavování obsahu studijního programu panovala volnost	Program byl široce zaměřen	Program byl zaměřen na budoucí profesionální uplatnění
UK	2,1	2,5	2,6	4,0	3,6	2,7	2,7
JU	2,5	3,2	2,9	3,7	3,7	2,6	2,5
UJEP	2,6	3,5	2,8	3,6	3,6	2,7	2,5
MU	2,4	2,9	2,8	3,8	3,3	2,7	2,7
UP	2,3	2,9	2,7	3,9	3,6	2,6	2,4
VFU	1,7	2,7	2,2	4,4	4,1	2,7	2,2
OU	2,5	3,2	2,8	3,9	3,7	2,8	2,4
UHK	2,7	3,2	3,1	3,5	3,6	2,7	2,4
SU	2,5	3,2	3,2	3,8	3,5	2,5	2,8
ČVUT	2,0	2,8	2,6	3,9	3,5	2,6	2,7
VŠCHT	1,8	2,5	2,6	4,1	3,5	2,7	2,5
ZČU	2,3	3,1	2,7	3,9	3,5	2,7	2,6
TUL	2,4	3,3	2,9	3,7	3,7	2,6	2,5
UPa	2,4	3,3	3,2	3,9	3,7	2,7	2,8
VUT	2,2	2,9	2,7	3,8	3,6	2,7	2,5
VŠB-TU	2,3	3,1	2,8	3,8	3,7	2,5	2,6
UTB	2,6	3,3	3,1	3,6	3,9	2,6	2,5
VŠE	2,5	2,8	2,8	3,6	2,6	2,5	2,7
ČZU	2,7	3,3	3,2	3,6	3,9	2,6	2,8
MENDELU	2,4	3,1	3,0	3,8	3,4	2,5	2,6
UO	2,1	2,9	2,8	4,1	4,4	2,9	2,2
BIVŠ	2,4	3,0	2,9	3,8	4,0	2,8	2,3
VŠFS	2,6	3,3	2,9	3,6	3,8	2,8	2,4
VŠKV	2,3	3,2	2,9	3,9	4,0	2,7	2,3
ŠAVŠ	1,8	2,9	2,7	4,3	3,7	2,9	2,3
VŠMIE	2,1	2,8	2,5	3,9	3,1	2,6	1,9
VŠERS	2,9	3,3	2,9	3,4	3,3	2,6	2,4
VŠLG	2,4	2,9	2,7	3,6	3,5	2,5	2,2
BIBS	2,2	2,7	2,7	3,9	3,6	2,5	1,7
VŠO	2,9	3,6	3,4	3,4	3,8	3,0	2,6
STING	2,4	2,8	2,7	3,8	4,0	2,7	2,1
UJAK	2,8	3,1	3,0	3,5	3,8	2,7	2,2
ZMVŠ	2,9	3,6	3,2	3,3	3,8	3,0	2,7
MVSO	2,8	3,3	2,8	3,7	3,8	2,6	2,1
VŠSSH	2,6	2,9	2,6	3,7	3,6	2,7	2,1
Všechny VŠ	2,4	3,0	2,8	3,8	3,6	2,6	2,6

Základní charakteristiky absolvovaného studia: Absolventi odpovídali na otázku: „Do jaké míry vystihuje následující popis absolvované studium?“ Odpověď vybírali na pětibodové škále od 1 (rozhodně ano) do 5 (rozhodně ne).

Tabulka ukazuje průměrné hodnoty odpovědí všech absolventů podle typu dosaženého vzdělání.

Nejnáročnější programy v průměru za celou školu absolvovali studenti na VFU, VŠCHT, ŠAVŠ, ČVUT, UK, UO, VŠMIE s hodnocením mezi 1,7 a 2,1 z celkového intervalu hodnocení náročnosti programu od 1,7 po 2,9. Na druhé straně jako nejméně náročné bylo hodnoceno studium na VŠERS, VŠO, ZMVŠ (2,9), UJAK, MVSO (2,8), UHK, ČZU (2,7) – to znamená, že se hodnocení blíží na pětibodové stupnici hodnocení průměrnému.

Kolem průměrné úrovně (3) je hodnocena prestižnost studijních programů z akademického hlediska: od 2,5 u UK a VŠCHT po 3,6 u VŠO a ZMVŠ.

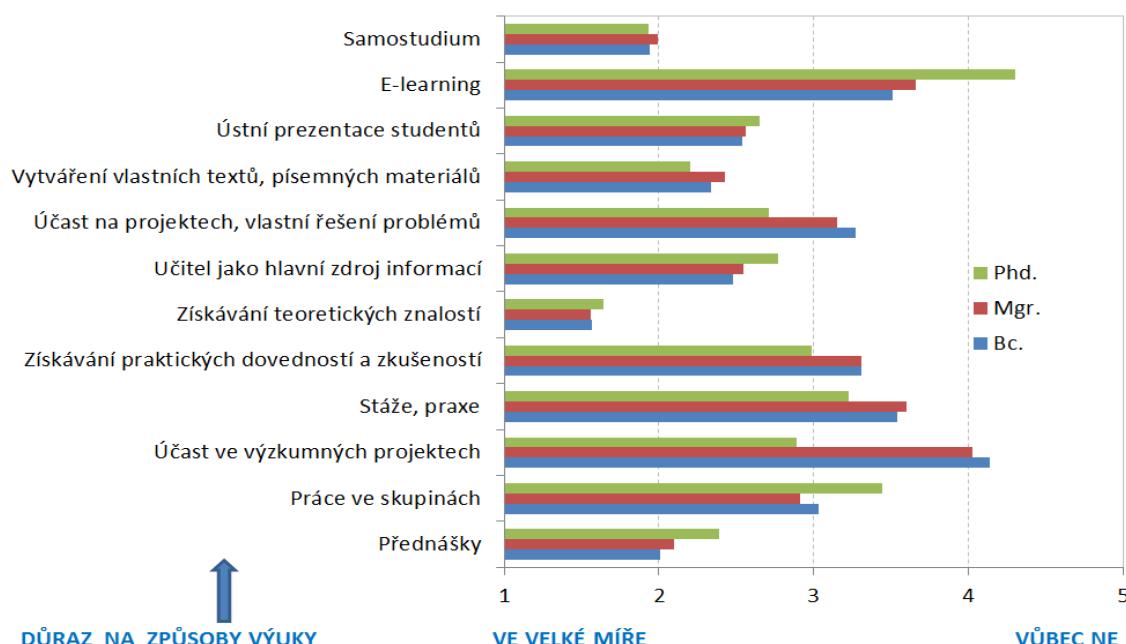
O něco málo lepší než průměrné hodnocení se dostalo charakteristice, která hodnotí, zda zaměstnavatelé vědí, co je obsahem absolventem vystudovaného studijního programu. Rozptyl mezi školami je poměrně velký od 2,2 u VFU po 3,4 u VŠO.

S průměrem 3,6 není možné říci, že by absolventi vnímali přílišnou volnost při sestavování studijního programu. Nicméně jedná se o charakteristiku s největším rozptylem mezi školami: ta je však do značné míry dána VŠE s úrovní hodnocení 2,6, kterému se žádná další škola nijak nepřibližuje.

Na druhé straně nejmenší rozdíly jsou mezi školami v hodnocení tvrzení „program byl široce zaměřen“, průměrné hodnoty za vysoké školy se pohybují mezi 2,5 a 3,0.

Průměrem stejná, avšak s intervalom mezi školami dvojnásobným oproti minulé charakteristice, se vyznačuje charakteristika postihující, nakolik byl studijní program zaměřen na budoucí profesionální uplatnění. Nejkladněji se v tomto smyslu vyslovují absolventi BIBS (1,7) a VŠMIE (1,9), na druhé straně to vnímají nejméně absolventi SU, UPA, ČZU (2,8). Velký počet veřejných vysokých škol se blíží této vyšší hranici intervalu.

2.1.7 Způsoby výuky

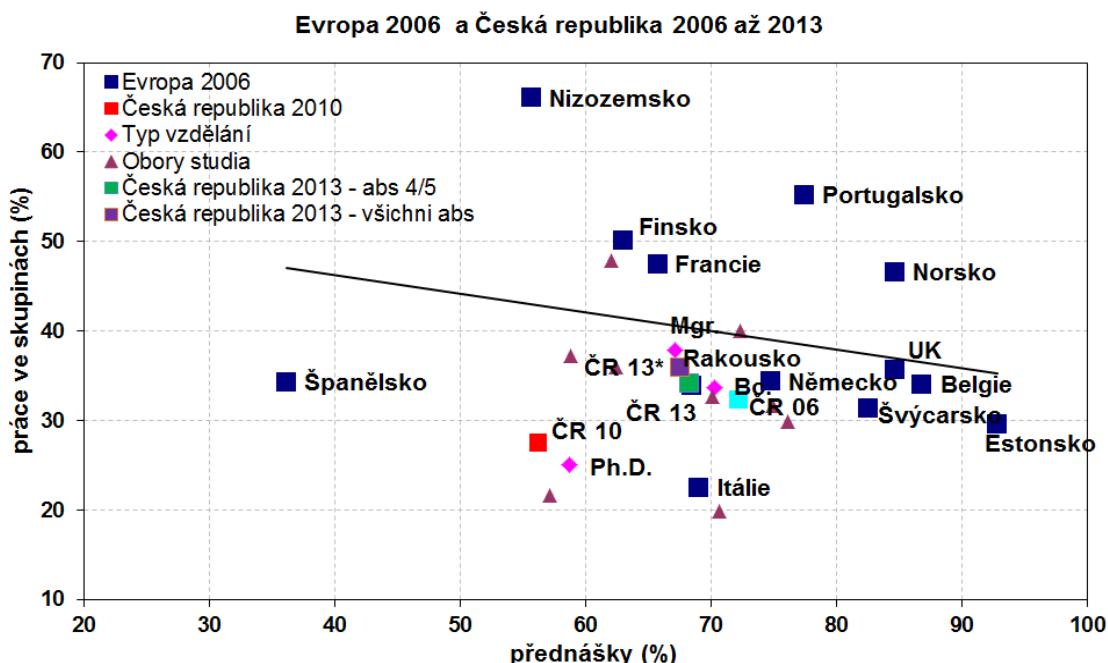
Způsoby výuky: v celé této sekci otázek absolventi hodnotili různé aspekty zaměření výuky absolvovaného studijního programu. Základní znění otázky bylo „Do jaké míry byl ve Vašem studijním oboru kladen důraz na uvedené způsoby výuky?“ Respondenti si mohli vybrat na pětibodové škále s rozsahem od 1 (ve velké míře) do 5 (vůbec ne). Graf uvádí podíly součtu odpovědí 1 a 2. Graf ukazuje průměrné hodnoty odpovědí všech absolventů podle typu dosaženého vzdělání.

Nejjednoznačněji se absolventi vyjádřili k tomu, že je výuka ve velké míře zaměřena na získávání teoretických znalostí. Oproti tomu získávání praktických dovedností a zkušeností je hodnoceno spíše podprůměrně, jen absolventi doktorských programů hodnotí tento aspekt průměrně. Vedle zaměření výuky na získávání teoretických znalostí jsou významnými součástmi studia také přednášky a samostudium, dále vytváření vlastních textů a písemných materiálů. Učitel stále zůstává významným zdrojem informací, v doktorských studijních programech je tomu o něco méně než v magisterských a bakalářských programech. Posledním aspektem výuky, jehož míra zastoupení ve výuce je hodnocena lépe než průměrně, jsou ústní prezentace studentů. Práce ve skupinách jako způsob výuky je využíván průměrně (v doktorských programech podprůměrně).

Již zmíněné získávání praktických dovedností a zkušeností, dále stáže a praxe, účast na výzkumných projektech a e-learning jsou způsoby výuky využívané spíše podprůměrně.

Hodnocení magisterských a bakalářských programů se nijak významně neliší, v doktorských programech určité odlišnosti z pochopitelných důvodů jsou. Ačkoli některé odlišnosti oproti magisterským a bakalářským jsou menší, než by bylo možné očekávat. Příkladem je účast na výzkumných projektech. Ta je u magisterských a bakalářských programů pochopitelně nízká, avšak průměrná hodnota u doktorských programů se nezdá být dostatečná. Obdobně by bylo možné hodnotit i průměrnou úroveň získávání praktických dovedností a zkušeností v doktorských studijních programech, protože v jejich případě by měla náplň studia odpovídat právě tomu, co je pro vědecké prostředí na vysoké škole charakteristické.

2.1.8 Způsoby výuky: práce ve skupinách a přednášky

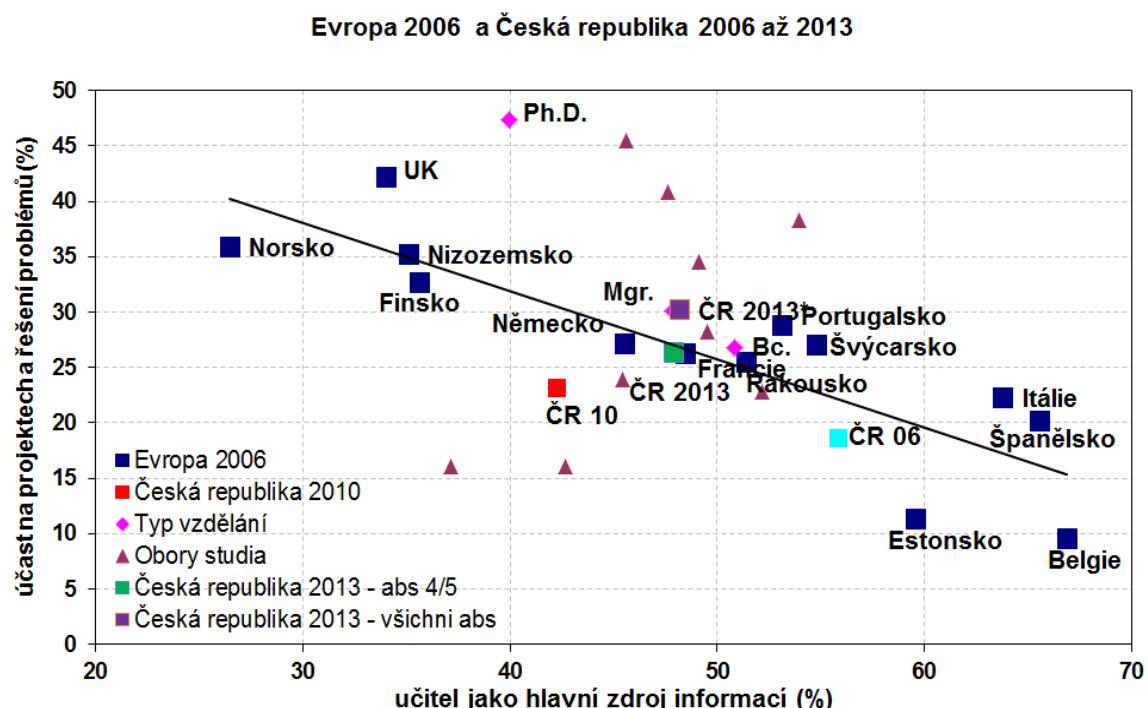
Způsoby výuky: graf ukazuje relaci mezi dvěma aspekty v oblasti „způsoby výuky“: práce ve skupinách a přednášky. Základní znění otázky bylo „Do jaké míry byl ve Vašem studijním oboru kladen důraz na uvedené způsoby výuky?“ Respondenti vybírali na pětibodové škále s rozsahem od 1 (ve velké míře) do 5 (vůbec ne). Graf uvádí podíly součtu odpovědí 1 a 2.

Graf ukazuje rozdíly za všechny absolventy podle typu dosaženého vzdělání v ČR za roky 2006, 2010 a 2013, dále jsou uvedeny výsledky zemí z roku 2006.

Ukazuje se, že mezi tím, nakolik je při výuce dáván důraz na přednášky a nakolik práci ve skupinách, existuje souvislost, a že tento vztah je negativní. V zemích, kde je kladen důraz na přednášky, je obvykle kladen menší důraz na práci ve skupinách a naopak. V České republice byl na počátku minulého desetiletí (šetření z roku 2006) důraz na přednášky ve srovnání s ostatními státy zhruba průměrný a důraz na práci ve skupinách byl ve srovnání s ostatními sledovanými zeměmi malý. Následující dvě šetření (2010 a 2013) nevykazují příklon k nějakému znatelnému trendu. Výsledky v roce 2010 znamenaly pokles v obou uvažovaných veličinách, v roce 2013 se výsledky přiblížily těm z roku 2006. Z těchto tří šetření tedy zatím není možné hovořit o zřetelném trendu v žádné ze zde sledovaných veličin.

Pro doplnění jsou v grafu rovněž zobrazeny ve formě trojúhelníků polohy průměrů za oborové skupiny. Jejich rozmístění ukazuje poměrně značný rozptyl. Rozdíl v důrazu na přednášky činí téměř 20 procentních bodů (nejvíce: Společenské a humanitní vědy a nauky; nejméně: Právo, právní a veřejnosprávní činnost, Technické vědy a nauky), rozdíl v důrazu na práci ve skupinách je ještě výraznější a činí 28 procentních bodů (nejvíce: Ekonomie; nejméně: Vědy a nauky o kultuře a umění).

2.1.9 Způsoby výuky: projekty a řešení problémů a učitel jako hlavní zdroj informací

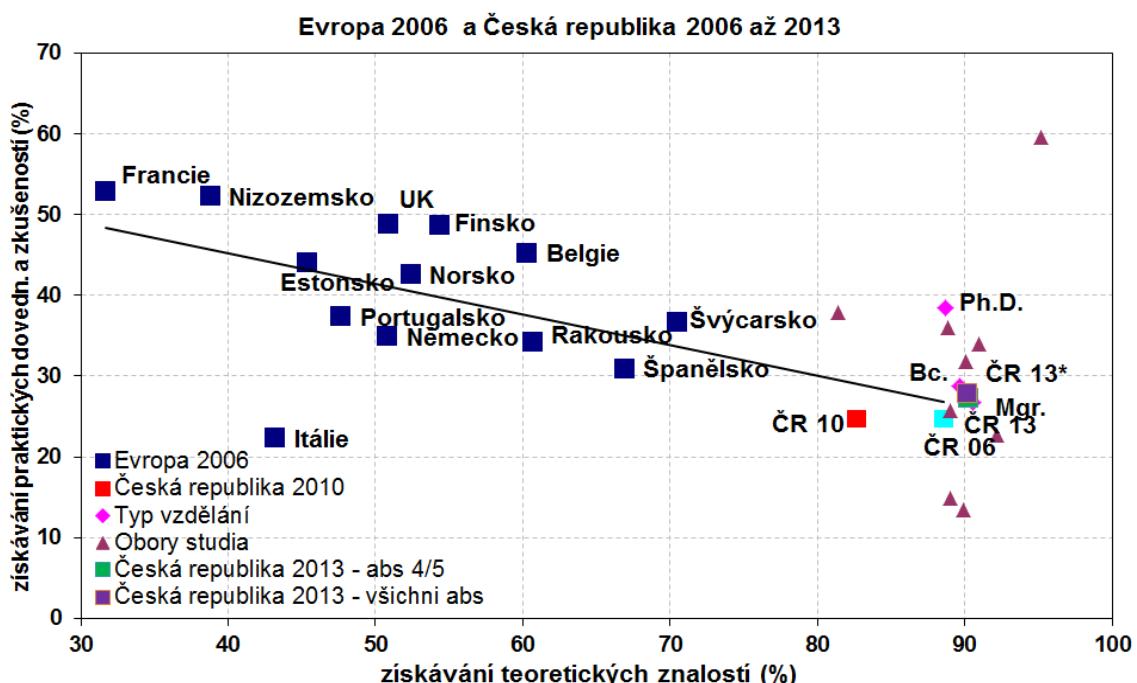

Způsoby výuky: graf ukazuje relaci mezi dvěma aspekty v oblasti „způsoby výuky“: projekty a řešení problémů a učitel jako hlavní zdroj informací. Základní znění otázky bylo „Do jaké míry byl ve Vašem studijním oboru kladen důraz na uvedené způsoby výuky?“ Respondenti vybírali na pětibodové škále s rozsahem od 1 (ve velké míře) do 5 (vůbec ne). Graf uvádí podíly součtu odpovědí 1 a 2. Graf ukazuje rozdíly za všechny absolventy podle typu dosaženého vzdělání v ČR za roky 2006, 2010 a 2013, dále jsou uvedeny výsledky zemí z roku 2006.

Čím více studenti v rámci výuky řeší problémy a sami se účastní řešení projektů, tím menší roli zaujímá učitel jako hlavní zdroj informací. Česká republika patřila podle šetření v roce 2006 k zemím, kde role učitele při výuce byla mnohem důležitější než role projektů a vlastních řešení problémů. Od roku 2006 došlo k určitému posunu a dominantní role učitele se do jisté míry snižuje a vlastní řešení problémů a práce na projektech se posiluje.

Trojúhelníčky v grafu opět ukazují na poměrně velkou mezioborovou variabilitu. Výraznější je tato variabilita mezi obory v aspektu řešení problémů a účasti na projektech (rozdíl 30 procentních bodů; nejmenší důraz: Lékařské, zdravotnické obory a Právo, právní a veřejnosprávní činnost; největší důraz: Vědy a nauky o kultuře a umění, s odstupem pak Technické vědy a nauky). V aspektu Učitele jako hlavního zdroje informací je mezioborová variabilita menší, činí pouze 17 procentních bodů (nejmenší důraz: Lékařství, zdravotnictví; největší důraz: Technické vědy a nauky, Pedagogika, učitelství a sport).

2.1.10 Způsoby výuky: praktické dovednosti, zkušenosti a teoretické znalosti

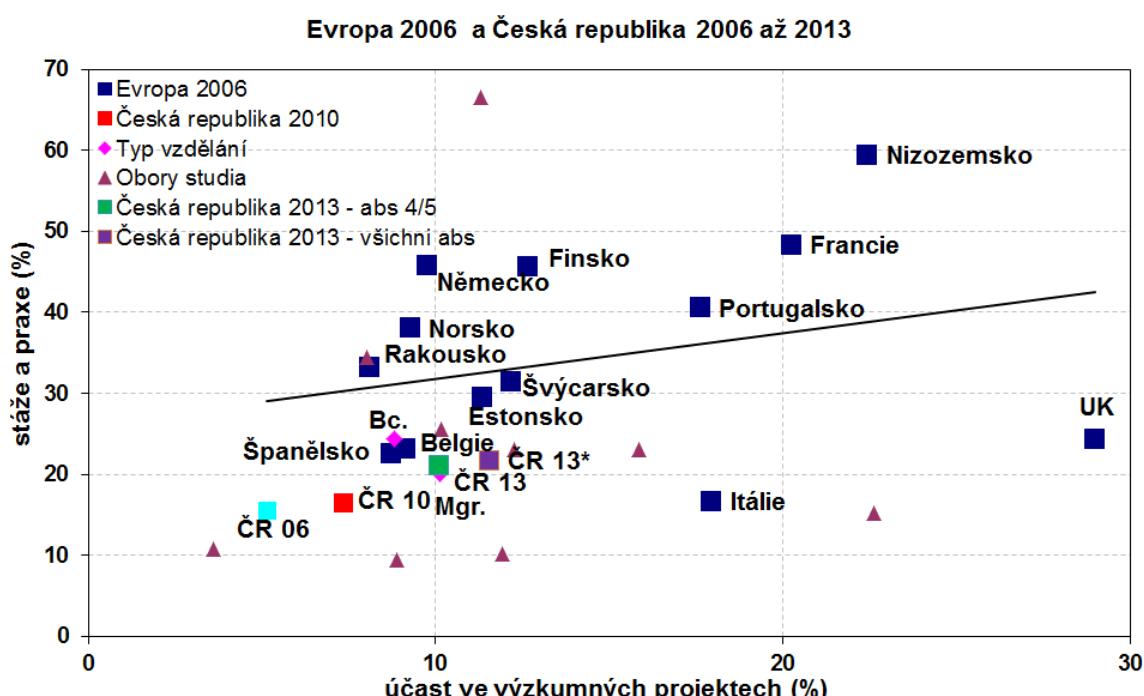
Způsoby výuky: graf ukazuje relaci mezi dvěma aspekty v oblasti „způsoby výuky“: získávání praktických dovedností a zkušeností a získávání teoretických znalostí. Základní znění otázky bylo „Do jaké míry byl ve Vašem studijním oboru kladen důraz na uvedené způsoby výuky?“ Respondenti vybírali na pětibodové škále s rozsahem od 1 (ve velké míře) do 5 (vůbec ne). Graf uvádí podíly součtu odpovědí 1 a 2. Graf ukazuje rozdíly za všechny absolventy podle typu dosaženého vzdělání v ČR za roky 2006, 2010 a 2013, dále jsou uvedeny výsledky zemí z roku 2006.

Pro vzdělávání je důležitá správná míra jak nabývání teoretických znalostí, tak získávání praktických dovedností, resp. zkušeností. Mezinárodní srovnání z roku 2006 potvrzuje, že v České republice vládne výrazný příklon k výuce teorie. Téměř 90 % absolventů souhlasilo, že důraz na výuku teorie byl při jejich studiích výrazný (odpovědi 1 a 2 na 5 bodové škále). Přitom v ostatních zemích to nebylo v průměru ani 60 %. Na druhou stranu důraz na nabývání praktických dovedností potvrdilo jen zhruba 25 % absolventů, což je na druhé straně podstatně méně než v mnoha jiných zemích. Příliš teoretické zaměření výuky a malý

důraz na nabývání praktických dovedností je dlouhodobě kritizováno, přesto v žádném ze zmíněných aspektů vysokoškolského vzdělávání nedošlo v minulých letech k nějaké zřetelnější změně.

Značná teoretická dominance výuky je zřetelná napříč obory, rozdíl mezi obory se pohybuje mezi téměř všemi oborovými skupinami v rozmezí 6 procentních bodů (pouze skupina oborů Vědy a nauky o kultuře a umění toto rozmezí zvětšuje o dalších 8 procentních bodů). Rozdíly v získávání praktických dovedností jsou mezi obory větší, především Lékařské a zdravotnické obory se již z podstaty vymykají i tak poměrně velkému rozpětí, v němž se nacházejí ostatní obory.

2.1.11 Způsoby výuky: stáže a praxe a účast ve výzkumných projektech

Způsoby výuky: graf ukazuje relaci mezi dvěma aspekty v oblasti „způsoby výuky“: stáže, praxe a účast ve výzkumných projektech. Základní znění otázky bylo „Do jaké míry byl ve Vašem studijním oboru kladen důraz na uvedené způsoby výuky?“ Respondenti vybírali na pětibodové škále s rozsahem od 1 (ve velké míře) do 5 (vůbec ne). Graf uvádí podíly součtu odpovědí 1 a 2. Graf ukazuje rozdíly za všechny absolventy podle typu dosaženého vzdělání v ČR za roky 2006, 2010 a 2013, dále jsou uvedeny výsledky zemí z roku 2006.

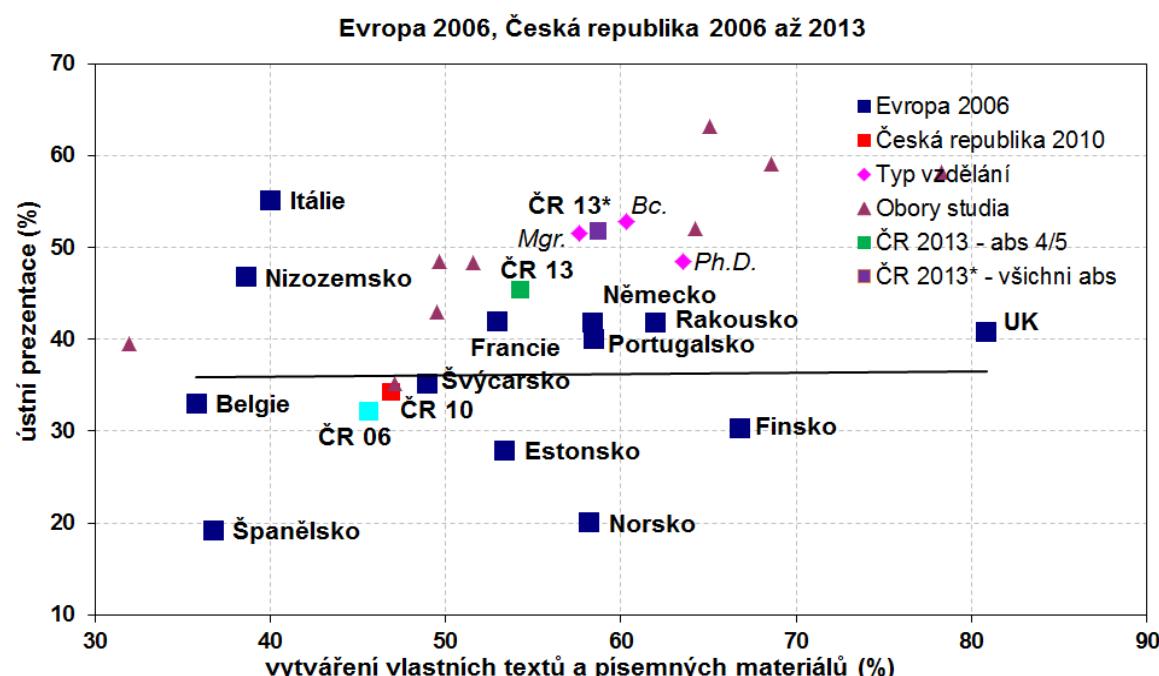
Ve srovnání s dalšími zeměmi mají naši studenti výuku málo zaměřenou na získávání praktických dovedností, což se projevuje také v nízkém podílu stáží a praxí a také v nízké účasti ve výzkumných projektech během jejich studia. Obě formy představují v rámci studia důležitou součást nabývaní praktických zkušeností. Pozitivní je, že během minulých let dochází v obou formách k zlepšujícímu se trendu a vyšší podíl absolventů reflekтуje zkušenosť s oběma způsoby výuky.

Oborově jsou podíly opět dosti odlišné. Zatímco v Lékařských a zdravotnických oborech dvě třetiny absolventů vypovídají o nadprůměrném podílu stáží a praxí během studia a nejbližše jim jsou absolventi skupiny oborů Pedagogika, učitelství a sport, kde o nadprůměrném

podílu vypovídá třetina absolventů, na druhé straně o takové míře stáží a praxí vypovídá jen desetina absolventů skupin oborů: Technické obory, Právo, právní a veřejnosprávní činnost a Ekonomie.

Účast ve výzkumných projektech je průměrně nižší a je opět velmi rozdílná podle oborů. Zatímco výrazný podíl reflekтуje více než pětina absolventů Přírodních oborů, u většiny oborů je to přibližně desetina absolventů, avšak v případě absolventů skupiny oborů Právo, právní a veřejnosprávní činnost se jedná o pouhé 4 % absolventů. (Graf nezobrazuje polohu absolventů doktorského studia, jelikož jejich podíl účasti ve výzkumných projektech je pochopitelně výrazně vyšší; ačkoli zde je dostatečný podíl 41 % v případě absolventů doktorského studia, je možná diskutabilní. Druhá souřadnice u absolventů doktorského studia, tedy výrazný podíl stáží a praxí v jejich studiu, byl výpověď u 30 % absolventů.)

2.1.12 Způsoby výuky: tvorba textů a písemných materiálů a ústní prezentace

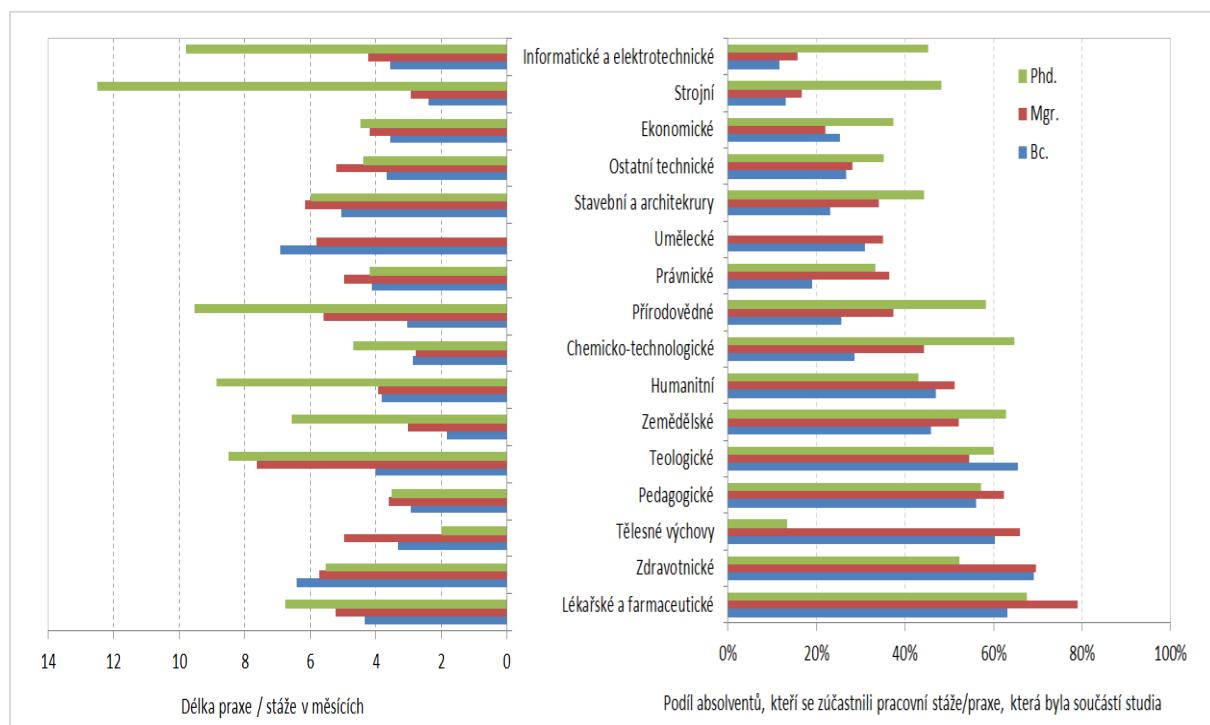
Způsoby výuky: graf ukazuje relaci mezi dvěma aspekty v oblasti „způsoby výuky“: vytváření vlastních textů, písemných materiálů & ústní prezentace. Základní znění otázky bylo „Do jaké míry byl ve Vašem studijním oboru kladen důraz na uvedené způsoby výuky?“ Respondenti vybírali na pětibodové škále s rozsahem od 1 (ve velké míře) do 5 (vůbec ne). Graf uvádí podíly součtu odpovědí 1 a 2. Graf ukazuje rozdíly za všechny absolventy podle typu dosaženého vzdělání v ČR za roky 2006, 2010 a 2013, dále jsou uvedeny výsledky zemí z roku 2006.

V těchto dvou formách výuky – jak ve vytváření vlastních textů a písemných materiálů, tak v ústní prezentaci – nastal v minulých letech výrazný posun k jejich vyššímu zastoupení ve výuce. Rozptyl mezi zeměmi je v těchto aspektech výuky výrazný, dosavadní trend nás posouvá mezi země, které především ústní prezentace, ale také vytváření vlastních textů a písemných materiálů využívají spíše více.

Významný rozptyl opět existuje mezi obory, a to zejména ve vytváření vlastních textů a písemných materiálů, kde patří mezioborové rozdíly k největším mezi zde sledovanými

způsoby výuky. Zatímco ve skupině Společenských a humanitních věd a nauk více než tři čtvrtiny absolventů vypovídají o výrazném podílu vytváření vlastních textů ve výuce, ve skupině Lékařských a zdravotnických oborů je to necelá třetina. Ve využívání ústní prezentace mezi obory nejsou rozdíly tak velké: k oborům, kde se využívají o něco více, patří Ekonomie, Vědy a nauky o kultuře a umění a Společenské a humanitní vědy a nauky - kolem 60 % absolventů se u těchto oborů vyslovilo, že jsou ústní prezentace využívány nadprůměrně, u většiny ostatních oborů to bylo kolem poloviny absolventů. Na druhé straně stojí především skupiny oborů Právo, právní a veřejnosprávní činnost, kde se o výrazném využívání ústních prezentací vyslovilo něco přes třetinu absolventů.

2.1.13 Stáže či praxe jako součást studia

Stáže/praxe jako součást studia: absolventi uvedli, zda se během svého studia zúčastnili pracovní stáže či praxe, která byla součástí absolvovaného studia. Graf ukazuje rozložení odpovědí absolventů podle typu studia.

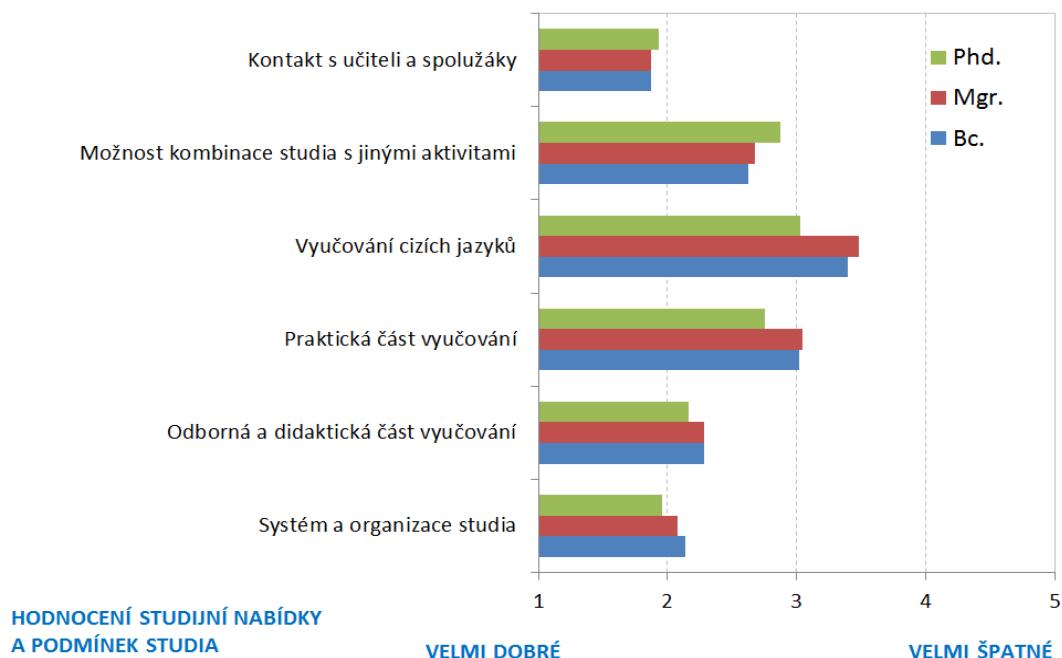
Mezi magisterským a bakalářským studiem nejsou v průměru rozdíly v účasti na pracovní stáži či praxi, která je součástí studia. V obou případech se 40 % absolventů účastní nějaké takové praxe či stáže. V případě absolventů doktorského studia je účast na pracovních stážích nebo praxích častější a během svého studia se jich zúčastní více než polovina absolventů.

Graf ukazuje, že v tomto aspektu vysokoškolského studia jsou mezi fakultami výrazné rozdíly. Souvisí to samozřejmě se studijními programy, z nichž některé by bylo obtížné si bez dostatečného podílu praxí představit. Tak jsou na jedné straně lékařské a farmaceutické, zdravotnické fakulty, fakulty tělesné výchovy a pedagogické fakulty, na straně druhé fakulty informatické a elektrotechnické, strojní, ekonomické ad.

Srovnání typu vzdělání a typů fakulty podává rovněž zajímavý obrázek. Právě na těch typech fakult, kde jsou v bakalářských a magisterských programech podíly nižší, jako u informatických a elektrotechnických či strojních fakult jsou u absolventů doktorského studia podíly mnohem vyšší. Tento výrazný rozdíl je dále patrný u přírodovědných a chemicko-technologických fakult.

Mezi absolventy se liší i délky jejich stáží či praxí. U absolventů bakalářského studia je průměrná doba 3,7 měsíce, u absolventů magisterského studia 4,3 měsíce a absolventů doktorského studia 7,4 měsíce. Rozdíly jsou pochopitelně také mezi typy fakult. Umělecké a zdravotnické s 6,9, resp. 6,4 měsíce předčí v bakalářském studiu ostatní typy fakult (u většiny se doba pohybuje mezi třemi a čtyřmi měsíci), na druhé straně jsou zemědělské fakulty, kde délka nedosahuje 2 měsíců. U magisterského studia mají nejdelší dobu praxe teologické fakulty, dále umělecké, zdravotnické, přírodovědné a lékařské, nejméně pak chemicko-technologické, zemědělské, strojní (kolem 3 měsíců), ani u pedagogických to není o moc více (3,6 měsíce).

2.1.14 Hodnocení studijní nabídky a podmínek studia

Studijní nabídka a podmínky studia: bylo položeno celkem 19 otázek, absolventi odpovídali od 1 (velmi dobré) do 5 (velmi špatné). Pro přehlednější zpracování bylo vytvořeno 6 skupin, které uvádí graf. Graf zobrazuje průměr za všechny absolventy podle typu studia.

Tři oblasti jsou hodnoceny absolventy výrazně lépe než ostatní: kontakty s učiteli a spolužáky, systém a organizace studia a odborná a didaktická část vyučování. Průměrně je hodnocena praktická část vyučování a podprůměrně vyučování cizím jazykům. Výpovědi magistrů a bakalářů se nijak výrazně neliší, do jisté míry odlišné jsou odpovědi absolventů doktorského studia, kteří o poznání lépe hodnotí především vyučování cizích jazyků a praktickou část vyučování.

Ve třech nejlépe hodnocených skupinách jsou zároveň nejmenší rozdíly mezi obory. Především v hodnocení systému a organizace studia a odborné a didaktické části vyučování

jsou rozdíly velice malé. V aspektu hodnocení kontaktu s učiteli se však již poměrně horším hodnocením vydělují skupiny oborů právnických, následováni s malým odstupem obory ekonomickými a lékařskými. Výraznější rozdíly jsou pak mezi obory v hodnocení praktické části vyučování s podprůměrným hodnocením opět u právnických a lékařských oborů a naopak nadprůměrným hodnocením u uměleckých oborů. Obdobné rozpětí je také u hodnocení vyučování cizích jazyků, které je celkově podprůměrné (především špatně je hodnocena příprava pro komunikaci v cizím jazyce) a mezi obory je hodnocení ještě výrazněji špatné v případě skupin oborů Architektura a stavebnictví a Zemědělsko-lesnické a veterinární vědy a nauky, relativně lepší hodnocení (i když stále jen na úrovni průměrného hodnocení) je u humanitních oborů.

2.1.15 Hodnocení studijní nabídky a podmínek studia, vysoké školy

Celkově nejvýraznějším aspektem hodnocení studijní nabídky a podmínek studia je v průměru vyšší spokojenosť absolventů soukromých vysokých škol.

Tabulka ukazuje také vyšší průměrný věk absolventů soukromých škol, což potvrzuje, že obzvláště některé vysoké školy mají vysoký podíl studujících, kteří zároveň pracují (UJAK, STING, BIBS, VŠERS, VŠSSH, BIVŠ A VŠFS – u všech je průměrný věk vyšší než 33 let). Vztah k zaměstnaným osobám tak musí být pochopitelně mnohem vstřícnější, což se jasně projevuje v aspektu možnosti kombinace studia s jinými aktivitami. To je také aspekt, v němž je mezi školami největší rozptyl – nejlepší mají průměrnou hodnotu 1,4 (na pětibodové stupnici: 1 – velmi dobré ... 5 – velmi špatné), nejhorší 3,8. U soukromých škol tento aspekt zřetelně koresponduje se systémem a organizací studia; u veřejných škol tomu tak není.

Rovněž velký rozptyl mezi školami je v hodnocení vyučování cizích jazyků, které je nejhůře hodnoceným aspektem studijní nabídky. Soukromé školy i zde získávají v průměru lepší hodnocení. Hodnocení na úrovni 3 představuje na pětibodové stupnici průměrné hodnocení, což znamená, že lepší než průměrné hodnocení je výjimečné (ŠAVŠ, BIBS, VŠMIE), a naprostá většina škol tak byla v otázce výuky jazyků hodnocena více či méně podprůměrně. Hodnocení nejlepší z veřejných vysokých škol – VŠE – je na úrovni v podstatě průměrné, 3,1, dále VSČHT a MU 3,2.

Rovněž hodnocení praktické stránky vyučování nevyznívá pro většinu škol lépe než průměrně. V intervalu 2,8 až 3,0 jsou téměř všechny veřejné vysoké školy, nejlepší hodnocení má VŠCHT 2,5, absolventi technických vysokých škol jasně vnímají dluh školy v tomto aspektu, všechny jsou hodnoceny na úrovni 3,1 (VUT, ČVUT, VŠB-TU). Ještě hůře je na tom VFU s hodnocením 3,2.

Odborná a didaktická část vyučování je hodnocena mezi školami na nejužším intervalu, u nejlepších 1,9 (VŠCHT, VŠMIE, BIBS) a 2,0 (VŠKV, STING, VŠSSH), u nejhorších 2,6 (ZMVŠ) a 2,5 (TUL, UO, VŠO)

Rozmezí hodnocení kontaktů s učiteli a studenty je rovněž poměrně sevřené: od nejlepších možností kontaktů u VŠSSH (hodnocení 1,4), ŠAVŠ (1,5), po nejhorší u VŠE a VŠO (2,3).

Hodnocení studijní nabídky a podmínek studia, vysoké školy

	Systém a organizace studia	Odborná a didaktická část vyučování	Praktická část vyučování	Vyučování cizích jazyků	Možnost kombinace studia s jinými aktivitami	Kontakt s učiteli a spolužáky	Věk absolvování posledního studia
UK	2,1	2,2	2,9	3,3	2,9	1,9	27,3
JU	2,1	2,3	2,9	3,5	2,9	1,8	27,2
UJEP	2,2	2,4	2,9	3,6	2,8	1,8	27,5
MU	2,0	2,2	2,9	3,2	2,6	2,0	27,7
UP	2,1	2,2	2,9	3,4	2,9	1,7	28,5
VFU	2,2	2,3	3,2	4,0	3,8	2,0	25,9
OU	2,1	2,3	2,8	3,3	2,7	1,7	29,2
UHK	1,9	2,4	3,0	3,4	2,3	1,8	28,3
SU	2,3	2,4	3,0	3,6	2,7	1,9	27,5
ČVUT	2,2	2,3	3,1	3,6	2,9	1,9	26,7
VŠCHT	1,9	1,9	2,5	3,2	3,6	1,7	25,8
ZČU	2,1	2,3	2,9	3,3	2,7	1,8	26,9
TUL	2,2	2,5	2,9	3,6	2,6	1,9	29,0
UPa	2,2	2,4	2,9	3,7	3,0	1,8	26,0
VUT	2,1	2,3	3,1	3,6	2,8	1,9	26,1
VŠB-TU	2,1	2,3	3,1	3,8	2,6	1,8	27,8
UTB	2,1	2,4	2,9	3,5	2,2	1,8	30,1
VŠE	2,0	2,3	2,9	3,1	2,1	2,3	25,8
ČZU	2,2	2,4	2,9	3,8	2,3	1,9	28,8
MENDELU	2,1	2,3	3,0	3,8	2,8	1,8	26,1
UO	2,2	2,5	2,9	3,3	2,8	1,7	28,7
BIVŠ	1,9	2,3	3,0	3,4	1,8	1,6	33,0
VŠFS	1,8	2,2	3,0	3,2	1,7	1,6	33,0
VŠKV	1,9	2,0	3,2	3,1	1,9	1,9	32,8
ŠAVŠ	2,0	2,1	2,6	2,3	2,0	1,5	26,7
VŠMIE	1,7	1,9	2,7	2,9	1,6	1,6	31,2
VŠERS	1,8	2,1	2,8	3,1	1,6	1,6	34,8
VŠLG	1,9	2,2	2,6	3,0	1,6	1,7	31,0
BIBS	1,6	1,9	2,5	2,5	1,4	1,8	35,1
VŠO	2,3	2,5	3,1	3,5	2,2	2,3	26,1
STING	1,8	2,0	3,0	3,4	1,7	1,7	35,1
UJAK	1,9	2,2	2,9	3,7	1,6	1,9	35,9
ZMVŠ	2,4	2,6	3,2	3,8	2,3	2,0	28,9
MVSO	2,0	2,3	3,1	3,6	1,7	1,7	26,9
VŠSSH	1,6	2,0	2,9	3,1	1,7	1,4	33,9
Všechny VŠ	2,1	2,3	2,9	3,4	2,6	1,9	28,0

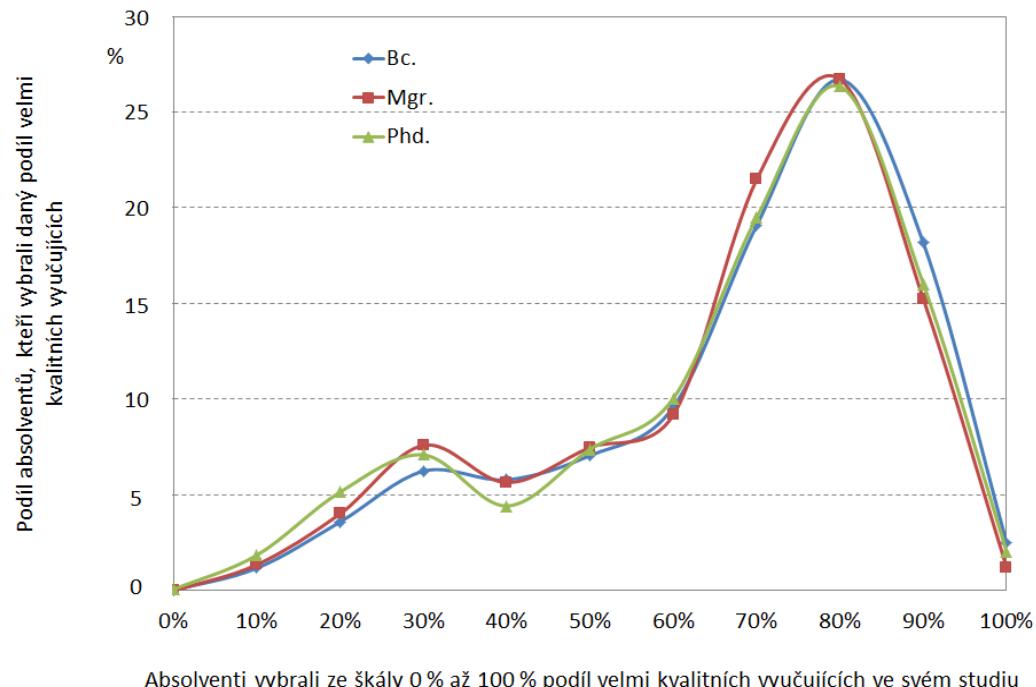
Studijní nabídka a podmínky studia, věk absolvování:

Studijní nabídka a podmínky studia: celkem bylo položeno 19 otázek, absolventi odpovídali od 1 (velmi dobré) do 5 (velmi špatné). Pro přehlednější zpracování bylo vytvořeno 6 skupin, které uvádí tabulka.

Věk absolvování: udává průměrný věk absolvování posledního vysokoškolského studia.

Tabulka uvádí průměrné hodnoty za všechny absolventy jednotlivých vysokých škol.

2.1.16 Kvalita vyučujících

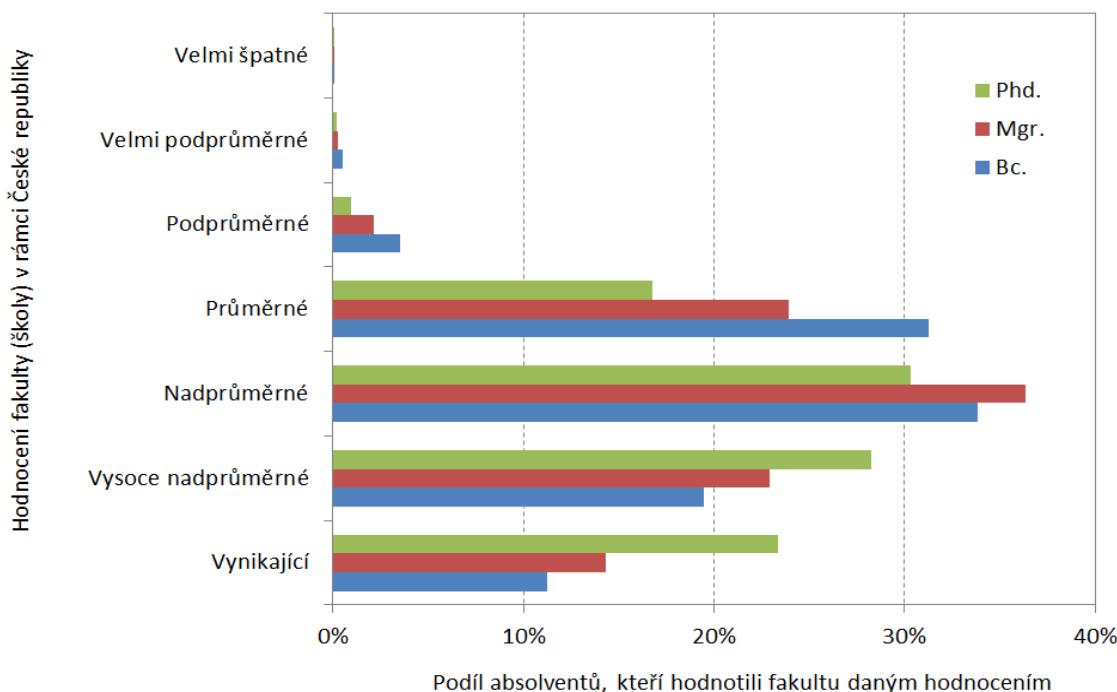

Podíl velmi kvalitních vyučujících během studia: absolventi vybrali z možností 0%, 10%, 20% až 100% podíl velmi kvalitních vyučujících, s nimiž se setkali během svého studia.
Graf ukazuje rozložení odpovědí absolventů podle typu studia.

Kvalita vyučujících představuje jeden z hlavních pilířů, na nichž se staví kvalita poskytovaného vzdělání. V průměru se absolventi setkávají se dvěma třetinami velmi kvalitních vyučujících, a to bez rozdílu typu vzdělání. I rozložení jejich podílu je ve srovnání mezi typy vzdělání (viz graf) velmi podobné. Tak 27 % absolventů vypovědělo, že je během studia vyučovalo 80 % velmi kvalitních vyučujících, 10 % absolventů mělo 60 % takových vyučujících, 70 % absolventů jich mělo asi 20 % a něco přes 15 % absolventů hodnotilo 90 % svých vyučujících jako velmi kvalitní. Na druhé straně však hodnocení čtvrtiny absolventů je takové, že podíl velmi kvalitních vyučujících není více než polovina.

Odlišnosti podle oborů existují, zde je však třeba brát v úvahu typ dosaženého vzdělání. Zatímco u absolventů magisterského vzdělání jsou mezioborové rozdíly minimální (snad s výjimkou Informatických oborů a Stavebnictví a architektura), u absolventů bakalářských a doktorských programů jsou rozdíly znatelné. Tak jsou mezi bakaláři kritičtější k vyučujícím opět absolventi skupin oborů Stavebnictví a architektura a Informatických oborů, dále také absolventi Věd a nauk o kultuře a umění, na druhé straně naopak spíše spokojenější jsou absolventi Přírodních věd, skupiny oborů Právo, právní a veřejnosprávní činnost a skupiny oborů Vzdělávání a sport. Mezi absolventy doktorského studia patří k velmi kritickým absolventi právnických oborů (s více než 10 procentními body pod průměrem ostatních), podprůměrné hodnocení v mezioborovém srovnání se dostalo vyučujícím také v doktorském studiu také u skupiny oborů Zemědělsko-lesnické a veterinární vědy a nauky; naopak výraznější spokojenost s vyučujícími projevili absolventi doktorského studia v oborech Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika a Vzdělávání a sport.

2.1.17 Kvalita fakulty (školy)

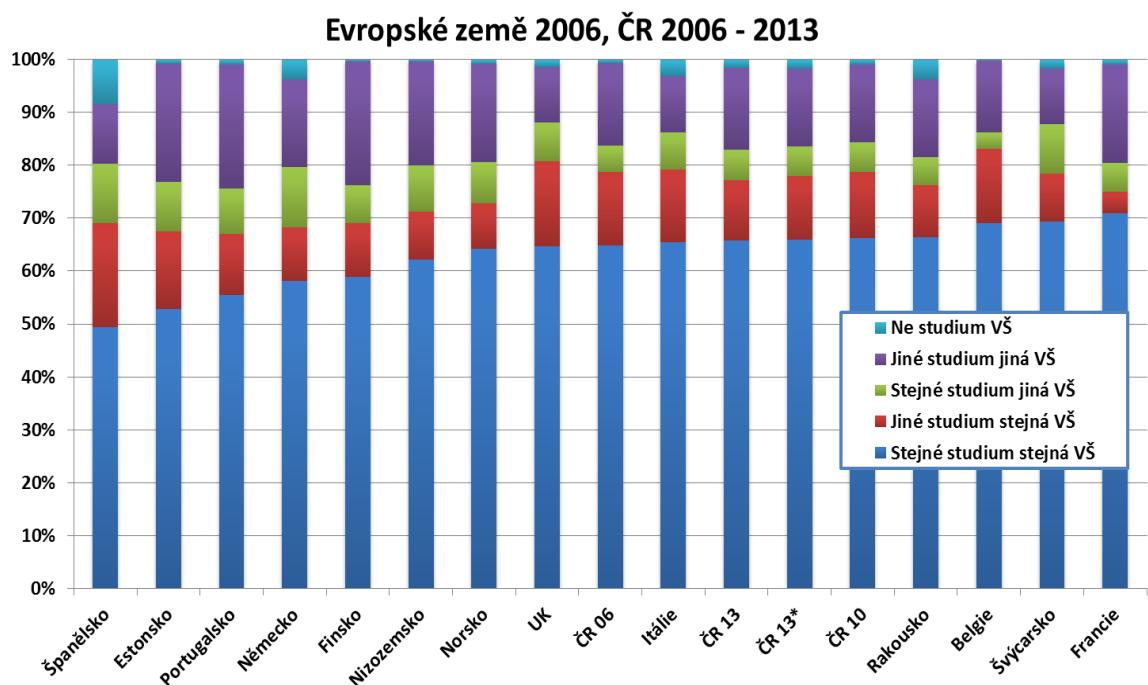
Úroveň kvality absolvované fakulty: absolventi hodnotili, zda jejich fakulta patřila v rámci ČR mezi: vynikající, vysoce nadprůměrné, nadprůměrné, průměrné, podprůměrné, velmi podprůměrné, velmi špatné.

(V případě, že se vysoká škola nedělí na fakulty, posuzovali školu jako celek.)
Graf ukazuje rozložení odpovědí absolventů podle typu studia.

Nejlépe hodnotí svoji fakultu absolventi doktorského studia, dále absolventi magisterského následováni absolventy bakalářského studia. V nejvyšším hodnocení „vynikající“ je odstup absolventů doktorského studia výrazný: 23 % jich takto hodnotí svoji fakultu. Jako vynikající hodnotí svoji fakultu jen 14 % magistrů a 11 % bakalářů. Sečteme-li všechna hodnocení vyšší než průměrná, pak nadprůměrně hodnotí svoji fakultu 82 % absolventů doktorského, 74 % magistrů a 65 % bakalářů.

Uvažujeme-li skupiny fakult, pak největší rozdíl existuje v hodnocení lékařských a zdravotnických fakult. Zatímco v případě lékařských fakult je absolventi hodnotí mezi nejlepšími, v případě zdravotnických mezi nejhoršími. K nejlépe hodnoceným se dále řadí fakulty přírodovědné, s menším odstupem fakulty právnické, dále technické a informatické, na druhé straně k těm hůře hodnoceným patří vedle zdravotnických také fakulty pedagogické a zemědělské.

2.1.18 Opakovaná volba vysokoškolského studia

Opakovaná volba studia: absolventi volili podle toho, zda by opakovali volbu oboru nebo vysoké školy, možnosti ukazuje legenda v grafu.

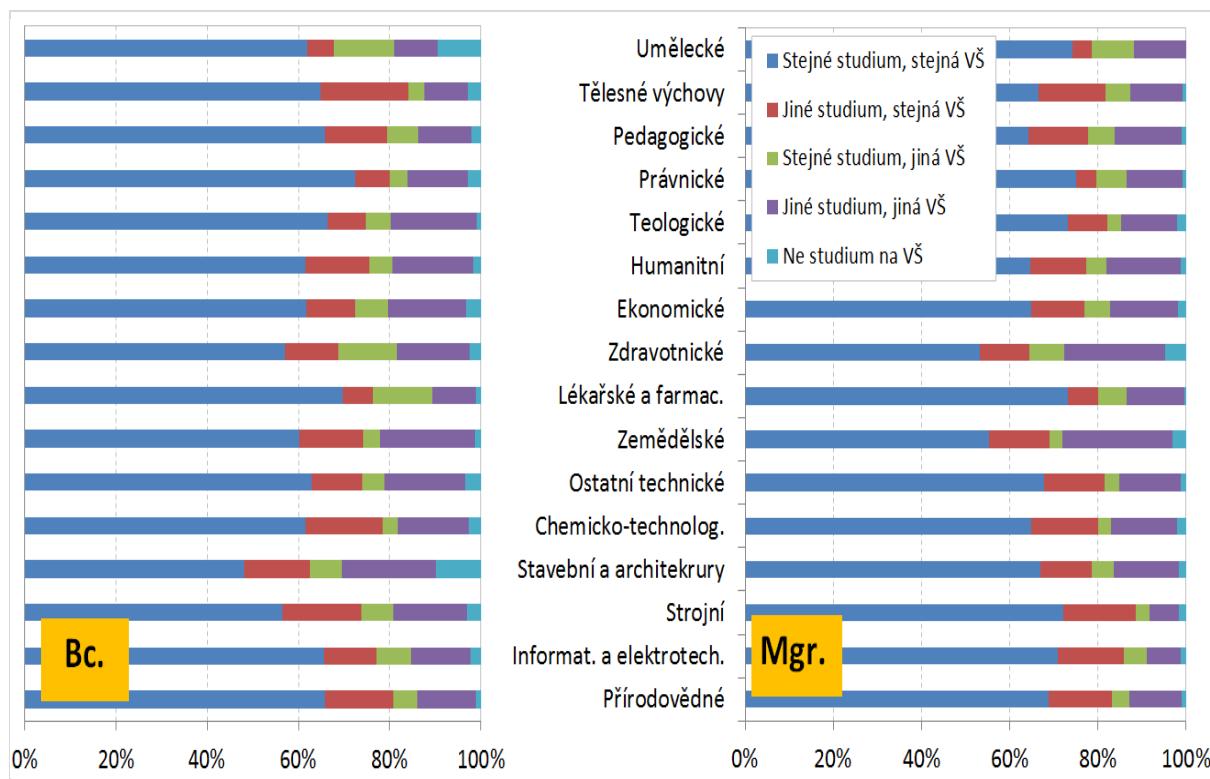
Graf zobrazuje strukturu opakované volby absolventů v ČR za roky 2006, 2010 a 2013 (v roce 2013 jsou přitom jako ČR 13* označeni všichni absolventi, jinak se jedná o absolventy 4 až 5 let po absolvování studia) a absolventů evropských zemí z roku 2006.

Podle toho, jak se absolventi vyslovují o možném opakování volby vysokoškolského vzdělání, je možné usuzovat, že tato jejich výpověď představuje komplexní vyjádření spokojenosti s absolvovaným studiem. V tomto hodnocení zároveň zohledňují svoji již několikaletou zkušenosť na trhu práce.

Mezi zeměmi jsou určité rozdíly, ve větší části zemí si však jsou výpovědi podobné. Mezi Španělkem (je však nutné připomenout, že hodnocení bylo provedeno absolventy v roce 2006, kteří absolvovali v letech 2001 a 2002; již tehdy téměř 10 % Španělů vypovědělo, že by znova studovat nešli) a Francii je rozdíl 20 procentních bodů ve volbě opakování stejného studia na stejně škole. U absolventů českých vysokých škol v uplynulé době nedošlo k žádným výrazným posunům a přibližně dvě třetiny absolventů by opakovalo volbu vysoké školy i studijního oboru.

Něco málo přes 10 % absolventů by volilo jiný obor na stejně vysoké škole a necelých 6 % absolventů by volilo stejný studijní obor ale na jiné vysoké škole. Mírný nárůst ve výši jednoho procentního bodu nastal u těch, kteří by se rozhodli vysokou školu vůbec nestudovat. Při zvýšených počtech studujících v terciárním vzdělávání je však možné se domnívat, že jde právě o ty, kteří by dříve nešli studovat vůbec, protože tento nárůst se týká především absolventů bakalářského studia.

Opakovaná volba vysokoškolského studia podle skupin fakult

Opakovaná volba studia podle skupin fakult: absolventi volili podle toho, zda by opakovali volbu oboru nebo vysoké školy, možnosti ukazuje legenda v grafu. Graf zobrazuje strukturu opakování volby absolventů podle skupin fakult.

Stejný obor studia na stejně vysoké škole by volilo 63 % bakalářů a 66 % magistrů. Tato volba opakování stejného studia na stejně vysoké škole je potvrzena ve většině skupin fakult, výjimkou jsou fakulty zemědělské, zdravotnické a pedagogické – v těchto případech je vyšší podíl bakalářů než magistrů, kteří by opakovali stejné studium na stejně vysoké škole. Mezi bakaláři je výrazně nižší podíl těch, kteří by své studium opakovali, u absolventů stavebních fakult (jen 48 %, je nutné vzít v úvahu, že tito absolventi vstupovali na trh práce poklesu stavební výroby v důsledku jevů spojených s ekonomickým útlumem), dále také u absolventů strojních a zdravotnických fakult.

U zdravotnických fakult se tento jev opakuje také mezi absolventy magisterského studia a obdobně nízký podíl (53 %, resp. 55 %) těch, kteří by opakovali své studium je rovněž mezi absolventy zemědělských fakult. Naopak absolventi právnických, lékařských, uměleckých, teologických a strojních fakult by své studium opakovali téměř ze tří čtvrtin. Stejný obor, ale na jiné vysoké škole by raději studovalo 7 % bakalářů a 5 % magistrů. Mezi bakaláři nejčastěji absolventi lékařských, zdravotnických a uměleckých fakult a mezi magistry opět absolventi zdravotnických a uměleckých fakult.

Doplňkem k těm, kteří nebyli spokojeni se studiem na dané vysoké škole, je pak volba jiného oboru i jiné vysoké školy. Takovou volbu by shodně učinilo 15 % bakalářů i magistrů, mezi bakaláři nejčastěji absolventi stavebních, zemědělských a teologických fakult (asi jedna pětina) a mezi magstry téměř čtvrtina lékařských a zemědělských fakult.

2.1.19 Kvalita vyučujících, školy, opakovaná volba - VŠ

	Kvalita		Opakovaná volba studia				
	Podíl velmi kvalitních učitelů	Kvalita školy	Stejná VŠ, stejné studium	Stejná VŠ, jiné studium	Jiná VŠ, stejné studium	Jiná VŠ, jiné studium	Nestudovat na VŠ
UK	66,1%	2,3	68,7%	10,0%	6,3%	14,1%	0,9%
JU	66,8%	3,2	63,0%	12,2%	5,2%	17,9%	1,8%
UJEP	64,0%	3,5	59,8%	9,4%	8,8%	19,6%	2,4%
MU	68,8%	2,3	68,2%	16,3%	4,0%	10,3%	1,3%
UP	68,8%	2,7	67,2%	15,1%	3,8%	12,3%	1,5%
VFU	66,7%	2,6	57,1%	8,3%	4,2%	29,0%	1,4%
OU	69,2%	3,3	63,4%	14,4%	5,1%	15,5%	1,5%
UHK	64,3%	3,1	74,8%	10,6%	2,2%	11,8%	0,6%
SU	65,7%	3,5	56,4%	9,4%	9,9%	21,3%	3,0%
ČVUT	61,9%	2,3	66,8%	11,6%	6,4%	14,0%	1,3%
VŠCHT	68,7%	2,1	68,8%	16,6%	2,2%	10,8%	1,6%
ZČU	67,6%	3,2	64,2%	9,3%	8,4%	16,6%	1,5%
TUL	64,5%	3,2	62,2%	11,9%	5,9%	18,8%	1,2%
UPa	64,5%	3,3	60,2%	10,8%	7,9%	18,6%	2,6%
VUT	63,7%	2,4	68,5%	13,3%	4,8%	11,3%	2,0%
VŠB-TU	67,8%	3,0	61,7%	16,8%	4,2%	15,2%	2,2%
UTB	65,4%	3,3	64,4%	10,0%	6,7%	16,5%	2,4%
VŠE	62,9%	2,4	66,1%	18,5%	3,1%	10,9%	1,3%
ČZU	65,7%	3,1	63,4%	12,1%	4,0%	18,3%	2,2%
MENDELU	65,9%	2,9	60,9%	12,4%	4,5%	19,9%	2,4%
UO	64,4%	3,2	67,4%	9,5%	3,2%	18,0%	1,9%
BIVŠ	66,6%	3,4	77,8%	0,9%	7,6%	12,2%	1,4%
VŠFS	67,8%	3,1	76,8%	5,1%	6,3%	9,7%	2,1%
VŠKV	78,4%	3,4	67,4%	4,8%	9,2%	16,0%	2,6%
ŠAVŠ	73,4%	2,6	71,7%	2,6%	2,4%	21,2%	2,1%
VŠMIE	78,5%	2,7	86,1%	2,9%	1,6%	8,7%	0,8%
VŠERS	74,7%	3,5	67,7%	2,6%	6,4%	19,3%	4,0%
VŠLG	78,8%	3,1	73,8%	7,0%	0,0%	17,7%	1,4%
BIBS	77,0%	2,8	81,0%	3,5%	6,4%	8,2%	0,8%
VŠO	62,8%	3,7	51,2%	3,9%	12,7%	27,0%	5,2%
STING	74,7%	3,1	84,1%	3,8%	4,8%	3,4%	3,9%
UJAK	71,2%	3,4	69,4%	8,8%	9,6%	10,9%	1,3%
ZMVŠ	63,9%	4,1	58,6%	3,6%	13,2%	18,6%	6,0%
MVSO	67,7%	3,7	76,7%	0,0%	0,0%	15,7%	7,6%
VSSH	80,0%	3,2	73,9%	11,3%	2,8%	12,0%	0,0%
Všechny VŠ	66,6	2,8	65,9%	12,1%	5,6%	14,7%	1,7%

Kvalita vyučujících, školy a opakovaná volba studia - vysoké školy:

Podíl velmi kvalitních vyučujících: absolventi vybrali z možností 0%, 10%, 20% až 100% podíl velmi kvalitních vyučujících, s nimiž se setkali během svého studia. Údaj v tabulce je průměr za celou školu.

Úroveň kvality absolvované fakulty: absolventi hodnotili, zda jejich fakulta patřila v rámci ČR mezi: 1 - vynikající, 2 - výsoce nadprůměrné, 3 - nadprůměrné, 4 - průměrné, 5 - podprůměrné, 6 - velmi podprůměrné, 7 - velmi špatné. V tabulce je průměrná hodnota odpovědí na škále 1 až 7.

(V případě, že se vysoká škola nedělí na fakulty, posuzovali školu jako celek.)

Opakovaná volba studia: v tabulce je uvedena struktura opakované volby absolventů za jednotlivé školy v pěti kategoriích, z kterých absolventi při odpovědi volili.

Tabulka obsahuje vybrané údaje za vysoké školy, jimiž je možné posuzovat kvalitu vysoké školy a celkově tedy posoudit, jak absolventi hodnotili kvalitu získaného vzdělání.

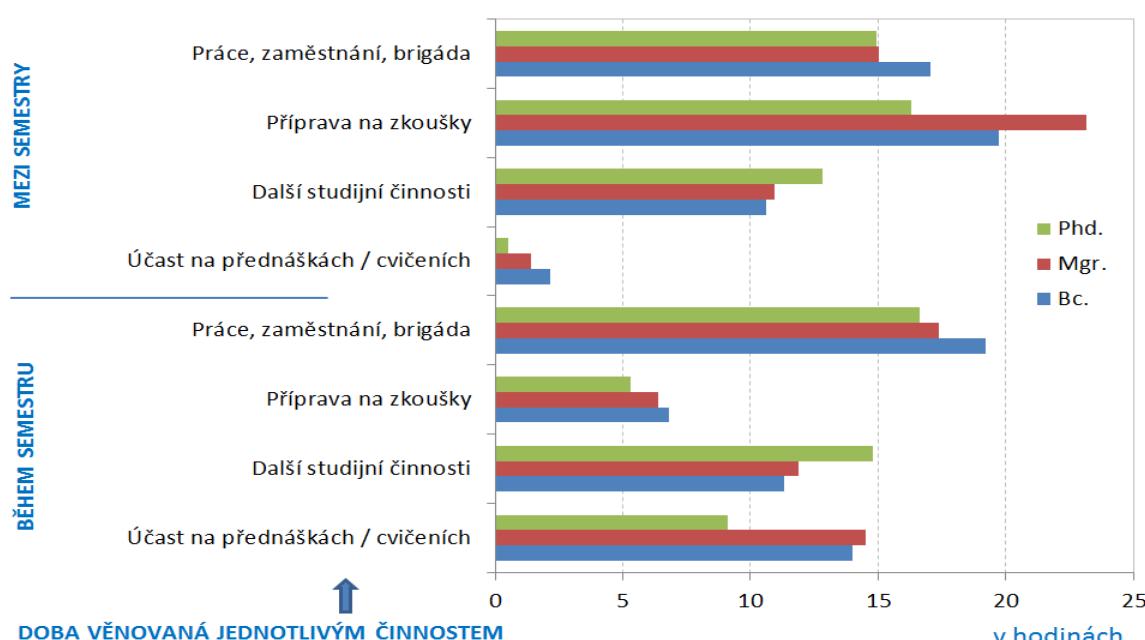
Podíl velmi kvalitních vyučujících se v průměru za vysoké školy pohybuje mezi 62 a 80 procenty. Vysoké podíly se objevují často u soukromých vysokých škol. Na veřejných vysokých školách je podle hodnocení absolventů kolem dvou třetin velmi kvalitních vyučujících. Rozdíly mezi veřejnými vysokými školami jsou v rámci 7 procentních bodů. U soukromých vysokých škol je rozptyl mnohem větší, 17 procentních bodů.

Ačkoli je kvalita školy závislá na kvalitních vyučujících, jasná souvislost mezi hodnocením školy a podílu kvalitních vyučujících není. Vnímání kvality škol se odvíjí podle tradičního pohledu na hodnocení kvalitních vysokých škol u nás, což je patrné již z výčtu těch s nejvyšším hodnocením: VŠCHT, UK, MU, ČVUT, VUT, VŠE. Přitom u dvou z tohoto výčtu, ČVUT a VŠE, hodnotili podíl velmi kvalitních vyučujících jako jeden z nejnižších mezi vysokými školami.

Jak by se absolventi rozhodovali, kdyby znova volili své vzdělávání na vysoké škole, odráží jak jejich zkušenosti s absolvovaným vzděláváním, tak to, jak je studium připravilo na přechod a první roky na pracovním trhu. Opět je vidět, že výpovědi absolventů veřejných vysokých škol jsou mnohem blíže průměrnému hodnocení, což znamená, že přibližně dvě třetiny absolventů by opakovalo zcela totožné vzdělání, tj. stejné studium na stejně vysoké škole. U absolventů soukromých vysokých škol je interval těch, kdo by studium opakovali opět mnohem větší. Tento interval však obsahuje vysoké školy s nejspokojenějšími absolventy s absolvovaným studiem: VŠMIE, STING a BIBS.

Připočteme-li k těm, kteří by studium opakovali, dále ty, kteří by volili na stejně vysoké škole jiné studium, zjištujeme, že v průměru 20 % absolventů by při opakovaném rozhodování volilo jinou vysokou školu: Kolem 30 % absolventů by se znova nerozhodlo pro VFU, SU, ZMVŠ, UJEP a 40 % pro VŠO.

2.1.20 Doba věnovaná studijním a jiným aktivitám

Počet hodin týdně věnovaný studiu a jiným aktivitám: absolventi odpovídali na otázku „Kolik hodin týdně jste přibližně věnoval/a následujícím aktivitám v posledních dvou letech svého studia?“ a udávali počet hodin v době během semestru a v době mezi semestry věnovaný jednotlivým aktivitám (viz obrázek). V grafu je uvedena průměrná doba věnovaná jednotlivým činnostem podle typu studia.

V součtu všech studijních aktivit, tedy účasti na přednáškách a cvičeních, další studijní činnosti a přípravě na zkoušky, jim věnují během semestru studenti magisterských i bakalářských studijních programů téměř shodný čas, něco přes 32 hodiny týdně. V době mezi semestry zůstává u bakalářů čas téměř nezměněn, u magistrů narůstá na více než 35 hodin. Je to dáné především rozdílem v době, kterou věnují studenti magisterského studia přípravě na zkoušky. Tento rozdíl představuje zároveň největší rozdíl ve struktuře času, který studenti podle typu studia věnovali hodnoceným činnostem. Studenti doktorského studia se ve struktuře času, který věnují jednotlivým činnostem, od bakalářů i magistrů výrazně odlišují. Největší rozdíl je ve vyšším počtu hodin, který věnují dalším studijním činnostem a menšímu počtu hodin, během nichž se účastní cvičení či přednášek. I počet hodin přípravy na zkoušky je nižší, především v době mezi semestry.

Rozdíly mezi skupinami fakult jsou větší, než jsou rozdíly podle typu studia. V bakalářském studiu se doba věnovaná přednáškám a cvičením pohybuje během semestru od 10-12 hod. (fakulty právnické, tělesné výchovy) po 19-21 hodin (chemicko-technologické, zdravotnické), a např. přípravě na zkoušky v době mezi semestry věnují studenti od 14-15 hodin (umělecké, tělesné výchovy) po 27-28 hodin (stavební a architektury, chemicko-technologické, přírodovědné). U magisterského studia jsou rozdíly mezi skupinami fakult, co se týče doby věnované přednáškám a cvičením během semestru, jen o něco menší, avšak zůstávají stále výrazné: mezi 11 (teologické, právnické, umělecké) a 20 (chemicko-technologické, zdravotnické, lékařské) hodinami. Ovšem rozdíly v přípravě na zkoušky v době mezi semestry jsou větší, a to především kvůli právnickým (36 hodin) a zejména lékařským (44 hodin) fakultám. Většina ostatních typů fakult se vejde do intervalu mezi 18 a 25 hodinami.

2.1.21 Hodnocení vysokoškolského vzdělání - shrnutí

Pro hodnocení změn ve vzdělávání je několik let krátkou dobou, mnohé výsledky tedy potvrzují ze strany absolventů již dříve získané informace, někde je možné vidět určité trendy či naopak stabilitu určitých výsledků. Typická je přes všechny odchylky vůči minulým rokům stabilita v hodnocení absolventů jedné z nejdůležitějších otázek – o opakování studia na škole: tj. zda by opakovali volbu vysoké školy, kterou absolvovali, a zda by zvolili opět obor, který vystudovali. Ukazuje se, že přibližně dvě třetiny absolventů by opakovalo volbu vysoké školy i studijního oboru a něco přes čtvrtinu absolventů by zvolila jiný obor.

Před vlastním vzděláváním je třeba mít k němu motivaci. Hlavní motivací pro vysokoškolské vzdělání patří rozvoj vlastní vzdělanosti, svých dovedností a znalostí a možnost dobré profesní kariéry. V hodnocení motivace pro volbu daného oboru absolventi upřednostňovali především to, že se jednalo o zajímavý a atraktivní obor a že se zároveň domnívali, že jim toto studium pomůže k dobrému pracovnímu uplatnění.

Kvalita vyučujících je pro kvalitu vzdělávání klíčová. Absolventi v průměru vypovíděli, že dvě třetiny vyučujících, se kterými se při svém studiu setkali, bylo velmi kvalitních. V tomto

hodnocení není přitom rozdílu mezi bakaláři, magistry a absolventy doktorského studia. I rozložení jejich podílu je ve srovnání mezi typy vzdělání velmi podobné. 27 % absolventů vypovědělo, že je během studia vyučovalo 80 % velmi kvalitních vyučujících, 10 % absolventů mělo 60 % takových vyučujících, 70 % absolventů jich mělo asi 20 % a něco přes 15 % absolventů hodnotilo 90 % svých vyučujících jako velmi kvalitní. Na druhé straně je však hodnocení čtvrtiny absolventů takové, že podíl velmi kvalitních vyučujících není více než poloviční. Rozdíly mezi vysokými školami jsou výrazné a tento podíl velmi kvalitních vyučujících se v průměru za vysoké školy pohybuje mezi 62 a 80 procenty. Vysoké podíly se objevují často u soukromých vysokých škol. Na veřejných vysokých školách je obvykle výše uvedený podíl kolem dvou třetin velmi kvalitních vyučujících. Rozdíly mezi veřejnými vysokými školami jsou v rámci 7 procentních bodů, u soukromých vysokých škol v rámci 17 procentních bodů.

V hodnocení fakulty naopak jsou mezi hodnocením podle typu vzdělání absolventů znatelné rozdíly. Nejlépe hodnotí svoji fakultu absolventi doktorského studia, dále absolventi magisterského následování absolventy bakalářského studia. V nejvyšším hodnocení fakulty jako „vynikající“ je odstup absolventů doktorského studia výrazný: 23 % jich takto hodnotí svoji fakultu, avšak jako vynikající hodnotí svoji fakultu jen 14 % magistrů a 11 % bakalářů. Sečteme-li všechna hodnocení vyšší než průměrná, pak nadprůměrně hodnotí svoji fakultu 82 % absolventů doktorského, 74 % magistrů a 65 % bakalářů.

Absolventi se vyslovovali k několika charakteristikám studijního programu, který vystudovali. Studium považují v průměru za spíše náročné především absolventi doktorského studia, magistři o něco méně a přibližně v polovině mezi spíše náročným a průměrně náročným hodnotí absolvované studium bakaláři. Průměrné úrovni se blíží hodnocení toho, že zaměstnavatelé vědí, co je obsahem jejich studijního programu. Tři charakteristiky studia, program je považován za náročný, zaměstnavatelé znají obsah programu, program je zaměřen na uplatnění, vykazují největší mezioborové rozdíly.

V hodnocení způsobů výuky dominuje bez rozdílu typů vzdělávání získávání teoretických znalostí následované samostudiem a přednáškami. Důraz se ve výuce dále klade na vytváření vlastních textů a písemných materiálů a také na ústní prezentaci studentů. Učitel je i nadále vnímán jako důležitý zdroj informací. Co se v hodnocení absolventů nemění, je podprůměrně hodnocení získávání praktických dovedností a zkušeností a účast na stážích a praxích.

Tři oblasti podmínek studia jsou hodnoceny absolventy výrazně lépe než ostatní: kontakty s učiteli a spolužáky, systém a organizace studia a odborná a didaktická část vyučování. Průměrně je hodnocena praktická část vyučování a podprůměrně vyučování cizím jazykům.

Studijním aktivitám věnují studenti během semestru v průměru 32 hodin týdně, což platí pro bakaláře i v době mezi semestry. U magistrů hlavně z důvodu delší doby přípravy na zkoušky čas narůstá na průměrných 35 hodiny týdně. Rozdíly jsou však opět výrazné, co se týče délky různých studijních aktivit podle zaměření fakulty.

2.2 Přechod na trh práce

Po fázi ukončení formálního vzdělávání nastává pro velký podíl absolventů přechodem na pracovní trh zásadní krok v jejich životní i pracovní kariéře. S přibýváním absolventů terciárního vzdělání na trhu práce se zvýšila konkurenční výhoda těch, kteří měli nějakou předchozí pracovní zkušenosť, v poslední době obzvláště zkušenosť v oboru studia. To vedlo zároveň k tomu, že během druhé poloviny minulého desetiletí vzrostl z třetiny na polovinu podíl absolventů, kteří v době ukončení vysoké školy již měli zaměstnání. U absolventů z počátku tohoto desetiletí je podíl již téměř dvoutřetinový. Naprostá většina ostatních absolventů přitom rovněž má zkušenosť z trhu práce a mnozí ji měli již před vysokou školou (nemyslíme přitom ty, kteří na vysokou školu vstoupili později než hned po ukončení střední školy).

V této části se také ještě vrátíme k tomu, jak absolventi hodnotí některé aspekty studia. Především, nakolik absolventi hodnotí studium jako dobrý základ pro vstup na trh práce, pracovní kariéru a rozvoj podnikatelských schopností. Tyto charakteristiky uvádíme také ve vývoji od poloviny minulého desetiletí a v mezinárodním srovnání.

Dále se podíváme na rozdíly ve věku absolventů v době absolvování vysoké školy podle typu studia a zaměření absolvované fakulty.

Zajímavé také je, jakým způsobem absolventi práci hledají a naleznou ji. Hlavní změnou v porovnání s počátkem minulého desetiletí bylo postupné mnohem vyšší využívání internetu, což dnes samozřejmě není nijak překvapivé.

Jak snadno absolventi přecházejí na pracovní trh, je možné také měřit délku přechodu mezi ukončením vysoké školy a nástupem do první práce. Rozdíly mezi obory jsou u magistrů téměř dvojnásobné a u bakalářů více než čtyřnásobné.

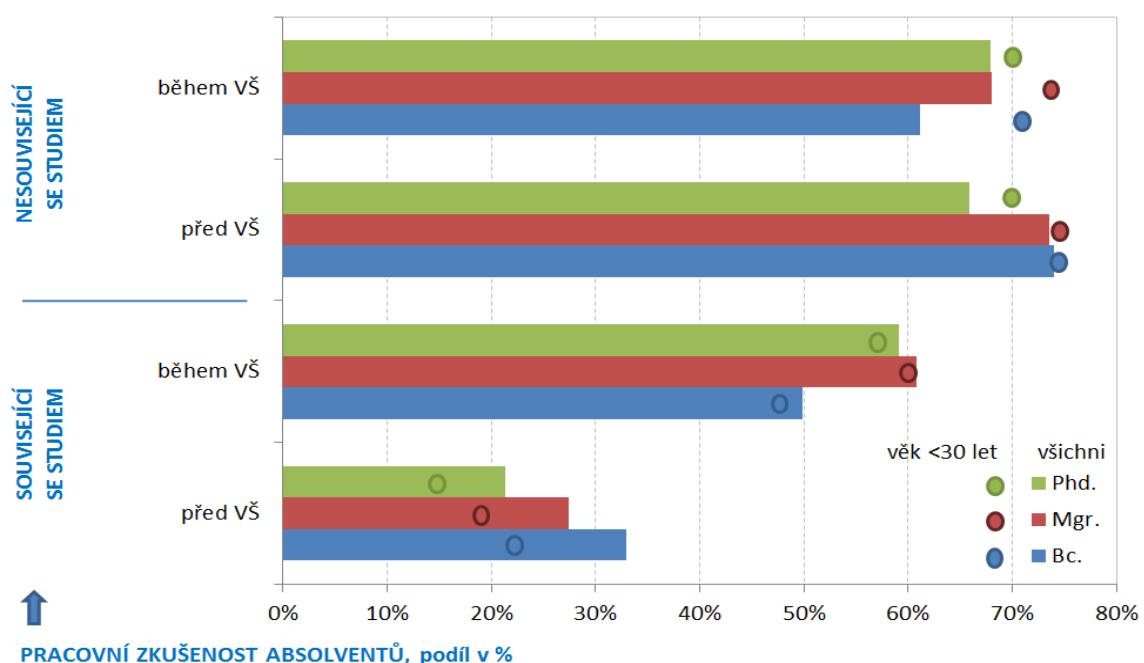
Kvalitu získané práce měříme mezinárodním indexem socio-ekonomickeho statusu povolání ISEI. Rozdíly mezi obory jsou opět zřetelné, i když ne tak markantní jako u délky přechodu, což je však dáno charakterem indexu ISEI.

Důležité, také s ohledem na pozdější posuzování rozvoje profesní kariéry, je příjem absolventů v jejich první práci. Stejně jako v minulých charakteristikách ukazujeme srovnání mezi obory podle typu ukončeného vzdělání.

Tradičně zjišťovanou charakteristikou je shoda oboru vzdělání a vykonávané práce. Tato charakteristika je léty prověřená, absolventi vypovídají nakolik je jejich práce v souladu s oborem, který na vysoké škole vystudovali. Tato informace hráje společně s výší příjmů důležitou roli v rámci rozvoje informačního prostředí pro podporu volby oboru studia u středoškoláků.

Pro posouzení kvality získaného zaměstnání se vedle indexu ISEI využívá i charakteristika požadované úrovni v první práci. Stále poměrně značná část absolventů bakalářského studia (téměř třetina) vypovídá, že na jejich pozici by bylo vhodné magisterské vzdělání. Ovšem stejně tak téměř třetina začíná na místech, kde by stačilo vzdělání středoškolské. Kombinací obou charakteristik také v analýzách sledujeme soulad oboru i úrovně vzdělání na místě prvního zaměstnání.

2.2.1 Pracovní zkušenost před a během studia

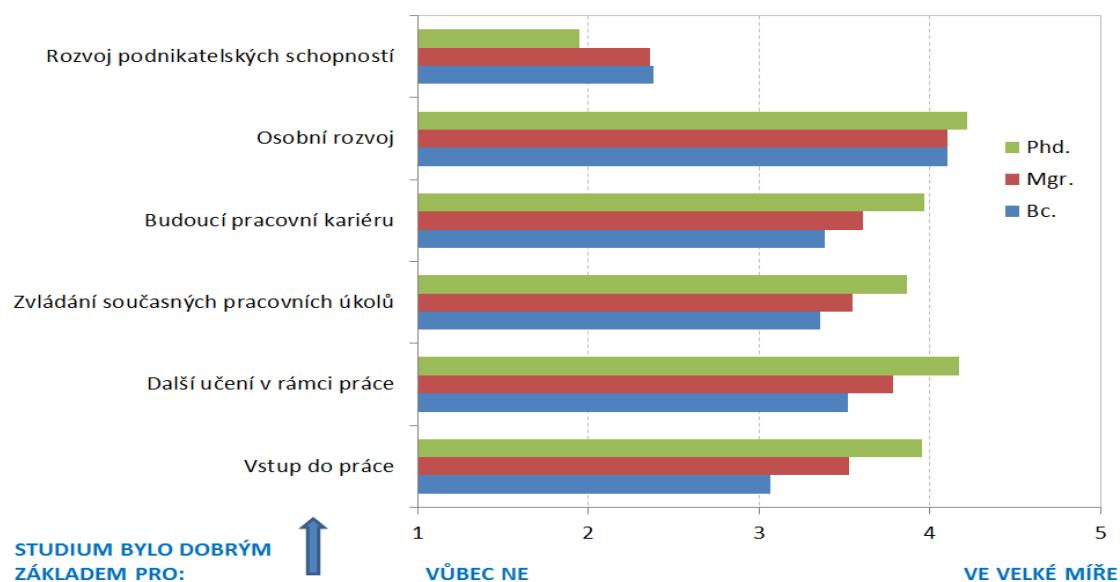

Pracovní zkušenost před a během studia, která souvisela či nesouvisela se studiem: Absolventi odpovídali na otázku: „Získal/a jste nějakou pracovní zkušenost související (1) / nesouvisející (2) s Vaším vysokoškolským studiem?“ Přitom do toho nezahrnovali stáže a praxe, které byly součástí studia. Graf zobrazuje, kolik procent absolventů podle typu studia získalo před nebo během studia pracovní zkušenost, přitom uvádíme také srovnání pro absolventy mladší 30 let.

Pracovní zkušenost představuje výhodu pro absolventy, kteří se ucházejí po ukončení studia o pracovní místo. Čím dál více absolventů má nějakou pracovní zkušenost již před vstupem na vysokou školu. Z hlediska pracovní kariéry a vstupu na pracovní trh po ukončení studia je lepší mít pracovní zkušenost, která souvisí se studiem. Ovšem zároveň platí, že je lepší mít jakoukoli pracovní zkušenost než žádnou.

Před vstupem na vysokou školu mají nějakou pracovní zkušenost téměř všichni. Pracovní zkušenost související se studiem má během studia více než polovina absolventů. Před studiem se míra předchozí pracovní zkušenosti liší podle typu studia a je rovněž závislá na věku absolventa, tj. projevuje se zde pochopitelně, zda se jedná o ty, kteří do studia vstupovali po předchozí kratší či delší době zaměstnání, nebo zda se jedná o ty, kteří souvisle pokračovali po ukončení střední školy. Uvažujeme-li ty, kteří před studiem neprošli delším obdobím zaměstnání, jejich pracovní zkušenost před VŠ se pohybuje v případě bakalářů a magistrů kolem 20 %, v případě absolventů doktorského studia je to 15 %. V ostatních sledovaných skupinách pracovní zkušenosti velké rozdíly podle věku nejsou, snad jen se ukazuje, že během vysokoškolského studia jsou mladší absolventi častěji pracovně činní v oblastech, které nesouvisí s jejich studiem; u starších je totiž častější, že studují při zaměstnání, které má obvykle nějakou souvislost s jejich studiem.

2.2.2 Posouzení studia jako dobrého základu pro další rozvoj a karieru

Studium jako dobrý základ pro ... : absolventi odpovídali na otázku „Do jaké míry bylo Vaše studium dobrým základem pro:“ V grafu jsou zobrazeny průměrné hodnoty odpovědí na šest hodnocených aspektů na škále s rozsahem od 1 (vůbec ne) do 5 (ve velké míře). Tj. čím vyšší hodnota, tím lepší hodnocení.

Graf ukazuje rozložení odpovědí absolventů podle typu studia.

Bez ohledu na typ vzdělání hodnotí absolventi vysokoškolské vzdělání nejlépe jako dobrý základ pro svůj osobní rozvoj. Jen mírně hůře jsou hodnoceny další čtyři aspekty spojené s prací a kariérou a dalším učením, u nich vykazují absolventi podle typu vzdělání stejné schéma odpovědí: nejlepší je hodnocení ze strany absolventů doktorského studia, dále magisterského a bakalářského studia. Pro vstup do práce jsou absolventi bakalářského studia připraveni průměrně, odstupy jsou v tomto aspektu vysokoškolské přípravy mezi absolventy podle typu vzdělání největší. Nejhůře je hodnoceno vysokoškolské vzdělání jako základ pro rozvoj podnikatelských schopností.

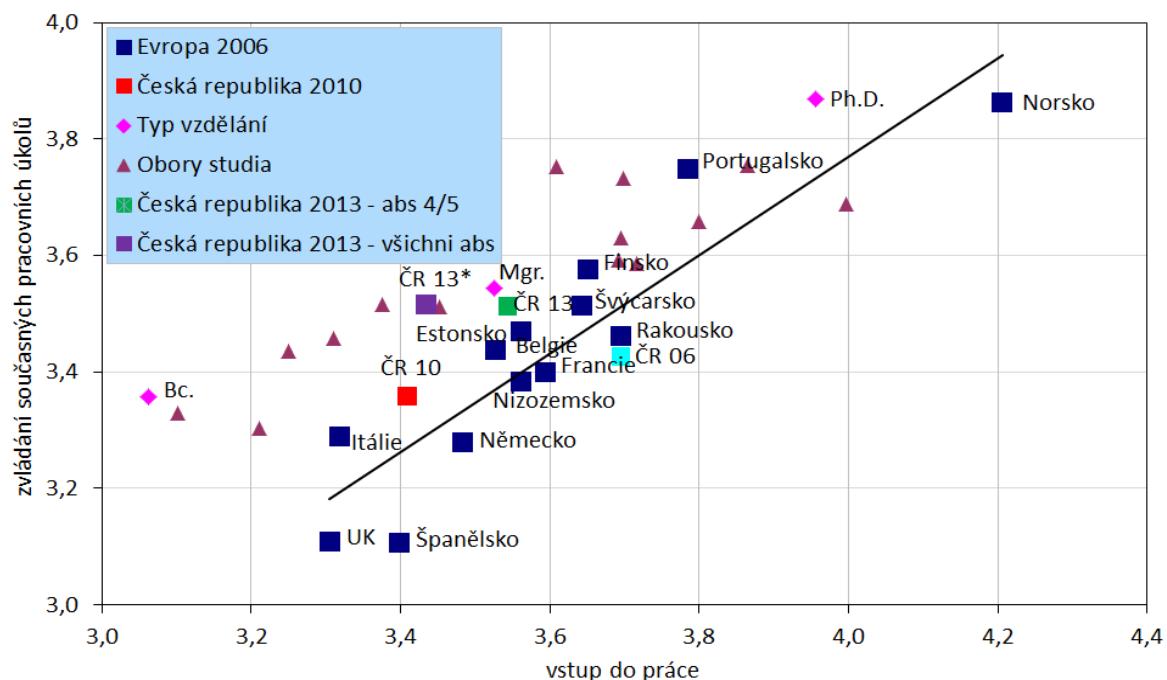
Rozdíly mezi obory jsou poměrně znatelné. Příprava pro vstup do práce, pro další učení v rámci práce a pro budoucí pracovní kariéru vykazují ze strany absolventů podle typů fakult obdobné schéma hodnocení: na jedné straně jsou lepší hodnocení absolventy lékařských a právnických fakult, s menším odstupem hodnocení absolventy strojních fakult, na druhé straně jsou horší hodnocení absolventy humanitních, zemědělských, teologických, ekonomických a uměleckých fakult – u posledních dvou se jedná především o horší hodnocení přípravy pro vstup do práce, u ekonomických také přípravy pro další učení.

U hodnocení studia jako dobrého základu pro osobní rozvoj je rozložení odpovědí podle fakult ve velké míře opačné. Lepší hodnocení je ze strany absolventů teologických, humanitních a uměleckých oborů, horší hodnocení pak u absolventů stavebních, (a také dalších technických fakult), zemědělských (u nich je horší hodnocení jak u přípravy pro trh práce, tak pro osobní rozvoj), informatických, lékařských a právnických fakult.

Jiné je rozmístění fakult u hodnocení z hlediska rozvoje podnikatelských schopností. Nejlépe (i když stále jen průměrně) hodnotí tuto dimenzi přípravy podle skupin fakult absolventi

ekonomických fakult a rovněž (možná překvapivě) absolventi uměleckých fakult, nejhůře pak absolventi přírodovědných, lékařských, humanitních a teologických fakult.

2.2.3 Hodnocení studia jako základu pro vstup do práce a zvládání současných pracovních úkolů

Hodnocení studia jako základu pro vstup na trh práce: graf ukazuje relaci mezi hodnocením základu pro vstup do práce a pro zvládání současných pracovních úkolů. Základní znění otázky bylo „Do jaké míry bylo Vaše studium dobrým základem pro:“ V grafu jsou zobrazeny průměrné hodnoty odpovědí na škále s rozsahem od 1 (vůbec ne) do 5 (ve velké míře). Tj. čím vyšší hodnota, tím lepší hodnocení. Graf ukazuje pro rok 2013 celek pro všechny absolventy, hodnoty podle typu dosaženého vzdělání a oboru studia pro absolventy z let 2008/09 (abs 4/5). Dále jsou zde výsledky šetření z let 2006 a 2010.

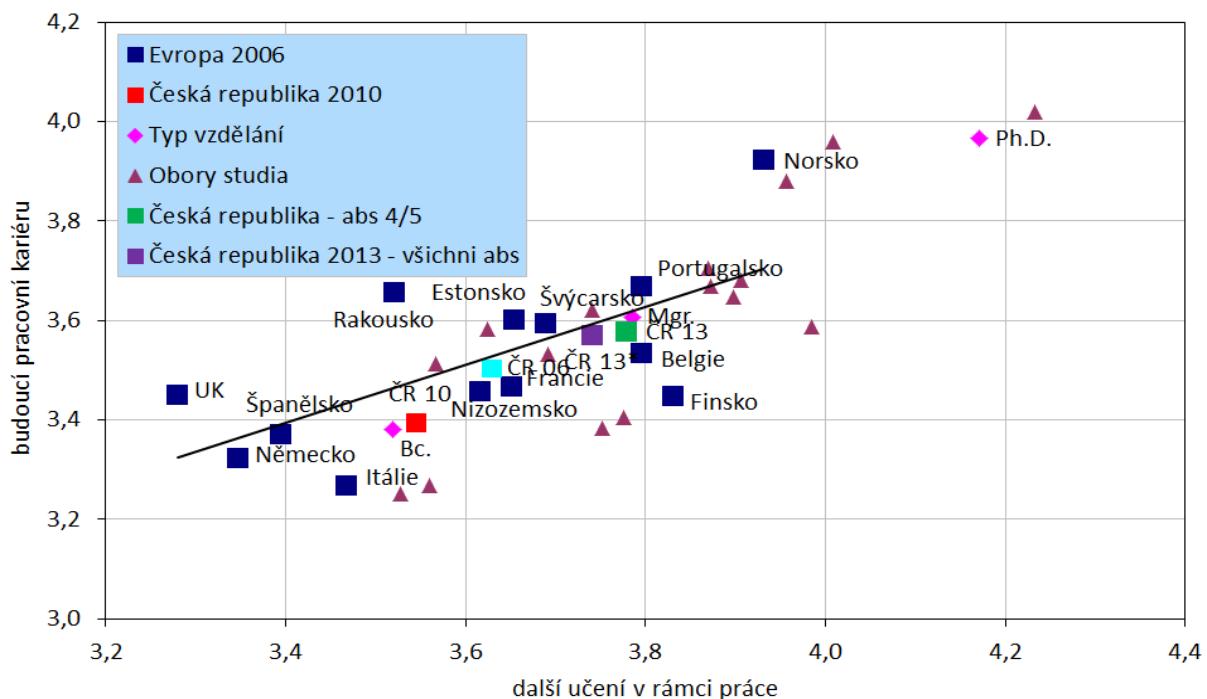
Hodnocením vystudovaného oboru jako základu pro vstup do práce a pro zvládání současných pracovních úkolů dává představu o tom, do jaké míry studovaný obor připravil absolventy pro práci jak v krátkodobém, tak ve střednědobém horizontu.

Obecně platí, že tyto dvě dimenze spolu velmi úzce souvisí, což naznačuje, že z pohledu absolventů existuje souvislost mezi tím, co dobře funguje v krátkodobém horizontu, a tím, co funguje později v kariéře. Hodnocení studijního oboru jako základu pro zvládání současných úkolů bylo o něco méně pozitivní než v případě vstupu do práce téměř ve všech zkoumaných zemích v roce 2006. Jde o zjištění, které se dalo očekávat, protože znalosti a dovednosti získané během vzdělávání časem do určité míry zastarávají.

Oproti předchozím letem se znatelně zlepšilo jak hodnocení ve vztahu ke zvládání současných pracovních úkolů, tak hodnocení studijního oboru jako základu pro vstup do práce. Absolventi z let 2008/09 hodnotí o něco lépe přínos studia pro vstup do práce než absolventi z let 2010-12. U hodnocení studia jako základu pro zvládání současných pracovních úkolů rozdílů téměř není. Nejlépe se cítili připraveni školou v krátkodobém horizontu absolventi lékařských a farmaceutických a strojních fakult. Přínos ve

střednědobém horizontu vnímají nejpozitivněji absolventi strojních a chemicko-technologických fakult. Naopak nejvíce negativně hodnotili svůj vystudovaný obor v těchto ohledech absolventi zemědělských a humanitních fakult.

2.2.4 Hodnocení studia jako základu pro budoucí pracovní kariéru a další učení v rámci práce

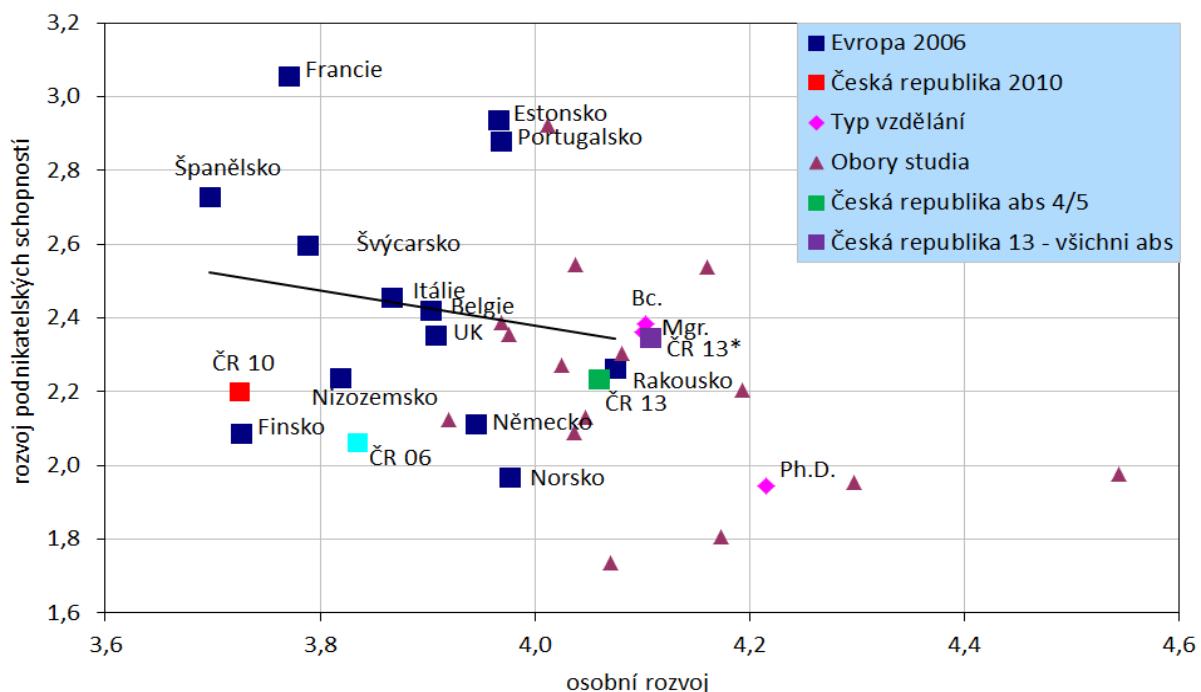
Hodnocení studia jako základu pro budoucí pracovní kariéru: graf ukazuje relaci mezi hodnocením základu pro další učení v rámci práce a pro budoucí pracovní kariéru. Základní znění otázky bylo „Do jaké míry bylo Vaše studium dobrým základem pro:“ V grafu jsou zobrazeny průměrné hodnoty odpovědí na škále s rozsahem od 1 (vůbec ne) do 5 (ve velké míře). Tj. čím vyšší hodnota, tím lepší hodnocení. Graf ukazuje pro rok 2013 celek pro všechny absolventy, hodnoty podle typu dosaženého vzdělání a oboru studia pro absolventy z let 2008/09 (abs 4/5). Dále jsou zde výsledky šetření z let 2006 a 2010.

Další graf ukazuje hodnocení vystudovaného oboru jako základu pro další učení v rámci práce a pro budoucí pracovní kariéru. Stejně jako v předchozím případě je mezi těmito dvěma hodnoceními poměrně silný pozitivní vztah. Toto ostatně platí pro vztahy mezi vsemi prvními čtyřmi analyzovanými charakteristikami. Zároveň obecně platí, že hodnocení studia jako základu pro další učení v rámci práce bylo ve většině zemí v roce 2006, v ČR v roce 2010 a u všech skupin fakult a na většině škol v roce 2013 vnímáno pozitivněji než jako základu pro budoucí pracovní kariéru. Stejně jako u předchozího grafu, jsou zde znatelné rozdíly mezi absolventy jednotlivých typů vzdělání, přičemž platí, že čím vyšší úroveň vzdělání, tím pozitivnější hodnocení.

V rámci skupin zaměření fakult zhodnotili nejlépe oba aspekty absolventi lékařských a farmaceutických a právnických fakult. Naopak nejméně pozitivně v těchto ohledech vnímali studium absolventi zemědělských a humanitních fakult. Jde tedy o stejně dvě skupiny fakult, jejichž absolventi hodnotili nejhůře již své studium jako základ pro vstup do práce a pro

zvládání současných pracovních úkolů. Zatímco však v předchozím případě bylo průměrné hodnocení absolventů téhoto fakult oproti hodnocení absolventů fakult s nejpozitivnějším hodnocením nižší o téměř 1 bod na 5-bodové škále, v případě hodnocením základu pro další učení v rámci práce a pro budoucí pracovní kariéru, je tento rozdíl o něco menší.

2.2.5 Hodnocení studia jako základu pro: osobní rozvoj a rozvoj podnikatelských schopností

Hodnocení studia jako základu pro: graf ukazuje relaci mezi hodnocením základu pro osobní rozvoj a pro rozvoj podnikatelských schopností. Základní znění otázky bylo „Do jaké míry bylo Vaše studium dobrým základem pro:“ V grafu jsou zobrazeny průměrné hodnoty odpovědí na škále s rozsahem od 1 (vůbec ne) do 5 (ve velké míře). Tj. čím vyšší hodnota, tím lepší hodnocení. Graf ukazuje pro rok 2013 celek pro všechny absolventy, hodnoty podle typu dosaženého vzdělání a oboru studia pro absolventy z let 2008/09 (abs 4/5). Dále jsou zde výsledky šetření z let 2006 a 2010.

Poslední zkoumanou dvojicí je hodnocení přínosu vystudovaného oboru pro osobní rozvoj a pro rozvoj podnikatelských schopností. Na rozdíl od předchozích dvou grafů neexistuje žádný důvod a priori očekávat, že by spolu tyto dvě dimenze měly souviset. Výsledky opravdu ukázaly, že zde žádný pozitivní vztah není, naopak se ukázal jako slabě negativní.

Jestliže za hlavní efekt vysokoškolského studia (a studia vůbec) budeme považovat vedle poskytnutí znalostí také kultivaci osobnosti a nikoli přípravu na konkrétní povolání, pak získané hodnocení ukazuje, že studium tuto svoji základní funkci plní. Ve většině zemí v roce 2006, v ČR v roce 2010, u všech stupňů vzdělání a u všech skupin fakult vyjma lékařských a farmaceutických se jednalo o dimenzi, ve které bylo vysokoškolské vzdělání hodnoceno nejpozitivněji. V případě lékařských a farmaceutických fakult byl hodnocen o něco pozitivněji přínos další učení v rámci práce. Nejpozitivněji vnímali přínos studia pro osobní rozvoj absolventi teologických, uměleckých a humanitních fakult. V případě posledních dvou jmenovaných skupin fakult, je toto zjištění o to důležitější, protože v ostatních aspektech

patří hodnocení studia jejich absolventů k nejméně pozitivním. Nejméně kladně hodnotili přínos studia pro osobní rozvoj absolventi fakult stavebních a architektury a zemědělských. Rozvoj podnikatelských schopností je naopak prakticky vždy nejhůře hodnoceným aspektem. Nejlépe byl hodnocen absolventy ekonomických a uměleckých fakult a nejhůře absolventy lékařských a farmaceutických a přírodovědných fakult.

2.2.6 Hodnocení studia jako základu pro vstup do práce, další učení, pracovní kariéru, osobní rozvoj a rozvoj podnikatelských schopností – VŠ – Bc.

Aspekty hodnocení vysokoškolského vzdělání, které byly v minulých grafech hodnoceny po dvojicích, v mezinárodním srovnání a také ve vývoji, nyní srovnáváme mezi vysokými školami.

Posuzování hodnocení jednotlivých aspektů vysokoškolského vzdělání ve vztahu ke vstupu a uplatnění na trhu práce je potřeba činit s vědomím, že absolventi odpovídali na pětibodové stupnici, hodnocení na úrovni 3 tedy představuje průměrné hodnocení daného aspektu. V relaci všech aspektů je nejlépe hodnocena charakteristika „osobního rozvoje“, která nemá souvislost s trhem práce přímou, ovšem pro uplatnění a celkový rozvoj postavení na trhu práce jde o charakteristiku velice důležitou. Rozdíl mezi školami je u ní nejnižší ze všech zde hodnocených aspektů. Absolventi soukromých škol si obvykle cení přínosu získaného vzdělání pro osobní rozvoj více, než je tomu u absolventů veřejných škol.

Další tři charakteristiky jsou hodnoceny na přibližně stejně úrovni: nadprůměrně dobrý základ získali absolventi studiem pro další učení v rámci práce, pro zvládání současných pracovních úkolů i pro budoucí pracovní kariéru. Rozdíl mezi školami je výrazný: je rozdíl pokud absolventi hodnotí přínos na úrovni blízké 3, tj. průměrně, nebo 4, což znamená, že podstatná část absolventů musela odpovídat, že vnímá velkou míru přínosu. Mezi veřejnými školami hodnotí tyto tři aspekty nejlépe absolventi bakalářských programů VŠCHT, VFU a UP. Mezi soukromými absolventi STING, MVSO, VŠMIE, BIVŠ a VŠKV.

Hodnocení vzdělání jako dobrého základu pro vstup na trh práce je méně pozitivní a absolventi tento aspekt vzdělání hodnotí průměrně. S průměrným hodnocením za vysokou školu mezi 3,5 a 3,4 se od ostatních veřejných škol mírně odlišují VSČHT, ČVUT a VUT. Mezi soukromými vysokými školami jsou u čtyř vysokých škol nejlepší hodnocení na úrovni 3,3 a častěji se objevují hodnocení pod průměrem.

Nejhůře hodnoceným aspektem je přínos vysoké školy pro rozvoj podnikatelských schopností. Celkové hodnocení je výrazně podprůměrné, mezi veřejnými školami za vysoké školy jako celek u žádné školy nedosahuje průměru (tedy hodnoty 3), nejvíce se průměrnému hodnocení blíží VŠE a MENDELU. U soukromých vysokých škol jsou jak školy pod průměrným hodnocením, tak i nad ním – výrazně nad průměrem jsou STING, VŠMIE a BIBS.

Bc.	Vstup do práce	Další učení v rámci práce	Zvládání současných pracovních úkolů	Budoucí pracovní kariéru	Osobní rozvoj	Rozvoj podnikatelských schopností
UK	3,1	3,7	3,4	3,4	4,2	1,8
JU	3,2	3,6	3,4	3,4	4,1	2,2
UJEP	3,1	3,5	3,3	3,3	4,0	2,2
MU	3,0	3,6	3,3	3,3	4,2	2,0
UP	3,3	3,8	3,6	3,6	4,3	2,3
VFU	3,3	4,0	3,7	3,4	4,3	2,5
OU	3,3	3,6	3,6	3,5	4,2	2,6
UHK	3,0	3,6	3,3	3,6	4,2	2,5
SU	3,0	3,4	3,3	3,2	4,0	2,5
ČVUT	3,4	3,4	3,5	3,5	4,2	2,4
VŠCHT	3,5	4,0	3,9	3,7	4,1	2,1
ZČU	3,0	3,4	3,3	3,2	4,0	2,2
TUL	3,2	3,4	3,2	3,5	4,3	2,7
UPa	2,9	3,3	3,2	3,1	3,9	2,2
VUT	3,4	3,6	3,4	3,6	4,0	2,3
VŠB-TU	2,9	3,4	3,3	3,3	3,9	2,6
UTB	3,0	3,4	3,3	3,3	4,1	2,6
VŠE	3,3	3,7	3,4	3,6	3,9	2,9
ČZU	2,8	3,2	3,2	3,2	4,0	2,7
MENDELU	3,1	3,4	3,3	3,3	3,9	2,8
UO	3,5	3,6	3,2	3,6	3,9	2,1
BIVŠ	3,1	3,8	3,5	3,8	4,5	3,2
VŠFS	2,5	3,3	3,1	3,2	3,8	2,8
VŠKV	3,2	3,8	3,6	3,7	4,2	2,7
ŠAVŠ	3,0	3,4	3,6	3,8	3,9	2,5
VŠMIE	3,2	3,8	3,7	3,9	4,3	3,6
VŠERS	3,0	3,5	3,4	3,5	4,1	2,6
VŠLG	3,3	3,3	3,3	3,8	4,0	3,4
BIBS	2,7	3,5	3,8	3,8	4,5	3,5
VŠO	2,7	2,8	2,8	2,7	3,5	2,5
STING	3,3	3,8	3,9	3,8	4,4	3,7
UJAK	3,0	3,6	3,5	3,7	4,3	2,7
ZMVŠ	2,7	3,1	3,0	3,2	3,8	2,6
MVSO	3,3	3,9	3,8	3,7	4,2	3,2
VŠSSH	3,3	3,4	3,5	3,7	4,4	3,0
Všechny VŠ	3,1	3,5	3,4	3,4	4,1	2,4

Hodnocení studia jako základu pro: tabulka ukazuje hodnocení studia vzhledem k vybraným oblastem přechodu a uplatnění na pracovním trhu. Absolventi odpovídali na následující otázky:

Do jaké míry bylo Vaše studium dobrým základem pro:

- Vstup do práce
- Vaše další učení v rámci práce
- Zvládání současných pracovních úkolů
- Budoucí pracovní kariéru
- Váš osobní rozvoj
- Rozvoj Vašich podnikatelských schopností

V tabulce jsou zobrazeny průměrné hodnoty odpovědí na škále s rozsahem od 1 (vůbec ne) do 5 (ve velké míře). Tj. čím vyšší hodnota, tím lepší hodnocení.

Tabulka ukazuje hodnoty pro všechny absolventy bakalářského studia ze šetření v roce 2013.

2.2.7 Hodnocení studia jako základu pro vstup do práce, další učení, pracovní kariéru, osobní rozvoj a rozvoj podnikatelských schopností – VŠ – Mgr.

Mgr.	Vstup do práce	Další učení v rámci práce	Zvládání současných pracovních úkolů	Budoucí pracovní kariéru	Osobní rozvoj	Rozvoj podnikatelských schopností
UK	3,7	4,0	3,5	3,7	4,1	1,8
JU	3,5	3,6	3,4	3,4	4,0	2,2
UJEP	3,5	3,8	3,4	3,5	4,1	2,2
MU	3,6	3,9	3,5	3,6	4,2	2,0
UP	3,6	3,9	3,6	3,7	4,2	2,1
VFU	3,7	4,0	3,5	3,6	3,8	1,9
OU	3,4	3,7	3,5	3,4	4,2	2,1
UHK	3,5	3,6	3,4	3,4	4,1	2,2
SU	3,3	3,6	3,4	3,4	4,0	2,5
ČVUT	3,7	3,8	3,6	3,6	3,9	2,1
VŠCHT	3,8	4,1	3,9	3,8	4,1	2,1
ZČU	3,7	3,8	3,6	3,7	4,2	2,3
TUL	3,4	3,7	3,5	3,5	4,0	2,6
UPa	3,4	3,6	3,5	3,4	4,0	2,2
VUT	3,7	3,9	3,6	3,7	4,0	2,5
VŠB-TU	3,4	3,7	3,6	3,6	4,0	2,7
UTB	3,2	3,6	3,5	3,5	4,1	2,6
VŠE	3,8	3,8	3,6	3,7	4,0	2,9
ČZU	3,2	3,5	3,4	3,5	4,1	2,7
MENDELU	3,4	3,6	3,4	3,4	4,0	2,7
UO	3,5	3,8	3,4	3,7	3,9	2,1
BIVŠ	3,0	3,7	3,7	4,0	4,4	3,4
VŠFS	3,1	3,7	3,6	3,7	4,3	3,2
ŠAVŠ	3,9	3,8	3,7	4,0	4,2	3,7
VŠLG	3,4	3,9	3,8	4,0	4,2	3,4
BIBS	3,6	4,2	4,2	4,2	4,6	3,9
VŠO	2,9	3,2	3,2	3,2	3,9	3,0
STING	3,6	3,9	3,9	4,0	4,3	3,7
UJAK	3,3	3,7	3,7	3,7	4,4	2,7
Všechny VŠ	3,5	3,8	3,5	3,6	4,1	2,4

Hodnocení studia jako základu pro: popis tabulky je stejný jako u bakalářů (viz minulý bod).

Tabulka ukazuje hodnoty pro všechny absolventy magisterského studia ze šetření v roce 2013.

Hlavním rozdílem oproti bakalářům je u magistrů lepší pozice aspektu „vstupu na trh práce“. Absolventi magisterských programů se tedy cítí pro vstup na trh práce lépe připraveni než bakaláři. Platí to v průměru pro všechny veřejné školy, u soukromých je několik výjimek. Největší rozdíly ve prospěch magistrů jsou u ZČU, UK, MU, dále UHK, UPa a

VŠB-TU. Magistři VŠCHT, VŠE, VUT, ČVUT, ZČU, UK a VFU hodnotí připravenost pro vstup na trh práce nejlépe mezi veřejnými VŠ, mezi soukromými jednoznačně ŠAVŠ.

Druhým rozdílem je pozitivnější hodnocení aspektu dalšího učení v rámci práce, než je tomu u bakalářských programů.

2.2.8 Hodnocení studia jako základu pro vstup do práce, další učení, pracovní kariéru, osobní rozvoj a rozvoj podnikatelských schopností – VŠ – Phd.

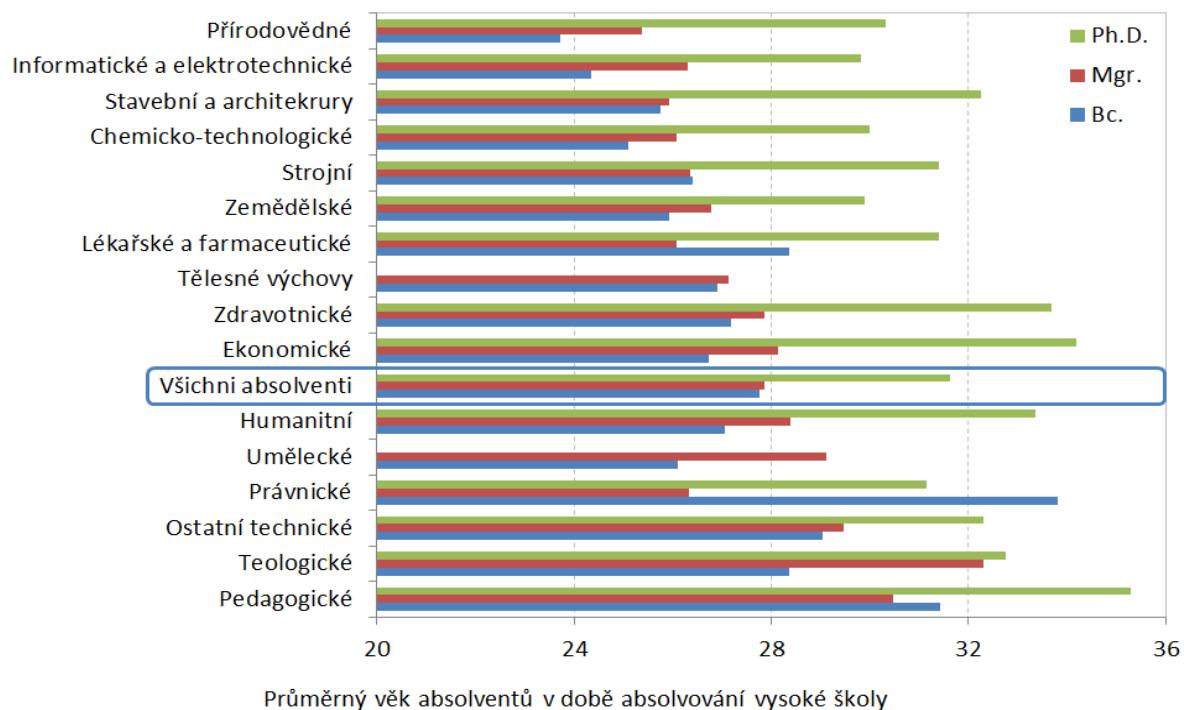
Phd.	Vstup do práce	Další učení v rámci práce	Zvládání současných pracovních úkolů	Budoucí pracovní kariéru	Osobní rozvoj	Rozvoj podnikatelských schopností
UK	3,9	4,2	3,8	4,0	4,3	1,7
JU	4,4	4,4	4,2	4,2	4,2	2,1
MU	4,0	4,2	3,9	4,0	4,2	1,6
UP	4,0	4,0	3,8	3,7	4,3	1,6
VFU	4,1	4,0	3,6	3,8	3,9	1,7
ČVUT	4,0	4,4	4,2	4,1	4,3	2,1
VŠCHT	4,3	4,5	4,3	4,2	4,2	1,8
ZČU	3,7	4,2	3,5	4,1	4,4	1,5
UPa	4,1	4,1	3,9	4,0	4,3	2,6
VUT	4,0	4,0	3,7	3,8	4,1	2,0
VŠE	4,2	4,1	4,0	4,0	4,4	3,2
ČZU	3,8	4,0	3,9	3,9	4,1	2,7
UO	3,7	3,9	3,9	4,0	4,1	2,3
Všechny VŠ	4,0	4,2	3,9	4,0	4,2	1,9

Hodnocení studia jako základu pro: popis tabulky je stejný jako u bakalářů (viz výše).

Tabulka ukazuje hodnoty pro všechny absolventy magisterského studia ze šetření v roce 2013.

Absolventi doktorských programů hodnotí všechny zde hodnocené aspekty kromě rozvoje podnikatelských schopností lépe než magistři a bakaláři. Hodnocení mezi jednotlivými aspekty jsou mnohem vyrovnanější a aspekt osobního rozvoje se již od ostatních nijak zvlášť neodlišuje. Na stejném úrovni je hodnocen přínos studia pro další učení v rámci práce. Stejně jako u magistrů ani přínos vysoké školy pro vstup absolventů na trh práce není hodnocen hůře než ostatní aspekty. Rovněž rozdíly mezi vysokými školami (i když je jich srovnáváno méně) jsou o poznání menší, než je tomu u bakalářů i magistrů. Jedinou výjimkou je aspekt rozvoje podnikatelských schopností z důvodu lepšího než průměrného hodnocení u absolventů VŠE, což je i lepší hodnocení než v případě magistrů VŠE.

2.2.9 Věk absolventů v době absolvování vysoké školy

Věk absolventů v době absolvování vysoké školy: graf ukazuje průměrný věk absolventů v momentě absolvování jejich posledního vysokoškolského studia. Graf ukazuje hodnoty podle typu dosaženého vzdělání a zaměření fakulty absolventů šetřených v roce 2013.

Při zkoumání procesu přechodu z vysoké školy na pracovní trh je třeba nejprve zjistit, kdo jsou ti, kteří na trh práce vstupují. Absolventi vysokých škol jsou totiž v některých ohledech poměrně heterogenní skupina. Zatímco většina stále prochází standardním procesem, kdy po ukončení střední školy nastupují vysokoškolské studium a teprve po jeho absolvování získávají první výrazné zkušenosti s trhem práce, je zde také poměrně početná skupina, která dlouhodobě pracovala již před absolvováním vysoké školy. Jde například o lidi, kteří pracovali již před nástupem na vysokou školu nebo během přerušení studia. Stále běžnejší je také pracovat při studiu, a to nejen v podobě krátkodobých brigád, stáží či praxí. Často také začínají studovat lidé, kteří již ve své profesi působí dlouhodobě, avšak nově vytvořené kvalifikační požadavky na jejich pracovní pozici je přinutily získat alespoň bakalářský titul.

Tento jev není v České republice nikterak výjimečný a spolu se stále se prodlužující délkou studia vede k nadále rostoucímu věku, v němž absolventi v průměru ukončují své studium. Podle dat z šetření REFLEX 2013 bylo absolventům vysoké školy u nás v průměru zhruba 28 let, což je o 1,5 roku více než v roce 2010 a o 2,5 roku více než v roce 2006. Navíc, pokud se zaměříme na skupinu ekonomicky aktivních, o kterou nám tu jde především, je vidět že růst průměrného věku bude pokračovat i nadále. Ekonomicky aktivní absolventi z let 2010 až 2012 měli totiž průměrný věk absolvování téměř 29 let.

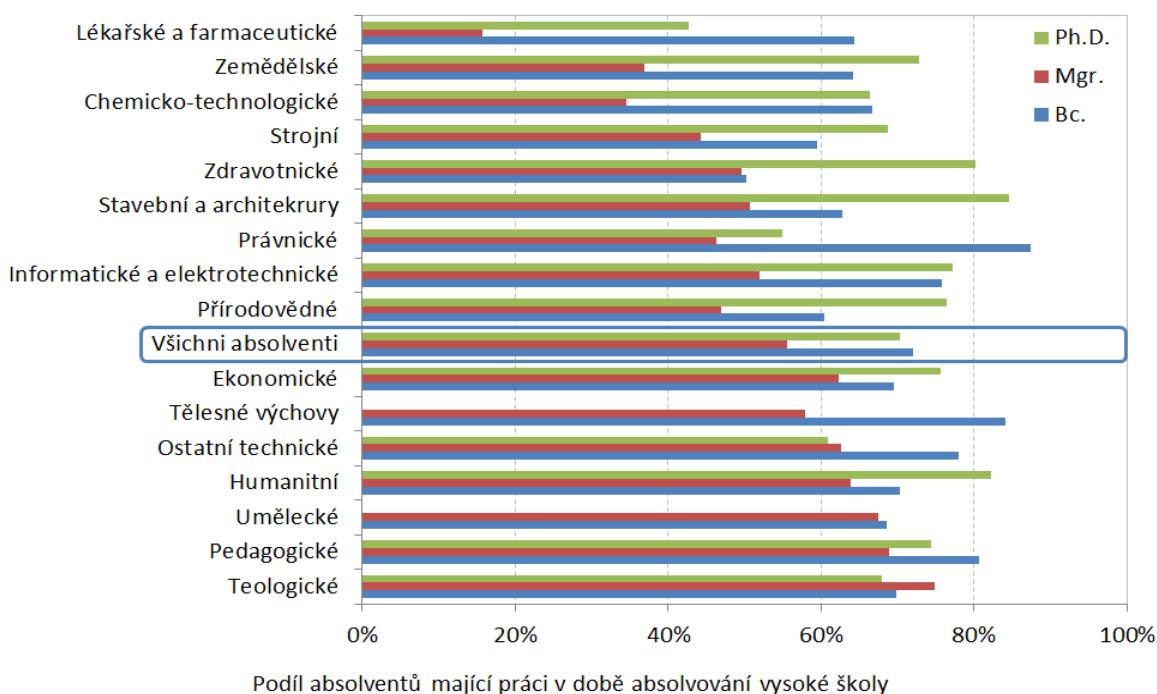
Poměrně specifický je fakt, že u ekonomicky aktivních absolventů bakalářského studia je věk o téměř dva roky vyšší než u absolventů magisterského studia. Bakaláři, kteří přecházejí na trh práce, tak v průměru činí ve 30 letech, magistři ve 28 a doktoři ve 32 letech.

U absolventů bakalářského studia byl průměrný věk tak vysoký navzdory tomu, že 60 % z nich absolvovala do svých 25 let. Plné čtvrtině z nich bylo totiž naopak 30 let a více. Hlavní

důvod, proč tolik lidí vystudovalo vysokou školu v bakalářském studijním programu v tak pozdním věku, je již naznačen výše. Řada lidí, kteří z různých důvodů nemohli vystudovat vysokou školu v obvyklém věku (tj. zhruba mezi 22 a 25 rokem pro bakaláře a mezi 24 a 27 rokem pro magistry), využívala bakalářské studium pro dodatečné získání vysokoškolského titulu. Často tomu tak bylo proto, že to bylo vyžadováno nově vzniklými kvalifikačními požadavky na pracovní pozici, kterou již tito lidé zastávali.

Tento jev je přitom výrazně oborově specifický a zejména fakulty jako právnické nebo pedagogické absolvovalo mnoho starších osob, které si tak doplnily svoje vzdělání. Absolventi bakalářského studia však jsou starší než absolventi magisterského studia i v případě řady dalších skupin fakult. Absolventi magisterského studia tvoří, co se týče věku absolování, podstatně homogennější skupinu. Nejmladší jsou absolventi magisterských programů přírodovědných fakult a fakult stavebních a architektury, nejstarší pak absolventi pedagogických a ostatních technických fakult. Rozdíl mezi nejstaršími a nejmladšími magistry je zhruba 5 let, tedy asi polovina rozdílu u bakalářů. 2,5 roku. Průměrný věk absolventů doktorského studia se pak pohybuje mezi 30 (informatické a elektrotechnické a zemědělské fakulty) a 35 (pedagogické fakulty) lety.

2.2.10 Práce v době absolvování vysoké školy

Práce v době absolvování vysoké školy: graf ukazuje podíl absolventů, kteří mají práci v době absolvování svého posledního vysokoškolského studia.

Graf ukazuje hodnoty podle typu dosaženého vzdělání a zaměření fakulty.

Přechod ze školy na trh práce má přirozeně mnohem hladší průběh pro ty, kteří již v době absolvování pracují a po ukončení školy tak ve svém zaměstnání pokračují, aniž by si práci museli teprve hledat. V posledních letech se v České republice čím dál tím důrazněji prosazuje trend začít pracovat ještě před ukončením vysokoškolského studia nečekat se začátkem pracovní kariéry až na absolvování. Zatímco absolventi z let 2001/02 měli práci již

v době absolvování v necelých 27 % případů, absolventi z let 2005/06 ve 35 % případů, u absolventů z let 2008/09 to již bylo necelých 55 % a u absolventů z let 2010-12 dokonce téměř 63 % (za celé šetření REFLEX 2013 to bylo 60 %). Do těchto údajů nejsou započítáni absolventi, kteří po skončení školy až do data, kdy proběhlo šetření, z různých důvodů vůbec nepracovali. Každopádně je zřejmé, že model přechodu at' už z důvodů ekonomických (snaha přivydělat si při studiu), demografických (rostoucí věk absolvování vysokoškolského studia), nebo praktických (obavy o bezproblémové nalezení práce po absolvování v důsledku stále rostoucí nezaměstnanosti čerstvých absolventů) se v posledních letech výrazně proměnil.

I v tomto ohledu jsou značné rozdíly mezi typy fakult. Více než 70 % absolventů mělo v předchozích letech práci již při ukončení školy v případě teologických a pedagogických fakult. Jde o skupiny fakult, kde byli absolventi v době absolvování v průměru i nejstarší. Na druhé straně v případě lékařských a farmaceutických fakult pracovala v době absolvování pouze asi čtvrtina absolventů. Výraznou roli zde hraje vysoká náročnost studia na takto zaměřených fakultách, která příliš neumožňuje při studiu ještě pracovat. V souladu se závěry analýzy věku absolventů je logické, že podstatně častěji měli práci při absolvování absolventi bakalářských studijních programů (téměř 72 %) než magisterských (zhruba 55,5 %). Absolventi doktorského studia měli práci již v době absolvování v zhruba 70 % případů.

2.2.11 Způsoby hledání první práce

Bez ohledu na to, zda absolvent našel práci až po absolvování, či ji měl již před ukončením studia, musel svoje první zaměstnání nějakým způsobem najít. Hledat zaměstnání lze mnoha způsoby, přičemž jejich preference se v posledních zhruba 10 letech v České republice až na jednu výjimku příliš nezměnily. Tou výjimkou je přirozeně použití internetu, a to kvůli jeho podstatnému rozšíření. Zatímco v letech 2001/02 posloužil internet k nalezení první práce jen v necelých 11 % případů, o čtyři roky později to bylo již v 22 % případů. Podle posledního šetření již k velkému růstu nedošlo, bylo to 26 %, přičemž rozdíl mezi absolventy z let 2008/09 a 2010-12 prakticky neexistuje. Nárůst internetu byl zejména na úkor inzerátů v novinách a přímého kontaktování zaměstnavatele. Tento způsob je však i nadále společně právě s internetem nejčastějším způsobem, jakým si absolventi nacházejí svoji první práci. Třetím nejčastějším způsobem je pak za pomoci rodiny, přátele a známých a poměrně často bývají také absolventi sami osloveni zaměstnavatelem. Zajímavé je, že instituce, které se hledáním pracovních příležitostí přímo zabývají (úřady práce a personální agentury), nejsou absolventy vysokých škol příliš využívány. Minimální podíl absolventů si najde práci i s pomocí školy.

Preference způsobů hledání zaměstnání do jisté míry závisí na zaměření vystudované fakulty. Nejvíce vyhranění byli absolventi lékařských a farmaceutických a zdravotnických fakult, z nichž více než polovina jako způsob získání práce uvádělo kontaktování zaměstnavatele. Nejméně často tento způsob volili absolventi ekonomických fakult, kteří na druhou stranu nejčastěji využívali internet. Nejčastěji byli osloveni zaměstnavatelem absolventi teologických a přírodovědných fakult, díky pracovní stáži, či stáži během studia nalezli první práci absolventi přírodovědných a lékařských a farmaceutických fakult a rodina, přátele a známí hráli nejsilnější roli u absolventů stavebních a architektury a u ekonomických fakult.

Způsoby hledání první práce

	Inzerát v novinách	Úřad práce	Personální agentura	Internet	Kontaktování zaměstnancem	Oslaven/a zaměstnancem	Díky pracovní praxi během studia	Rodina, přátelé, známí	Díky škole (poradně)	Zahájil/a vlastní podnikání
Evropské země 2006	15,5%	3,8%	4,8%	7,9%	22,8%	12,0%	10,2%	15,1%	5,9%	2,1%
ČR 2006	10,2%	2,1%	3,4%	10,6%	33,7%	13,0%	5,1%	15,7%	3,4%	2,9%
ČR 2010	5,0%	2,0%	4,4%	22,2%	29,9%	11,2%	6,6%	14,1%	1,6%	3,0%
ČR 2013 (4/5)	3,5%	1,4%	2,4%	25,7%	26,4%	12,2%	8,3%	15,5%	1,3%	3,2%
ČR 2013 (1-3)	2,8%	1,4%	2,3%	25,9%	25,9%	12,1%	6,6%	18,1%	1,6%	3,2%
ČR 2013	3,1%	1,4%	2,4%	25,8%	26,2%	12,2%	7,2%	17,1%	1,5%	3,2%
Typ studia										
Bakalářský	3,5%	2,3%	2,2%	22,1%	29,1%	11,9%	5,5%	19,1%	0,8%	3,5%
Magisterský	3,1%	1,2%	2,5%	28,0%	25,1%	11,1%	7,3%	17,1%	1,5%	3,2%
Doktorský	2,7%	0,3%	1,7%	13,0%	27,7%	25,6%	12,3%	10,9%	3,6%	2,2%
Zaměření fakult										
Přírodovědné	1,2%	0,9%	2,3%	21,6%	21,6%	18,4%	12,7%	15,9%	3,9%	1,6%
Informatická a elektrotech.	1,4%	0,4%	4,6%	33,6%	20,3%	11,9%	6,4%	14,9%	2,8%	3,6%
Strojní	3,4%	1,8%	3,7%	22,4%	29,0%	11,2%	11,8%	12,2%	3,2%	1,3%
Stavební a architekury	1,6%	0,6%	2,8%	21,3%	21,2%	11,2%	12,3%	21,2%	2,4%	5,4%
Chemicko-technologické	1,6%	1,3%	1,8%	27,0%	22,7%	17,3%	8,0%	15,1%	3,6%	1,5%
Ostatní technické	2,5%	1,9%	4,6%	23,9%	27,3%	13,6%	4,4%	15,7%	3,1%	3,0%
Zemědělské	2,7%	1,4%	1,9%	25,6%	26,8%	9,3%	7,6%	18,6%	1,2%	5,0%
Lékařská a farmaceutická	2,3%	0,4%	1,1%	12,3%	54,5%	8,2%	12,5%	7,5%	0,8%	0,3%
Zdravotnické	2,1%	1,0%	0,3%	11,2%	52,6%	11,0%	11,0%	9,0%	1,0%	0,8%
Ekonomické	3,7%	1,7%	3,6%	36,1%	15,3%	9,9%	4,4%	20,5%	0,9%	3,8%
Humanitní	3,8%	1,7%	1,6%	25,9%	23,6%	12,3%	7,0%	18,9%	1,3%	3,8%
Teologické	2,7%	2,0%	1,1%	19,0%	27,1%	19,2%	7,1%	18,4%	0,5%	2,9%
Právnické	3,4%	1,4%	0,5%	34,1%	22,5%	9,4%	9,8%	16,4%	1,3%	1,2%
Pedagogické	4,3%	1,8%	1,3%	16,7%	35,5%	15,4%	5,2%	16,6%	0,6%	2,7%
Tělesné výchovy	3,8%	0,2%	1,0%	18,0%	27,4%	17,7%	10,1%	17,5%	0,1%	4,3%
Umělecké	2,7%	0,2%	0,2%	19,5%	23,9%	13,6%	7,6%	10,8%	2,1%	19,3%

Způsoby hledání první práce: tabulka ukazuje podíl absolventů podle způsobu nalezení své první práce po absolvování vysokoškolského studia. Jestliže absolvent pokračoval v práci započaté již před absolvováním, vztahoval svou odpověď k této práci. Uváděné byly pouze práce, ve kterých absolvent strávil alespoň 4 měsíce.

Tabulka ukazuje hodnoty podle roku šetření, typu dosaženého vzdělání a zaměření fakulty. Tučným písmem jsou označeny tři nejčastější způsoby pro danou kategorii.

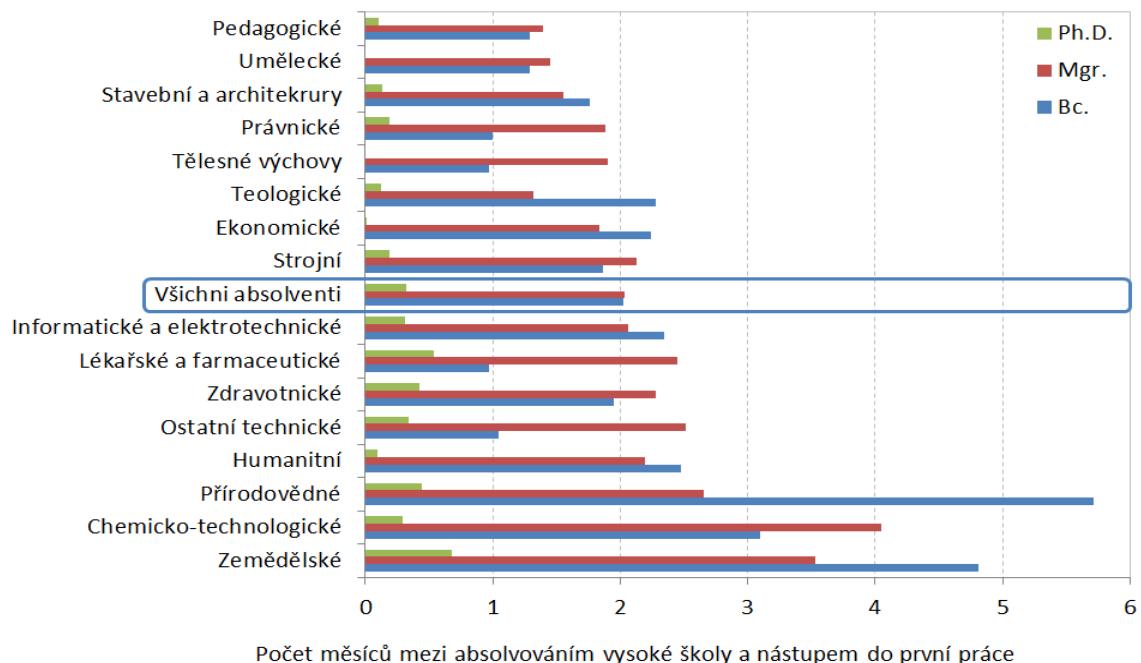
2.2.12 Délka přechodu mezi ukončením školy a nástupem do první práce

Důležitým měřítkem hladkého průběhu přechodu ze školy na trh práce je délka přechodu. Nyní se tedy zaměříme na to, kolik měsíců v průměru uběhlo mezi ukončením školy a nástupem do prvního zaměstnání. V České republice trval přechod absolventů vysokých škol z let 2001/02 v průměru zhruba pět měsíců, což odpovídá poměrně nepříznivé situaci na trhu práce v těchto letech (míra nezaměstnanosti absolventů vysokých škol půl roku po absolvování se v té době pohybovala kolem 8 %). V letech 2005/06 to bylo již jen něco málo přes 2 měsíce, ovšem v té době byla již situace na trhu práce podstatně příznivější (míra nezaměstnanosti byla zhruba 4 %). Absolventům z let 2008/09 trval přechod více jak 2,5 měsíce, a to i přesto, že míra nezaměstnanosti absolventů vysokých škol byla v té době ještě poměrně nízká. Absolventům z let 2010-12 trval přechod méně než 2 měsíce, tento údaj však nelze s předchozími plně srovnávat.

Délka přechodu u bakalářů a magistrů je téměř stejná. Takřka žádné problémy neměli se získáním první práce absolventi doktorského studia, kteří i v případě, že při absolvování ještě práci neměli, ji zpravidla nalezli takřka okamžitě. Nejdelší prodlevě při přechodu na trh práce museli čelit absolventi bakalářského studia na přírodovědných fakultách, kteří nacházeli práci v průměru až po téměř 6 měsících. Bakalářům i magistrům zemědělských a chemicko-technologických fakult trval přechod více než 3 měsíce. Naopak pouze o něco

málo více než měsíc si v průměru na svoji první práci museli počkat absolventi pedagogických a uměleckých fakult.

Délka přechodu mezi ukončením školy a nástupem do první práce

Délka přechodu mezi ukončením školy a nástupem do první práce: graf ukazuje počet měsíců mezi ukončením studia a nástupem do první práce. Uváděné byly pouze práce, ve kterých absolvent strávil alespoň 4 měsíce. Pro účely této analýzy se délka přechodu u lidí, kteří si svoji práci našli již před absolvováním školy, rovná 0.

Graf ukazuje hodnoty podle typu dosaženého vzdělání a zaměření fakulty.

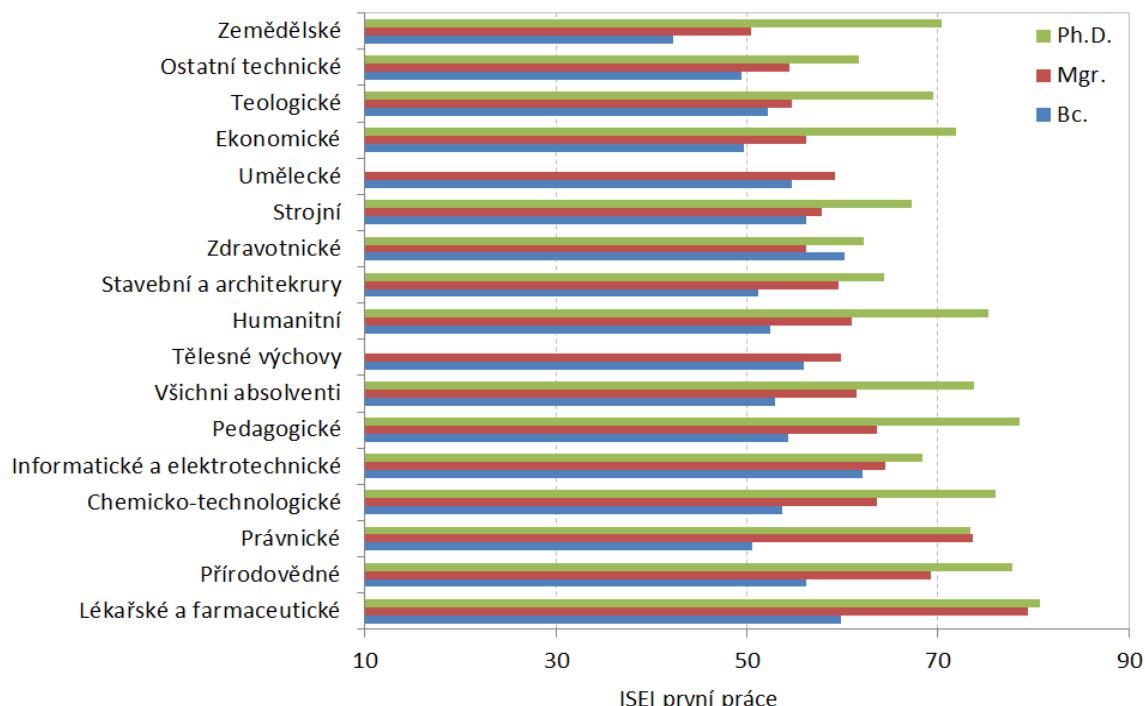
2.2.13 Kvalifikační náročnost – ISEI

Doba, než si absolventi najdou svoji první práci, sice vypovídá mnohé o hladkosti přechodu z vysoké školy na trh práce, neříká však nic o kvalitě získané práce. Zda jde o práci, která odpovídá vystudované úrovni vzdělání, zda jde o práci v oboru, či jak jsou za ni finančně oceňovány?

Jednou z možností, jak měřit „úroveň“ zaměstnání, je pomocí Mezinárodního indexu socioekonomického statusu povolání, tedy tzv. ISEI, který vzhledem ke svému založení (způsobu konstrukce) dobře slouží jako míra kvalifikační náročnosti pracovních pozic.

Analýza hodnot ISEI spočítaných na základě odpovědí ze všech šetření REFLEX jasně ukazuje, že průměrná míra socio-ekonomickeho statusu pracovních pozic, na které absolventi vysokých škol v ČR nastupují, se výrazně snižuje. Zatímco absolventi z let 2001/02 měli průměrnou hodnotu ISEI v první práci 71,5 a absolventi z let 2005/06 67,5, u absolventů z let 2008/09 to bylo již jen necelých 62 a absolventů z let 2010-12 dokonce jen o něco málo více než 59. Průměr za celé šetření REFLEX 2013 činil zhruba 60. Důvody tohoto poklesu jsou jasné objasněny v první části této publikace a netřeba se jimi dále zabývat.

Kvalifikační náročnost první práce

Kvalifikační náročnost - ISEI: graf ukazuje průměrnou hodnotu ISEI první práce. ISEI neboli Mezinárodní index socioekonomického statusu povolání (International Socio-Economic Index) je kontinuálním ukazatelem, který slouží k měření společenského postavení (statusu) člověka na základě jeho povolání (occupation). ISEI nepracuje s prestiží povolání, zajímá ho pouze vztah mezi vzděláním respondenta, jeho povoláním a pracovním příjmem. V této analýze je použita nejnovější verze ISEI-08, která byla vytvořena pro novou Mezinárodní standardní klasifikaci povolání (International Standard Classification of Occupation) ISCO 08, použitou i v šetření REFLEX 2013. Nová verze ISEI (starší verze ISEI se vztahovala ke starší verzi klasifikace povolání ISCO 88, použité v šetřeních REFLEX a REFLEX 2010 – pro převod starší verze ISEI a ISCO 88 na ISEI-08 a ISCO 08 byly využity veřejně dostupné převodníky –

viz <http://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/isco/isco08/>)

byla vytvořena na základě databáze zhruba 200 tisíc osob (mužů i žen) z mnoha zemí světa, o nichž byla známa informace o jejich vzdělání, povolání a příjmech z několika kol šetření mezinárodního sociologického programu International Social Survey Programme (ISSP) z let 2002-2007. Hodnoty ISEI se pohybují v rozmezí mezi 10 až 90.

Absolvent vybral povolání klasifikace ISCO-08 své první práce na základě pokynu v dotazníku, aby vybral vykonávanou profesi. Tato volba měla čtyři úrovně. Uvedl přitom pouze práci, ve které strávil alespoň 4 měsíce. Jestliže pokračoval v práci zahájené už před absolvováním, odpověď byla vztažena k době těsně po absolvutoriu.

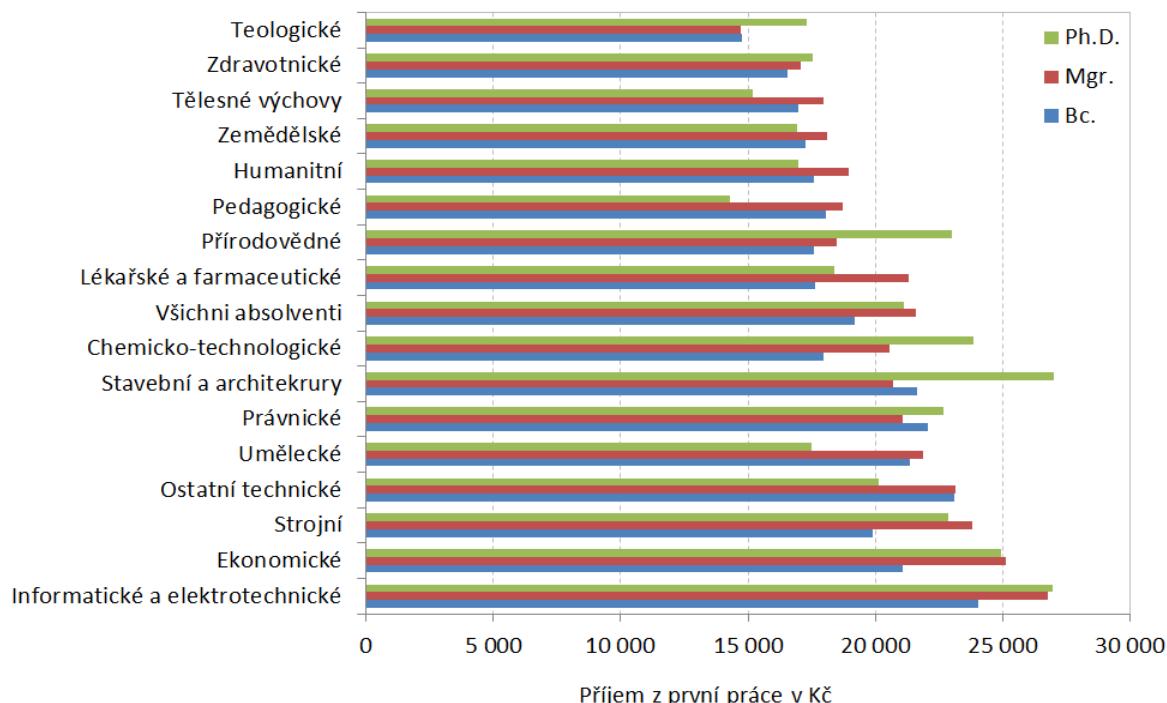
Graf ukazuje hodnoty podle typu dosaženého vzdělání a zaměření fakulty.

Vzhledem k povaze indexu je zřejmé, že jeho výše souvisí s úrovní dosaženého vzdělání. Nejnižší míru socio-ekonomického statusu ve svých prvních pracovních pozicích vykazovali absolventi bakalářského studia – v průměru necelých 53. Průměrná hodnota ISEI absolventů magisterského studia byla 61,5 a absolventů doktorského studia necelých 74. I když výrazný pokles oproti šetření REFLEX 2010 byl zaznamenán v případě absolventů všech úrovní vysokoškolského vzdělání, v největší míře se týkal bakalářů, poté magistrů a v nejmenší míře doktorů.

Při pohledu na skupiny fakult zjišťujeme, že mezi absolventy magisterského studia pracovali ve své první práci podle šetření REFLEX 2013 na pozicích s nejvyšším socio-ekonomickým statusem absolventi lékařských a farmaceutických a právnických fakult (jejich ISEI bylo v

průměru vyšší než 73). Nejnižších hodnot ISEI ve své první práci naopak dosáhli absolventi magisterského studia zemědělských a ostatních technických fakult (50,5 až 54,5 na škále ISEI). Na kvalifikačně nejméně náročnějších pozicích v rámci absolventů bakalářského studia pracovali opět absolventi zemědělských a ostatních technických fakult. Na druhé straně spektra se však tentokrát nacházeli absolventi informatických a elektrotechnických a zdravotnických fakult. Případ absolventů zdravotnických fakult je poměrně specifický, protože pouze u těchto absolventů dochází k tomu, že hodnota ISEI první práce je vyšší u absolventů bakalářského studia než u absolventů magisterského studia. Naproti tomu stojí například absolventi právnických fakult, kde jsou absolventi bakalářského studia magisterského studia zcela evidentně připravováni na zcela odlišné pracovní pozice. Nejvyšší ISEI v případě doktorského studia měli absolventi lékařských a farmaceutických a pedagogických fakult, nejnižší naopak absolventi ostatních technických a zdravotnických fakult.

2.2.14 Příjem z první práce

Příjem z první práce: graf ukazuje průměrný hrubý měsíční příjem z první práce v Kč. V dotazníku byl zjišťován otázkou: „Jaký byl Váš hrubý měsíční příjem včetně odměn a přesčasů, když jste do práce nastoupil/a nebo – v případě, že jste pracoval/a již během studia – těsně po absolvování školy?“ Uváděné byly pouze práce, ve kterých absolvent strávil alespoň 4 měsíce.
Graf ukazuje hodnoty podle typu dosaženého vzdělání a zaměření fakulty.

Další z podstatných charakteristik prvního zaměstnání je hrubý měsíční příjem. Je však třeba připomenout obecný poznatek, týkající se zjišťování příjmů, a sice že pokud jsou respondenty přiznávány, tak spíše na dolním okraji pomyslného intervalu. Jinými slovy, skutečné příjmy se od těch manifestovaných většinou liší a jsou poněkud vyšší. I tak je však evidentní, že se růst příjmů vysokoškoláků v jejich prvních pracích v posledních letech poměrně výrazně zpomalil. Zatímco absolventi z let 2001/02 měli v průměru příjem necelých 14,5 tisíce Kč, tak absolventi z let 2005/06 měli více než 19 tisíc Kč. Absolventi z let

2008/09 pak měli jen asi 1,5 a absolventi z let 2010-12 o 2,5 tisíce více. Průměrný příjem z první práce absolventů šetření REFLEX 2013 byl zhruba 21 tisíc Kč. Zajímavé je také, že rozdíl v prvních příjmech vysokoškoláků není mezi absolventy bakalářského, magisterského a doktorského studia příliš velký rozdíl. Bakaláři měli dokonce v průměru o 2 tisíce více, což je jistě do značné míry způsobeno mezi nimi vysokým podílem starších absolventů, kteří si jen při zaměstnání doplňovali kvalifikaci. Rozdíly mezi skupinami fakult jsou do značné míry podmíněny tím, jaká je úroveň příjmů v daném oboru na trhu práce. Podle výzkumu REFLEX 2013 měli největší příjmy ve své první práci absolventi informatických a elektrotechnických a ekonomických fakult. Nejmenší příjmy měli ve své první práci naopak absolventi teologických a zdravotnických fakult. Rozdíl mezi nejlépe a nejhůře placenými přitom činil 11,5 tisíce Kč. Výše příjmů je do značné míry také dáná regionem, ve kterém si absolvent našel práci. Tento druhý faktor je třeba brát v potaz při srovnávání výše příjmů absolventů jednotlivých vysokých škol a fakult.

2.2.15 Shoda oboru vzdělání a oboru první práce

Velice podstatnou otázkou je, zda absolventi ve své první práci vykonávali práci odpovídající oboru, který vystudovali. Jestliže totiž jedinec pracuje v zaměstnání, které neodpovídá oboru jeho studia, nejsou jeho nabýté schopnosti dostatečně využity. Tomu a s tím spojenými otázkami se budeme obšírněji věnovat v části o současné práci. Je však zřejmé, že zatímco v případech, kdy absolventi pracují na pozicích, pro které je nejvhodnější výhradně vystudovaný nebo vystudovaný či příbuzný obor, znalosti nabyté studiem vysoké školy mohou dobře využít, zatímco v ostatních případech je to o poznání problematičtější. I proto, jestliže definujeme ty, kteří pracují v oboru, jako ty, kteří zvolili dvě výše zmíněné nabídky, není příliš pozitivní zjištění, že podíl absolventů vysokých škol pracujících v první práci v oboru v posledních letech klesá. Z 82,5 % v letech 2001/02 došlo k poklesu na 80 % v letech 2005/06 a dále na 77 % pro absolventy z let 2008/09 a na 74 pro absolventy z let 2010-12. Výrazně se přitom zmenšil podíl absolventů, kteří pracovali na pozicích, kde byl vyžadován výhradně vystudovaný obor, zatímco podíl pracujících na pozicích požadujících vystudovaný nebo příbuzný obor zůstal zhruba stejný. Šance pracovat v oboru se výrazně zvyšuje se stupněm vzdělání. Absolventi doktorského studia pracovali v oboru v 92 %, absolventi magisterského studia v 77 % a absolventi bakalářského studia pouze v 64 % případů.

Výraznou roli hraje také zaměření fakult, což je mnoha případech pochopitelné z hlediska vymezené skupiny profesí, pro něž jsou některá studia určena. Absolventi lékařských a farmaceutických fakult tak pracovali na pozicích, pro které byl nejvhodnější výhradně jimi vystudovaný obor téměř ve čtyřech pětinách případů, zatímco prakticky celá zbylá pětina pracovala na pozicích, kde byl požadován vystudovaný nebo příbuzný obor. Podobnou strukturu, i když zdaleka ne v takové míře, měli také absolventi právnických a zdravotnických fakult. Na druhé straně pro absolventy informatických a elektrotechnických a strojních fakult je charakteristické, že často vykonávali práci požadující jimi vystudovaný nebo příbuzný obor (70 % a více). Největší problémy najít si práci alespoň v příbuzném oboru měli absolventi humanitních a teologických fakult – na pozicích, pro který je nejvhodnější zcela jiný obor, nebo pro ně není třeba zvláštní oborové specializace, pracovalo více než 35 % absolventů této fakult.

Shoda oboru vzdělání a oboru první práce

Dosažené vzdělání		Práce v oboru			
Stupeň	Zaměření fakulty	Netřeba obor specializace	Zcela jiný obor	Vystudovaný/příbuzný obor	Výhradně vystudovaný obor
Bakalářské	Přírodovědné	24,1%	18,6%	40,1%	17,2%
	Informatické a elektrotech.	8,5%	13,2%	65,6%	12,6%
	Strojní	13,9%	11,4%	61,9%	12,9%
	Stavební a architektury	15,9%	21,0%	43,4%	19,7%
	Chemicko-technologické	26,9%	14,8%	47,6%	10,8%
	Ostatní technické	18,4%	21,6%	47,9%	12,1%
	Zemědělské	23,0%	28,9%	37,6%	10,6%
	Lékařské a farmaceutické	3,7%	3,8%	46,6%	46,0%
	Zdravotnické	3,1%	7,1%	39,1%	50,7%
	Ekonomické	24,5%	14,2%	54,8%	6,6%
	Humanitní	24,0%	25,4%	41,5%	9,1%
	Teologické	13,5%	18,2%	57,8%	10,6%
	Právnické	16,4%	19,8%	53,0%	10,8%
	Pedagogické	13,5%	19,4%	50,3%	16,7%
	Tělesné výchovy	12,4%	25,1%	48,9%	13,6%
	Umělecké	22,1%	6,8%	53,2%	17,9%
Všichni absolventi		18,1%	17,7%	49,5%	14,8%
Magisterské	Přírodovědné	9,1%	12,0%	65,8%	13,0%
	Informatické a elektrotech.	7,3%	5,9%	74,6%	12,2%
	Strojní	6,9%	8,6%	70,0%	14,5%
	Stavební a architektury	1,4%	5,9%	62,9%	29,8%
	Chemicko-technologické	10,9%	13,1%	65,0%	11,1%
	Ostatní technické	15,1%	14,6%	54,3%	16,0%
	Zemědělské	15,8%	17,5%	44,0%	22,7%
	Lékařské a farmaceutické	1,3%	0,5%	10,9%	87,3%
	Zdravotnické	5,5%	13,0%	51,2%	30,3%
	Ekonomické	17,8%	10,0%	63,8%	8,4%
	Humanitní	20,0%	14,9%	49,4%	15,6%
	Teologické	16,1%	21,3%	47,3%	15,4%
	Právnické	3,6%	1,5%	21,6%	73,3%
	Pedagogické	12,6%	11,2%	48,9%	27,3%
	Tělesné výchovy	17,7%	13,5%	37,3%	31,5%
	Umělecké	10,9%	12,4%	60,9%	15,8%
Všichni absolventi		12,7%	10,2%	53,1%	24,0%
Doktorské	Přírodovědné	2,2%	4,1%	69,5%	24,1%
	Informatické a elektrotech.	2,4%	0,0%	82,8%	14,8%
	Strojní	0,0%	1,7%	74,3%	24,0%
	Stavební a architektury	0,0%	7,3%	66,5%	26,2%
	Chemicko-technologické	1,3%	1,3%	72,8%	24,7%
	Ostatní technické	16,9%	5,1%	63,0%	15,0%
	Zemědělské	3,4%	4,8%	64,9%	26,9%
	Lékařské a farmaceutické	0,1%	0,0%	35,9%	64,1%
	Zdravotnické	0,0%	5,5%	63,0%	31,5%
	Ekonomické	8,3%	3,0%	59,9%	28,8%
	Humanitní	10,3%	9,0%	48,2%	32,6%
	Teologické	8,4%	23,1%	19,9%	48,6%
	Právnické	0,0%	0,0%	19,8%	80,2%
	Pedagogické	3,7%	3,4%	54,1%	38,8%
	Tělesné výchovy	n/a	n/a	n/a	n/a
	Umělecké	n/a	n/a	n/a	n/a
Všichni absolventi		4,1%	3,8%	58,4%	33,6%

Shoda oboru vzdělání a oboru první práce: tabulka ukazuje podíl absolventů podle toho, jaký obor studia považovali za nevhodnější pro svou první práci. Absolventi mohli odpovědět jednou ze čtyř možností: 1. výhradně vystudovaný obor, 2. vystudovaný nebo příbuzný obor, 3. zcela jiný obor, 4. není třeba zvláštní oborové specializace. Uváděné byly pouze práce, ve kterých absolvent strávil alespoň 4 měsíce.

Tabulka ukazuje hodnoty podle typu dosaženého vzdělání a zaměření fakulty.

2.2.16 Požadovaná úroveň vzdělání v první práci

Dosažené vzdělání		Nejvhodnější vzdělání				
Stupeň	Zaměření fakulty	SŠ a nižší	VOŠ	Bc.	Mgr.	Ph.D.
Bakalářské	Přírodovědné	30,9%	1,9%	23,6%	37,9%	5,6%
	Informatické a elektrotech.	14,9%	6,5%	39,7%	37,6%	1,3%
	Strojní	36,3%	0,0%	17,0%	46,6%	0,0%
	Stavební a architektury	19,3%	1,7%	14,2%	58,1%	6,7%
	Chemicko-technologické	36,4%	3,3%	25,5%	32,2%	2,6%
	Ostatní technické	31,2%	5,3%	24,8%	38,7%	0,0%
	Zemědělské	45,0%	6,8%	13,0%	33,4%	1,8%
	Lékařské a farmaceutické	17,6%	14,3%	45,3%	22,4%	0,4%
	Zdravotnické	16,9%	9,0%	59,3%	14,2%	0,6%
	Ekonomické	38,1%	5,9%	27,8%	27,9%	0,3%
	Humanitní	32,7%	6,2%	31,5%	28,4%	1,2%
	Teologické	19,6%	15,3%	38,8%	26,2%	0,2%
	Právnické	25,3%	2,5%	28,5%	43,4%	0,3%
	Pedagogické	27,5%	7,8%	33,9%	30,4%	0,3%
	Tělesné výchovy	22,2%	4,7%	21,3%	48,9%	2,8%
Magisterské	Umělecké	26,5%	3,3%	30,7%	38,6%	1,0%
	Všichni absolventi	30,1%	6,6%	31,8%	30,7%	0,9%
	Přírodovědné	7,9%	1,0%	10,3%	66,0%	14,8%
	Informatické a elektrotech.	8,2%	1,9%	14,3%	72,6%	2,9%
	Strojní	15,0%	1,7%	5,5%	75,0%	2,7%
	Stavební a architektury	7,0%	0,4%	7,5%	83,2%	1,8%
	Chemicko-technologické	18,9%	2,4%	8,0%	61,1%	9,6%
	Ostatní technické	25,1%	2,9%	9,5%	60,6%	1,9%
	Zemědělské	26,1%	3,3%	8,9%	57,9%	3,9%
	Lékařské a farmaceutické	1,3%	1,4%	2,8%	89,7%	4,8%
	Zdravotnické	16,5%	6,9%	33,3%	42,6%	0,7%
	Ekonomické	21,8%	3,6%	18,1%	55,8%	0,7%
	Humanitní	16,2%	4,5%	17,4%	57,2%	4,7%
	Teologické	18,3%	8,4%	16,6%	55,3%	1,5%
	Právnické	2,0%	0,7%	3,7%	90,4%	3,2%
Doktorské	Pedagogické	16,4%	3,1%	12,3%	66,6%	1,6%
	Tělesné výchovy	17,2%	0,2%	10,0%	68,4%	4,1%
	Umělecké	16,7%	9,5%	12,4%	59,1%	2,4%
	Všichni absolventi	15,6%	3,0%	12,9%	65,5%	3,0%
	Přírodovědné	1,9%	0,5%	1,0%	32,9%	63,6%
	Informatické a elektrotech.	0,0%	0,0%	10,2%	40,2%	49,6%
	Strojní	1,7%	0,0%	0,0%	51,4%	46,9%
	Stavební a architektury	4,5%	0,0%	0,7%	68,4%	26,4%
	Chemicko-technologické	1,2%	0,0%	0,3%	34,0%	64,5%
	Ostatní technické	14,9%	0,0%	4,6%	58,3%	22,1%
	Zemědělské	3,0%	0,0%	3,6%	37,7%	55,7%
	Lékařské a farmaceutické	0,0%	0,7%	0,0%	51,3%	48,0%
	Zdravotnické	0,0%	0,0%	9,9%	58,2%	31,9%
	Ekonomické	4,8%	1,1%	6,2%	46,4%	41,5%
	Humanitní	5,6%	0,3%	7,5%	46,8%	39,8%
	Teologické	8,8%	0,0%	9,7%	42,0%	39,4%
	Právnické	0,0%	1,6%	5,9%	78,5%	14,1%
	Pedagogické	4,1%	0,0%	1,9%	56,8%	37,3%
	Tělesné výchovy	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Umělecké	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Všichni absolventi	3,0%	0,4%	3,5%	45,8%	47,3%

Požadovaná úroveň vzdělání v první práci: tabulka ukazuje podíl absolventů podle toho, jaký stupeň studia považovali za nejvhodnější pro svou první práci. Absolventi mohli odpovědět šesti následujícími způsoby:

1. Doktorský stupeň (Ph.D.)
2. Magisterské vzdělání (Ing., Mgr. apod.)

3. Bakalářské vzdělání

4. Vyšší odborné vzdělání (VOŠ)

5. Středoškolské vzdělání s maturitou

6. Středoškolské vzdělání bez maturity nebo nižší

V tabulce jsou poslední dvě možnosti sloučené do jedné.

Uváděně byly pouze práce, ve kterých absolvent strávil alespoň 4 měsíce.

Tabulka ukazuje hodnoty podle typu dosaženého vzdělání a zaměření fakulty.

Do jisté míry podobnou věc jako měří index ISEI lze vyjádřit pomocí otázky na nejvhodnější vzdělání pro vykonávanou pracovní pozici. Rozdíl samozřejmě spočívá v tom, že v tomto případě jde o subjektivní hodnocení vykonávané respondentem. V ideálním případně by měl absolvent ihned po ukončení školy vykonávat práci, pro kterou je nejvhodnější jeho úroveň vzdělání. V realitě k tomu dochází samozřejmě pouze do určité míry. Kromě strukturálního nesouladu mezi vzděláním absolventů a požadavky trhu práce hraje čím dál tím větší roli fakt, že řada absolventů pracuje po absolvování na pracovních místech, které získali již před absolvováním a logicky proto kvalifikační požadavky této pozice mohou odpovídat spíše úrovni vzdělání, kterou měli při nastupu na tuto pozici. Samozřejmě to neplatí vždy. Zaměstnavatelé často přijímají studenty vysokých škol s tím, že vědí, že v dohledné době požadovanou kvalifikaci získají.

Tyto faktory spolu s rapidně rostoucími počty absolventů vysokých škol vedly ke snížení kvalifikačních požadavků na absolenty v jejich první práci. Podíl absolventů vysokých škol, kteří ve své první práci nepracovali na pozicích vyžadujících vysokoškolské vzdělání, se zvýšil z 15 % u absolventů z let 2001/02 na 17,5 % u absolventů z let 2005/06, na 19 % u absolventů z let 2008/09 a na 23,5 % u absolventů z let 2010-12. Určitou roli v tom samozřejmě hrál zvyšující se podíl absolventů s bakalářským vzděláním na trhu práce, ale i mezi absolenty bakalářského studia se zvýšil tento podíl v posledních asi 10 letech z 25 % na 37 % a mezi absolenty magisterského studia z 14 % na 20,5 %. Z výsledků šetření REFLEX 2013 je také patrné, že trh práce určený primárně pro absolenty s bakalářským titulem nebyl stále utvořen. Nejenže u nás totiž bylo poměrně dost absolventů bakalářského studia (37 %), kteří pracovali na pozicích nevyžadujících ani bakalářský titul, ale zároveň i velká část z nich pracovala na místech, kde nejvhodnější úrovni vzdělání byla alespoň magisterská (zhruba 31,5 %).

Rozdíly mezi absolenty fakult různého zaměření jsou značné. Například v případě absolventů bakalářského studia zemědělských fakult jich plná polovina pracovala na pozicích nevyžadujících vysokoškolskou kvalifikaci. Naproti tomu u absolventů fakult stavebních a architektury jich takových byla asi jen pětina. Absolventi zemědělských fakult měli největší problémy si najít práci určenou pro vysokoškoláky i tehdy, když disponovali magisterským titulem – takových bylo téměř 30 %. Mezi magistry byli nejčastěji nadměrně vzdělaní pro vykonávanou práci absolventi zdravotnických fakult. Kromě asi 23,5 % absolventů, kteří pracovali na pozicích vyžadujících nejvíce vyšší odbornou školu, by další třetině postačovalo bakalářské vzdělání. Na druhé straně spektra pak lze nalézt absolenty magisterského studia právnických a lékařských a farmaceutických fakult, v jejichž případě jich v první práci pracovalo na pozici požadující magisterský titul 90 % a více. Mezi absolenty s doktorským titulem jich nejvíce pracovalo na pozici požadující doktorské vzdělání v případě absolventů chemicko-technologických a přírodotědných fakult (63,5 % a více) a nejméně v případě právnických a ostatních technických fakult (22 % a méně).

2.2.17 První práce odpovídající oboru a úrovni vzdělání

Dosažené vzdělání		Úroveň a obor vzdělání v první práci			
Stupeň	Zaměření fakulty	Odpovídá úrovně i obor	Odpovídá úrovně, neodpovídá obor	Neodpovídá úrovně, odpovídá obor	Neodpovídá ani úrovně ani obor
Bakalářské	Přírodovědné	49,6%	17,6%	7,7%	25,1%
	Informatické a elektrotech.	66,2%	12,4%	12,1%	9,3%
	Strojní	60,5%	3,1%	14,2%	22,1%
	Stavební a architekury	61,4%	17,6%	1,7%	19,3%
	Chemicko-technologické	43,9%	16,4%	14,4%	25,3%
	Ostatní technické	40,9%	22,6%	19,1%	17,4%
	Zemědělské	33,3%	14,9%	14,9%	36,9%
	Lékařské a farmaceutické	65,6%	2,4%	26,9%	5,0%
	Zdravotnické	69,7%	4,3%	20,1%	5,9%
	Ekonomické	43,5%	12,5%	17,8%	26,2%
	Humanitní	39,7%	21,3%	10,9%	28,1%
	Teologické	50,5%	14,6%	17,8%	17,0%
	Právnické	54,3%	17,9%	9,6%	18,2%
	Pedagogické	51,0%	13,7%	16,0%	19,3%
	Tělesné výchovy	58,3%	14,7%	4,2%	22,8%
	Umělecké	62,4%	7,8%	8,8%	21,0%
Všichni absolventi		49,0%	14,3%	15,2%	21,5%
Magisterské	Přírodovědné	70,4%	10,4%	8,4%	10,8%
	Informatické a elektrotech.	69,6%	5,9%	17,2%	7,3%
	Strojní	69,5%	8,2%	15,0%	7,3%
	Stavební a architekury	80,9%	4,1%	11,7%	3,2%
	Chemicko-technologické	61,4%	9,3%	14,7%	14,6%
	Ostatní technické	50,0%	12,4%	20,2%	17,3%
	Zemědělské	49,5%	12,2%	17,2%	21,1%
	Lékařské a farmaceutické	93,9%	0,6%	4,4%	1,1%
	Zdravotnické	39,1%	4,2%	42,4%	14,2%
	Ekonomické	48,1%	8,4%	24,2%	19,4%
	Humanitní	50,2%	11,6%	14,8%	23,3%
	Teologické	43,6%	13,1%	19,0%	24,2%
	Právnické	90,8%	2,8%	4,1%	2,3%
	Pedagogické	60,1%	8,1%	16,1%	15,7%
	Tělesné výchovy	59,6%	12,9%	9,2%	18,3%
	Umělecké	53,5%	8,0%	23,1%	15,4%
Všichni absolventi		60,4%	8,1%	16,7%	14,8%
Doktorské	Přírodovědné	62,8%	0,8%	30,8%	5,5%
	Informatické a elektrotech.	47,7%	1,9%	49,9%	0,5%
	Strojní	46,9%	0,0%	51,4%	1,7%
	Stavební a architekury	26,4%	0,0%	66,4%	7,3%
	Chemicko-technologické	64,5%	0,0%	32,9%	2,6%
	Ostatní technické	22,1%	0,0%	55,9%	22,0%
	Zemědělské	54,9%	0,8%	37,0%	7,3%
	Lékařské a farmaceutické	48,0%	0,1%	52,0%	0,0%
	Zdravotnické	31,9%	0,0%	62,6%	5,5%
	Ekonomické	40,0%	1,5%	48,7%	9,7%
	Humanitní	38,2%	1,6%	42,6%	17,6%
	Teologické	39,4%	0,0%	29,2%	31,4%
	Právnické	14,1%	0,0%	85,9%	0,0%
	Pedagogické	37,3%	0,0%	55,6%	7,1%
	Tělesné výchovy	n/a	n/a	n/a	n/a
	Umělecké	n/a	n/a	n/a	n/a
Všichni absolventi		46,4%	0,8%	45,6%	7,2%

První práce odpovídající oboru a úrovni vzdělání: tabulka ukazuje podíl absolventů podle toho, nakolik jejich první práce odpovídala úrovni (znamená, že absolvent pracoval na pozici, pro kterou byla nevhodnější úroveň vzdělání stejná nebo vyšší ve srovnání s tím, jaké vzdělání absolvent ukončil) a

oboru (znamená, že pro pozice absolventa v jeho první práci je nevhodnější výhradně vystudovaný obor nebo obor vystudovaný nebo příbuzný) absolvovaného vzdělání.

Uváděné byly pouze práce, ve kterých absolvent strávil alespoň 4 měsíce.

Tabulka ukazuje hodnoty podle typu dosaženého vzdělání a zaměření fakulty.

Kombinací obou předchozích informací, tedy oboru a úrovně vzdělání a odpovídajícího zaměstnání, je možné posoudit celkovou míru souladu absolvovaného vzdělání a prvního zaměstnání.

Podíl těch, kteří pracovali na místech, kde existuje soulad oborový i úrovně dosaženého vzdělání, je v celku dán v podstatě podílem těch, kteří pracují na místech s odpovídající úrovní vzdělání. Je totiž mnohem pravděpodobnější, že pokud absolvent magisterského nebo doktorského studia nastoupí na místo, kde je taková úroveň vzdělání požadovaná, jedná se zároveň o pracovní místo, které splňuje oborovou příbuznost nebo shodu s oborem vystudovaným.

Téměř polovina absolventů bakalářského studia, 60 % absolventů magisterského studia a 46 % absolventů doktorského studia tedy začala ve svém prvním zaměstnání pracovat na místech, kde byl splněn soulad jak z hlediska oborového, tak z hlediska odpovídající úrovně vzdělání.

Velký podíl bakalářů na pozicích s požadovaným magisterským vzděláním byl důvodem, proč dalších 14 % absolventů bakalářského vzdělání pracovalo na místech, kde odpovídala úroveň vzdělání, ale neodpovídalo obor, zatímco u magisterského vzdělání se jednalo jen o 8 % absolventů a u absolventů doktorského studia to nebylo ani 1 % absolventů na takovýchto pracovních místech.

Naopak vysoký podíl absolventů doktorského studia na místech, kde dostačovalo magisterské vzdělání, je důvodem, proč jich necelých 46 % pracovalo na místech, kde neodpovídala úroveň jejich vzdělání, ale odpovídalo obor, což byl u absolventů magisterského vzdělání případ jen u necelých 17 % a u bakalářského vzdělání u 15 % absolventů.

A nejméně příznivá situace, že na pracovním místě prvního zaměstnání neodpovídá ani obor ani úroveň vzdělání, nastával nejčastěji u bakalářů. Bylo tomu tak u více než pětiny z nich, u 15 % magistrů a pouze u 7 % absolventů doktorského studia.

Rozdíly mezi obory odpovídají rozdílům, které byly zmíněny u oborové i úrovňové shody. U bakalářů nastala tato nejméně příznivá situace, kdy neodpovídá ani obor ani úroveň, u více než třetiny absolventů zemědělských fakult, více než čtvrtiny absolventů humanitních, ekonomických a chemicko-technologických fakult. U magistrů to nastalo u téměř čtvrtiny absolventů teologických fakult, u více než pětiny absolventů humanitních a zemědělských fakult. U absolventů doktorského studia to byl případ téměř u třetiny absolventů teologických fakult, více než pětiny absolventů ostatních technických fakult, 18 % absolventů humanitních fakult, u všech ostatních to bylo méně než 10 % absolventů.

2.2.18 První práce odpovídající oboru a úrovni vzdělání, vysoké školy

	Úroveň a obor vzdělání v první práci			
	Odpovídá úrovně i obor	Odpovídá úrovně, neodpovídá obor	Neodpovídá úrovně, odpovídá obor	Neodpovídá ani úrovně ani obor
UK	69%	7%	14%	10%
JU	54%	9%	20%	17%
UJEP	55%	11%	13%	21%
MU	61%	9%	16%	14%
UP	61%	7%	17%	15%
VFU	83%	2%	9%	6%
OU	53%	11%	14%	23%
UHK	47%	10%	30%	13%
SU	44%	10%	19%	27%
ČVUT	70%	7%	17%	5%
VŠCHT	73%	8%	13%	6%
ZČU	62%	9%	14%	16%
TUL	53%	11%	20%	15%
UPa	45%	8%	27%	20%
VUT	67%	4%	20%	9%
VŠB-TU	51%	11%	19%	20%
UTB	46%	10%	24%	20%
VŠE	57%	10%	19%	14%
ČZU	44%	11%	21%	24%
MENDELU	48%	10%	23%	19%
UO	51%	9%	27%	13%
BIVŠ	54%	12%	11%	23%
VŠFS	48%	11%	23%	18%
VŠKV	49%	10%	9%	33%
ŠAVŠ	44%	10%	19%	26%
VŠMIE	69%	7%	12%	11%
VŠERS	43%	23%	14%	20%
VŠLG	38%	21%	26%	15%
BIBS	47%	9%	29%	14%
VŠO	28%	17%	25%	30%
STING	59%	1%	24%	15%
UJAK	46%	15%	18%	20%
ZMVŠ	42%	11%	18%	29%
MVSO	52%	5%	23%	20%
VŠSSH	41%	14%	21%	24%
Všechny VŠ	57%	9%	18%	16%

První práce odpovídá úrovni a oboru vzdělání za vysoké školy jako celek: tabulka ukazuje podíl absolventů podle toho, nakolik jejich první práce odpovídala úrovni (znamená, že absolvent pracoval na pozici, pro kterou byla nevhodnější úroveň vzdělání stejná nebo vyšší ve srovnání s tím, jaké vzdělání absolvent ukončil) a oboru (znamená, že pro pozice absolventa v jeho první práci je nevhodnější výhradně vystudovaný obor nebo obor vystudovaný nebo příbuzný) absolvovaného vzdělání.

Uvažovány jsou pouze práce, ve kterých absolvent strávil alespoň 4 měsíce. Uvádíme součet za všechny absolventy daných vysokých škol.

Ve dvou levých sloupcích jsou jako pozitivní, zelené barveny vyšší hodnoty (tj. práce odpovídá úrovní i oborem, nebo alespoň úrovní vzdělání), u dvou pravých sloupců jsou jako pozitivní barveny nižší hodnoty (tj. nízký podíl osob pracujících na místech bez odpovídající úrovně vzdělání, nebo obojího, úrovně i oboru vzdělání).

Tato charakteristika představuje celkové posouzení toho, nakolik absolventi pracují v práci, která odpovídá jejich vzdělání. Na místech, kde odpovídá jak obor, tak úroveň dosaženého vzdělání, pracuje nadpoloviční většina absolventů. Rozdíly mezi školami jsou však výrazné. Na jedné straně jsou vysoké školy, jejichž absolventi ze dvou třetin a více pracují na takových místech: VFU (83 %), VŠCHT (73 %), ČVUT (70 %), VŠMIE (70 %), UK (69 %), VUT (67 %). A dalších 15, jejichž alespoň polovina až dvě třetiny absolventů jsou v zaměstnáních s odpovídajícím oborem i úrovní vzdělání. Na druhé straně jsou školy, kde na místech s odpovídající úrovní i oborem pracuje méně než polovina absolventů: těch je 16, přitom u 12 z nich spadá podíl mezi 40 a 50 % absolventů, jen 2 školy jsou pod 40 % (VŠO, VŠLG).

Nejméně příznivá varianta, že absolvent pracuje na místě, kde neodpovídá ani úroveň ani obor vzdělání, se dotýká 16 % absolventů, přičemž u některých škol je to i jedna třetina, u jiných jen 5 %. Čtvrtinu až třetinu absolventů na takových místech má VŠKV (33 %), VŠO (30%), ZMVŠ (29 %), SU (27 %) a ŠAVŠ (26 %). Naopak není mnoho škol, jejichž absolventů je na takových místech malý počet. Méně než 10 % absolventů na těchto zcela neodpovídajících pozicích má pouze 5 vysokých škol: ČVUT, VŠCHT, VFU, VUT a UK.

2.2.19 Přechod na trh práce - shrnutí

V současné době se v souladu s výsledky šetření REFLEX 2013 potvrzuje, že propojenosť vzdělávání a trhu práce se zvyšuje. Mnoho studujících se snaží nalézt stabilní zaměstnání související s oborem vzdělání již během studia. To je ještě umocněno především v případě studentů bakalářských (ale i magisterských) programů, kteří studují při zaměstnání. Heterogennost skupiny absolventů představuje podstatný metodologický aspekt, který je nutné mít při posuzování přechodu na trh práce na paměti. Absolventy jsou jak ti, kteří prošli tradičně vnímanou cestu, kdy po ukončení střední školy vstoupí na terciární instituci, kterou za tři nebo pět let absolvují, a pak směřují na pracovní trh, ale také celé spektrum těch, kteří před vysokou školou kratší nebo i delší dobu strávili na pracovním trhu. Projevuje se to také ve věku absolventů v době ukončení studia: podle dat z šetření REFLEX 2013 bylo absolventům vysoké školy v průměru 28 let, což je o 1,5 roku více než v roce 2010 a o 2,5 roku více než v roce 2006. Důležitým aspektem (někdy vnímaným také jako problém pro kvalitu vysokoškolského vzdělávání) je pak také to, že velký podíl absolventů během studia pracuje a studium pro ně nepředstavuje hlavní činnost. Jedná se jak o ty, kteří si pouze doplňují vzdělání při plném pracovním úvazku, tak také o ty, kteří na vysoký pracovní úvazek pracují, aby si zajistili prostředky na studium. Nicméně předchozí pracovní zkušenost představuje výhodu při hledání a nalezení stabilního zaměstnání.

Z hodnocení vzdělávání právě podle toho, nakolik je dobrým základem pro vstup na pracovní trh, se pozice České republiky pohybuje někde okolo průměru ostatních evropských zemí. Podstatný je však v tomto hodnocení studia jako dobrého základu pro vstup na trh práce rozdíl mezi absolventy podle typu vzdělání: absolventi doktorských programů jsou mnohem spokojenější než bakaláři a magistři jsou mezi nimi, někde kolem

průměru ostatních zemí. A velmi podobně absolventi hodnotí získané vzdělání podle toho, nakolik představuje dobrý základ pro další pracovní kariéru.

Při hledání zaměstnání se preference v minulých deseti letech příliš nezměnily; tři nejčastěji využívané způsoby jsou: kontaktování zaměstnavatele, internet a pomoc rodiny, přátel, známých. Podíl internetu přitom narostl více než dvojnásobně, především na úkor inzerátů v novinách. Možná překvapivě se v dobách obtížnějšího uplatnění snížila úloha školy, jejího poradenství v aspektu podpory při získání prvního zaměstnání.

Změnu pozice absolventů při přechodu na pracovní trh dokumentuje pokles indexu ISEI, což ukazuje, že se míra kvalifikační náročnosti pracovních pozic, na které absolventi vysokých škol v ČR nastupují, v průměru výrazně snižuje. Detailně o tom pojednává první kapitola, zde to jen zmiňujeme jako důležitý aspekt v kontextu posuzování charakteristik, které dokumentují proces přechodu absolventů na trh práce. V souladu s tím a vlivem ekonomické krize na konci minulého desetiletí došlo také k mnohem menšímu nárůstu příjmů v prvním zaměstnání u absolventů z konce minulého desetiletí oproti jejich předchůdcům v polovině desetiletí, kteří byli zase poměrováni s jejich předchůdci na začátku minulého desetiletí.

Důležitá je možnost posuzovat vazbu obsahu studia a uplatnění absolventů. Podle tří časových řezů podle provedených šetření v letech 2006, 2010 a 2013 se ukazuje, že mnohem méně absolventů postupně nastupuje na pracovní místa, kde je zapotřebí výhradně jejich obor studia, a narůstá podíl těch, kteří vypovídají, že na jejich pracovním místě je vhodný jimi vystudovaný nebo příbuzný obor. Na jedné straně to ukazuje, že část absolventů je méně vyhraněná a absolvované studijní programy jim již dnes umožňují nalézt odpovídající uplatnění. Na druhé straně rozšiřující se společný odborný základ studia a větší zaměření na flexibilitu absolventů bude zřejmě dále pro konstrukci studijních programů více a více důležité.

2.3 Současná práce

V části o současné práci sledujeme podobné charakteristiky jako v práci první. Nejde přitom již o takovou vazbu na vysokou školu, ale o to, jak se absolventům podařilo upevnit na pracovním trhu a nakolik stabilizovali svoji pracovní kariéru.

Důležité je, zda se absolventům podaří najít odpovídající profesi. Podíváme se tedy na to, jaké profese mají absolventi podle typu vzdělání a podle zaměření fakult. Kvalitu profesí je možné posuzovat prostřednictvím kvalifikační náročnosti profesí (zde měřeno indexem ISEI) a opět se podíváme na vývoj podle typů vzdělání a na srovnání skupin fakult podle zaměření.

Pro dokumentaci rozmístění absolventů ve skupinách ekonomických odvětví rozdělíme fakulty podle zaměření na tři skupiny podle toho, zda absolventi směřují převážně do jednoho dominantního odvětví, zda je takových odvětví, kde se převážně uplatňují, více, nebo zda se rozptylují do velkého počtu odvětví bez jednoho nebo několika dominantních.

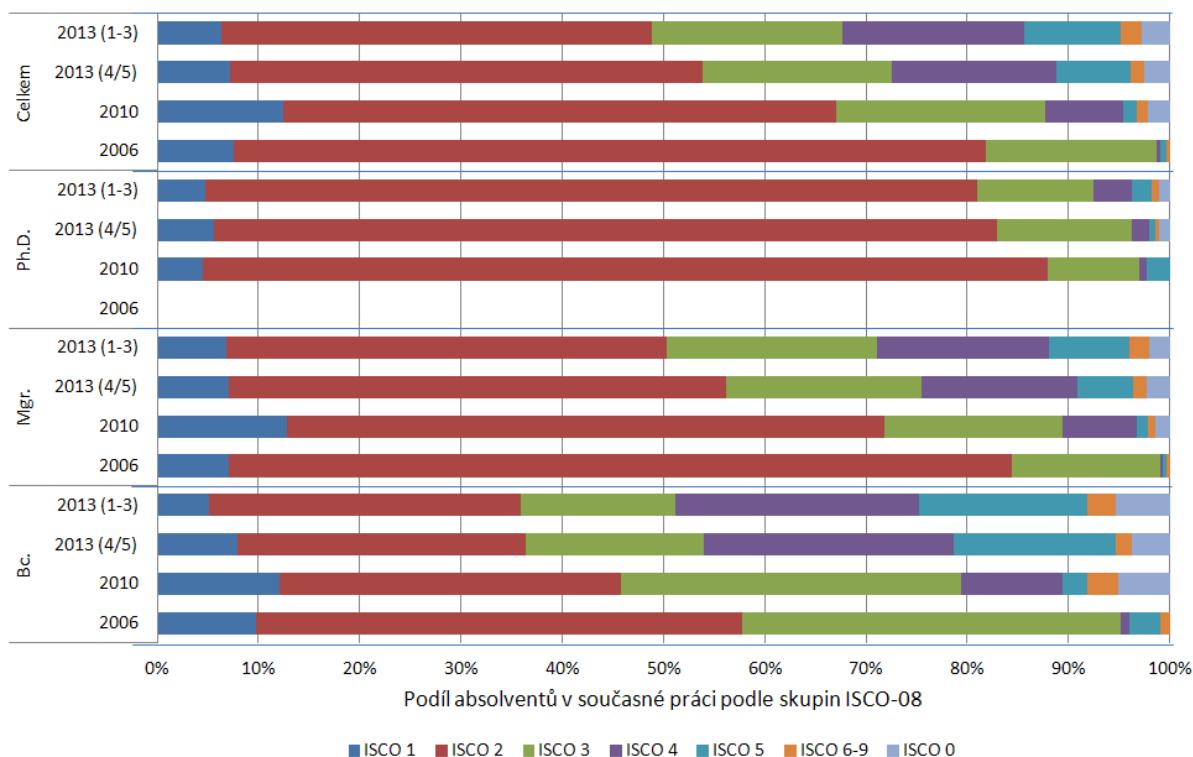
Jednou z významných charakteristik je úroveň vzdělání, která je nejvhodnější pro pracovní místa absolventů. Vzdělání připravuje absolenty tak, aby když ne hned, tak alespoň postupně nalezl co nejvyšší podíl absolventů takové pracovní uplatnění, které odpovídá jejich vzdělání. Minimálně by mělo jít o místo s odpovídající úrovni vzdělání, tj. aby magistři pracovali na magisterských pozicích, či bakaláři na bakalářských a ne středoškolských. Druhým záměrem pak je příprava absolventů pro určitý obor. Samozřejmě ne všichni absolventi takové místo naleznou a některým o to ani nejde. Pokud si v jiných oborech vydělají více, není se co divit, že o setrvání v oboru někteří absolventi neusilují. Jiní se pak v jiném oboru mohou lépe realizovat, protože například v průběhu let se změnily jejich zájmy, což se mohlo stát již během studia, ale započaté vzdělání dokončili.

Dále sledujeme kombinaci obou faktorů, tedy uplatnění na místech s odpovídajícím oborem a s odpovídající úrovni vzdělání. Ukažeme si, že necelých 60 % bakalářů, 70 % magistrů a 64 % absolventů doktorského studia pracuje na místech, které odpovídají jak úrovni, tak oboru jejich vzdělání. A naopak na místech, kde není využita ani úroveň absolvovaného vzdělání, ani vystudovaný obor pracuje 15 % bakalářů, necelých 10 % magistrů a 6 % absolventů doktorského studia. Podíváme se, jak rozdílné jsou tyto poměry pro skupiny fakult podle jejich zaměření a také pro jednotlivé vysoké školy.

Další tradičně posuzovanou charakteristikou je příjem absolventů, jeho vývoj a závislost na typu vzdělání a typu absolvované fakulty. Rovněž se podíváme, jak jsou absolventi rozděleni k zaměstnavatelům podle sektorů, tj. jaký podíl jich pracuje v sektoru veřejném, v soukromých neziskových organizacích, v soukromých komerčních společnostech a v jiných formách. Uvidíme, že různé skupiny fakult připravují absolenty pro práci v naprosto odlišném podílu pro soukromou a veřejnou sféru.

Podíváme se také na využití znalostí v zaměstnání a na spokojenosť absolventů se svou současnou prací. V závěru kapitoly si pak ukážeme, absolventi kterých fakult nejvíce profitují z toho, že pracují ve svém oboru, a kteří z toho, že pracují na pracovních místech, které odpovídají jejich dosaženému stupni vzdělání.

2.3.1 Vývoj zaměstnání podle hlavních profesních skupin

Současná profese absolventů podle hlavních profesních skupin: absolventi zařadili svoji profesi podle 4. úrovně profesních skupin mezinárodní klasifikace profesí ISCO-08.

Graf zobrazuje, kolik procent absolventů podle typu studia pracuje v současném zaměstnání v jedné z deseti hlavních skupin ISCO (1: Zákonodárci a řídící pracovníci; 2: Specialisté; 3: Techničtí a odborní pracovníci; 4: Úředníci; 5: Pracovníci ve službách a prodeji; 6: Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství; 7: Řemeslníci a opraváři; 8: Obsluha strojů a zařízení, montéři; 9: Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci; 0: Zaměstnanci v ozbrojených silách.)

Jak bylo uvedeno v první kapitole, změna uplatnitelnosti absolventů je dobře dokumentovatelná sledováním obsazování profesních skupin, v nichž absolventi nalézají své uplatnění. Obsazované struktury profesních skupin je zároveň třeba posuzovat v kontextu celého systémového prostředí, v němž uplatnění absolventů nastává. Na jedné straně je vzdělanostní struktura stále poznamenaná ve srovnání s vyspělými západními zeměmi nedostatkem vysokoškoláků, především v profesích odborníků a expertů (ISCO 2 a část ISCO 3), kde se v podstatě předpokládá, že se jedná o vysokoškolské profese. Na druhé straně jsou některá z těchto míst již obsazena staršími pracovníky se zkušnostmi, kteří mají oproti mladým nezanedbatelnou konkurenční výhodu. Naopak konkurenční výhoda mladých absolventů se projevuje v oborech s rychlou výměnou technologií, přičemž se často jedná o obory a odvětví, kde nová pracovní místa v podstatě ani nenavazují na žádné profese předchozí.

Nárůst absolventů, kteří se uplatňují v dalších profesních skupinách, především ISCO 4 (úředníci) a ISCO 5 (pracovníci ve službách a prodeji), dokládá sice na jedné straně zvyšující se obtížnost nalezení práce v profesní skupině ISCO 2 nebo ISCO 3, na straně druhé se obsah práce do jisté míry mění a některé profesně zaměřené studijní programy jsou v podstatě cílené někde na přelom uplatnění mezi skupinami ISCO 3 a skupin ISCO 4 a 5.

2.3.2 Profese absolventů – skupiny fakult

Dosažené vzdělání		Profesní skupiny						
Stupeň	Zaměření fakulty	ISCO 1	ISCO 2	ISCO 3	ISCO 4	ISCO 5	ISCO 6-9	ISCO 0
Bakalářské	Přírodovědné	0,5%	36,4%	30,5%	9,7%	16,2%	4,5%	2,0%
	Informatická a elektrotech.	6,5%	30,7%	55,0%	2,5%	3,3%	1,8%	0,2%
	Strojní	3,9%	22,4%	57,7%	3,8%	9,7%	2,6%	0,0%
	Stavební a architektury	2,1%	20,3%	59,1%	2,9%	8,7%	6,9%	0,0%
	Chemicko-technologické	4,5%	24,8%	31,0%	6,7%	23,0%	9,0%	1,1%
	Ostatní technické	7,8%	7,0%	38,5%	17,5%	15,8%	1,9%	11,5%
	Zemědělské	6,2%	9,2%	14,7%	20,7%	24,3%	22,9%	2,0%
	Lékařské a farmaceutické	1,7%	58,6%	17,1%	4,2%	17,7%	0,0%	0,6%
	Zdravotnické	2,0%	62,6%	13,0%	3,8%	15,3%	1,3%	2,0%
	Ekonomické	8,6%	14,6%	16,0%	38,0%	18,1%	1,7%	3,1%
	Humanitní	6,3%	31,4%	9,7%	29,0%	17,7%	1,9%	4,1%
	Teologické	2,3%	44,6%	6,1%	16,1%	28,8%	1,0%	1,2%
	Právnické	5,5%	8,7%	14,5%	46,1%	9,8%	1,1%	14,3%
	Pedagogické	5,2%	44,5%	7,1%	20,0%	14,7%	1,1%	7,5%
	Tělesné výchovy	8,7%	33,9%	5,5%	8,8%	28,1%	4,5%	10,4%
	Umělecké	9,2%	41,1%	14,9%	5,0%	21,3%	8,5%	0,0%
Všichni absolventi		6,0%	30,0%	16,2%	24,1%	16,4%	2,4%	4,8%
Magisterské	Přírodovědné	1,5%	64,3%	18,6%	11,1%	3,7%	0,9%	0,0%
	Informatické a elektrotech.	4,0%	40,6%	49,9%	2,2%	1,6%	0,8%	0,9%
	Strojní	5,6%	23,1%	66,5%	1,6%	1,1%	0,8%	1,2%
	Stavební a architektury	3,8%	37,4%	51,4%	4,9%	1,5%	0,9%	0,1%
	Chemicko-technologické	3,0%	42,3%	39,6%	7,8%	4,4%	2,0%	1,0%
	Ostatní technické	11,3%	15,9%	39,1%	13,7%	9,3%	3,7%	7,0%
	Zemědělské	4,5%	27,6%	18,2%	18,7%	10,8%	18,4%	2,0%
	Lékařské a farmaceutické	0,5%	93,6%	1,7%	0,7%	2,6%	0,0%	0,9%
	Zdravotnické	3,7%	49,5%	13,1%	16,8%	14,8%	0,4%	1,6%
	Ekonomické	13,0%	27,1%	18,8%	29,7%	8,9%	0,7%	1,7%
	Humanitní	5,9%	52,9%	7,4%	21,9%	8,1%	0,9%	2,9%
	Teologické	3,5%	53,6%	6,0%	15,4%	17,7%	2,1%	1,6%
	Právnické	5,5%	68,8%	6,7%	15,0%	1,9%	0,1%	2,0%
	Pedagogické	5,0%	64,1%	5,4%	13,0%	8,5%	0,6%	3,3%
	Tělesné výchovy	3,8%	56,4%	3,9%	7,9%	20,6%	1,4%	5,9%
	Umělecké	10,0%	52,1%	18,4%	5,6%	6,4%	7,5%	0,0%
Všichni absolventi		7,0%	45,8%	20,2%	16,2%	7,0%	1,8%	2,1%
Doktorské	Přírodovědné	1,3%	88,5%	9,0%	0,8%	0,3%	0,0%	0,0%
	Informatické a elektrotech.	10,1%	56,5%	30,2%	0,0%	3,3%	0,0%	0,0%
	Strojní	7,8%	54,2%	36,3%	0,0%	1,6%	0,0%	0,0%
	Stavební a architektury	13,2%	49,2%	29,1%	8,5%	0,0%	0,0%	0,0%
	Chemicko-technologické	4,9%	75,7%	18,4%	0,0%	0,0%	1,0%	0,0%
	Ostatní technické	4,4%	30,5%	40,1%	12,6%	1,0%	1,3%	10,1%
	Zemědělské	1,8%	79,1%	8,3%	2,2%	2,2%	6,4%	0,0%
	Lékařské a farmaceutické	2,3%	94,1%	3,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,6%
	Zdravotnické	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Ekonomické	16,6%	63,9%	5,4%	5,9%	3,6%	0,0%	4,6%
	Humanitní	2,7%	88,7%	2,2%	4,6%	1,2%	0,0%	0,6%
	Teologické	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Právnické	10,8%	73,1%	0,0%	13,8%	0,2%	0,0%	2,1%
	Pedagogické	4,0%	93,4%	0,7%	1,5%	0,5%	0,0%	0,0%
	Tělesné výchovy	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Umělecké	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Všichni absolventi		5,4%	76,3%	12,1%	3,1%	1,4%	0,7%	1,1%

Současná profese absolventů v hlavních profesních skupinách podle zaměření fakult: absolventi zařadili svoji profesi podle 4. úrovně profesních skupin mezinárodní klasifikace profesí ISCO-08. Tabulka ukazuje, kolik procent absolventů podle typu studia pracuje v současném zaměstnání v jedné z deseti hlavních skupin ISCO. (1: Zákonodárci a řídící pracovníci; 2: Specialisté; 3: Techničtí a odborní pracovníci; 4: Úředníci; 5: Pracovníci ve službách a prodeji; 6: Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství; 7: Řemeslníci a opraváři; 8: Obsluha strojů a zařízení, montéři; 9: Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci; 0: Zaměstnanci v ozbrojených silách.)

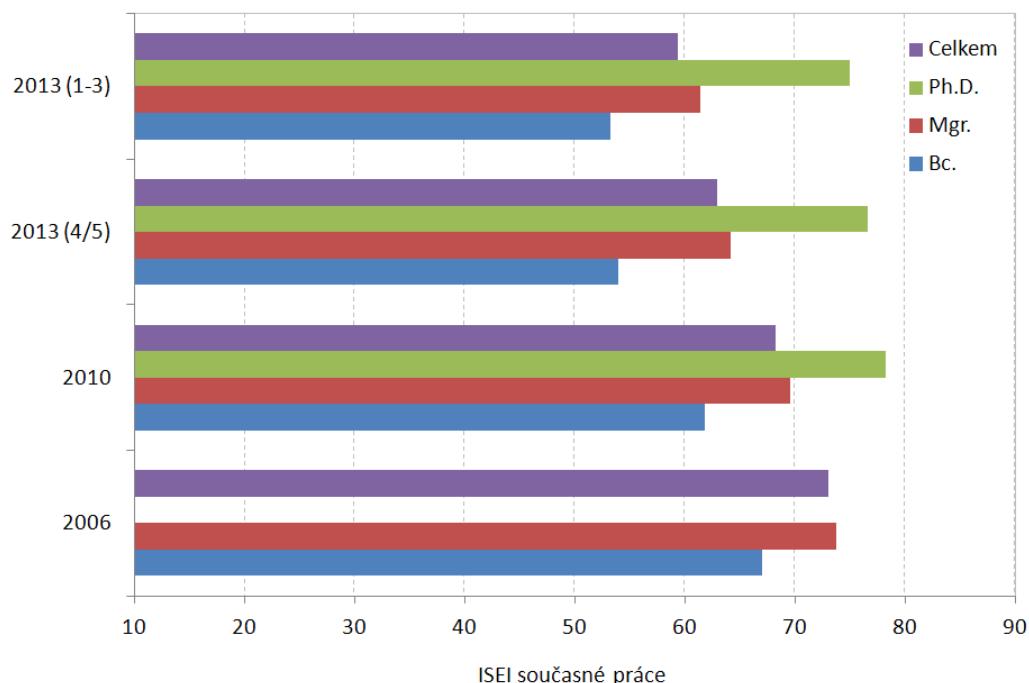
Profil absolventů jednotlivých skupin fakult se liší také s ohledem na skupinu cílových profesí, ke kterým je studium orientováno. Tak technické fakulty mají podstatnou část absolventů orientovanou na technické profese v rámci skupiny profesí ISCO 3, ačkoli významná část absolventů se uplatňuje také v profesích skupiny ISCO 2. To se týká strojních, stavebních a elektrotechnických fakult. Profil absolventů jiných fakult směřuje výhradně do profesí skupiny ISCO 2 (to jsou především absolventi lékařských fakult magisterské úrovně, na úrovni doktorského studia pak opět lékařské, pedagogické, přírodovědné fakulty a další s vysokými podíly absolventů, kteří se uplatňují jako vědci či odborníci v odpovídajících profesních skupinách), nebo převážně do skupiny ISCO 2 (přírodovědné, právnické, pedagogické, zdravotnické, tělesné výchovy, humanitní, teologické), přičemž ve skupině ISCO 3 se umisťuje také ne zcela zanedbatelný podíl absolventů. Uplatnění ve skupině ISCO 1 (Zákonodárci a řídící pracovníci) je dána víceméně strukturou subjektů v jednotlivých sektorech ekonomiky a také dobou, než se lidé na trhu práce propracují do některé řídící pozice, proto i podíl absolventů podle zaměření fakult je dosti odlišný.

Rozdělení mezi skupinami ISCO 2 a ISCO 3 je tak dán v podstatě rozdělením profesí mezi oběma skupinami. Jiná situace je s uplatňováním ve skupinách jiných, především v ISCO 4 (úředníci) a ISCO 5 (Pracovníci ve službách a prodeji) nebo i dalších skupinách. Dosud se předpokládá, že absolventi vysokých škol by měli nalézt uplatnění v jedné ze skupin ISCO 1 nebo ISCO 2 nebo ISCO 3. Ovšem především se zvyšováním podílu absolventů bakalářských programů na pracovním trhu a cílením některých studijních programů na uplatnění v profesních skupinách někam na rozhraní skupin ISCO 3 na jedné straně a ISCO 4 nebo ISCO 5 na straně druhé se toto očekávání uplatnění vysokoškoláků ve skupinách ISCO 1 až 3 postupně rozvolňuje.

Rozdíly mezi skupinami fakult jsou tak do značné míry dány tímto cílením profesního uplatnění svých absolventů a vysoké podíly absolventů ekonomických fakult ve skupině úředníků (ISCO 4) je možné takto částečně zdůvodnit, ačkoli z dalších analýz vyplývá (viz kapitola první), že počty volných vysokoškolských míst se výrazně snižují, a týká se to mimo jiné i profesí s ekonomickým zaměřením. Na druhé straně jsou zde profesní směřování technických fakult, které je výhradně do profesních skupin ISCO 2 a ISCO 3; u nich je pak zřejmé, že těch několik procent absolventů v jiných profesních skupinách nenalezlo uplatnění ve skupinách, kam jsou studijní programy směřovány.

Na druhé straně stále platí, že ve skupinách ISCO 6 až 9 nalézá uplatnění jen minimum absolventů a jedná se zde o jejich volbu takovouto profesi, která nemá obvykle vztah k jejich studiu, vykonávat. (U zemědělských fakult je vysoký podíl absolventů v této skupině dán jejich uplatněním a vykazováním mezi kvalifikovanými pracovníky ve skupině profesí zemědělství, lesnictví a rybářství.)

2.3.3 Kvalifikační náročnost současné práce – vývoj, skupiny fakult

Kvalifikační náročnost - ISEI: graf ukazuje průměrnou hodnotu ISEI současné práce absolventů podle let šetření REFLEX. ISEI neboli Mezinárodní index socioekonomického statusu povolání (International Socio-Economic Index) je kontinuálním ukazatelem, který slouží k měření společenského postavení (statusu) člověka na základě jeho povolání (occupation). ISEI nepracuje s prestiží povolání, zajímá ho pouze vztah mezi vzděláním respondenta, jeho povoláním a pracovním příjmem. V této analýze je použita nejnovější verze ISEI-08, která byla vytvořena pro novou Mezinárodní standardní klasifikaci povolání (International Standard Classification of Occupation) ISCO 08, použitou i v šetření REFLEX 2013.

Přesnější informace ke konstrukci této míry jsou uvedeny v kapitole o první práci absolventů.

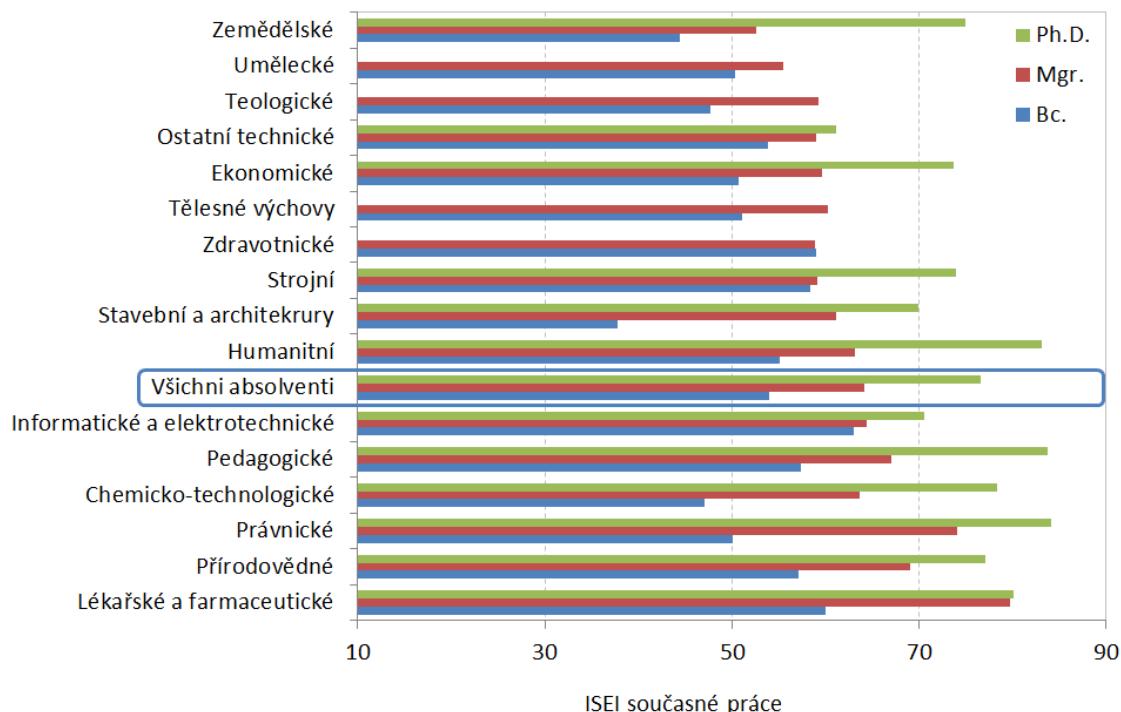
Tato problematika je detailněji řešena v první kapitole. Graf dokumentuje, snižující se kvalifikační náročnost profesí, v nichž absolventi pracují. Zatímco v polovině minulého desetiletí pracovali magistři se čtyř až pětiletou praxí v profesích s průměrnou hodnotou indexu ISEI 73,8, na přelomu desetiletí to bylo již jen ISEI 69,6 a o tři roky později již jen ISEI 64,2. U bakalářů je propad ještě mnohem větší, z 67,0 v polovině minulého desetiletí na 54,0 v roce 2013. U absolventů doktorského studia pokles nastává také, avšak ve srovnání s magistry i bakaláři je mnohem pomalejší. V roce 2006 nebyli absolventi doktorských programů v cílové skupině šetření, proto je možné srovnat pouze roky 2010 a 2013: pokles ze 78,3 na 76,6.

Jelikož je konstrukce indexu ISEI významně závislá na vykonávané profesi (také na vzdělání a příjmu), jsou výsledky zčásti podobné tomu, jak se absolventi uplatňují ve skupinách profesí. ISEI zemědělských, uměleckých, teologických, ostatních technických, ekonomických a dalších skupin fakult s nejnižším ISEI svých absolventů je tak do jisté míry důsledkem vysokého podílu absolventů, kteří pracují ve skupinách ISCO 4 a 5.

Blízkost indexu ISEI u některých skupin fakult pak ukazuje na to, že absolventi bakalářských i magisterských studijních programů pracují v podobných profesích (fakulty zdravotnické, strojní, informatické a elektrotechnické). Totéž platí u lékařských a farmaceutických fakult pro absolventy magisterských a doktorských programů.

Naopak největší rozdíly mezi magistry a bakaláři jsou u fakult stavebních a architektury, právnických a lékařských. Největší rozdíly mezi magistry a absolventy doktorských programů jsou u zemědělských, humanitních a pedagogických fakult.

ISEI současné práce absolventů podle zaměření fakult

Kvalifikační náročnost - ISEI: graf ukazuje průměrnou hodnotu ISEI současné práce absolventů podle let šetření REFLEX. Více o konstrukci indexu ISE je na předchozí stránce nebo v části o první práci absolventů.

Graf zobrazuje hodnoty podle typu dosaženého vzdělání a zaměření fakulty.

2.3.4 Absolventi ve skupinách odvětví

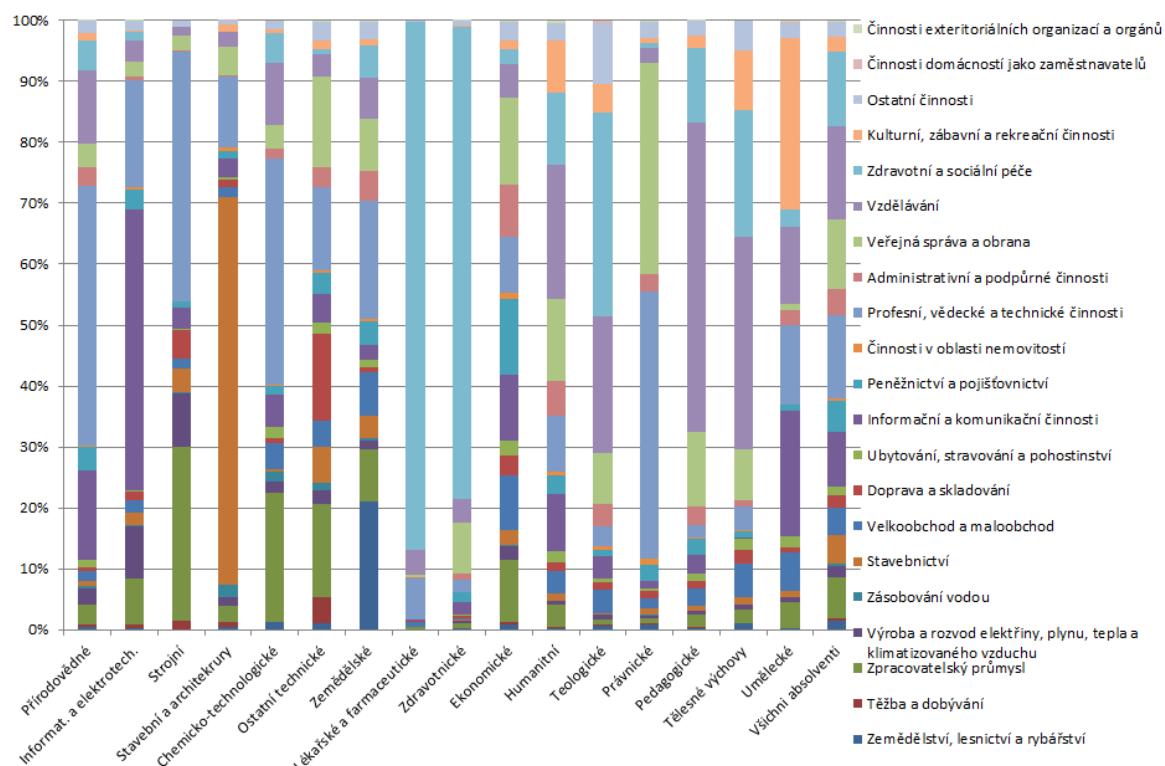
Struktura odvětví podle zaměření fakult ukazuje, že z hlediska cílového směřování absolventů se fakulty dělí do tří hlavních skupin. První zahrnuje ty fakulty, u nichž naprostá většina absolventů směřuje do jednoho hlavního odvětví: na jedné straně se jedná o fakulty lékařské a farmaceutické a fakulty zdravotnické, u kterých 87, resp. 78 % absolventů je zaměstnáno v odvětví zdravotní a sociální péče a v žádném dalším odvětví není zaměstnáno více než 10 % absolventů, na straně druhé jsou to fakulty stavební a architektury a fakulty pedagogické, kde více než 50 % absolventů je zaměstnáno v jednom odvětví, stavebnictví (64 %), resp. vzdělávání (51 %), ale existuje ještě minimálně jedno další odvětví s významným podílem zaměstnaných. U pedagogických fakult je to zdravotnictví a veřejná správa (v obou po 12 % zaměstnaných), u stavebních odvětví profesní, vědecké a technické činnosti (12 %).

Do druhé skupiny řadíme několik skupin fakult, u nichž nedochází ke směřování do jedné hlavní skupiny odvětví, ale je takových skupin několik. Jedná se o fakulty strojní (odvětví

profesních, vědeckých a technických činností 41 %, zpracovatelský průmysl 29 %), chemicko-technologické (odvětví profesních, vědeckých a technických činností 37 %, zpracovatelský průmysl 21 %), teologické fakulty (zdravotní a sociální péče 33 %, vzdělávání 22 %), právnické (odvětví profesních, vědeckých a technických činností 44 %, veřejná správa a obrana 35 %), tělesné výchovy (vzdělávání 35 %, zdravotní a sociální péče 21 %), umělecké (kulturní, zábavní a rekreační činnosti 28 %, informační a komunikační činnosti 21 %).

Do třetí skupiny spadá zbytek skupin fakult, u nichž v žádném odvětví není zaměstnána více než čtvrtina absolventů, a tedy absolventi jsou rozptýleni do velkého počtu odvětví.

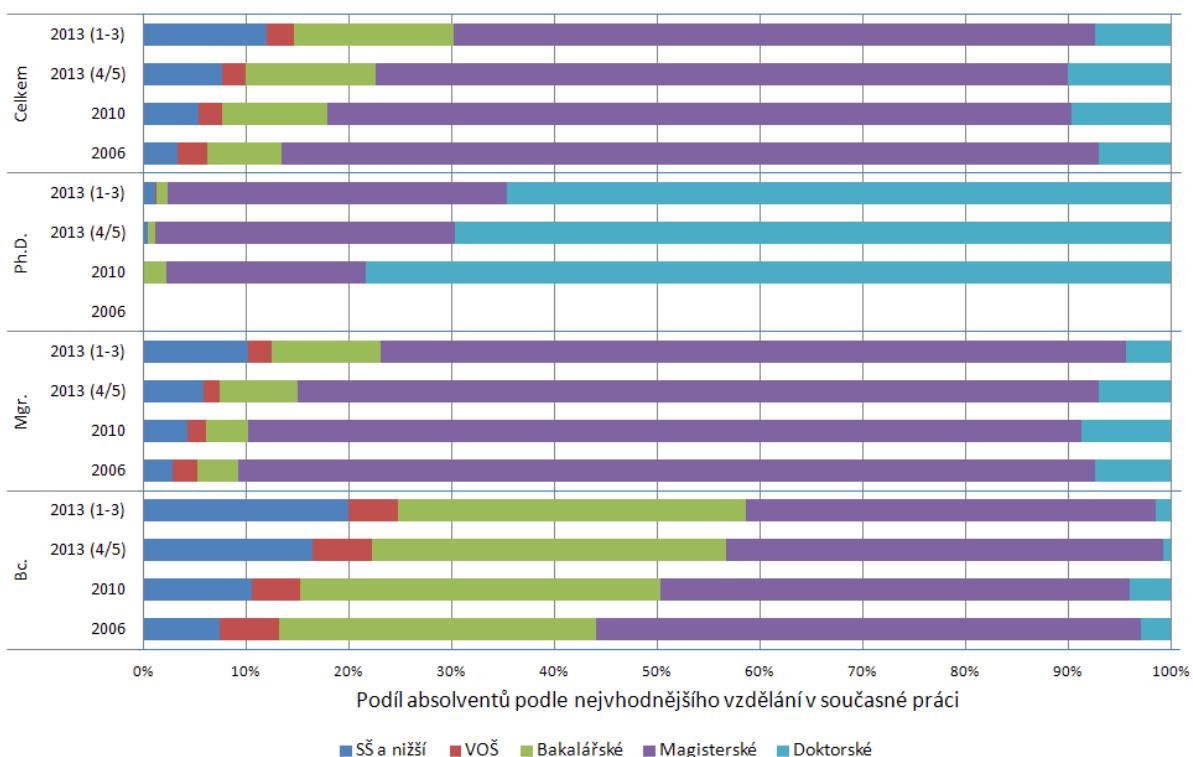
Absolventi ve skupinách odvětví, současná práce

Současná práce absolventů v hospodářských odvětvích: absolventi zařadili své zaměstnání podle odvětví, v němž je činná organizace, kde jsou zaměstnaní.

Graf zobrazuje procentní strukturu odvětví podle zaměření absolvované fakulty.

2.3.5 Nejvhodnější vzdělání – vývoj, skupiny fakult

Nejvhodnější vzdělání pro současnou práci: absolventi odpověděli na otázku „Jaké vzdělání považujete za nejvhodnější pro Vaši současnou práci?“ Absolventi mohli volit z následujících možností:

1. Doktorský stupeň (Ph.D.)
2. Magisterské vzdělání (Ing., Mgr. apod.)
3. Bakalářské vzdělání
4. Vyšší odborné vzdělání (VOŠ)
5. Středoškolské vzdělání s maturitou
6. Středoškolské vzdělání bez maturity nebo nižší

V grafu jsou poslední dvě možnosti sloučené do jedné.

U absolventů magisterského a doktorského studia je zřetelné snižování podílu prací s vlastní úrovní vzdělání. Není tomu tak u bakalářů. Podíl bakalářského vzdělání pro jejich pracovní místa zůstává obdobný, klesá však podíl těch bakalářů, kteří pracují na místech, pro která je nejvhodnější magisterské vzdělání. Ve všech skupinách však narůstá podíl profesí, pro které by stačilo středoškolské vzdělání. To je u nejmladších bakalářů již případ u celé jedné pětiny z nich a u nejmladších magistrů se jedná o 10 % absolventů.

Magistři tedy nejčastěji pracují na místech, kde se magisterské vzdělání předpokládá. Uvažujeme-li absolventy se čtyří až pětiletou praxí, jedná se o 78 % magistrů (v roce 2006 to bylo 83 %). V případě absolventů doktorského studia je jich zaměstnáno na místech, kde se takové vzdělání předpokládá, 70 %. U bakalářů se jedná o 34 %, ovšem 43 % jich je na místech, kde se jako nejvhodnější jeví magisterské vzdělání.

Nejvhodnější vzdělání podle zaměření fakulty

Dosažené vzdělání		Nejvhodnější vzdělání				
Stupeň	Zaměření fakulty	SŠ a nižší	VOŠ	Bakalářské	Magisterské	Doktorské
Bakalářské	Přírodovědné	18,4%	2,3%	25,6%	49,9%	3,8%
	Informatické a elektrotech.	8,2%	1,9%	34,9%	53,9%	1,2%
	Strojní	23,0%	0,0%	12,2%	64,0%	0,8%
	Stavební a architektury	15,7%	0,8%	13,5%	59,9%	10,1%
	Chemicko-technologické	30,0%	3,3%	27,9%	37,3%	1,5%
	Ostatní technické	19,1%	3,3%	28,5%	48,9%	0,2%
	Zemědělské	30,6%	6,4%	17,4%	44,0%	1,6%
	Lékařské a farmaceutické	13,9%	10,6%	49,1%	25,4%	1,0%
	Zdravotnické	12,0%	5,8%	60,2%	21,1%	0,8%
	Ekonomické	23,1%	6,2%	31,7%	38,5%	0,5%
	Humanitní	22,7%	5,5%	34,2%	35,5%	2,2%
	Teologické	15,0%	12,4%	38,0%	33,8%	0,8%
	Právnické	13,5%	1,2%	29,7%	55,3%	0,2%
	Pedagogické	15,9%	4,3%	36,3%	42,8%	0,7%
	Tělesné výchovy	10,8%	4,0%	24,0%	58,3%	2,9%
	Umělecké	10,5%	15,7%	27,3%	44,3%	2,2%
Všichni absolventi		18,9%	5,1%	34,0%	40,8%	1,2%
Magisterské	Přírodovědné	7,0%	1,1%	6,7%	64,3%	20,9%
	Informatické a elektrotech.	5,2%	1,0%	8,8%	80,6%	4,4%
	Strojní	5,3%	1,4%	3,5%	84,5%	5,3%
	Stavební a architektury	5,0%	0,9%	5,0%	84,8%	4,3%
	Chemicko-technologické	11,0%	2,6%	6,5%	66,2%	13,7%
	Ostatní technické	13,5%	2,7%	7,9%	71,4%	4,5%
	Zemědělské	19,6%	1,9%	8,0%	64,1%	6,3%
	Lékařské a farmaceutické	0,8%	0,5%	2,3%	87,1%	9,2%
	Zdravotnické	10,9%	2,9%	24,6%	57,9%	3,8%
	Ekonomické	11,2%	2,2%	13,3%	71,6%	1,7%
	Humanitní	9,1%	3,4%	12,4%	66,5%	8,5%
	Teologické	13,6%	5,7%	11,8%	64,9%	4,0%
	Právnické	0,5%	0,3%	1,5%	89,8%	7,8%
	Pedagogické	8,0%	2,1%	9,9%	76,7%	3,3%
	Tělesné výchovy	13,4%	0,8%	6,1%	74,2%	5,4%
	Umělecké	4,0%	6,9%	7,8%	71,2%	10,0%
Všichni absolventi		8,6%	2,0%	9,4%	74,6%	5,4%
Doktorské	Přírodovědné	1,0%	0,3%	0,8%	16,8%	81,1%
	Informatické a elektrotech.	0,0%	0,0%	0,0%	45,3%	54,7%
	Strojní	0,0%	0,0%	0,0%	40,6%	59,4%
	Stavební a architektury	0,0%	0,0%	0,0%	51,7%	48,3%
	Chemicko-technologické	0,9%	0,0%	0,3%	16,8%	82,0%
	Ostatní technické	6,9%	0,0%	0,0%	43,5%	49,6%
	Zemědělské	0,0%	0,0%	0,9%	31,7%	67,4%
	Lékařské a farmaceutické	0,0%	0,0%	0,2%	30,3%	69,5%
	Zdravotnické	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Ekonomické	1,5%	0,0%	2,3%	31,6%	64,6%
	Humanitní	1,0%	0,4%	1,6%	34,5%	62,5%
	Teologické	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Právnické	0,0%	0,0%	6,0%	61,7%	32,2%
	Pedagogické	0,0%	0,0%	4,9%	44,0%	51,1%
	Tělesné výchovy	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Umělecké	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Všichni absolventi		0,9%	0,1%	1,1%	32,6%	65,4%

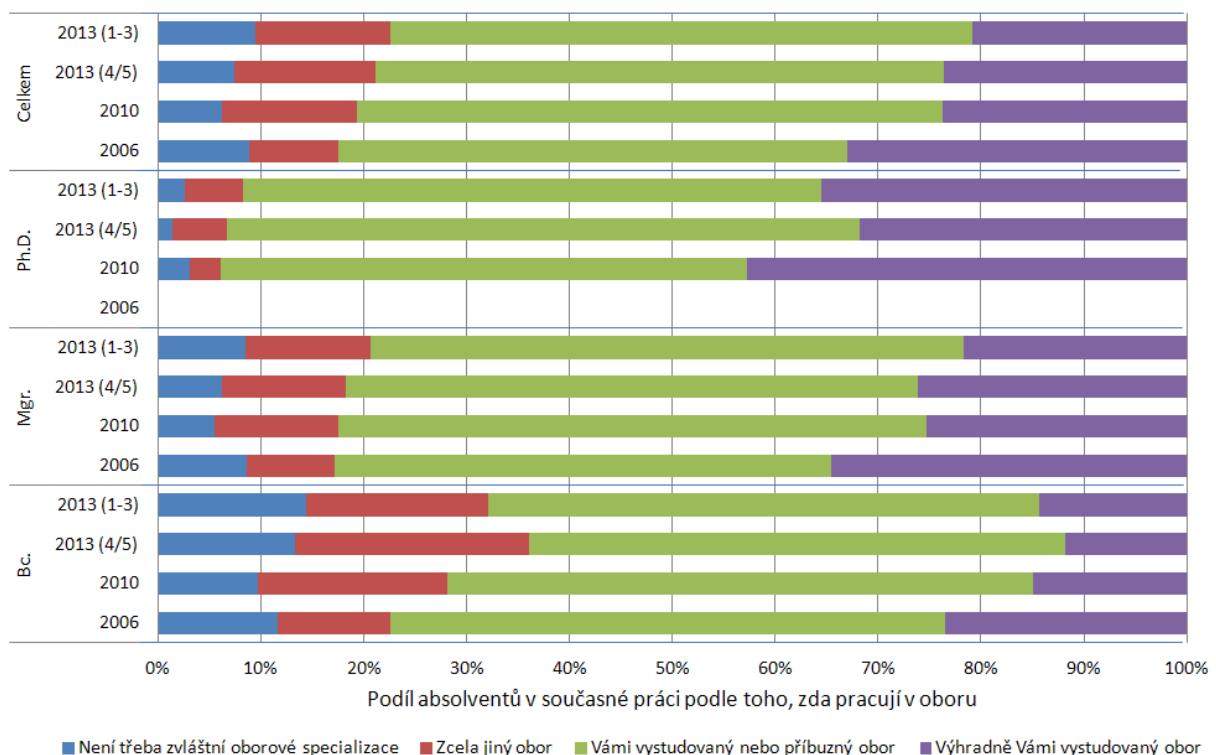
Nejvhodnější vzdělání pro současnou práci podle skupin fakult; vysvětlivky stejné jako u minulého grafu.

Pozice obsazované bakaláři jsou typické tím, že se mezi nimi nachází velký podíl takových, kde by bylo lepší mít vzdělání magisterské. Rozdíl mezi fakultami, jaký podíl absolventů je takové situaci na svém pracovním místě vystaven, je velký. Zatímco absolventi bakalářského vzdělání lékařských zdravotnických fakult ze 49 %, resp. z 60 % pracují na místech, kde je bakalářské vzdělání odpovídajícím vzděláním (je to ovšem dáno kvalifikačními požadavky těchto pracovníků či pracovnic), u ostatních skupin fakult je tento podíl vždy nižší než 40 %, často ještě mnohem nižší. Odchylky jsou především směrem k magisterskému vzdělání. U fakult strojních, stavebních, informatických a elektrotechnických, právnických, tělesné výchovy a přírodovědných polovina a více bakalářů pracuje na místech, kde by bylo vhodné mít vzdělání magisterské. Naopak s nižšími požadavky na svém pracovním místě se setkává 30 % absolventů chemicko-technologických a zemědělských fakult a kolem pětiny absolventů fakult strojních, ekonomických a humanitních. Zvláště u strojních a stavebních fakult se zdá, že bakalářské vzdělání nenachází na pracovním trhu odezvu, protože na odpovídajících pracovních místech (tedy tam, kde je bakalářské vzdělání odpovídajícím vzděláním) pracuje minimum absolventů, bakalářů: u strojních fakult 12 %, u stavebních 14 %.

Magisterské/inženýrské pozice mají na našem trhu práce mnohem větší tradici, což je důvod, proč v průměru tři čtvrtiny magistrů pracuje na místech, kde je magisterské vzdělání odpovídající úrovní vzdělání. Rozdíly mezi skupinami fakult existují, avšak nejsou vůbec tak rozdílné, jako je tomu u bakalářů. Přesto odlišnosti existují. Zatímco u právnických, lékařských, stavebních a strojních fakult 85 % a více absolventů s magisterským vzděláním pracuje na magisterských místech, u zemědělských, teologických, humanitních, chemicko-technologických a přírodovědných fakult jsou jen dvě třetiny magistrů na magisterských místech. U přírodovědných a chemicko-technologických však 21, resp. 14 % absolventů pracuje na místech, kde by bylo vhodné vzdělání doktorské. Od ostatních skupin se do jisté míry odchyluje skupina fakult zdravotnických, jejíž absolventi magisterských programů jen z 58 % pracují na magisterských místech, avšak čtvrtina je na místech bakalářských. Informace o tom, že absolventi zemědělských fakult až příliš často pracují na místech, která neodpovídají jejich vzdělání, se odrážejí i v tom, že 20 % magistrů je na místech, kde by stačilo středoškolské vzdělání.

Rozdíly mezi fakultami u absolventů doktorských programů jsou opět veliké. Zatímco přes 80 % absolventů doktorského vzdělání pracuje na doktorských pozicích v případě přírodovědných a chemicko-technologických fakult, u technických fakult je to v rozmezí ani ne 50 a 60 % a právnických fakult jen třetina absolventů doktorského vzdělání pracuje na odpovídajících pozicích, ostatní jsou na místech magisterských. U absolventů doktorského vzdělání jen výjimečně dochází k tomu, že by pracovali na nižších pozicích než magisterských, což platí téměř plošně pro všechny skupiny fakult podle zaměření.

2.3.6 Práce v oboru – vývoj, skupiny fakult

Práce v oboru u současněho zaměstnání absolventů: graf ukazuje podíl absolventů podle toho, jaký obor studia považovali za nevhodnější pro svoji současnou práci. Absolventi mohli odpovědět jednou ze čtyř možností: 1. výhradně vystudovaný obor, 2. vystudovaný nebo příbuzný obor, 3. zcela jiný obor, 4. není třeba zvláštní oborové specializace.

Graf zobrazuje hodnoty podle typu dosaženého vzdělání v projektech REFLEX v letech 2006, 2010 a 2013, rok 2013 je rozdělen na absolventy s čtyří a pětiletou praxí a jedno až tříletou praxí.

Vývoj v otázce práce absolventů v oboru svého vzdělání není tak jednoznačný, jako tomu je u změn uplatnění absolventů v zaměstnání podle indexu ISEI nebo v profesích, které odpovídají vysokoškolskému vzdělání. Mezi rokem 2006 a 2010 nastal u bakalářů i magistrů (absolventi doktorského studia nebyli v roce 2006 předmětem šetření) znatelný pokles práce především v zaměstnáních, kde je nutný výhradně vystudovaný obor a zatímco u bakalářů tento trend pokračoval i v roce 2013 (i když pokles byl mezi roky 2010 a 2013 mnohem nižší než mezi roky 2006 a 2010), u magistrů k dalšímu poklesu nedošlo, spíše naopak nastalo mírné zvýšení práce v zaměstnáních, kde je potřebný výhradně vystudovaný obor. Mezi roky 2010 a 2013 však tento podíl poklesl poměrně výrazně u absolventů doktorského studia, ačkoli v součtu obou kategorií „výhradně vystudovaný obor“ a „vystudovaný nebo příbuzný obor“ k poklesu nedošlo. Tak je tomu i v případě magistrů – od roku 2006 do roku 2013 došlo k poklesu na úrovni jednoho procentního bodu.

Odlišná situace je u bakalářů, kde součet obou jmenovaných kategorií průběžně klesal (ačkoli u bakalářů z posledního šetření, kteří jsou na trhu práce kratší dobu, došlo k mírnému nárůstu). U bakalářů je především podstatný výrazný podíl těch, kteří pracují na místech, kde je potřebný zcela jiný obor nebo není třeba žádné zvláštní oborové specializace.

Práce v oboru – skupiny fakult

Dosažené vzdělání		Práce v oboru			
Stupeň	Zaměření fakulty	Netřeba obor special.	Zcela jiný obor	Vystudovaný/příbuzný obor	Výhradně vystud. obor
Bakalářské	Přírodovědné	17,9%	20,7%	47,8%	13,6%
	Informatické a elektrotech.	5,7%	12,1%	70,8%	11,4%
	Strojní	13,2%	12,8%	66,1%	7,9%
	Stavební a architektury	15,7%	15,1%	46,5%	22,7%
	Chemicko-technologické	16,9%	21,1%	55,4%	6,6%
	Ostatní technické	13,0%	27,9%	48,6%	10,5%
	Zemědělské	16,4%	39,3%	35,3%	9,0%
	Lékařské a farmaceutické	5,2%	3,3%	46,6%	44,8%
	Zdravotnické	4,9%	8,3%	43,6%	43,2%
	Ekonomické	16,6%	18,2%	58,6%	6,5%
	Humanitní	20,9%	28,6%	42,4%	8,1%
	Teologické	13,3%	18,8%	60,8%	7,1%
	Právnické	12,4%	16,4%	58,4%	12,9%
	Pedagogické	11,0%	16,7%	57,0%	15,3%
	Tělesné výchovy	3,2%	33,0%	51,6%	12,2%
	Umělecké	16,3%	11,5%	57,9%	14,4%
	Všichni absolventi	14,1%	19,3%	53,2%	13,4%
Magisterské	Přírodovědné	6,5%	14,9%	66,6%	12,0%
	Informatické a elektrotech.	2,8%	8,8%	76,4%	12,0%
	Strojní	3,2%	9,2%	73,9%	13,7%
	Stavební a architektury	1,6%	6,4%	64,9%	27,0%
	Chemicko-technologické	8,6%	16,1%	63,9%	11,4%
	Ostatní technické	10,7%	16,2%	55,4%	17,8%
	Zemědělské	9,9%	22,9%	46,8%	20,4%
	Lékařské a farmaceutické	0,5%	1,0%	13,3%	85,3%
	Zdravotnické	2,6%	16,5%	51,9%	29,0%
	Ekonomické	10,5%	11,2%	69,5%	8,8%
	Humanitní	12,6%	19,3%	52,2%	16,0%
	Teologické	10,4%	23,5%	52,4%	13,7%
	Právnické	1,5%	1,7%	21,7%	75,0%
	Pedagogické	7,5%	12,8%	54,1%	25,5%
	Tělesné výchovy	10,8%	16,3%	46,6%	26,2%
	Umělecké	10,7%	12,7%	58,1%	18,5%
	Všichni absolventi	7,6%	12,0%	57,0%	23,4%
Doktorské	Přírodovědné	0,5%	5,6%	68,4%	25,5%
	Informatické a elektrotech.	2,0%	5,9%	68,6%	23,5%
	Strojní	1,6%	4,6%	78,8%	14,9%
	Stavební a architektury	0,0%	11,4%	46,5%	42,1%
	Chemicko-technologické	1,0%	1,6%	74,6%	22,9%
	Ostatní technické	9,0%	9,6%	65,5%	16,0%
	Zemědělské	1,8%	8,8%	68,9%	20,5%
	Lékařské a farmaceutické	0,3%	0,9%	35,6%	63,2%
	Zdravotnické	n/a	n/a	n/a	n/a
	Ekonomické	8,2%	4,3%	57,7%	29,8%
	Humanitní	4,3%	6,9%	56,2%	32,6%
	Teologické	n/a	n/a	n/a	n/a
	Právnické	0,0%	0,0%	23,8%	76,2%
	Pedagogické	0,0%	5,5%	56,2%	38,3%
	Tělesné výchovy	n/a	n/a	n/a	n/a
	Umělecké	n/a	n/a	n/a	n/a
	Všichni absolventi	2,3%	5,5%	58,5%	33,7%

Vysvětlivky jako u minulého grafu.

Rozdíly podle fakult jsou opět velice výrazné i v otázce práce v oboru studia. U bakalářů se vydělují dvě skupiny fakult, lékařské a zdravotnické, jejichž zaměření na cílovou skupinu profesí je zřejmé. Vysoký podíl absolventů ve srovnání s jinými skupinami fakult pracuje jak v zaměstnáních, kde je potřebný výhradně vystudovaný obor - 45 % u lékařských fakult, resp. 44 % u zdravotnických, tak v zaměstnáních kde je možné uplatnit výhradně vystudovaný nebo vystudovaný či příbuzný obor - 91, resp. 87 %. Další skupiny fakult s nejvyššími podíly těchto dvou kategorií jsou již s odstupem s podílem 72 % u pedagogických fakult, 71 % u právnických fakult. Na druhé straně jen polovina absolventů bakalářského studia pracuje na místech, kde je potřebný výhradně vystudovaný nebo vystudovaný či příbuzný obor, u humanitních fakult a dokonce jen 44 % u zemědělských fakult. Absolventi bakaláři zemědělských fakult pak nejčastěji pracují na místech mimo svůj obor, je tomu v 39 %, následují bakaláři fakult tělesné výchovy, kterých pracuje mimo obor celá třetina.

V případě magistrů se opět vydělují dvě skupiny fakult, tentokrát znovu fakulty lékařské a farmaceutické a dále fakulty právnické: na místech, kde je potřebný výhradně vystudovaný obor, pracuje po 4 až 5 letech od absolvování vysoké školy 85 %, resp. 75 % magistrů. Obě skupiny jsou pak ve srovnání s ostatními skupinami fakult odlišné od ostatních také podílem těch, kteří pracují na místech, kde je potřebný výhradně vystudovaný nebo vystudovaný či příbuzný obor. To zároveň znamená, že zcela výjimečně, v řádu několika procent, pracují mimo obor nebo na místech bez potřebné oborové specializace. Mimo obor nejčastěji pracují absolventi teologických (24 %) a zemědělských fakult (23 %) a absolventi fakult humanitních (19 %).

Absolventi doktorského studia v průměru ve vyšší míře pracují na místech odpovídajících oboru svého studia. V žádné ze skupin fakult neklesá u doktorského studia podíl těch, kdo pracují na místech, kde je potřebný výhradně vystudovaný obor nebo obor vystudovaný nebo příbuzný pod 80 %. Výhradně vystudovaný obor je stejně jako u magistrů na pracovních místech absolventů doktorského studia nejčastěji potřebný u absolventů lékařských a farmaceutických a právnických fakult.

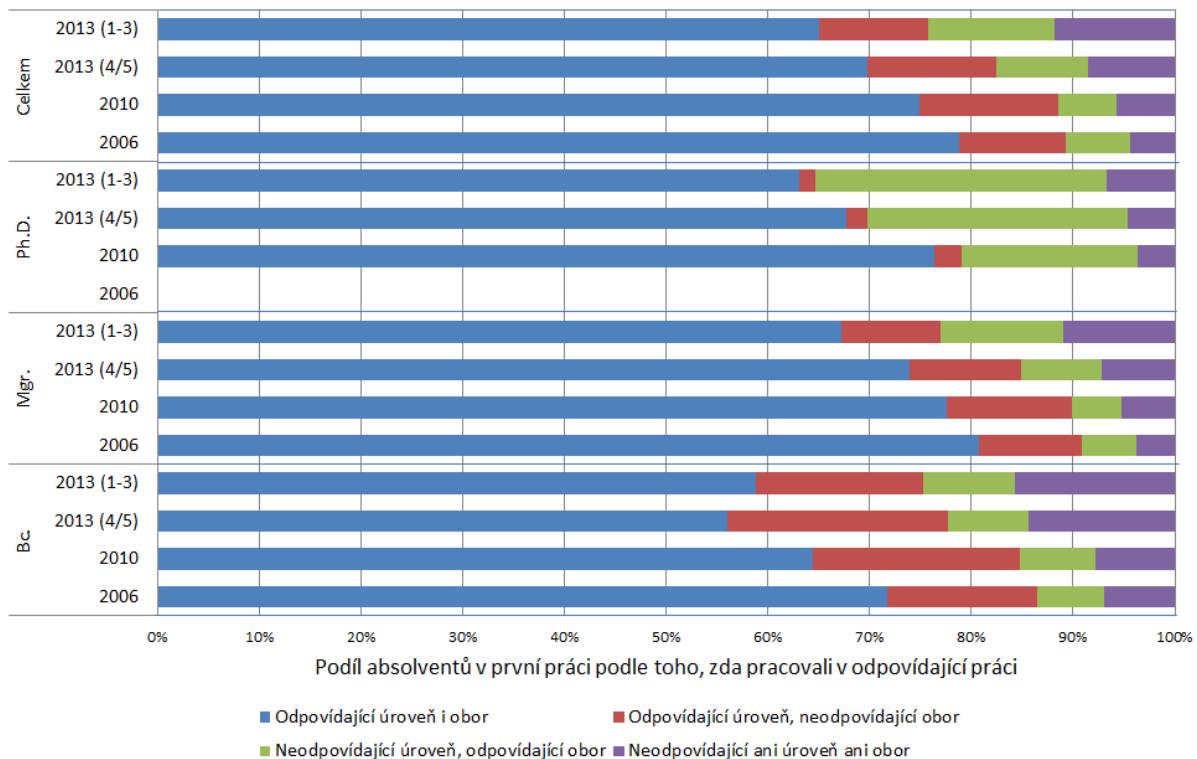
2.3.7 Práce odpovídající oboru a úrovni vzdělání

Jestliže jsme analyzovali absolventovu požadovanou úroveň vzdělání a absolventův požadovaný obor vzdělání v jeho současné práci, můžeme tyto poznatky převést do konceptu odpovídající práce. Jak je již z předchozích analýz zřejmé i podíl absolventů, kteří pracovali na plně odpovídající pozici (to znamená, že absolvent pracoval v oboru a na pozici vyžadující alespoň jeho úroveň vzdělání), se v posledních letech poměrně výrazně snížil. Zatímco bakaláři pracovali na takových místech v roce 2006 v téměř 72 %, v roce 2010 to bylo 65 % a v roce 2013 již jen 56 %. U magistrů nastal pokles z 81 % v roce 2006 na 78 % v roce 2010 a 74 % v roce 2013. U absolventů doktorského studia nemáme rok 2006, ale i u nich došlo mezi rokem 2010 a 2013 k poklesu ze 76 na 68 %.

Absolventů celkem přitom prakticky vůbec nebylo mezi těmi, kteří pracovali na pozici odpovídající úrovně vzdělání a neodpovídajícího oboru. Rozdílné je to však u magistrů, kde se tento podíl od roku 2006 pohybuje mezi 10 a 12 procenty, a bakaláři, u nichž podíl práce mimo obor při odpovídající úrovni narůstá (15 % v roce 2006, 20 % v roce 2010 a 22 % v roce 2013).

Co je však ještě zřetelnější, je souběh práce mimo obor i úroveň vzdělání. Mezi roky 2006 a 2010 došlo k většímu zhoršení u magistrů (z 3,8 na 5,2 %) než u bakalářů (oba roky 7 %), avšak v roce 2013 se u bakalářů hodnota zdvojnásobila, u magistrů bylo zhoršení menší, na 7,2 %.

Práce odpovídající oboru a úrovni vzdělání

Současná práce odpovídající úrovni a oboru vzdělání: graf ukazuje podíl absolventů podle toho, nakolik jejich práce odpovídala úrovni (znamená, že absolvent pracoval na pozici, pro kterou byla nejhodnější úroveň vzdělání stejná nebo vyšší ve srovnání s tím, jaké vzdělání absolvent ukončil) a oboru (znamená, že pro pozice absolventa v jeho současné práci je nejhodnější výhradně vystudovaný obor nebo obor vystudovaný nebo příbuzný) absolvovaného vzdělání.

Graf zobrazuje hodnoty podle typu dosaženého vzdělání v projektech REFLEX v letech 2006, 2010 a 2013, rok 2013 je rozdělen na absolventy s čtyř a pětiletou praxí a jedno až tříletou praxí.

Práce odpovídající úrovni a oboru vzdělání podle zaměření fakult

Dosažené vzdělání		Odpovídající práce			
Stupeň	Zaměření fakulty	Odpovídající úroveň i obor	Odpov. úroveň, neodpov. obor	Neodp. úrov., odpov. obor	Neodp. ani úroveň ani obor
Bakalářské	Přírodovědné	57,3%	22,0%	4,1%	16,6%
	Informatické a elektrotech.	77,8%	12,1%	4,4%	5,7%
	Strojní	72,5%	4,5%	1,5%	21,5%
	Stavební a architektury	67,6%	15,9%	1,6%	14,9%
	Chemicko-technologické	53,0%	13,7%	9,0%	24,3%
	Ostatní technické	52,6%	25,0%	6,5%	15,9%
	Zemědělské	35,8%	27,2%	8,5%	28,5%
	Lékařské a farmaceutické	72,5%	3,0%	18,9%	5,6%
	Zdravotnické	75,1%	7,1%	11,7%	6,1%
	Ekonomické	53,5%	17,1%	11,6%	17,7%
	Humanitní	44,8%	27,1%	5,8%	22,4%
	Teologické	57,6%	15,0%	10,3%	17,1%
	Právnické	67,8%	17,5%	3,4%	11,3%
	Pedagogické	63,5%	16,3%	8,8%	11,4%
	Tělesné výchovy	58,1%	27,2%	5,7%	9,0%
	Umělecké	65,6%	8,2%	6,7%	19,5%
Všichni absolventi		58,0%	18,0%	8,6%	15,4%
Magisterské	Přírodovědné	73,3%	12,0%	5,4%	9,4%
	Informatické a elektrotech.	77,4%	7,5%	11,0%	4,0%
	Strojní	80,6%	9,1%	7,0%	3,2%
	Stavební a architektury	84,2%	4,9%	7,8%	3,1%
	Chemicko-technologické	67,5%	12,4%	7,8%	12,3%
	Ostatní technické	61,0%	14,9%	12,2%	11,9%
	Zemědělské	53,4%	17,0%	13,8%	15,8%
	Lékařské a farmaceutické	95,9%	0,5%	2,6%	1,0%
	Zdravotnické	54,1%	7,6%	26,8%	11,5%
	Ekonomické	62,9%	10,4%	15,4%	11,3%
	Humanitní	59,6%	15,5%	8,6%	16,4%
	Teologické	53,9%	14,9%	12,2%	19,0%
	Právnické	95,5%	2,1%	1,2%	1,1%
	Pedagogické	69,3%	10,7%	10,4%	9,6%
	Tělesné výchovy	67,4%	12,2%	5,4%	15,0%
	Umělecké	68,4%	12,8%	8,2%	10,6%
Všichni absolventi		69,9%	10,1%	10,5%	9,5%
Doktorské	Přírodovědné	79,4%	1,7%	14,4%	4,4%
	Informatické a elektrotech.	54,7%	0,0%	37,5%	7,9%
	Strojní	57,0%	2,3%	36,7%	4,0%
	Stavební a architektury	48,3%	0,0%	40,3%	11,4%
	Chemicko-technologické	80,5%	1,6%	17,0%	1,0%
	Ostatní technické	47,1%	2,5%	34,4%	16,0%
	Zemědělské	64,7%	2,7%	24,7%	7,9%
	Lékařské a farmaceutické	69,4%	0,1%	29,4%	1,1%
	Zdravotnické	n/a	n/a	n/a	n/a
	Ekonomické	61,4%	3,2%	26,1%	9,3%
	Humanitní	60,6%	1,9%	28,2%	9,3%
	Teologické	n/a	n/a	n/a	n/a
	Právnické	32,2%	0,0%	67,8%	0,0%
	Pedagogické	50,6%	0,5%	43,8%	5,1%
	Tělesné výchovy	n/a	n/a	n/a	n/a
	Umělecké	n/a	n/a	n/a	n/a
Všichni absolventi		63,7%	1,7%	28,5%	6,1%

Současná práce odpovídající úrovni a oboru vzdělání podle zaměření fakult: tabulka ukazuje podíl absolventů podle toho, zda jejich práce odpovídala úrovni (znamená, že absolvent pracoval na

pozici, pro kterou byla nejvhodnější úroveň vzdělání stejná nebo vyšší ve srovnání s tím, jaké vzdělání absolvent ukončil) a oboru (znamená, že pro pozice absolventa v jeho současné práci je nejvhodnější výhradně vystudovaný obor nebo obor vystudovaný nebo příbuzný) absolvovaného vzdělání.
Tabulka obsahuje údaje podle typu dosaženého vzdělání a zaměření fakulty.

Rozdíly mezi absolventy fakult různého zaměření jsou opět značné. V případě absolventů bakalářského studia pracuje na plně odpovídající pozici více než 70 % absolventů informatických a elektrotechnických, zdravotnických a lékařských fakult. Naproti tomu u absolventů zemědělských fakult je to jen něco málo více než třetina absolventů a u humanitních fakult 45 % absolventů.

V případě absolventů magisterského studia jsou na tom nejlépe absolventi lékařských a farmaceutických a právnických fakult, kteří pracovali na plně odpovídající pozici ve více než 95 % případů. Na druhé straně to samé splňovalo jen o málo více než polovina absolventů zdravotnických, teologických a zdravotnických fakult. U zdravotnických fakult je tedy znatelný rozdíl mezi absolventy bakalářského a magisterského studia.

Absolventi doktorského studia pracují nejčastěji v zaměstnání, kde odpovídá jak obor, tak úroveň vzdělání v případech, kdy absolvovali fakultu přírodovědnou nebo chemicko-technologickou (80 %). U ostatních skupin fakult pracuje na takovýchto pozicích v rozmezí od asi poloviny do dvou třetin absolventů. Výjimku tvoří absolventi právnických fakult, kde je to jen třetina absolventů.

Mezi absolventy podle úrovně vzdělání existuje také velký rozdíl v tom, kolik jich pracuje na pozicích, kde neodpovídá bud' obor, nebo úroveň vzdělání. U bakalářů častěji odpovídá úroveň a neodpovídá obor (18 %), než odpovídá obor a neodpovídá úroveň (9 %): a platí to pro většinu typů fakult, jen u lékařských a zdravotnických je to naopak. Jinak je tomu u magistrů – tam je situace v průměru vyrovnaná – po deseti procentech absolventů pracuje na pozicích, kde neodpovídá bud' obor, nebo úroveň vzdělání. U některých typů fakult je poměr výrazněji vychýlen k neodpovídající úrovni vzdělání (zdravotnické, informatické a elektrotechnické, ekonomické), avšak častěji k neodpovídajícímu oboru vzdělání (fakulty přírodovědné, chemicko-technologické, zemědělské, humanitní, tělesné výchovy, umělecké). Zcela jinak je tomu u absolventů doktorského vzdělání: tam naprosto převažuje situace, že absolventi pracují na místech, kde neodpovídá úroveň vzdělání (což je z důvodu velkého podílu pracujících na magisterských pozicích) a odpovídá obor (29 %) oproti opačné situaci, že odpovídá úroveň a neodpovídá obor (2 %).

Nejméně příznivá kombinace, že pracovní místo neodpovídá ani oboru a ani úrovni dosaženého vzdělání nastává u 15 % bakalářů (29 % u zemědělských fakult, 24 % u chemicko-technologických fakult, 22 % u humanitních fakult, na druhé straně jen kolem 5 až 6 % u fakult informatických a elektrotechnických, lékařských a farmaceutických, zdravotnických), u necelých 10 % magistrů (19 % u teologických fakult, mezi 15 a 16 % u fakult humanitních, zemědělských a tělesné výchovy; na druhé straně mezi 1 a 4 % u fakult lékařských, právnických, stavebních, strojních a informatických a elektrotechnických). Pouze 6 % absolventů doktorského studia pracuje na místech, kde se neuplatní ani obor ani úroveň jejich studia a odchylinky mezi typy fakult nejsou tak velké jako u bakalářů a magistrů.

Práce odpovídající úrovni a oboru vzdělání a změna vůči prvnímu zaměstnání – VYSOKÉ ŠKOLY

	Úroveň a obor vzdělání v současné práci				Změna "současně-první"			
	Odpovídá úrovni i obor	Odpovídá úrovni, neodp. obor	Neodpovídá úrovni, odpovídá obor	Neodpovídá ani úrovni ani obor	Odpovídá úr.i ob.	Odp. úr., neodp. ob.	Neodp. úr., odp. ob.	Neodp. ani ob.
UK	76%	8%	9%	8%	7%	1%	-5%	-3%
JU	64%	12%	12%	13%	10%	3%	-9%	-4%
UJEP	63%	14%	8%	15%	9%	3%	-6%	-6%
MU	71%	10%	9%	10%	10%	1%	-7%	-5%
UP	70%	9%	12%	9%	9%	2%	-5%	-6%
VFU	88%	3%	5%	4%	5%	1%	-4%	-2%
OU	60%	18%	8%	14%	8%	7%	-6%	-9%
UHK	60%	13%	18%	8%	13%	3%	-12%	-5%
SU	53%	13%	15%	19%	9%	4%	-5%	-8%
ČVUT	75%	7%	12%	6%	5%	0%	-5%	0%
VŠCHT	77%	8%	9%	6%	4%	0%	-4%	-1%
ZČU	70%	10%	9%	10%	8%	2%	-5%	-5%
TUL	65%	13%	13%	8%	12%	2%	-7%	-7%
UPa	57%	11%	18%	14%	12%	4%	-9%	-6%
VUT	75%	6%	12%	6%	8%	2%	-8%	-3%
VŠB-TU	62%	12%	12%	14%	12%	1%	-7%	-6%
UTB	59%	13%	13%	14%	13%	3%	-11%	-5%
VŠE	69%	12%	11%	8%	12%	2%	-8%	-6%
ČZU	55%	16%	14%	15%	10%	5%	-7%	-9%
MENDELU	55%	13%	17%	15%	7%	4%	-6%	-4%
UO	64%	11%	13%	12%	13%	3%	-15%	-1%
BIVŠ	78%	12%	6%	4%	24%	0%	-6%	-19%
VŠFS	67%	14%	10%	9%	19%	3%	-14%	-8%
VŠKV	59%	16%	5%	20%	10%	6%	-3%	-13%
ŠAVŠ	58%	21%	9%	12%	13%	11%	-10%	-14%
VŠMIE	79%	9%	3%	8%	10%	2%	-9%	-3%
VŠERS	56%	24%	5%	15%	13%	1%	-9%	-5%
VŠLG	56%	23%	4%	17%	17%	2%	-22%	2%
BIBS	67%	13%	15%	5%	19%	3%	-14%	-9%
VŠO	36%	23%	18%	23%	8%	6%	-7%	-7%
STING	84%	2%	10%	4%	25%	1%	-14%	-11%
UJAK	63%	17%	9%	11%	17%	2%	-10%	-9%
ZMVŠ	53%	14%	13%	19%	11%	3%	-4%	-10%
MVSO	60%	10%	9%	22%	7%	5%	-14%	2%
VŠSSH	55%	11%	9%	25%	14%	-2%	-12%	1%
Všechny VŠ	67%	11%	11%	11%	10%	2%	-7%	-5%

Současná práce odpovídající úrovni a oboru vzdělání pro vysoké školy a změna oproti první práci: levá část tabulky ukazuje podíl absolventů podle toho, zda jejich práce odpovídala úrovni (znamená, že absolvent pracoval na pozici, pro kterou byla nejvhodnější úroveň vzdělání stejná nebo vyšší ve srovnání s tím, jaké vzdělání absolvent ukončil) a oboru (znamená, že pro pozice absolventa v jeho současné práci je nejvhodnější výhradně vystudovaný obor nebo obor vystudovaný nebo příbuzný) absolvovaného vzdělání. Pravá tabulka ukazuje rozdíl mezi současnou a první prací.

Tabulka obsahuje údaje pro všechny respondenty roku 2013 pro zúčastněné vysoké školy.

Ve dvou levých sloupcích levé části tabulky jsou jako pozitivní, zeleně barveny vyšší hodnoty (tj. práce odpovídá úrovni i oborem, nebo alespoň úrovni vzdělání), u dvou pravých sloupců jsou jako pozitivní barveny nižší hodnoty (tj. nízký podíl osob pracujících na místech bez odpovídající úrovni vzdělání, nebo obojího, úrovni i oboru vzdělání). Obdobně je to v pravé části tabulky, pokles je pozitivní, proto jsou pro pravé dva sloupce tabulky poklesy označovány zeleně, pozitivně.

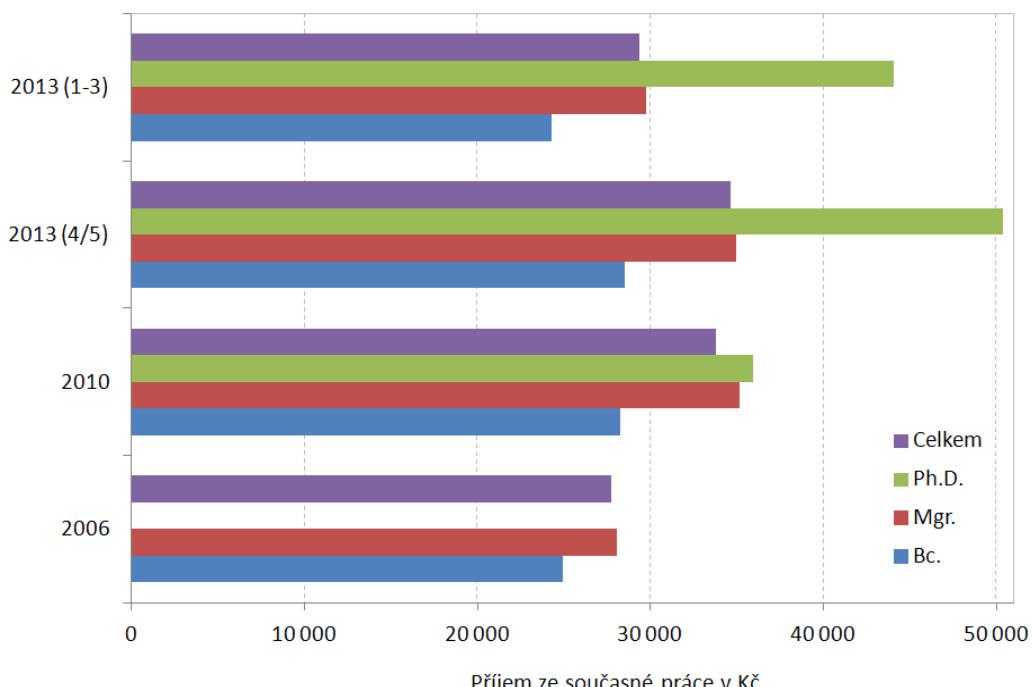
Jedná se o jednu z nejlépe vypovídajících charakteristik o globálním posouzení uplatnění absolventů. Vycházíme z obecněji přijatého předpokladu, že má-li být v nějaké rozumné míře zužitkován vklad vložený do vzdělávání, měla by existovat souvislost mezi absolvovaným vzděláním a nalezeným zaměstnáním. V ideálním případě by získané zaměstnání mělo svými požadavky na úroveň vzdělání odpovídat ukončenému vzdělání absolventa a mělo by také odpovídat oboru jeho studia. Pokud tomu tak není, měl by existovat soulad ohledně úrovně dokončeného studia, tj. zaměstnání by mělo odpovídat alespoň dosažené úrovni vzdělání. Jedná se především o bakaláře a magistry, absolventi doktorských programů pracují často na magisterských pozicích, což se však nejvíce jako takový problém, viz pozdější analýzy výhod práce, která odpovídá úrovni dosaženého vzdělání – v jejich případě je navíc obvykle zachován alespoň obor studia.

Důležitá je rovněž změna, která nastane mezi prvním a současným zaměstnáním. Pravá část tabulky zobrazující změnu tedy ukazuje, že v průměru u absolventů všech vysokých škol došlo k pozitivní změně v tom, že se zvýšily podíly absolventů (o 10 procentních bodů v průměru za všechny školy), kteří pracují v zaměstnáních, která odpovídají úrovni i oboru jejich absolvovaného studia (celkem jsou tedy na takových místech v současném zaměstnání dvě třetiny absolventů). Nad tři čtvrtiny absolventů pracujících na takových místech se dostaly následující vysoké školy: VFU (byla již v prvním zaměstnání), STING, VŠMIE, BIVŠ, VŠCHT, UK, ČVUT, VUT. Naopak existuje celkem velký podíl škol, u kterých je v současném zaměstnání na odpovídajících místech zaměstnáno jen něco přes polovinu absolventů.

K velmi malé změně došlo i v nárůstu podílu těch absolventů, kteří sice nepracují na místech s odpovídajícím oborem, ale na místech s odpovídající úrovní vzdělání (celkem o dva procentní body). V průměru je takových absolventů 11 %, tj. v součtu s předchozí kategorií to znamená, že 78 % absolventů pracuje na místech odpovídajících úrovni dosaženého vzdělání.

K poklesu mezi první a současnou prací v průměru o 5 procentních bodů za všechny školy došlo u nejméně příznivé skupiny, tj. absolventů zaměstnaných na místech, kde neodpovídá ani obor ani úroveň vzdělání. Přesto zůstává poměrně velký podíl škol, u nichž je takových absolventů více než 10 %: u veřejných škol je to u poloviny škol, u soukromých u téměř dvou třetin šetřených škol.

2.3.8 Příjem – vývoj, skupiny fakult

Příjem ze současného zaměstnání: graf ukazuje průměrný hrubý měsíční příjem v Kč. V dotazníku byl zjišťován dvěma otázkami: „Jaký je Váš celkový průměrný hrubý měsíční příjem včetně odměn a přesčasů z hlavního zaměstnání?“ a „Jaký je Váš celkový průměrný hrubý měsíční příjem včetně odměn a přesčasů ze všech ostatních zaměstnání nebo výdělečných činností?“ Výsledný celkový příjem je součtem odpovědí na tyto dvě otázky.

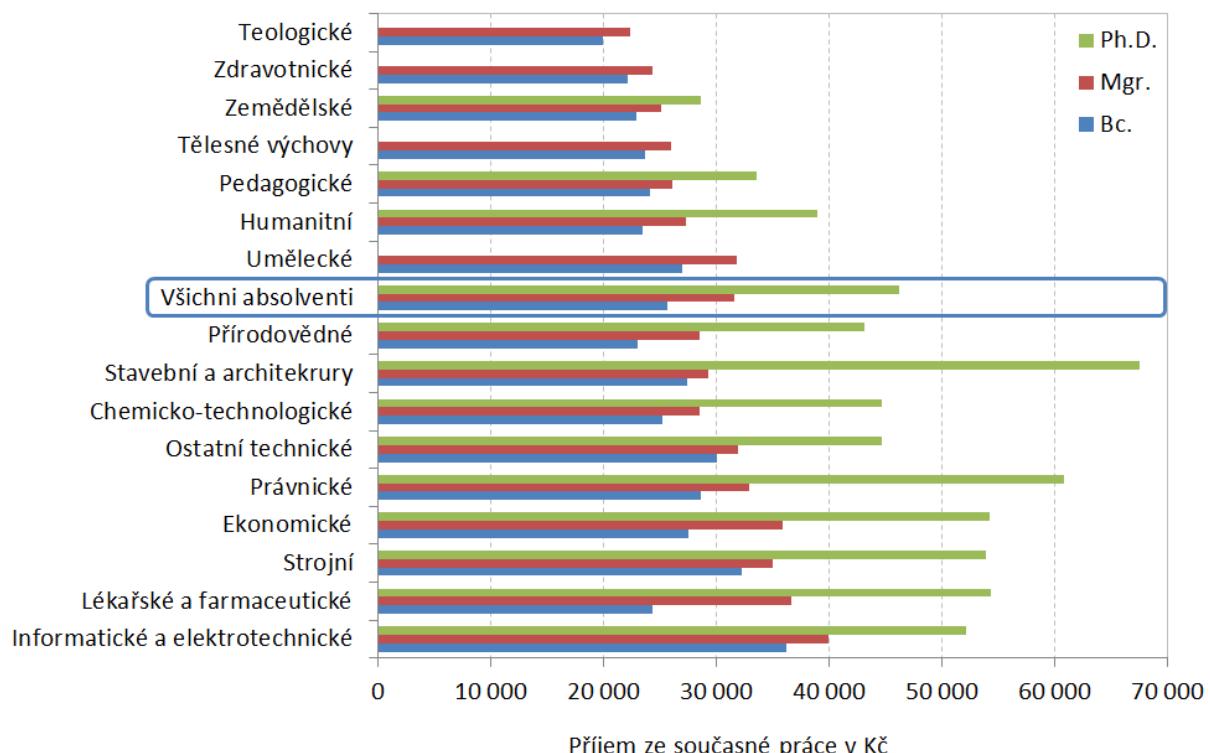
Graf zobrazuje hodnoty podle typu dosaženého vzdělání v projektech REFLEX v letech 2006, 2010 a 2013, rok 2013 je rozdělen na absolventy s čtyř a pětiletou praxí a jedno až tříletou praxí

Nejvýraznějším rozdílem oproti předchozím šetřením je posun v platech absolventů doktorského studia. V šetření v roce 2010 byl rozdíl vůči magistrům několik procent, nyní je to přes 40 procent. Později ukážeme výhodu práce v oboru, která se projevuje v platech a je u absolventů doktorského studia velice zřejmá. Protože absolventi doktorského studia pracují častěji ve svém oboru studia, jedná se o jeden z důvodů jejich platové výhody oproti ostatním absolventům.

Celkový velice mírný nárůst platů mezi roky 2010 a 2013 absolventů se čtyř až pětiletou praxí na trhu práce je tedy dán právě nárůstem u absolventů doktorského studia, protože u bakalářů sice došlo k nárůstu, ale o méně než 1 %, a u magistrů průměrný plat o necelé procento poklesl.

Stabilizace pozic bakalářů na trhu práce vyjadřuje upevnění poměru jejich průměrného platu vůči magistrům. Zatímco v roce 2006 bylo bakalářů na trhu práce málo a často vykonávali práce, kde se v podstatě tradičně předpokládalo magisterské vzdělání, protože vytváření pozic bakalářů bylo stále v počátcích, v roce 2010 už také odstup v platech narostl a bakalářské pozice se začaly jasněji vydělovat. Průměrný rozdíl mezi platy bakalářů a magistrů se od roku 2010 nezměnil a také v roce 2013 činil 23 %.

Příjem v současné práci podle zaměření fakult

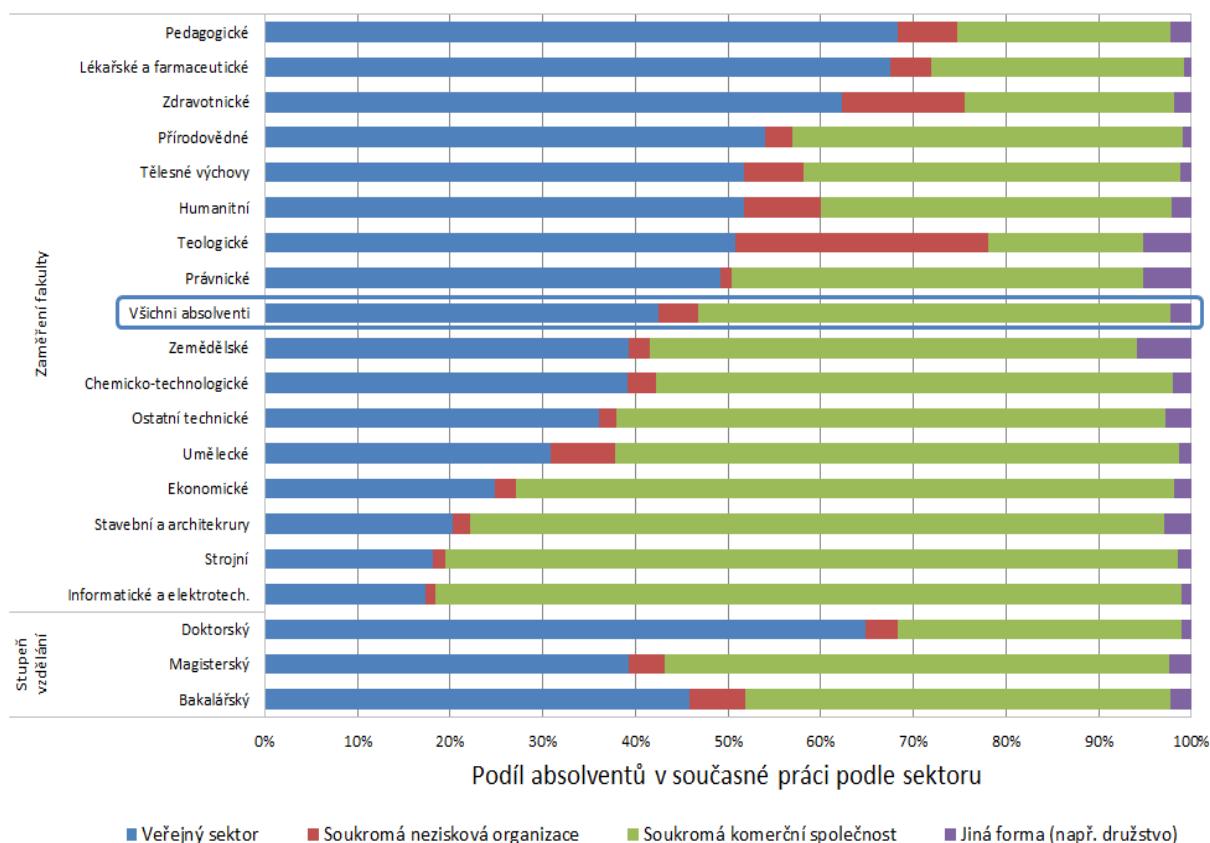
Příjem ze současného zaměstnání: graf ukazuje průměrný hrubý měsíční příjem v Kč. V dotazníku byl zjištován dvěma otázkami: „Jaký je Váš celkový průměrný hrubý měsíční příjem včetně odměn a přesčasů z hlavního zaměstnání?“ a „Jaký je Váš celkový průměrný hrubý měsíční příjem včetně odměn a přesčasů ze všech ostatních zaměstnání nebo výdělečných činností?“ Výsledný celkový příjem je součtem odpovědí na tyto dvě otázky.

Graf zobrazuje údaje podle typu dosaženého vzdělání a zaměření fakulty.

Graf ukazuje, že posun v platech absolventů doktorského studia je patrný u absolventů většiny skupin fakult a pohybuje se od více než dvojnásobku oproti magistrům u absolventů fakult stavebních a architektury po necelých 15 % u zemědělských fakult. U absolventů doktorského studia fakult stavebních a architektury došlo k výraznému nárůstu z důvodu nárůstu příjmů z vedlejší práce. Ty jsou u absolventů doktorského studia nejvyšší a průměr činí asi 5900 Kč, u magistrů je průměr ani ne poloviční, necelé 2600 Kč, a u bakalářů činí průměr 2150 Kč. Rozdíly mezi tím, kolik z celkového příjmu činí vedlejší příjem, jsou značné především u absolventů doktorského studia. Zatímco u bakalářů se rozmezí pohybuje od tisíce korun (fakulty zdravotnické a chemicko-technologické) po 4100 Kč (fakulty elektrotechnické a informatické) a u magistrů v rozmezí od tisíce korun (strojní fakulty) po 5000 Kč (tělovýchovné fakulty), u absolventů doktorského studia je rozmezí od tisíce a půl (strojní fakulty) po vedlejší příjmy sahající k deseti tisícům (lékařské a farmaceutické fakulty).

Zcela jiné profese u absolventů bakalářského a magisterského studia u lékařských a farmaceutických fakult jsou zároveň důvodem, proč je u této skupiny fakult nejvyšší rozdíl v příjmech bakalářů a magistrů (50 %), pouze u ekonomických fakult je ještě 30 %, u většiny se pohybuje mezi 15 a 25 %. Existuje však také několik skupin fakult (informatické a elektrotechnické, strojní, stavební a architektury, pedagogické a zemědělské), u nichž rozdíly nepřesahují 10 %.

2.3.9 Práce absolventů podle sektoru

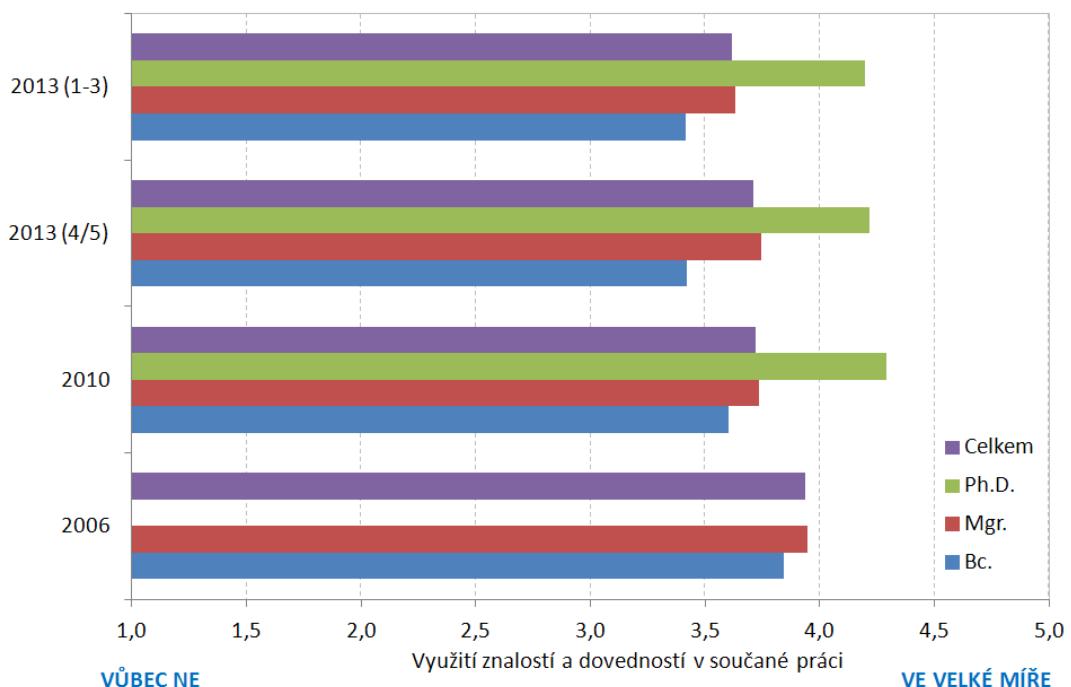
Současná práce absolventů podle sektoru: absolventi odpověděli na otázku, zda pracují ve veřejném nebo soukromém sektoru. Volit mohli ze čtyř možností: veřejný sektor, soukromá nezisková organizace, soukromá komerční společnost, jiná forma (např. družstvo).

Graf zobrazuje, kolik procent absolventů pracuje v současném zaměstnání v kterém sektoru podle typu vzdělání a podle zaměření fakult.

Velký podíl práce absolventů ve veřejném sektoru u absolventů pedagogických, lékařských a zdravotnických fakult nepřekvapuje vzhledem k veřejnému vzdělání a zdravotnictví. Ukazuje se však, že téměř pětina všech absolventů je minimální podíl absolventů bez rozdílu zaměření fakulty, kteří pracují ve veřejném sektoru. Vzhledem k vlastnickým poměrům komerčních společností a podílu zaměstnaných osob ve zpracovatelském průmyslu pak nepřekvapuje ani vysoký podíl absolventů fakult informatických a elektrotechnických, fakult strojních a fakult stavebních a architektury pracujících v komerční sféře.

Podle typu vzdělání je vidět, že v soukromých komerčních společnostech pracuje největší podíl magistrů (více než polovina), u bakalářů je podíl vyrovnaný, kolem 46 % ve veřejném sektoru i soukromých komerčních společnostech. Absolventů doktorského studia pracují ve veřejném sektoru téměř dvě třetiny a jen necelá třetina v soukromých komerčních společnostech.

2.3.10 Využití znalostí v zaměstnání – vývoj, skupiny fakult

Využití znalostí v současném zaměstnání: absolventi odpovídali na otázku: „Do jaké míry jsou Vaše znalosti a dovednosti v současné práci využity?“ Odpovědi byly na škále od 1 (vůbec ne) do 5 (ve velké míře).

Graf zobrazuje hodnoty podle typu dosaženého vzdělání v projektech REFLEX v letech 2006, 2010 a 2013, rok 2013 je rozdělen na absolventy s čtyř a pětiletou praxí a jedno až tříletou praxí.

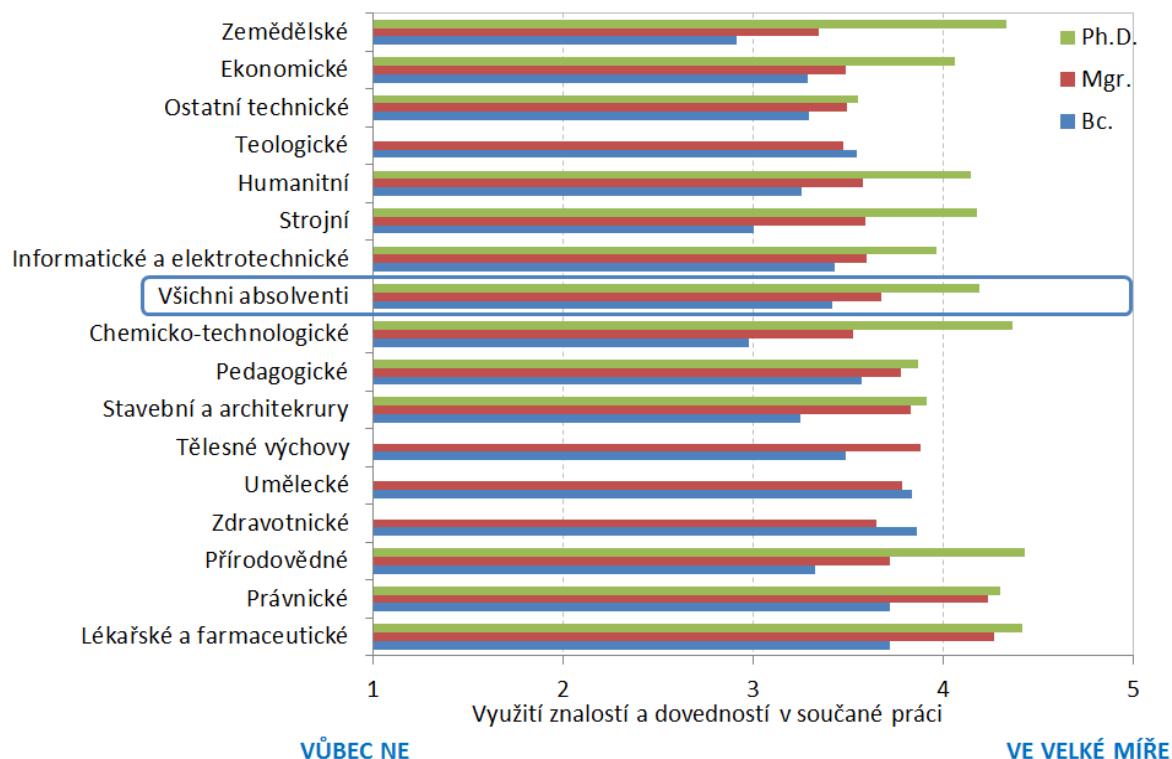
Míra využití znalostí představuje důležitou integrální informaci o tom, nakolik jsou v práci také využívány znalosti a dovednosti nabité studiem. Zároveň využívání znalostí je obvykle jedním z předpokladů, aby byl člověk motivovaný dělat věci dobře, na slušné kvalitativní úrovni.

Průměrná úroveň na pětibodové stupnici představuje hodnotu 3, což znamená, že absolventi vypovídají, že jejich znalosti jsou využívány v míře více než průměrné, ovšem pouze u absolventů doktorských programů je možné říci, že využívají svých znalostí a dovednosti na skutečně slušné úrovni. I zde je však třeba mít na paměti, že je tu souvislost vyššího využívání znalostí a dovedností těmi, kdo pracují ve svém oboru, a v porovnání s bakaláři i magistry pracují doktoři ve svém oboru častěji, proto i jejich využití znalostí je v průměru vyšší.

Celkový trend je na první pohled zřetelný, míra využívání znalostí a dovedností se snižuje. Pokles u bakalářů s čtyř až pětiletou praxí na pracovním trhu byl mezi roky 2006 a 2010 šestiprocentní a mezi roky 2010 a 2013 pětiprocentní. U magistrů nastal pokles mezi roky 2006 a 2010 o více než 5 %, avšak do roku 2013 již k dalšímu poklesu nedošlo. U doktorů můžeme posuzovat pouze změnu mezi rokem 2010 a 2013, pokles byl 2,5 %.

Zastavením poklesu u magistrů došlo k tomu, že se zvětšuje rozdíl mezi mírou využití znalostí bakalářů a magistrů. Zatímco v roce 2006 byl rozdíl pouze 2,5 %, v roce 2013 již více než 9 %. Odstup mezi magistry a doktory je v roce 2013 12 %.

Využití znalostí v současném zaměstnání podle zaměření fakulty

Využití znalostí v současném zaměstnání: absolventi odpovídali na otázku: „Do jaké míry jsou Vaše znalosti a dovednosti v současné práci využity?“ Odpovědi byly na škále od 1 (vůbec ne) do 5 (ve velké míře).

Graf obsahuje údaje podle typu dosaženého vzdělání a zaměření fakulty za všechny absolventy roku 2013.

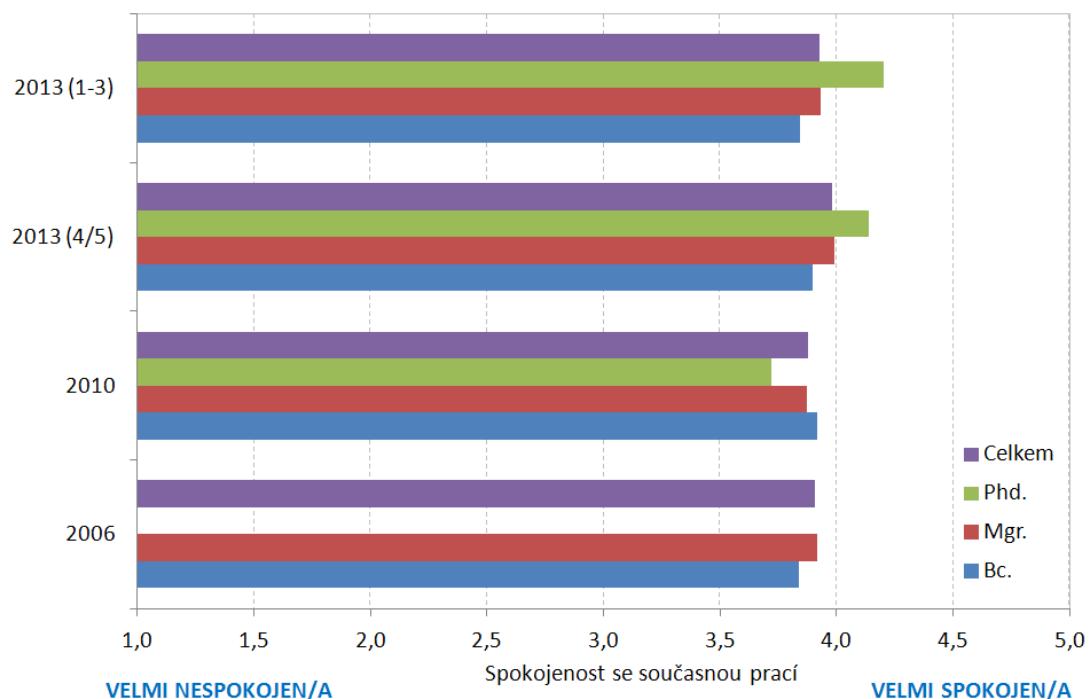
Existují tři skupiny fakult svého podle zaměření, jejichž absolventi bakalářských programů využívají znalostí více než absolventi magisterských programů: teologické, umělecké a zdravotnické fakulty. U absolventů doktorských programů tato situace nenastává, tj. že by využívali v případě některé skupiny fakult znalostí a dovedností více magistrů než doktoři. Jsou však skupiny fakult, kde jsou rozdíly mezi magistry a doktory minimální: pedagogické, stavební a architektury, právnické a také lékařské a farmaceutické.

Kromě těch skupin fakult, kde bakaláři využívají znalostí více než magistři, jsou ještě případy, kdy průměrná míra využití znalostí a dovedností magistrů je bakalářům poměrně blízká: je to případ fakult ekonomických, informatických a elektrotechnických a fakult pedagogických.

Za povšimnutí stojí ještě několik skupin fakult, jejichž absolventi využívají svých znalostí a dovedností jen průměrně nebo až podprůměrně: je to případ fakult zemědělských, strojních a chemicko-technologických.

Lékařské a farmaceutické a právnické fakulty jsou jediné, jejichž podstatnější podíl magistrů vypovídá, že využívá ve svém současném zaměstnání znalostí a dovedností ve velké míře, což je tedy v průměru více než úroveň 4 na pětibodové stupnici.

2.3.11 Spokojenost se současnou prací

Spokojenost absolventů v současné práci: absolventi odpovídali na otázku: „Jak jste spokojen/a se svou současnou prací (zaměstnáním)?“ A odpovídali na pětibodové stupnici, 1 (velmi nespokojen/a) až 5 (velmi spokojen/a).

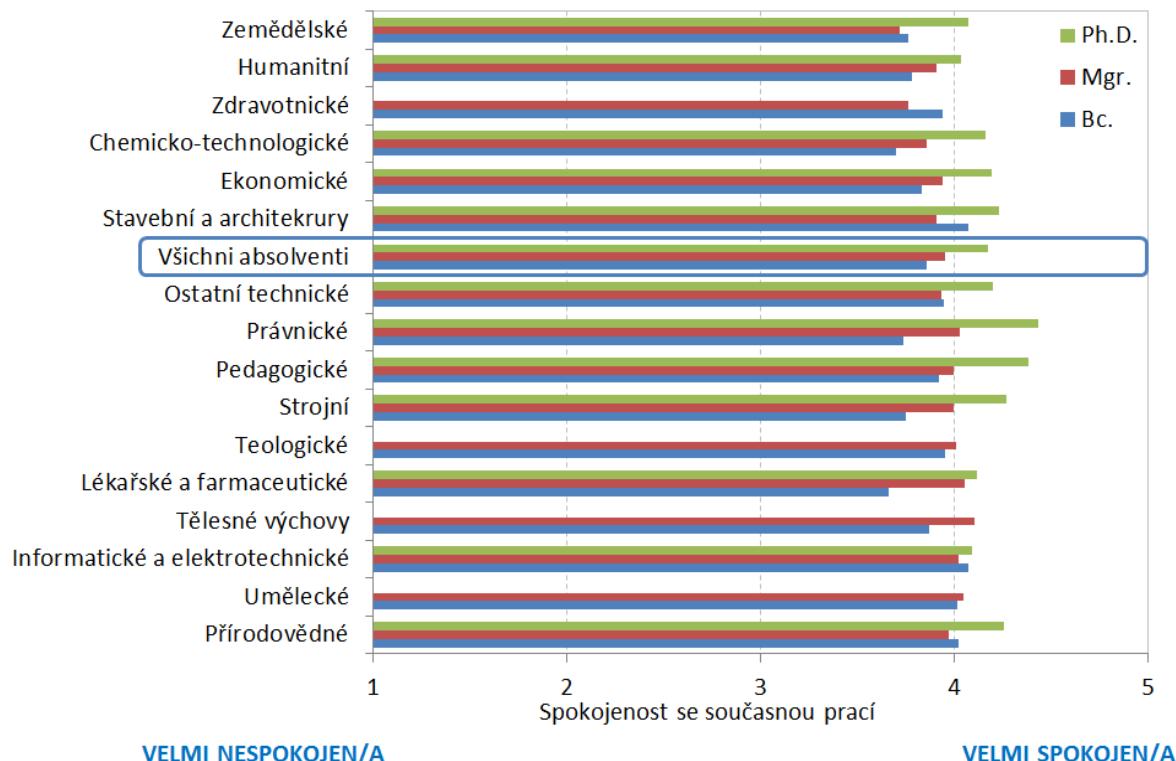
Graf zobrazuje hodnoty podle typu dosaženého vzdělání v projektech REFLEX v letech 2006, 2010 a 2013, rok 2013 je rozdělen na absolventy s čtyř a pětiletou praxí a jedno až tříletou praxí.

Otázka spokojenosti je zodpovídána všemi skupinami podle typu vzdělání v poměrně malém rozmezí. Je to však do jisté míry dáno charakterem této otázky; na otázky po spokojenosti mají lidé obecně tendenci odpovídat o něco lépe než průměrně. I malé změny jsou tedy zajímavé.

Nejvýraznější posun nastal u hodnocení absolventů doktorských programů. Nárůst jejich spokojenosti je v souladu s mnoha dříve hodnocenými aspekty jejich uplatnění, ať se jedná o práci v profesích, které odpovídají jejich vzdělání, o práci v oboru, o jejich příjem či využití znalostí.

Mezi roky 2010 a 2013 došlo rovněž k sice menšímu, ale rovněž nárůstu spokojenosti u magistrů. Tím se spokojenost magistrů se svojí prací dostala nad spokojenost bakalářů. Bakaláři žádný výrazný posun ve spokojenosti neprojevují, a to ani v důsledku zhoršujících se některých charakteristik výše popisovaných v jejich uplatnění. Příčinou toho může být širší souvislost s celým charakterem skupiny bakalářů a jejich charakteristikami v souvislosti s masifikací terciárního vzdělání. Zčásti a to nijak zanedbatelné se totiž jedná o osoby, které by dříve studovat nešly a které by ukončily své vzdělávání na středoškolské úrovni. Část jich tedy ani do terciárního vzdělávání nevstupuje s nijak vysokými ambicemi a uspokojuje je jakékoli zlepšení podmínek, které mají oproti středoškolákům.

Spokojenost se současnou prací podle zaměření fakulty

Spokojenost absolventů v současné práci: absolventi odpovídali na otázku: „Jak jste spokojen/a se svou současnou prací (zaměstnáním)?“ A odpovídali na pětibodové stupnici, 1 (velmi nespokojen/a) až 5 (velmi spokojen/a).

Graf obsahuje údaje podle typu dosaženého vzdělání a zaměření fakulty za všechny absolventy roku 2013.

Ani grafické zobrazení spokojenosti absolventů se svojí současnou prací nevypovídá o velkých odlišnostech mezi skupinami fakult. Rozpětí spokojenosti jsou u bakalářů, magistrů i doktorů prakticky stejné, průměry za skupiny fakult jsou v rozmezí 0,4 bodu na pětibodové stupnici, kde absolventi spokojenost hodnotili. U bakalářů je to od 3,66 do 4,07, u spodní hranice spokojenosti, tedy k těm o něco méně spokojeným patří absolventi lékařských a farmaceutických, strojních, právnických a chemicko-technologických fakult; k těm spokojenějším pak absolventi fakult informatických a elektrotechnických, fakult stavebních a architektury a fakult přírodovědných a uměleckých.

Mezi absolventy magisterských programů se spokojenost pohybuje mezi 3,72 a 4,10; u spodní hranice intervalu, tedy ve srovnání s ostatními magistry k méně spokojeným patří absolventi fakult zemědělských a zdravotnických, a k těm spokojenějším pak absolventi fakult tělesné výchovy, lékařských a farmaceutických, uměleckých, právnických a informatických a elektrotechnických.

Rozmezí spokojenosti u absolventů doktorských programů je od 4,04 do 4,43; u spodní hranice intervalu jsou absolventi humanitních, zemědělských a také informatických a elektrotechnických fakult. K nejspokojenějším absolventům doktorského studia patří absolventi právnických a pedagogických fakult.

2.3.12 Souhrnné údaje za vysoké školy

V následujících třech tabulkách jsou uvedeny vybrané základní údaje po školách. Uvádíme je zvlášť podle typu vzdělání, protože v tomto případě by uvedením údajů pouze za celé vysoké školy došlo ke zkreslení v důsledku různé struktury absolventů podle typu vzdělání u jednotlivých škol.

Bakalářské studium

Bc.	ISEI	Hrubý příjem - hlavní práce	Hrubý příjem - vedlejší práce	Hrubý příjem celkem	Využití znalostí a dovedností	Spokojenosť s prací
UK	58,4	20 797	1 900	22 741	3,5	3,8
JU	53,8	21 427	1 515	22 928	3,5	3,9
UJEP	56,2	21 693	2 165	23 859	3,4	3,8
MU	55,0	23 314	2 344	25 685	3,4	3,8
UP	55,9	20 694	1 631	22 286	3,7	3,9
VFU	n/a					
OU	54,8	21 778	1 332	23 110	3,5	4,1
UHK	53,9	24 942	1 236	26 178	3,4	3,9
SU	49,9	19 631	1 076	20 735	3,4	3,7
ČVUT	n/a					
VŠCHT	59,2	25 534	1 213	26 921	3,4	4,0
ZČU	54,3	24 430	1 475	25 895	3,5	4,0
TUL	51,6	24 299	1 766	26 064	3,5	3,9
UPa	52,2	22 364	1 761	24 125	3,3	3,8
VUT	55,2	27 176	2 853	29 915	3,3	3,9
VŠB-TU	52,9	27 924	2 601	30 524	3,4	4,0
UTB	51,8	23 912	1 082	25 006	3,3	3,8
VŠE	57,3	26 445	1 234	27 613	3,3	4,0
ČZU	48,4	22 508	2 003	24 517	3,0	3,7
MENDELU	47,4	19 384	2 009	21 379	3,1	3,9
UO	55,1	29 699	298	29 996	3,3	4,0
BIVŠ	55,2	26 159		26 159	3,2	3,8
VŠFS	53,6	32 540	2 693	35 233	3,2	3,8
VŠKV	50,1	26 740	2 295	29 035	3,6	3,8
ŠAVŠ	54,6	31 298	863	32 161	3,2	3,7
VŠMIE	55,5	38 923	2 225	41 147	3,8	4,0
VŠERS	47,6	24 831	460	25 291	3,6	3,8
VŠLG	49,0	29 107	506	29 612	3,1	4,1
BIBS	55,6	37 832	2 273	40 104	3,5	4,2
VŠO	43,6	23 399	495	23 894	3,2	3,7
STING	52,2	28 537	6 940	35 477	3,6	4,3
UJAK	54,5	26 371	2 441	28 862	3,6	3,8
ZMVŠ	49,6	22 653	910	23 563	3,3	3,9
MVSO	n/a					
VŠSSH	46,1	25 279	398	25 677	3,4	4,0
Všechny VŠ	53,5	23 821	1 833	25 660	3,4	3,9

Souhrnné údaje za vysoké školy, současné zaměstnání, bakaláři:

Veličiny byly popsány výše; ISEI – kvalifikační náročnost profese (detailní popis je uveden v kapitole o první práci).

Hrubý příjem je rozdělen do tří sloupců, z hlavního zaměstnání, vedlejšího a celkový součet, uvedeno v Kč. Hlavní i vedlejší příjem zahrnuje hrubý příjem včetně přesčasů, odměn.

Sloupec „Využití znalostí a dovedností“ obsahuje odpovědi na otázku „Do jaké míry jsou Vaše znalosti a dovednosti v současné práci využity?“ Odpovědi od 1 (vůbec ne), po 5 (ve velké míře).

Sloupec „Spokojenost s prací“ obsahuje odpovědi na otázku „Jak jste spokojen/a se svou současnou prací (zaměstnáním)?“ Odpovědi od 1 (velmi nespokojen/a) až 5 (velmi spokojen/a).

Graf obsahuje údaje pro bakaláře za všechny absolventy roku 2013.

Jak bylo uvedeno výše, představuje index ISEI informaci o kvalifikační náročnosti profesí. Mezi školami se u bakalářů pohybuje v intervalu od 43,6 po 59,2, přitom velký počet škol má průměr blízký celkovému průměru.

Při pohledu na platové rozdělení se opět ukazuje, jak se vyšší podíl osob, kteří si dodělávají kvalifikaci, když už mají uplatnění na trhu práce, projevuje například na jejich platu. To je častěji případ soukromých vysokých škol s vyšším podílem studujících, kteří již pracovali, nebo kteří studují při zaměstnání. Sloupec o příjmu z vedlejšího zaměstnání uvádíme pro srovnání odlišností, jak se utváří celkový příjem absolventů jednotlivých škol, tj. v kterých případech je jeho celková výše dána z podstatné části příjmem z vedlejšího zaměstnání. Rozdíly v něm jsou vysoké, od několika set korun až po téměř 7 tisíc Kč, nejčastěji se však v průměru za školy pohybuje mezi 1 tis. a 2,5 tis. Kč. Absolventi škol, kde jsou příjmy vyšší, mají častěji vyšší také příjmy ve vedlejším zaměstnání. Z hlavního zaměstnání se příjmy pohybují nejčastěji mezi 20 a 27 tis. Kč.

Využití znalostí ve svém současném zaměstnání v nejvyšší míře vykazují absolventi VŠMIE, UP, VŠERS, STING, UJAK. Nejméně využívají svých znalostí a dovedností bakaláři ČZU, MENDELU a VŠLG.

Spokojenost s prací se i mezi školami pohybuje v poměrně malém intervalu, od 3,7 po 4,3. Průměrná spokojenost by byla na stupnici vyjádřena hodnotou 3, průměry za všechny školy tak tuto hodnotu přesahují. Nejvyšší míru spokojenosti se svojí současnou prací vyjadřují absolventi bakalářského studia STING, BIBS, VŠLG a OU.

Magisterské vzdělání

Rozmezí průměrné kvalifikační náročnosti profesí absolventů magisterských programů vysokých škol v současném zaměstnání, kterou měříme indexem ISEI, je vyšší, než je tomu u absolventů bakalářských programů. Hodnoty se pohybují mezi 49,9 a 72,4. Nejčastěji se průměry za školy pohybují v intervalu mezi hodnotami 56 a 57. Průměrné kvalifikační náročnosti práce absolventů u některých vysokých škol jsou u magistrů nižší než průměry u některých škol v případě kvalifikační náročnosti bakalářů. Vysoké hodnoty u VFU a UK jsou dány vysokými hodnotami indexu kvalifikační náročnosti pro lékařské i farmaceutické profese.

Mgr.	ISEI	Hrubý příjem - hlavní práce	Hrubý příjem - vedlejší práce	Hrubý příjem celkem	Využití znalostí a dovedností	Spokojenost s prací
UK	72,4	29 973	3 376	33 302	4,0	4,0
JU	59,3	22 203	2 023	24 258	3,6	3,9
UJEP	64,8	23 336	2 278	25 677	3,6	3,9
MU	66,9	25 430	2 529	27 939	3,9	3,9
UP	66,6	23 900	3 361	27 228	3,9	4,0
VFU	73,1	24 218	1 051	25 291	4,0	3,9
OU	64,2	21 171	2 153	23 308	3,7	3,9
UHK	58,1	28 443	1 438	29 881	3,5	4,0
SU	58,4	25 647	1 989	27 758	3,5	3,8
ČVUT	62,9	34 866	1 449	36 282	3,7	3,9
VŠCHT	67,9	27 628	1 416	29 025	3,8	4,0
ZČU	64,6	28 626	1 868	30 500	3,8	4,1
TUL	61,8	30 993	3 760	32 699	3,5	3,9
UPa	59,2	27 204	1 169	28 394	3,4	3,9
VUT	59,9	30 360	1 798	32 144	3,6	4,0
VŠB-TU	56,3	27 691	1 632	29 356	3,5	3,8
UTB	56,0	27 086	1 429	28 482	3,5	3,9
VŠE	63,5	42 356	1 623	43 979	3,6	4,1
ČZU	55,2	30 379	1 942	32 329	3,4	3,9
MENDELU	49,9	25 101	1 520	26 623	3,3	3,8
UO	56,4	30 200		30 200	3,4	3,9
BIVŠ	60,1	45 309	1 616	46 925	3,9	3,8
VŠFS	58,0	41 001	1 812	42 813	3,7	4,1
ŠAVŠ	61,9	39 620	901	40 521	3,4	4,1
VŠLG	55,8	27 078	655	27 733	3,7	4,3
BIBS	59,1	57 829	4 858	62 687	4,0	4,3
VŠO	51,1	27 011	1 357	28 169	3,2	3,8
STING	58,0	35 599	7 349	42 948	3,8	4,1
UJAK	60,8	29 738	3 006	32 765	3,7	4,0
Všechny VŠ	62,5	29 437	2 221	31 619	3,7	4,0

Souhrnné údaje za vysoké školy, současné zaměstnání, magistři:

Veličiny byly popsány výše; ISEI – kvalifikační náročnost profese (detailní popis je uveden v kapitole o první práci).

Hrubý příjem je rozdělen do tří sloupců, z hlavního zaměstnání, vedlejšího a celkový součet, uvedeno v Kč. Hlavní i vedlejší příjem zahrnuje hrubý příjem včetně přesčasů, odměn.

Sloupec „Využití znalostí a dovedností“ obsahuje odpovědi na otázku „Do jaké míry jsou Vaše znalosti a dovednosti v současné práci využity?“ Odpovědi od 1 (vůbec ne), po 5 (ve velké míře).

Sloupec „Spokojenost s prací“ obsahuje odpovědi na otázku „Jak jste spokojen/a se svou současnou prací (zaměstnáním)?“ Odpovědi od 1 (velmi nespokojen/a) až 5 (velmi spokojen/a).

Graf obsahuje údaje pro magistrury za všechny absolventy roku 2013.

I v případě příjmů magistrů se projevuje zřetelně vyšší podíl absolventů, kteří již pracovali, nebo pracovali při zaměstnání, a to v případě minimálně některých soukromých vysokých škol. Nejčastěji se hrubý příjem absolventů z hlavního zaměstnání pohybuje v průměru za

vysoké školy mezi 23 a 28 tisící Kč. Rozdíly v průměrné výši vedlejších příjmů jsou jako u bakalářů velké, mezi několika sty korunami až po více než sedm tisíc korun.

Využití znalostí je u všech škol v průměru za celé školy nad průměrným hodnocením (úroveň 3), ačkoli v některých případech jen velice málo. Hodnoty se pohybují mezi 3,2 a 4,0. Nejvyšší využití znalostí a dovedností vykazují absolventi UK, VFU, BIBS, MU, UP a BIVŠ. U této všech škol magistři využívají v průměru svých znalostí a dovedností více než bakaláři, žádný nebo minimální rozdíl je u JU, TUL, UHK, SU, UPa, VŠB-TU, UTB, UO, ŠAVŠ, VŠO a UJAK – kromě UJAK se jedná o školy, jejichž absolventi vykazují v průměru využití znalostí a dovedností na spodní hranici intervalu, v němž se tato veličina v průměru za školy vyskytuje.

Spokojenost magistrů se svou prací je jen málo vyšší než u bakalářů, průměry za školy se pohybují v intervalu 3,8 a 4,3, což je ještě o něco sevřenější než u bakalářů. Výrazněji spokojenější magistři oproti bakalářům jsou pouze u ŠAVŠ. Výrazně nespokojenější magistři oproti bakalářům se u žádné vysoké školy nevyskytují, ačkoli u několika škol nastává, že bakaláři jsou mírně spokojenější (OU, VŠB-TU, UO, STING) nebo mezi spokojeností obou není rozdíl (JU, VSČHT, TUL, MENDELU, BIVŠ, VŠO). Kromě VSČHT se jedná vždy o školy, jejichž absolventi projevují podprůměrnou spokojenost se svou prací.

Doktorské vzdělání

Phd.	ISEI	Hrubý příjem - hlavní práce	Hrubý příjem - vedlejší práce	Hrubý příjem celkem	Využití znalostí a dovedností	Spokojenost s prací
UK	79,0	39 458	6 855	46 430	4,3	4,1
JU	74,0	29 597	5 739	35 411	4,5	4,4
MU	78,4	37 849	6 150	43 999	4,4	4,3
UP	80,8	32 297	6 924	39 221	3,9	4,2
VFU	79,8	24 580	7 131	31 711	4,4	3,9
ČVUT	73,5	52 026	3 045	55 071	4,1	4,2
VŠCHT	75,8	44 442	2 389	46 831	4,5	4,3
ZČU	72,1	40 498	4 808	45 307	4,1	3,9
UPa	70,0	39 280	3 117	42 397	4,1	4,3
VUT	70,8	49 627	9 339	59 689	3,9	4,2
VŠE	77,7	51 847	7 817	59 664	4,1	4,2
ČZU	68,2	30 132	4 825	34 957	4,1	4,0
UO	66,3	39 523	4 194	43 717	3,8	3,7
Všechny VŠ	75,4	40 518	5 667	46 262	4,2	4,2

Souhrnné údaje za vysoké školy, současné zaměstnání, magistři:

Veličiny byly popsány výše; ISEI – kvalifikační náročnost profese (detailní popis je uveden v kapitole o první práci).

Hrubý příjem je rozdělen do tří sloupců, z hlavního zaměstnání, vedlejšího a celkový součet, uvedeno v Kč. Hlavní i vedlejší příjem zahrnuje hrubý příjem včetně přesčasů, odměn.

Sloupec „Využití znalostí a dovedností“ obsahuje odpovědi na otázku „Do jaké míry jsou Vaše znalosti a dovednosti v současné práci využity?“ Odpovědi od 1 (vůbec ne), po 5 (ve velké míře).

Sloupec „Spokojenost s prací“ obsahuje odpovědi na otázku „Jak jste spokojen/a se svou současnou prací (zaměstnáním)?“ Odpovědi od 1 (velmi nespokojen/a) až 5 (velmi spokojen/a).

Graf obsahuje údaje pro doktory za všechny absolventy roku 2013.

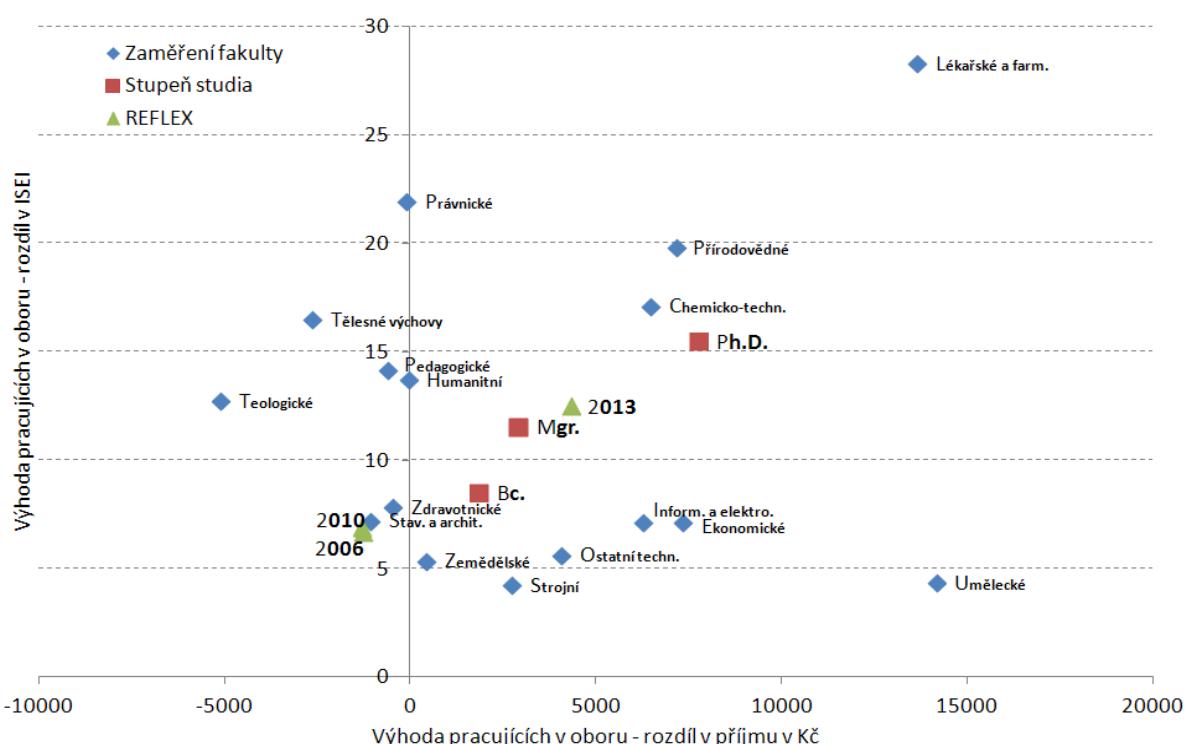
Rozdíly v kvalifikační náročnosti profesí, které vykonávají absolventi doktorského studia, jsou mezi školami menší, než je tomu u bakalářů a magistrů. Interval indexu ISEI je mezi hodnotami 66,3 a 80,8. V případě žádné školy není průměrná kvalifikační náročnost profesí doktorů nižší než magistrů.

Rozdíly v příjmech z hlavního zaměstnání jsou mezi školami významné, nejvyšší příjmy doktorů jsou u dvou technických univerzit, ČVUT a VUT, a VŠE. Rozdíly mezi vedlejšími příjmy v průměru za školy jsou nižší než u magistrů.

Využití znalostí a dovedností v profesích absolventů doktorského studia je v průměru za všechny školy vyšší než u magistrů – jedinou výjimkou tvoří UP.

Rovněž průměrná spokojenost v práci je u absolventů doktorského studia vyšší než u magistrů, avšak i zde existuje výjimka, nebo spíše výjimky dvě – u ZČU a UO jsou se svou prací spokojenější magistři než doktoři, u obou škol je průměrná spokojenost s prací doktorů oproti ostatním školám výrazně podprůměrná, a je dokonce pod průměrem spokojenosti magistrů (což je také případ VFU).

2.3.13 Výhoda měřená příjmem a ISEI u těch, kdo pracují v oboru

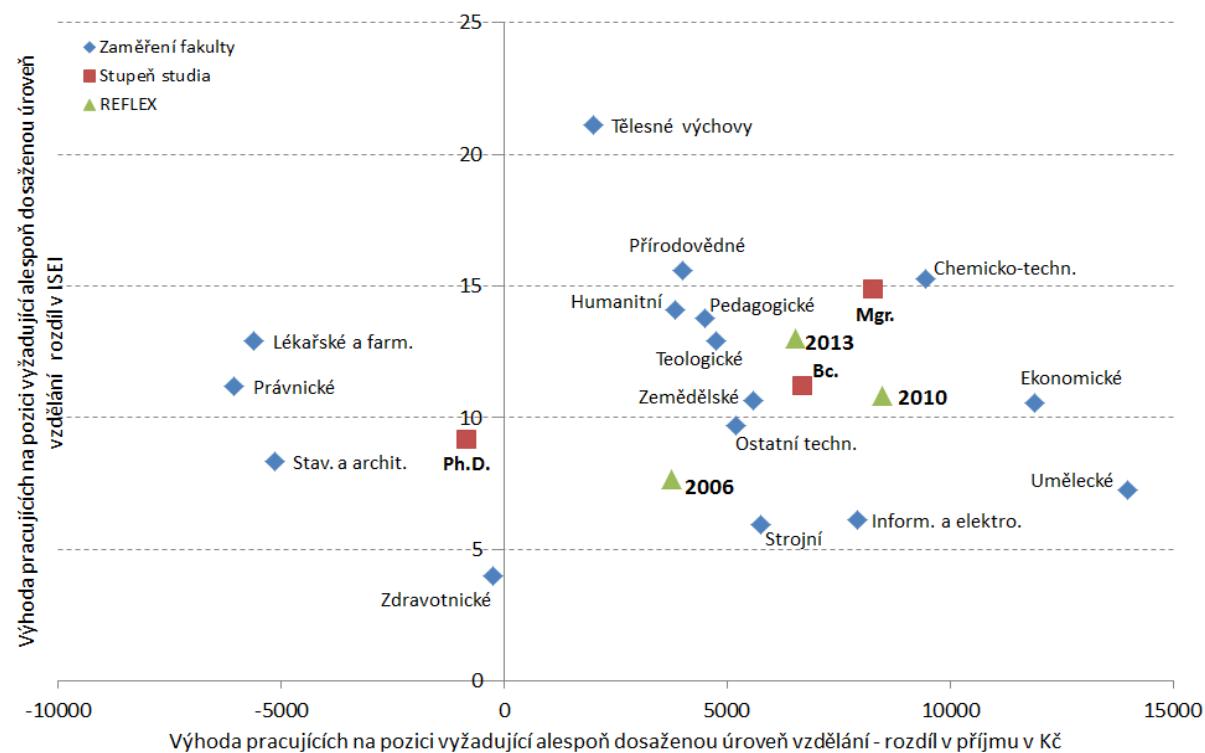
Výhoda absolventů pracujících v oboru vzdělání měřená rozdílem v příjmu a v indexu ISEI: graf zobrazuje pozici jednotlivých skupin fakult, přičemž pozice je dána na vodorovné ose rozdílem v příjmu dané skupiny fakult, když její absolventi pracují v oboru vzdělání, a stejně tak na ose svislé je pozice dána rozdílem v hodnotě indexu ISEI (jeho definice je na počátku této kapitoly nebo v kapitole o prvním zaměstnání) pro skupinu fakult, jestliže její absolventi pracují v oboru. Práce v oboru je zde míněna v součtu kategorií, že se pro práci hodí výhradně vystudovaný nebo příbuzný obor.

Graf tedy vypovídá o tom, u kterých skupin fakult a typů vzdělání se nejvíce vyplatí, či zda se to vůbec vyplatí, když absolventi pracují ve vystudovaném oboru. Pozice roku 2013 ukazuje, že od roku 2006 se poprvé v průměru za všechny absolventů vyplatí práce ve vlastním

oboru i po stránce příjmu. V letech 2006 a 2010 se to vyplatilo pouze z hlediska kvalifikační náročnosti vykonávané profese (měřeno indexem ISEI). Je také vidět, že se to vyplatí v průměru všem absolventům podle typů vzdělání, nejvíce absolventům doktorských programů (v průměru je u doktora, který pracuje ve vystudovaném nebo příbuzném oboru výhoda v platu 7760 Kč oproti doktorovi, který v oboru nepracuje; v kvalifikační náročnosti měřené indexem ISEI činí výhoda vysokých 15,5 bodů). Práce v oboru se vyplatí také magistrům (v příjmu 2900 Kč, v indexu ISEI 11,6 bodů) a bakalářům (v příjmu 1850 Kč, v indexu ISEI 8,5 bodu).

Z hlediska posuzování skupin fakult je třeba mít na paměti, že u právnických a lékařských fakult pracují v oboru téměř všichni, a proto v jejich případě jde o srovnání s nějakou velice malou skupinkou absolventů, kteří z nějakých důvodů v oboru nepracují. Ostatní skupiny jsou však již velice zajímavé: absolventům uměleckých, přírodovědných, ekonomických, chemicko-technologických a informatických a elektrotechnických fakult se práce v oboru vyplatí z hlediska příjmů nejvíce. Naopak pro absolventy fakult teologických a tělesné výchovy se práce v oboru finančně nevyplatí, a když pracují mimo svůj obor, vydělají více. U absolventů právnických, humanitních, pedagogických a zdravotnických fakult výše příjmu v průměru není v podstatě závislá na práci v oboru.

2.3.14 Výhoda měřená příjmem a ISEI u osob s odpovídající úrovní vzdělání

Výhoda absolventů pracujících na pracovní pozici vyžadující alespoň dosaženou úroveň vzdělání měřená rozdílem v příjmu a v indexu ISEI: graf zobrazuje pozici jednotlivých skupin fakult, přičemž pozice je dána na vodorovné ose rozdílem v příjmu dané skupiny fakult, když její absolventi pracují na pozici s minimálně dosaženou úrovní vzdělání oproti těm, kdo tuto podmínu nesplňují, a stejně tak na ose svislé je pozice obdobně dáná rozdílem v hodnotě indexu ISEI (definice indexu ISEI je na počátku této kapitoly nebo v kapitole o prvním zaměstnání).

Zobrazeny jsou průměrné hodnoty za celé šetření REFLEX v letech 2006, 2010 a 2013, za stupeň studia a skupiny fakult podle zaměření za všechny respondenty v roce 2013.

Z hlediska výhody, kterou měříme kvalifikační náročností vykonávané profese, se všem absolventům vyplatí práce na pozicích, kde je vyžadovaná minimálně jejich úroveň vzdělání. Pro magistry a bakaláře se pozice odpovídající úrovně vzdělání vyplatí i z hlediska příjmu: u magistrů je výhoda v příjmu, pokud pracuje minimálně na pozici, kde je vyžadováno alespoň magisterské vzdělání, 8250 Kč, obdobně u bakaláře je to 6680 Kč. U absolventů doktorského vzdělání se práce na pozicích, kde je vyžadovaná doktorská úroveň vzdělání v průměru nevyplatí (mají o 870 Kč méně). Jelikož víme z předešlých analýz, že významný podíl absolventů doktorského studia pracuje na magisterských pozicích, je zřejmé, že v průměru jsou magisterské pozice lépe placené než doktorské. Obdobně vzniká na druhé straně poměrně vysoká výhoda bakalářů, pracují-li na místech vyžadujících alespoň bakalářskou úroveň vzdělání, protože jak ukázaly minulé analýzy, mnoho jich stále pracuje na místech, kde je vyžadovaná úroveň magisterská.

Z hlediska fakult podle zaměření se nejvíce z hlediska příjmu vyplatí práce na pozici vyžadující alespoň dosaženou úroveň vzdělání absolventům fakult uměleckých, ekonomických a chemicko-technologických. Pozice fakult lékařských a farmaceutických, právnických a stavebních a architektury na levé straně od osy je dána vysokými platy velkého počtu doktorů, kteří pracují na magisterských pozicích.

2.3.15 Současná práce - shrnutí

Výsledky šetření mezi absolventy vysokých škol ukazují na konkrétní změny v profesích absolventů, které jsou důsledkem zvyšujícího se počtu vysokoškoláků na trhu práce. Pro správnou interpretaci výsledků je potřebné zohlednit dostatečnou detailnost analýz a zároveň vzít v úvahu další souvislosti, které mají na uplatnění vliv. V globálním pohledu dochází ke zvyšování počtu i podílu osob s terciárním vzděláním v profesních skupinách úředníků (ISCO 4) a pracovníků ve službách a prodeji (ISCO 5) obvykle považovaných za nevysokoškolské a snižuje se průměrná kvalifikační náročnost profesí, které absolventi vykonávají. Také se snižuje průměrný příjem absolventů. To je však pouze jeden pohled. Jiný ukazuje, že spokojenosť absolventů se svojí prací se v podstatě nemění a nemění se ani podíly těch, kteří by se rozhodli pro jiné studium, kdyby se museli znovu rozhodovat. Není možné při vyhodnocení výsledků nevzít v úvahu, že vysokoškolské studium nyní absolvují i lidé, kteří by ještě před několika lety na studium ani nepomysleli a s ukončeným maturitním vzděláním by na trhu práce našli odpovídající pracovní pozici (jsou zde myšleni především absolventi maturitních učebních oborů a středních odborných škol, kteří neměli na středoškolské úrovni kdovíjaké výsledky a neměli tedy ani další studijní ambice). Hodnocení těchto absolventů se pak míchají se skupinou absolventů, kteří byli již před vysokoškolským studiem mnohem motivovanější. Jejich hodnocení jsou pak jiná, než bychom možná očekávali. Jsou v podstatě s prací spokojeni, i když nepracují na kvalifikačně náročných pozicích, a opakovaně by volili obdobné vzdělání, které absolvovali – tedy bez ohledu na to, jaké uplatnění jim to přineslo. Samozřejmě se i mezi nimi vyskytují takoví, kteří si uvědomují, že pro ně studium bylo náročné a že si tyto roky studia mohli ušetřit a rovnou jít pracovat.

Obdobné je to s příjmy, které v průměru poklesly. Avšak pokles není plošný. Rozdíl je mezi obory a také mezi vysokými školami. Nedostatek techniků nutí zaměstnavatele jejich příjmy zvyšovat, na druhé straně přebytek ekonomů jejich příjmy snižuje. Avšak ne všem. Zatímco

absolventům pražské VŠE a absolventům Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy příjmy neklesly, u jiných, především soukromých a regionálních vysokých škol s často novými fakultami, pokles zřejmý je. I mezi soukromými vysokými školami jsou rozdíly a absolventi některých mají zcela srovnatelné uplatnění s absolventy tradičních vysokých škol. Zaměstnavatelé navíc sami potvrzují, že si věří mají, odkud mají absolventi titul. Obdobné je to i v případě právnických oborů, které se vždy řadily k nejlépe placeným. Vznik nových studijních oborů, které absolventi ukončují na bakalářské úrovni a mnohdy ani nepracují v soudu nebo v tradičních právnických zaměstnáních, zhoršuje v průměru jak strukturu pracovních pozic absolventů právnických oborů, tak jejich platové ohodnocení. Pokles příjmů nastal také u absolventů humanitních a zemědělských oborů. Na druhé straně platy i přes celkový pokles narostly v průměru vedle techniků také absolventů přírodovědných, lékařských a pedagogických oborů.

Podle globálních charakteristik, které ukazují na zhoršení uplatnění absolventů, by se to mělo ukázat také ve spokojenosti absolventů v jejich práci. Není tomu ale tak. U magistrů spokojenosť vůči roku 2010 dokonce mírně narostla a ani u bakalářů k žádné změně spokojenosť nedošlo. U absolventů doktorských programů došlo stejně jako u magistrů k nárůstu spokojenosnosti (a to v ještě vyšší míře než u magistrů), i když jich nezanedbatelný podíl a větší podíl i počet než před pár lety pracuje na místech magisterských. Ani celkové rozdíly ve spokojenosnosti mezi absolventy podle typu vzdělání nejsou nijak velké.

Jak tedy vyplývá z analýzy spokojenosnosti s prací absolventů, ani mírný pokles ve využití znalostí a dovedností v práci na spokojenosť vliv nemá. Vysvětlením je zřejmě opět to, že struktura absolventů se výrazně proměnila a množství a poměr těch, kteří by dříve ani studovat nešli, mají jinou úroveň očekávání a referenční úroveň, vůči níž své uplatnění posuzují.

Strukturovaný pohled na jednotlivé charakteristiky je potřebné si zachovat i tehdy, pokud se jedná o skupiny fakult, či jednotlivé vysoké školy, nebo tehdy, když srovnáváme uplatnění a výpovědi absolventů veřejných a soukromých vysokých škol. Rozdíly jsou jak mezi veřejnými, tak mezi soukromými vysokými školami. Je na samotných vysokých školách, aby s vědomím přesnějších informací, co se týká jejich vlastní školy, dokázaly z údajů získat maximum a využít je pro posouzení jednotlivých aspektů jimi poskytovaného vzdělání. Určité rozdíly v celém spektru charakteristik získaného vzdělání i práce budou vždy existovat, avšak některé se jeví až příliš velké.

Na závěr části o současném zaměstnání je uvedeno srovnání výhody těch, kdo pracují v oboru a kdo pracují na místech s odpovídající úrovni vzdělání, které ukázalo důležitý závěr, že ve srovnání s šetřením v roce 2006 a 2010, tedy absolventy z počátku a poloviny minulého desetiletí, se absolventům ze šetření v roce 2013 poprvé v průměru vyplatí z hlediska dosažených příjmů pracovat v oboru a že to platí pro většinu fakult podle zaměření.

2.4 Kompetence

Kompetence jsou hodnoceny ve třech rovinách. V jedné absolventi hodnotí úroveň kompetencí, kterou získali absolvováním vysokoškolského studia, ve druhé hodnotí svoji vlastní úroveň kompetencí a ve třetí je hodnocena úroveň, která je požadována v jejich současném zaměstnání.

Absolventi hodnotili úroveň kompetencí v těchto třech rovinách u 26 různých kompetencí (znalostí, dovedností, schopností, způsobilostí). Vybrané kompetence vycházejí z různých konceptů hodnocení kompetencí, aby byly pokryty hlavní oblasti kompetencí požadované v zaměstnání a rovněž hodnocené výstupy vzdělávání. Zároveň pokrývají koncepty posuzování kvalifikační náročnosti profesí a do značné míry odpovídají položkám měkkých kompetencí a obecných dovedností posuzovaných v Národní soustavě povolání. Srovnatelnost s minulými roky, především s šetřením v roce 2010 je vysoká; v roce 2010 bylo šetřeno 24 kompetencí.

Pro lepší interpretaci výsledků bylo vytvořeno sedm skupin kompetencí. Je tak možné přehledněji srovnávat například mezi typy vzdělání, mezi oborovými skupinami fakult, nebo také v obecnějších kategoriích vztahu vzdělávání, trhu práce a například vybraných odvětvích či skupin profesí. Vysoký počet šetřených kompetencí se tak pro tyto účely sdružuje do skupin kompetencí. Na základě výsledků faktorových analýz a s uvážením obdobných konceptů v odborné literatuře (především Humburg, van der Velden a Verhagen) bylo vytvořeno sedm skupin kompetencí: profesní odbornost, flexibilita, inovace a znalostní management, mobilizace lidských zdrojů, podnikavost, mezinárodní orientace a prezentace. V první kapitole Zprávy je koncept blíže vysvětlen a přehledně zobrazen v podobě tabulky.

Část výsledků tedy prezentujeme v těchto skupinách, na úvod však uvádíme základní srovnání všech 26 položek kompetencí. V této neagregované podobě lze také lépe ukázat podrobnosti v nesouladu mezi jednotlivými rovinami šetřených kompetencí, tedy nakolik je jejich úroveň u absolventů dostatečná ve srovnání s úrovní požadovanou v zaměstnání, a také při analýze relace úrovně kompetencí poskytované školou a úrovně vyžadované v zaměstnání.

2.4.1 Celkové srovnání úrovní kompetencí

	získané na VŠ	vlastní	požadované	vlastní/získané VŠ	získané VŠ/požadované	vlastní/požadované
Všeobecné znalosti a rozhled	6,57	6,98	6,49	6,1	1,3	7,5
Odborné teoretické a metodologické znalosti	6,99	6,77	6,65	-3,2	5,1	1,8
Schopnost využít odborných znalostí v praxi	6,35	6,88	6,84	8,3	-7,2	0,5
Znalost podmínek pro využití odborných metod a teorií v praxi	6,20	6,33	6,30	2,1	-1,5	0,5
Jazykové dovednosti v mateřském jazyce	5,86	7,34	6,72	25,3	-12,8	9,3
Jazykové dovednosti v cizím jazyce	4,72	6,08	5,44	28,7	-13,2	11,8
Matematické dovednosti	4,88	5,64	4,65	15,5	4,9	21,2
Počítačové dovednosti	5,40	6,91	6,43	28,1	-16,1	7,5
Dovednost pracovat s informacemi	6,99	7,39	7,25	5,8	-3,5	2,1
Dovednost identifikovat a řešit problémy	6,26	7,24	7,43	15,6	-15,8	-2,7
Dovednost tvořivého a pružného myšlení a jednání	6,15	7,18	7,19	16,8	-14,5	-0,1
Dovednost prezentace	6,41	6,78	6,70	5,8	-4,3	1,3
Dovednost písemného projevu	6,41	7,12	6,78	11,1	-5,5	4,9
Dovednost samostatně se rozhodovat	6,06	7,26	7,35	19,8	-17,5	-1,2
Schopnost týmové práce	6,12	7,14	7,09	16,7	-13,7	0,8
Mít aktivní přístup	6,07	7,12	7,18	17,3	-15,5	-0,9
Podnikavost, mít „čich“ pro nové příležitosti	4,67	5,74	5,57	22,9	-16,2	2,9
Schopnost zvládat zátěžové situace a překážky	6,26	7,09	7,48	13,2	-16,3	-5,3
Schopnost nést odpovědnost	6,15	7,48	7,62	21,6	-19,3	-1,9
Organizace a řízení, dovednost vést kolektiv	5,13	6,56	6,23	28,0	-17,7	5,4
Schopnost myslit a jednat ekonomicky / ekon. způsobilosti	5,31	6,71	6,48	26,5	-18,1	3,5
Dovednost komunikovat s lidmi, vyjednávat	5,87	7,14	7,59	21,6	-22,7	-6,0
Schopnost přizpůsobit se změněným okolnostem	6,01	7,12	7,27	18,5	-17,3	-1,9
Schopnost pracovat v interkulturním / mezinárodním prostředí	5,15	6,28	5,79	22,0	-11,1	8,5
Schopnost vzdělávat se a organizovat své učení	6,93	7,24	6,61	4,5	4,8	9,6
Právní způsobilost	5,48	6,04	6,05	10,2	-9,4	-0,2

Kompetence - celkové srovnání. Tabulka udává průměrné hodnoty kompetencí za všechny respondenty ve třech rovinách: 1. úroveň kompetencí, kterou získali absolováním vysokoškolského studia, 2. vlastní úroveň kompetencí, 3. úroveň kompetencí, která je požadována v jejich současném zaměstnání. Absolventi hodnotili jednotlivé kompetence na desetibodové stupnici:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
velmi nízká			podprůměrná			nadprůměrná			velmi vysoká

Pravé tři sloupce udávají vzájemné disproporce (v %).

Nejvíše hodnotí absolventi svoji vlastní úroveň kompetencí, které ve všech položkách s jedinou výjimkou převyšují, mnohdy i podstatně to, co získali vysokoškolským vzděláním. Tou jedinou výjimkou jsou odborné teoretické a metodologické znalosti. Zde absolventi zůstávají v průměru těsně pod úrovní toho, co bylo vyučováno. Jmenovaná položka, tedy odborné teoretické a metodologické znalosti, společně s dovedností pracovat s informacemi a schopnosti vzdělávat se a organizovat své učení jsou hodnoceny nejvíše z hlediska toho, co absolventi získali vysokoškolským vzděláváním. Hodnocení odpovídá úrovni téměř 7, tj. nadprůměrné. Ne všechny kompetence jsou však hodnoceny nad průměrem (tj. nad 5,5): nejnižší hodnocení získala Podnikavost, mít „čich“ pro nové příležitosti, Jazykové dovednosti v cizím jazyce a Matematické dovednosti. Blíže průměrnému hodnocení, avšak stále pod průměrem je hodnocena Schopnost nést odpovědnost, Organizace a řízení, dovednost vést kolektiv a Schopnost myslit a jednat ekonomicky, ekonomické způsobilosti a zajímavé je, že ani Počítačové dovednosti nejsou hodnoceny ani průměrně.

Z vlastních úrovně posuzovaných kompetencí v průměru všech absolventů není žádná kompetence hodnocena pod průměrem, ačkoli nejblíže průměru mají Matematické dovednosti a Podnikavost, mít „čich“ pro nové příležitosti. Nejvýše u sebe hodnotí úroveň většiny tzv. měkkých kompetencí, jejichž nabytí na takové úrovni pramení z jiných než vysokoškolských vzdělávacích aktivit. Poměrně široké disproporce mezi úrovní kompetencí požadovaných v zaměstnání a úrovní získanou vysokoškolským vzděláním pak jdou na vrub především těmto měkkým kompetencím. A jedná se také o tuto skupinu kompetencí, kde absolventi vnímají, že úroveň požadovaná v zaměstnání je vyšší, než ta, kterou disponují.

Především

- Dovednost komunikovat s lidmi, vyjednávat
- Schopnost zvládat zátěžové situace a překážky
- Dovednost identifikovat a řešit problémy
- Schopnost nést odpovědnost
- Schopnost přizpůsobit se změněným okolnostem
- Dovednost samostatně se rozhodovat
- Dovednost tvořivého a pružného myšlení a jednání

jsou kompetence, kde absolventi vnímají nejvíce nedostatečnou úroveň oproti té, která je požadovaná v zaměstnání.

Je si navíc potřeba uvědomit, že zde srovnáváme průměrné hodnoty za všechny absolventy, takže především tam, kde jsou hodnoty blízké průměru, bude existovat významný počet absolventů, jejichž úroveň je pod požadovanou úrovní. (Tím se zabýváme v další části textu.)

2.4.2 Kompetence nabité vysokoškolským vzděláním

Mezi absolventy bakalářského, magisterského i doktorského vzdělávání není až na několik výjimek výraznějších rozdílů ve vzájemné úrovni jednotlivých kompetencí získaných vysokoškolským vzděláním. Ukazuje to podobná barevnost po vodorovných řádcích u jednotlivých typů vzdělání. Výraznější odlišnost se projevuje v nižší úrovni matematických dovedností u bakalářů a především nižší úrovni právní způsobilosti u absolventů doktorského studia.

Pravá část tabulky pomáhá v přesnějším porovnání úrovně u jednotlivých položek kompetencí mezi typy vzdělání. Odlišností mezi bakaláři a magistry v průměrném srovnání není mnoho; nejvýraznější je již jmenovaná výrazně nižší úroveň v případě matematických dovedností u bakalářů, o něco lépe jsou na tom magistři oproti bakalářům, co se týče odborné vybavenosti i všeobecného rozhledu, bakaláři vykazují lepší úroveň u několika měkkých kompetencí (jako je organizace, řízení; podnikavost či komunikace). Rozdíly absolventů doktorského studia jsou od obou typů vzdělání mnohem výraznější. Navrch mají v získané odbornosti, cizím jazyce a matematických dovednostech a také ve schopnosti pracovat v mezinárodním či multikulturním prostředí, naopak hůře na tom jsou v tom, co získali ve většině měkkých kompetencí.

Kompetence nabyté vysokoškolským vzděláním

	Bc.	Mgr.	Phd.	Bc/Mgr (%)	Phd/Mgr (%)
Všeobecné znalosti a rozhled	6,49	6,60	6,74	-1,6	2,3
Odborné teoretické a metodologické znalosti	6,81	7,03	7,44	-3,1	5,8
Schopnost využít odborných znalostí v praxi	6,24	6,36	6,76	-1,9	6,3
Znalost podmínek pro využití odborných metod a teorií v praxi	6,10	6,21	6,57	-1,9	5,7
Jazykové dovednosti v mateřském jazyce	5,82	5,88	5,73	-1,0	-2,6
Jazykové dovednosti v cizím jazyce	4,72	4,69	5,04	0,6	7,3
Matematické dovednosti	4,37	5,04	5,45	-13,4	8,1
Počítačové dovednosti	5,30	5,44	5,37	-2,5	-1,2
Dovednost pracovat s informacemi	6,88	7,04	6,92	-2,2	-1,6
Dovednost identifikovat a řešit problémy	6,24	6,27	6,30	-0,4	0,5
Dovednost tvořivého a pružného myšlení a jednání	6,14	6,15	6,18	-0,2	0,6
Dovednost prezentace	6,45	6,42	6,16	0,5	-4,0
Dovednost písemného projevu	6,42	6,41	6,31	0,2	-1,5
Dovednost samostatně se rozhodovat	6,10	6,06	5,92	0,6	-2,2
Schopnost týmové práce	6,12	6,16	5,69	-0,7	-7,7
Mít aktivní přístup	6,11	6,07	5,94	0,7	-2,1
Podnikavost, mít „čich“ pro nové příležitosti	4,75	4,64	4,52	2,4	-2,5
Schopnost zvládat zátěžové situace a překážky	6,18	6,32	5,99	-2,1	-5,1
Schopnost nést odpovědnost	6,16	6,18	5,88	-0,3	-4,8
Organizace a řízení, dovednost vést kolektiv	5,25	5,11	4,79	2,8	-6,2
Schopnost myslit a jednat ekonomicky / ekon. způsobilosti	5,34	5,34	4,74	0,0	-11,3
Dovednost komunikovat s lidmi, vyjednávat	6,00	5,86	5,31	2,5	-9,4
Schopnost přizpůsobit se změněným okolnostem	6,05	6,02	5,70	0,4	-5,8
Schopnost pracovat v interkulturním / mezinárodním prostředí	5,06	5,15	5,60	-1,6	8,9
Schopnost vzdělávat se a organizovat své učení	6,68	7,02	7,10	-4,8	1,1
Právní způsobilost	5,58	5,52	4,60	1,2	-16,7

Kompetence nabyté vysokoškolským vzděláním: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně kompetencí nabytých vysokoškolským vzděláním podle typu vzdělání. Absolventi hodnotili jednotlivé kompetence na stupnici: 1 (velmi nízká), 2, 3, 4 (podprůměrná), 5, 6, 7 (nadprůměrná), 8, 9, 10 (velmi vysoká). Dále jsou zobrazeny podíly výsledků u jednotlivých kompetencí v případě absolventů bakalářského a doktorského studia vůči magistrům (v %).

2.4.3 Vlastní úroveň kompetencí absolventů

	Bc.	Mgr.	Phd.	Bc/Mgr (%)	Phd/Mgr (%)
Všeobecné znalosti a rozhled	6,76	7,02	7,52	-3,6	7,2
Odborné teoretické a metodologické znalosti	6,47	6,82	7,65	-5,2	12,1
Schopnost využít odborných znalostí v praxi	6,58	6,94	7,57	-5,1	9,2
Znalost podmínek pro využití odborných metod a teorií v praxi	6,10	6,37	7,04	-4,2	10,6
Jazykové dovednosti v mateřském jazyce	7,21	7,38	7,56	-2,3	2,4
Jazykové dovednosti v cizím jazyce	5,74	6,14	6,96	-6,5	13,5
Matematické dovednosti	5,25	5,74	6,21	-8,6	8,1
Počítačové dovednosti	6,71	6,97	7,26	-3,7	4,2
Dovednost pracovat s informacemi	7,16	7,45	7,83	-3,9	5,1
Dovednost identifikovat a řešit problémy	7,03	7,28	7,69	-3,4	5,6
Dovednost tvořivého a pružného myšlení a jednání	7,00	7,22	7,67	-3,0	6,3
Dovednost prezentace	6,59	6,81	7,44	-3,2	9,2
Dovednost písemného projevu	6,94	7,15	7,59	-2,9	6,2
Dovednost samostatně se rozhodovat	7,14	7,27	7,62	-1,8	4,8
Schopnost týmové práce	7,01	7,19	7,22	-2,5	0,5
Mít aktivní přístup	6,95	7,16	7,48	-3,0	4,5
Podnikavost, mít „čich“ pro nové příležitosti	5,65	5,75	5,99	-1,7	4,3
Schopnost zvládat zátěžové situace a překážky	6,89	7,16	7,26	-3,6	1,4
Schopnost nést odpovědnost	7,36	7,52	7,65	-2,0	1,7
Organizace a řízení, dovednost vést kolektiv	6,47	6,59	6,76	-1,8	2,6
Schopnost myslit a jednat ekonomicky / ekon. způsobilosti	6,56	6,78	6,63	-3,2	-2,1
Dovednost komunikovat s lidmi, vyjednávat	7,06	7,17	7,14	-1,4	-0,3
Schopnost přizpůsobit se změněným okolnostem	7,02	7,15	7,28	-1,8	1,8
Schopnost pracovat v interkulturním / mezinář. prostředí	5,98	6,33	7,23	-5,5	14,3
Schopnost vzdělávat se a organizovat své učení	6,94	7,31	7,82	-5,1	6,8
Právní způsobilost	6,02	6,07	5,76	-0,9	-5,2

Vlastní úroveň kompetencí: tabulka obsahuje průměrné hodnoty vlastní úrovně kompetencí absolventů podle typu vzdělání (absolventi tedy v tomto případě udávali, jakou úroveň kompetencí mají sami). Absolventi hodnotili jednotlivé kompetence opět na stupnici: 1 (velmi nízká), 2, 3, 4 (podprůměrná), 5, 6, 7 (nadprůměrná), 8, 9, 10 (velmi vysoká). V pravých sloupcích jsou znova zobrazeny relace bakalářů a doktorů vůči magistrům.

Hodnocení vlastní úrovně kompetencí absolventů se dosti liší od toho, jak absolventi hodnotí, jakou úroveň získali vysokoškolským vzděláním. Dominantními relacemi jsou nižší úroveň hodnocení u bakalářů oproti magistrům (a také vůči absolventům doktorského studia) a vyšší hodnocení absolventů doktorského studia oproti magistrům (s následujícími výjimkami: právní a ekonomické způsobilosti jsou u doktorů v průměru nižší a přibližně stejná je úroveň ve schopnosti týmové práce a dovednosti komunikovat s lidmi).

Především odbornými znalostmi se liší jak magistři oproti bakalářům, tak doktoři oproti magistrům. Další důležitou rozlišovací kompetencí jsou jazykové dovednosti v cizím jazyce a s tím do jisté míry souvisí zajisté schopnost práce v interkulturním, resp. mezinárodním prostředí: odstup existuje mezi magistry a bakaláři a ještě mnohem zřetelnější je odstup doktorů od magistrů. Obdobně je tomu také u matematických dovedností, magistři převyšují bakaláře a doktoři magistry.

2.4.4 Úroveň kompetencí požadovaná v zaměstnání

	Bc.	Mgr.	Phd.	Bc/Mgr (%)	Phd/Mgr (%)
Všeobecné znalosti a rozhled	6,14	6,54	7,10	-6,1	8,5
Odborné teoretické a metodologické znalosti	6,16	6,71	7,71	-8,2	14,9
Schopnost využít odborných znalostí v praxi	6,34	6,92	7,59	-8,4	9,6
Znalost podmínek pro využití odborných metod a teorií v praxi	5,89	6,34	7,17	-7,1	13,0
Jazykové dovednosti v mateřském jazyce	6,50	6,77	6,88	-3,9	1,5
Jazykové dovednosti v cizím jazyce	4,57	5,54	7,17	-17,5	29,4
Matematické dovednosti	4,12	4,74	5,49	-13,1	15,9
Počítačové dovednosti	6,14	6,49	6,81	-5,3	5,0
Dovednost pracovat s informacemi	6,82	7,31	7,93	-6,8	8,5
Dovednost identifikovat a řešit problémy	7,07	7,50	7,89	-5,8	5,2
Dovednost tvořivého a pružného myšlení a jednání	6,86	7,24	7,76	-5,3	7,1
Dovednost prezentace	6,28	6,74	7,61	-6,8	12,9
Dovednost písemného projevu	6,37	6,83	7,61	-6,8	11,3
Dovednost samostatně se rozhodovat	7,06	7,41	7,65	-4,6	3,3
Schopnost týmové práce	6,91	7,13	7,30	-3,0	2,4
Mít aktivní přístup	6,92	7,23	7,53	-4,3	4,1
Podnikavost, mít „čich“ pro nové příležitosti	5,40	5,58	6,07	-3,1	8,9
Schopnost zvládat zátěžové situace a překážky	7,26	7,54	7,61	-3,7	0,9
Schopnost nést odpovědnost	7,47	7,67	7,66	-2,5	-0,1
Organizace a řízení, dovednost vést kolektiv	6,01	6,26	6,63	-3,9	5,9
Schopnost myslit a jednat ekonomicky / ekon. způsobilosti	6,24	6,55	6,55	-4,8	0,0
Dovednost komunikovat s lidmi, vyjednávat	7,50	7,63	7,44	-1,7	-2,6
Schopnost přizpůsobit se změněným okolnostem	7,17	7,29	7,34	-1,7	0,7
Schopnost pracovat v interkulturním / mezinář. prostředí	5,33	5,82	7,03	-8,5	20,8
Schopnost vzdělávat se a organizovat své učení	6,15	6,67	7,48	-7,8	12,2
Právní způsobilost	6,00	6,10	5,69	-1,6	-6,8

Úroveň kompetencí požadovaná v zaměstnání: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně kompetencí požadovaných od absolventů v zaměstnání podle typu vzdělání. Absolventi hodnotili jednotlivé kompetence na stupnici: 1 (velmi nízká), 2, 3, 4 (podprůměrná), 5, 6, 7 (nadprůměrná), 8, 9, 10 (velmi vysoká). V pravých sloupcích jsou opět zobrazeny relace bakalářů a doktorů vůči magistrům.

Charakter relace zřetelný v případě hodnocení vlastní úrovně kompetencí je ještě výraznější v případě hodnocení úrovně, která je po absolventech požadována v jejich zaměstnáních. Souvisí to s kvalifikační náročnosti práce vykonávané absolventy ve svých zaměstnáních. Výrazně nižší požadavky jsou v průměru kladený na absolventy bakalářských studijních programů především u jazykových dovedností v cizím jazyce a také v případě matematických způsobilostí, znatelný odstup v úrovni vyžadovaných kompetencí je rovněž v případě skupiny odborných kompetencí a také v dovednosti práce s informacemi, dovednosti prezentace a písemného projevu a ve schopnosti práce v mezinárodním prostředí a schopnosti dále se vzdělávat.

Je zajímavé, že v podstatě všechny jmenované kompetence stejně tak nejvíce odlišují požadovanou úroveň u absolventů doktorského studia oproti absolventům magisterského studia, jen míra odlišnosti je ještě vyšší. Dominantní odlišnost se projevuje především u jazykových dovedností v cizím jazyce a ve schopnosti pracovat v mezinárodním či interkulturním prostředí.

2.4.5 Kompetence podle úrovně dosaženého vzdělání

Bakalářské vzdělání

	získané na VŠ	vlastní	požadované	vlastní/získané VŠ (v %)	získané VŠ/požadované (v %)	vlastní/požadované (v %)
Všeobecné znalosti a rozhled	6,49	6,76	6,14	4,3	5,6	10,1
Odborné teoretické a metodologické znalosti	6,81	6,47	6,16	-5,0	10,6	5,0
Schopnost využít odborných znalostí v praxi	6,24	6,58	6,34	5,5	-1,7	3,8
Znalost podmínek pro využití odborných metod a teorií v praxi	6,10	6,10	5,89	0,0	3,5	3,5
Jazykové dovednosti v mateřském jazyce	5,82	7,21	6,50	23,8	-10,4	10,9
Jazykové dovednosti v cizím jazyce	4,72	5,74	4,57	21,6	3,3	25,6
Matematické dovednosti	4,37	5,25	4,12	20,3	6,0	27,5
Počítacové dovednosti	5,30	6,71	6,14	26,6	-13,7	9,2
Dovednost pracovat s informacemi	6,88	7,16	6,82	4,1	0,9	5,0
Dovednost identifikovat a řešit problémy	6,24	7,03	7,07	12,7	11,7	-0,5
Dovednost tvořivého a pružného myšlení a jednání	6,14	7,00	6,86	14,0	-10,5	2,0
Dovednost prezentace	6,45	6,59	6,28	2,2	2,7	4,9
Dovednost písemného projevu	6,42	6,94	6,37	8,1	0,8	8,9
Dovednost samostatně se rozhodovat	6,10	7,14	7,06	17,2	-13,7	1,1
Schopnost týmové práce	6,12	7,01	6,91	14,6	-11,5	1,4
Mít aktivní přístup	6,11	6,95	6,92	13,7	11,7	0,4
Podnikavost, mít „čich“ pro nové příležitosti	4,75	5,65	5,40	18,9	-12,0	4,6
Schopnost zvládat zátěžové situace a překážky	6,18	6,89	7,26	11,5	-14,9	-5,1
Schopnost nést odpovědnost	6,16	7,36	7,47	19,6	-17,7	-1,5
Organizace a řízení, dovednost vést kolektiv	5,25	6,47	6,01	23,2	12,7	7,6
Schopnost myslit a jednat ekonomicky / ekon. způsobilosti	5,34	6,56	6,24	22,9	-14,4	5,2
Dovednost komunikovat s lidmi, vyjednávat	6,00	7,06	7,50	17,6	-20,0	-5,9
Schopnost přizpůsobit se změněným okolnostem	6,05	7,02	7,17	16,1	-15,6	-2,0
Schopnost pracovat v interkulturním / mezinárodním prostředí	5,06	5,98	5,33	18,0	-4,9	12,2
Schopnost vzdělávat se a organizovat své učení	6,68	6,94	6,15	3,9	8,6	12,9
Právní způsobilost	5,58	6,02	6,00	7,8	-7,0	0,3

Kompetence absolventů bakalářského studia: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně kompetencí nabytých vysokoškolským vzděláním, vlastní úroveň a úroveň požadovanou v zaměstnání u absolventů bakalářského studia. Absolventi hodnotili jednotlivé kompetence na stupnici: 1 (velmi nízká), 2, 3, 4 (podprůměrná), 5, 6, 7 (nadprůměrná), 9, 10 (velmi vysoká). Dále jsou uvedeny vzájemné odlišnosti (v %).

V průměru úroveň kompetencí absolventům bakalářského studia stačí k vykonávání svého zaměstnání – s několika výjimkami: nedostatečná vybavenost se projevuje v dovednosti komunikovat s lidmi a vyjednávat a ve schopnosti zvládat zátěžové situace a překážky, mírná disproporce existuje také ve schopnosti přizpůsobit se změněným okolnostem a ve schopnosti nést odpovědnost. Existuje však celá řada dalších položek, u nichž je požadovaná a vlastní úroveň velice blízká a je možné očekávat, že v těchto případech obzvláště – srovnáváme totiž průměrné hodnoty za všechny absolventy – bude existovat ne zcela zanedbatelný podíl absolventů, jejich úroveň kompetencí bude nižší než úroveň, která je požadovaná v zaměstnání. (Této otázce se věnujeme v dalším textu.)

To plyne z porovnání úrovně požadované v zaměstnání a vlastní úrovni absolventů. Pokud se podíváme na relaci požadované úrovně v zaměstnání a úrovně získané vzděláváním na VŠ, je disproporcí mnohem více. Jedná se především o nesoulad v oblasti tzv. měkkých kompetencí. Důraz vzdělávání je kladen na odborné teoretické (a již ne tolik na praktické odborné dovednosti) a také na dovednosti pracovat s informacemi – u těchto kompetencí k nesouladu vůči tomu, co je požadováno v zaměstnání, nedochází. Na měkké kompetence je

kladen důraz menší v rámci vzdělávání, avšak vyšší důraz v zaměstnání. Proto je míra nesouladu tak vysoká.

Magisterské vzdělání

	získané na VŠ	vlastní	požadované	vlastní/získané VŠ (v %)	získané VŠ/požadované (v %)	vlastní/požadované (v %)
Všeobecné znalosti a rozhled	6,60	7,02	6,54	6,4	0,8	7,3
Odborné teoretické a metodologické znalosti	7,03	6,82	6,71	-3,0	4,8	1,7
Schopnost využít odborných znalostí v praxi	6,36	6,94	6,92	9,1	-8,2	0,2
Znalost podmínek pro využití odborných metod a teorií v praxi	6,21	6,37	6,34	2,5	-2,0	0,4
Jazykové dovednosti v mateřském jazyce	5,88	7,38	6,77	25,4	-13,1	9,0
Jazykové dovednosti v cizím jazyce	4,69	6,14	5,54	30,8	-15,3	10,7
Matematické dovednosti	5,04	5,74	4,74	14,0	6,3	21,2
Počitačové dovednosti	5,44	6,97	6,49	28,2	-16,2	7,4
Dovednost pracovat s informacemi	7,04	7,45	7,31	5,9	-3,8	1,9
Dovednost identifikovat a řešit problémy	6,27	7,28	7,50	16,2	-16,5	-3,0
Dovednost tvořivého a pružného myšlení a jednání	6,15	7,22	7,24	17,3	-15,1	-0,4
Dovednost prezentace	6,42	6,81	6,74	6,1	-4,8	1,0
Dovednost písemného projevu	6,41	7,15	6,83	11,5	-6,2	4,6
Dovednost samostatně se rozhodovat	6,06	7,27	7,41	20,1	-18,2	-1,8
Schopnost týmové práce	6,16	7,19	7,13	16,8	-13,6	0,9
Mít aktivní přístup	6,07	7,16	7,23	18,0	-16,1	-1,0
Podnikavost, mít „čich“ pro nové příležitosti	4,64	5,75	5,58	23,8	-16,8	3,1
Schopnost zvládat zátěžové situace a překážky	6,32	7,16	7,54	13,3	-16,2	-5,1
Schopnost nést odpovědnost	6,18	7,52	7,67	21,7	-19,5	-2,0
Organizace a řízení, dovednost vést kolektiv	5,11	6,59	6,26	28,9	-18,4	5,2
Schopnost myslit a jednat ekonomicky / ekon. způsobilosti	5,34	6,78	6,55	26,9	-18,5	3,4
Dovednost komunikovat s lidmi, vyjednávat	5,86	7,17	7,63	22,3	-23,2	-6,1
Schopnost přizpůsobit se změněným okolnostem	6,02	7,15	7,29	18,8	-17,4	-1,9
Schopnost pracovat v interkulturním / mezinárodním prostředí	5,15	6,33	5,82	22,9	-11,6	8,7
Schopnost vzdělávat se a organizovat své učení	7,02	7,31	6,67	4,2	5,2	9,7
Právní způsobilost	5,52	6,07	6,10	10,1	-9,6	-0,4

Kompetence absolventů magisterského studia: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně kompetencí získané VŠ studiem, vlastní a požadované. Absolventi hodnotili kompetence na stupnici: 1 (velmi nízká), 2, 3, 4 (podprůměrná), 5, 6, 7 (nadprůměrná), 8, 9, 10 (velmi vysoká). Tři pravé sloupce obsahují vzájemné odlišnosti v %.

Rovněž absolventi magisterského studia vnímají ve svém zaměstnání vysoké nároky v případě tzv. měkkých kompetencí: schopnost nést odpovědnost, dovednost komunikovat s lidmi, dovednost identifikovat a řešit problémy a další jsou požadovány na nadprůměrné úrovni. Stejně jako u absolventů bakalářského studia ani u magistrů není na měkké kompetence kladen vyšší důraz a nesoulad v požadavcích zaměstnání s tím, co poskytuje vzdělání, je u těchto kompetencí nejvyšší. Vzdělání klade nadprůměrný důraz na odborné teoretické a metodologické znalosti, na dovednost pracovat s informacemi a na schopnost vzdělávat se a organizovat své učení. Přitom ze strany zaměstnání je z těchto tří kompetencí nadprůměrný důraz kladen pouze na dovednost pracovat s informacemi.

Na některé měkké kompetence, příkladem může být nejvíce žádaná, dovednost komunikovat s lidmi a vyjednávat, je v magisterském studiu kladen ještě nižší důraz než v bakalářském, přitom v zaměstnání je požadovaná na vyšší úrovni. Nesoulad vnímaný magistry mezi tím, co jim poskytlo vzdělání a co vyžaduje jejich zaměstnání, je tedy ještě vyšší, než je tomu u absolventů bakalářského studia.

Doktorské vzdělání

	získané na VŠ	vlastní	požadované	vlastní/získané VŠ (v %)	získané VŠ/požadované (v %)	vlastní/požadované (v %)
Všeobecné znalosti a rozhled	6,74	7,52	7,10	11,6	-5,0	6,0
Odborné teoretické a metodologické znalosti	7,44	7,65	7,71	2,8	-3,5	-0,8
Schopnost využít odborných znalostí v praxi	6,76	7,57	7,59	12,0	-10,9	-0,2
Znalost podmínek pro využití odborných metod a teorií v praxi	6,57	7,04	7,17	7,2	-8,4	-1,8
Jazykové dovednosti v mateřském jazyce	5,73	7,56	6,88	31,9	-16,7	9,9
Jazykové dovednosti v cizím jazyce	5,04	6,96	7,17	38,3	-29,8	-2,9
Matematické dovednosti	5,45	6,21	5,49	14,0	-0,8	13,0
Počítačové dovednosti	5,37	7,26	6,81	35,2	-21,1	6,6
Dovednost pracovat s informacemi	6,92	7,83	7,93	13,1	-12,7	-1,3
Dovednost identifikovat a řešit problémy	6,30	7,69	7,89	22,1	-20,2	-2,6
Dovednost tvořivého a pružného myšlení a jednání	6,18	7,67	7,76	24,1	-20,3	-1,1
Dovednost prezentace	6,16	7,44	7,61	20,8	-19,1	-2,3
Dovednost písemného projevu	6,31	7,59	7,61	20,2	-17,0	-0,2
Dovednost samostatně se rozhodovat	5,92	7,62	7,65	28,7	-22,6	-0,4
Schopnost týmové práce	5,69	7,22	7,30	27,1	-22,1	-1,0
Mít aktivní přístup	5,94	7,48	7,53	26,0	-21,1	-0,6
Podnikavost, mít „čich“ pro nové příležitosti	4,52	5,99	6,07	32,5	-25,5	-1,3
Schopnost zvládat zátěžové situace a překážky	5,99	7,26	7,61	21,1	-21,2	-4,6
Schopnost nést odpovědnost	5,88	7,65	7,66	30,0	-23,2	-0,1
Organizace a řízení, dovednost vést kolektiv	4,79	6,76	6,63	41,0	-27,7	1,9
Schopnost myslit a jednat ekonomicky / ekon. způsobilosti	4,74	6,63	6,55	40,0	-27,7	1,3
Dovednost komunikovat s lidmi, vyjednávat	5,31	7,14	7,44	34,6	-28,6	-4,0
Schopnost přizpůsobit se změněným okolnostem	5,70	7,28	7,34	27,8	-22,3	-0,8
Schopnost pracovat v interkulturním / mezinárodním prostředí	5,60	7,23	7,03	29,0	-20,3	2,9
Schopnost vzdělávat se a organizovat své učení	7,10	7,82	7,48	10,2	-5,2	4,4
Právní způsobilost	4,60	5,76	5,69	25,2	-19,1	1,2

Kompetence absolventů doktorského studia: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně kompetencí získané VŠ studiem, vlastní a požadované v zaměstnání. Absolventi hodnotili kompetence na stupnici: 1 (velmi nízká), 2, 3, 4 (podprůměrná), 5, 6, 7 (nadprůměrná), 8, 9, 10 (velmi vysoká). Tři pravé sloupce obsahují vzájemné odlišnosti v %.

Nesoulad mezi tím, co je požadováno v zaměstnání a úrovni kompetencí jak vlastní, tak získanou studiem, je u absolventů doktorského studia největší ze všech absolventů podle typu studia. Nároky v zaměstnání jsou nadprůměrné také u těch tří skupin kompetencí, na které klade největší důraz studium na VŠ – odborné teoretické a metodologické znalosti, dovednost pracovat s informacemi a schopnost vzdělávat se a organizovat své učení – avšak jak v případě teoretických a metodologických znalostí, tak dovednosti pracovat s informacemi je úroveň požadovaná v zaměstnání vyšší než získaná studiem. To u bakalářů a magistrů v průměru nenastává, protože požadavky nejsou u těchto kompetencí na nadprůměrné úrovni, jako je tomu u absolventů doktorského studia. Dílem je to z toho důvodu, že doktoři častěji pracují ve svém oboru, kde jsou odborné kompetence v průměru požadovány na vyšší úrovni.

Míra nesouladu u většiny položek tzv. měkkých kompetencí je u absolventů doktorského studia tak velká, protože úroveň získaná studiem je hodnocena absolventy doktorských programů u většiny těchto kompetencí nejníže, avšak požadavky v zaměstnání u většiny z nich nižší nejsou, v mnoha případech jsou naopak nejvyšší. Souhrnně lze tedy říct, že doktorské studijní programy nejsou v průměru zaměřeny na nabývání měkkých kompetencí, avšak absolventi je ve svých zaměstnáních potřebují.

2.4.6 Rozložení úrovně kompetencí, na které je kladen největší důraz ve vzdělávání

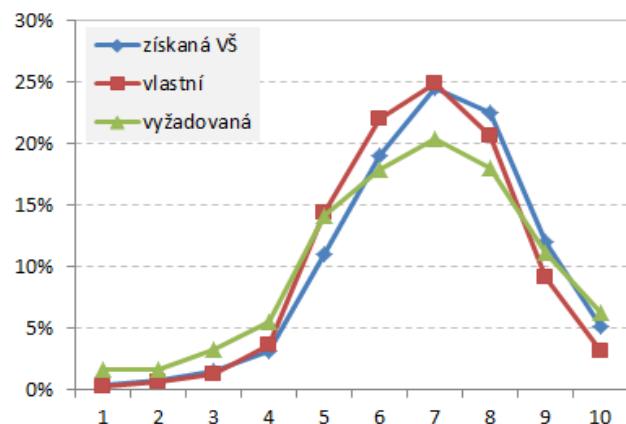
Z celého souboru 26 posuzovaných kompetencí je v průměru za všechny absolventy nabytá úroveň vysokoškolským vzděláváním hodnocena nadprůměrně (tj. úrovní 7 na desetibodové stupnici) pouze u tří kompetencí. Jedná se o odborné a metodologické znalosti, dovednost pracovat s informacemi a schopnost vzdělávat se a organizovat své učení.

U těchto kompetencí zároveň nastávají nejmenší disproporce oproti tomu, co vyžaduje zaměstnání absolventů. Průměry vyžadovaných úrovní se pohybují kolem hodnoty 7, u odborných znalostí a schopnosti vzdělávat se jsou hodnoty pod ní (6,65, resp. 6,61), avšak dovednost pracovat s informacemi hodnotu 7 převyšuje, činí 7,25. Vlastní úroveň sice hodnotí absolventi nad průměrem úrovni požadovaných, přesto při pohledu na zobrazení rozložení kompetencí na grafech je vidět, že u odborných teoretických a metodologických znalostí a dovedností pracovat s informacemi k určitým disproporcím dochází. Jedná se o nejvyšší vyžadovanou úroveň: zatímco v zaměstnání je nejvyšší úroveň dovednosti pracovat s informacemi požadována od 11 % absolventů, nejvyšší úrovní této dovednosti disponuje jen 8 % absolventů. U odborných znalostí nejvyšší úrovní disponují 3 % absolventů, je však požadována od 6 % absolventů.

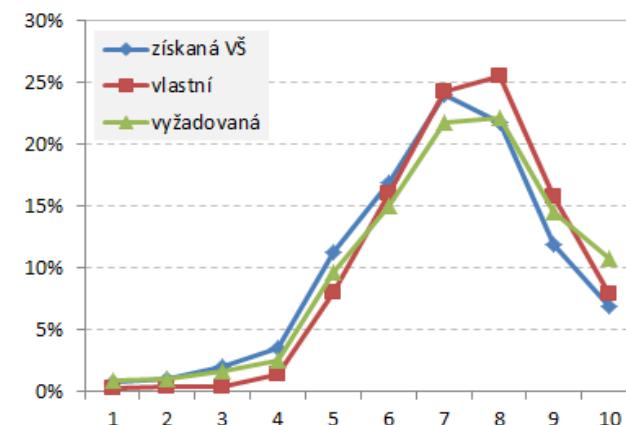
Schopnost vzdělávat se a organizovat své učení hodnotí u sebe na nejvyšší úrovni 10 % absolventů, požadována je od 8 % absolventů.

Za zmínku však stojí, že u těchto školou nejvíce akcentovaných kompetencí, existuje nezanedbatelný podíl absolventů (pětina u odborných znalostí, desetina u dovednosti pracovat s informacemi), kteří svoje kompetence hodnotí na úrovni 5 a méně.

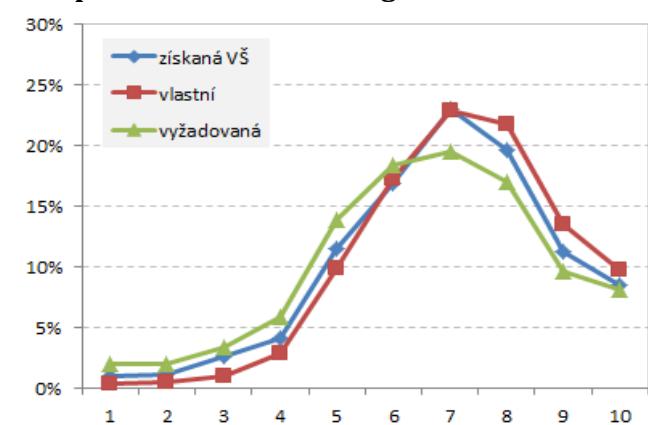
Odborné teoretické a metodologické znalosti

Dovednost pracovat s informacemi

Schopnost vzdělávat se a organizovat své učení

Grafy ukazují rozložení odpovědí absolventů na stupnici od 1 (velmi nízká úroveň kompetencí), 2, 3, 4 (podprůměrná), 5, 6, 7 (nadprůměrná), 8, 9, 10 (velmi vysoká) pro kompetence získané na vysoké škole, vlastní a vyžadované v zaměstnání.

2.4.7 Rozložení úrovně nejžádanějších měkkých kompetencí

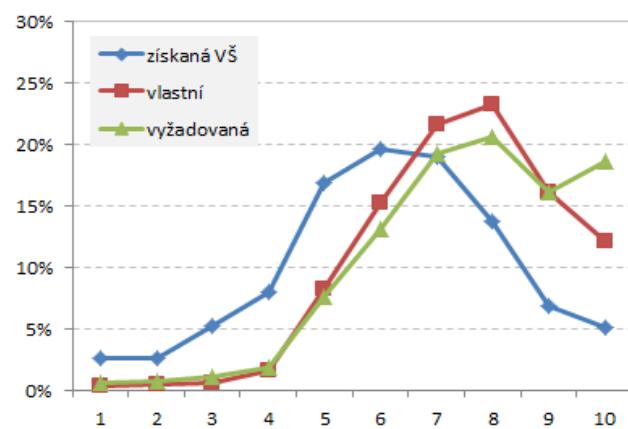
Rovněž z různých šetření požadavků zaměstnavatelů vyplývá, že vedle požadované odborné vybavenosti zaměstnavatelé žádají vysokou úroveň připravenosti v oblasti tzv. měkkých kompetencí. Také absolventi vypovídají, že nejvíce vyžadovanými kompetencemi jsou: Schopnost nést odpovědnost (7,62 – průměrná úroveň požadovaná v zaměstnání); Dovednost komunikovat s lidmi, vyjednávat (7,59); Schopnost zvládat zátěžové situace a překážky (7,48); Dovednost identifikovat a řešit problémy (7,43); Dovednost samostatně se rozhodovat (7,35) a Schopnost přizpůsobit se změněným okolnostem (7,27).

Průběhy rozložení úrovně kompetencí jak žádané tak vlastní úrovně absolventů ukazují na odlišné rozložení oproti předchozím kompetencím, na které je zaměřeno vysokoškolské vzdělávání, a ukazují, že nemalý podíl absolventů se potýká s obtížemi, jak se svojí úrovní těchto kompetencí obstát.

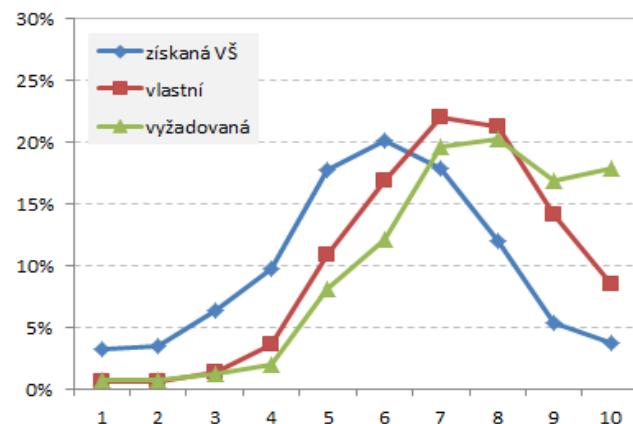
Vysoká úroveň kompetencí (součet úrovní 9+10) je požadovaná v případě Dovednosti komunikovat od více než třetiny (35 %) absolventů, avšak jen 23 % vypovídá, že má takovou úroveň této kompetence. U Schopnosti zvládat zátěžové situace je to obdobné, takto vysoká úroveň požadovaná od 33 % absolventů a jen 21 % tuto úroveň má. V případě Schopnosti nést odpovědnost je vysoká úroveň vyžadovaná od 35 % absolventů, má ji 28 % absolventů.

Při srovnání s úrovní získanou vysokoškolským vzděláváním docházíme k ještě mnohem větší disproporci (což ukazuje i pozice modré linie v grafech): na vysoké úrovni vlivem vysokoškolského vzdělávání získalo uvedené kompetence jen 9 % (dovednost komunikovat), 14 % (zvládání zátěže) a 12 % absolventů (nést odpovědnost).

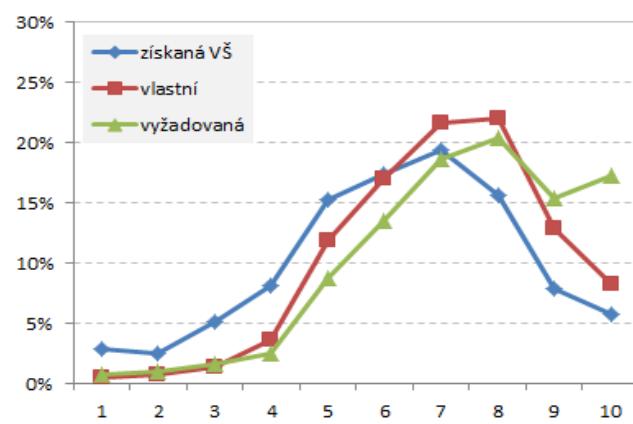
Schopnost nést odpovědnost

Dovednost komunikovat s lidmi, vyjednávat

Schopnost zvládat zátěžové situace a překážky

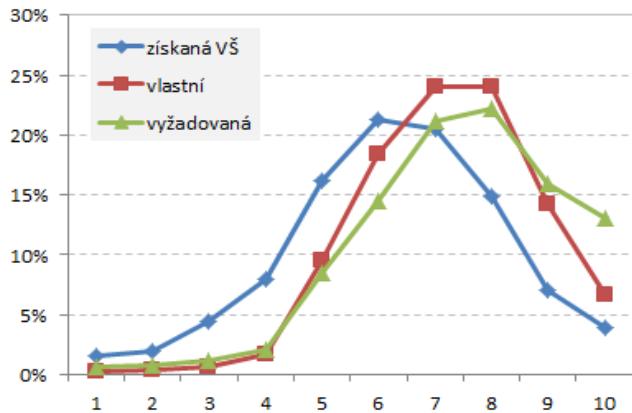
Grafy ukazují rozložení odpovědí absolventů na stupnici od 1 (velmi nízká úroveň kompetencí), 2, 3, 4 (podprůměrná), 5, 6, 7 (nadprůměrná), 8, 9, 10 (velmi vysoká) pro kompetence získané na vysoké škole, vlastní a vyžadované v zaměstnání.

Také u dalších tří kompetencí je situace podobná jako u předchozích, jen disproporce jsou o něco nižší. Zatímco Dovednost identifikovat a řešit problémy je vyžadováno na vysoké úrovni (součet hodnot úrovní 9+10) u zaměstnání 29 % absolventů, 21 % jich vypovídá o tom, že takovou úroveň mají. V případě Dovednosti samostatně se rozhodovat je vysoká úroveň vyžadovaná stejně tak u 29 % absolventů a 23 % jich takovou úroveň má. Schopnost přizpůsobit se změněným okolnostem je na vysoké úrovni požadovaná od 27 % absolventů a 21 % takovou úrovni disponuje.

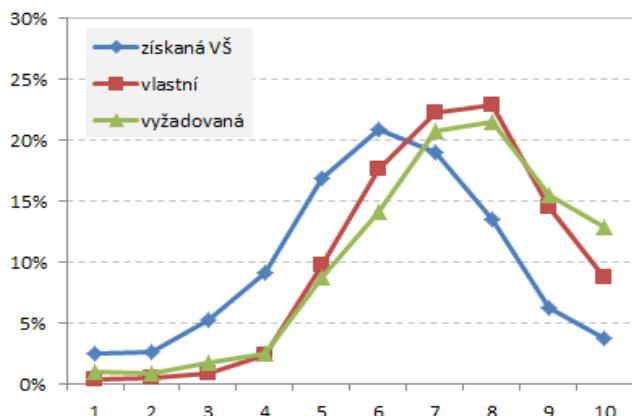
Podíly absolventů, kteří takovou úroveň získali vysokoškolským vzděláním, jsou o poznání nižší: 11 % (dovednost identifikovat a řešit problémy), 10% (samostatně se rozhodovat) a 10% (přizpůsobit se změněným okolnostem).

Disproporce u nejvyšší požadované úrovni (úroveň 10) nebo vysoké úrovni (9+10) nejsou omezeny jen na nejvíce požadované kompetence. Prolínají se v podstatě všemi kompetencemi v různé míře. Například Dovednost tvořivého a pružného myšlení a jednání je vyžadováno na vysoké úrovni od 26 % absolventů a jen 21 % jich takovou úrovni disponuje. Dovednost prezentace je na vysoké úrovni vyžadována u 20 % absolventů a 16 % takovou úroveň má. Schopnost týmové práce: vyžadováno u 24 %, disponuje 21 % absolventů; Organizace a řízení, dovednost vést kolektiv: požadováno u 19 %, disponuje 16 % absolventů.

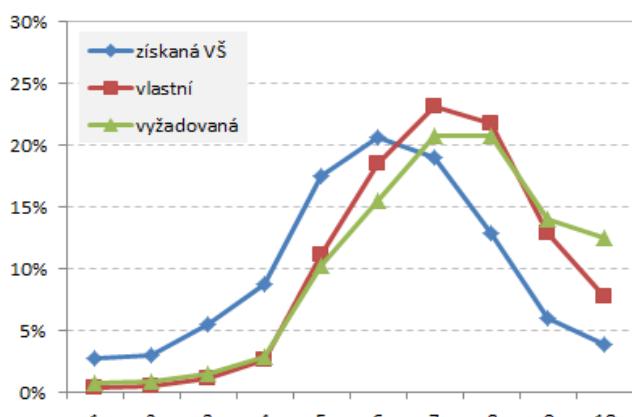
Dovednost identifikovat a řešit problémy

Dovednost samostatně se rozhodovat

Schopnost přizpůsobit se změněným okolnostem

Grafy ukazují rozložení odpovědí absolventů na stupnici od 1 (velmi nízká úroveň kompetencí), 2, 3, 4 (podprůměrná), 5, 6, 7 (nadprůměrná), 8, 9, 10 (velmi vysoká) pro kompetence získané na vysoké škole, vlastní a vyžadované v zaměstnání.

2.4.8 Struktura absolventů podle požadovaných úrovní kompetencí v zaměstnání

	Požadovaná úroveň v zaměstnání				
	9+10	7+8	5+6	1234	7 8 9 10
Všeobecné znalosti a rozhled	14%	37%	37%	12%	51%
Odborné teoretické a metodologické znalosti	17%	38%	32%	12%	56%
Schopnost využít odborných znalostí v praxi	21%	40%	29%	11%	60%
Znalost podmínek pro využití odborných metod a teorii v praxi	12%	35%	39%	14%	47%
Jazykové dovednosti v mateřském jazyce	20%	37%	32%	11%	57%
Jazykové dovednosti v cizím jazyce	15%	24%	25%	37%	39%
Matematické dovednosti	4%	16%	37%	43%	19%
Počítacové dovednosti	13%	36%	39%	12%	49%
Dovednost pracovat s informacemi	25%	44%	25%	6%	69%
Dovednost identifikovat a řešit problémy	29%	43%	23%	5%	72%
Dovednost tvořivého a pružného myšlení a jednání	26%	42%	25%	7%	68%
Dovednost prezentace	20%	37%	29%	14%	57%
Dovednost písemného projevu	19%	39%	32%	10%	58%
Dovednost samostatně se rozhodovat	29%	42%	23%	6%	71%
Schopnost týmové práce	24%	41%	26%	9%	66%
Mít aktivní přístup	25%	42%	26%	7%	67%
Podnikavost, mít „čich“ pro nové příležitosti	11%	25%	35%	30%	35%
Schopnost zvládat zátěžové situace a překážky	33%	39%	22%	6%	72%
Schopnost nést odpovědnost	35%	40%	21%	4%	75%
Organizace a řízení, dovednost vést kolektiv	19%	29%	30%	22%	48%
Schopnost myslit a jednat ekonomicky / ekon. způsobilosti	18%	34%	32%	16%	52%
Dovednost komunikovat s lidmi, vyjednávat	35%	40%	20%	5%	75%
Schopnost přizpůsobit se změněným okolnostem	27%	41%	26%	6%	68%
Schopnost pracovat v interkulturním / mezinář. prostředí	19%	23%	26%	31%	43%
Schopnost vzdělávat se a organizovat své učení	18%	37%	32%	13%	54%
Právní způsobilost	14%	28%	36%	22%	42%

Tabulka obsahuje strukturu absolventů podle úrovní kompetencí požadovaných v zaměstnání: úrovně jsou rozděleny na úroveň vysokou (součet nejvyšších hodnocení 9 a 10), nadprůměrnou (7+8), průměrnou (5+6) a celkově podprůměrnou (součet hodnot 1+2+3+4). Pravý sloupec zobrazuje součet všech nadprůměrných podílů, tj. 7+8+9+10.

Mezi kompetencemi požadovanými v zaměstnání jsou velké rozdíly podle toho, jaká úroveň je vyžadována od jakého podílu absolventů. Nejzádanější kompetence jako Dovednost komunikovat s lidmi, Schopnost nést odpovědnost nebo Schopnost zvládat zátěžové situace jsou na vysoké úrovni (součet hodnocení 9+10) vyžadovány od více než třetiny absolventů. Od více než čtvrtiny absolventů je tato vysoká úroveň vyžadována u dalších šesti kompetencí (práce s informacemi, identifikace a řešení problémů, tvořivé a pružné myšlení a jednání, samostatnost rozhodování, aktivní přístup a přizpůsobení se změněným okolnostem).

Jedná se o stejný výčet kompetencí, pro které platí, že jejich nadprůměrná úroveň (součet úrovní 7+8+9+10) je vyžadována od dvou třetin až tří čtvrtin absolventů (pravý sloupec v tabulce).

Na druhé straně s podprůměrnou úrovní dovedností v cizím jazyce, matematice a podprůměrnou schopností pracovat v interkulturním či mezinárodním prostředí vystačí více než třetina absolventů.

Požadovaná úroveň kompetencí: vysoká (9+10)

	Skutečná vlastní úroveň absolventů				Disproporce (z celku)
	9+10	7+8	5+6	1234	
Všeobecné znalosti a rozhled	46%	44%	9%	1%	7%
Odborné teoretické a metodologické znalosti	46%	42%	10%	2%	9%
Schopnost využít odborných znalostí v praxi	54%	36%	9%	2%	10%
Znalost podmínek pro využití odborných metod a teorii v praxi	51%	35%	12%	2%	6%
Jazykové dovednosti v mateřském jazyce	77%	19%	3%	1%	5%
Jazykové dovednosti v cizím jazyce	51%	33%	13%	4%	7%
Matematické dovednosti	66%	22%	8%	3%	1%
Počítacové dovednosti	69%	25%	5%	1%	4%
Dovednost pracovat s informacemi	69%	26%	4%	0%	8%
Dovednost identifikovat a řešit problémy	58%	35%	7%	1%	12%
Dovednost tvořivého a pružného myšlení a jednání	61%	32%	6%	1%	10%
Dovednost prezentace	57%	31%	9%	2%	8%
Dovednost písemného projevu	66%	27%	6%	1%	7%
Dovednost samostatně se rozhodovat	64%	28%	7%	1%	10%
Schopnost týmové práce	69%	25%	5%	1%	8%
Mít aktivní přístup	63%	29%	7%	1%	9%
Podnikavost, mít „čich“ pro nové příležitosti	51%	32%	12%	4%	5%
Schopnost zvládat zátěžové situace a překážky	54%	34%	10%	2%	15%
Schopnost nést odpovědnost	66%	27%	6%	1%	12%
Organizace a řízení, dovednost vést kolektiv	62%	29%	7%	2%	7%
Schopnost myslit a jednat ekonomicky / ekon. způsobilosti	61%	29%	9%	2%	7%
Dovednost komunikovat s lidmi, vyjednávat	59%	32%	7%	1%	14%
Schopnost přizpůsobit se změněným okolnostem	63%	29%	7%	1%	10%
Schopnost pracovat v interkulturním / mezinárodním prostředí	66%	25%	7%	2%	6%
Schopnost vzdělávat se a organizovat své učení	74%	21%	4%	1%	5%
Právní způsobilost	63%	25%	9%	3%	5%

Zastoupení absolventů podle úrovně kompetencí na místech, kde je vyžadovaná vysoká úroveň kompetencí: tabulka obsahuje podíly absolventů s úrovní vysokou (9+10), nadprůměrnou (7+8), průměrnou (5+6) a podprůměrnou (1+2+3+4), kteří pracují na místech, kde je vyžadovaná vysoká úroveň. Sloupec „Disproporce (z celku)“ představuje skutečný podíl absolventů, kteří na místech, kde je vyžadovaná vysoká úroveň kompetencí, tuto úroveň nemají.

Na místech, kde je požadovaná vysoká úroveň kompetencí, pracuje v závislosti na jednotlivých kompetencích polovina až tři čtvrtiny absolventů, kteří takovouto vysokou úroveň kompetencí mají. Nejhorší je to v případě odborných znalostí, všeobecných znalostí a rozhledu, jazykových dovedností v cizím jazyce, dále podnikavosti a také schopnosti zvládat zátěžové situace a překážky, kde je podíl absolventů s vyžadovanou vysokou úrovní kompetencí na těchto pracovních místech jen asi poloviční.

Ostatní absolventi na těchto místech mají většinou alespoň nadprůměrnou úroveň daných kompetencí. V tomto případě disproporce mezi jejich úrovní kompetencí a úrovni vyžadovanou existuje, avšak není tak velká. Pak je tady však i skupina absolventů, i když není velká, kteří pracují na místech kde je vyžadovaná vysoká úroveň kompetencí, ale tito absolventi disponují jen úrovní průměrnou nebo dokonce i jen podprůměrnou.

Kolik absolventů skutečně s vysokou úrovní kompetencí chybí, ukazuje pravý sloupec. Z celkové třetiny absolventů, u které je vyžadováno, aby na vysoké úrovni dokázala zvládat zátěžové situace, jich téměř polovina chybí, což znamená, že ze všech absolventů by mělo být dalších 15 %, kteří by tuto kompetenci měli na vysoké úrovni. Obdobně dalších 14 % by mělo zvládat komunikaci na vysoké úrovni atd.

Požadovaná úroveň kompetencí: nadprůměrná (7+8)

	Skutečná vlastní úroveň absolventů				Disproporce (z celku)
	9+10	7+8	5+6	1234	
Všeobecné znalosti a rozhled	14%	67%	19%	1%	7%
Odborné teoretické a metodologické znalosti	9%	68%	22%	2%	9%
Schopnost využít odborných znalostí v praxi	9%	72%	17%	2%	8%
Znalost podmínek pro využití odborných metod a teorii v praxi	5%	72%	20%	3%	8%
Jazykové dovednosti v mateřském jazyce	19%	70%	10%	1%	4%
Jazykové dovednosti v cizím jazyce	13%	55%	24%	8%	7%
Matematické dovednosti	12%	68%	17%	3%	3%
Počítačové dovednosti	16%	72%	11%	1%	4%
Dovednost pracovat s informacemi	13%	77%	10%	0%	4%
Dovednost identifikovat a řešit problémy	8%	73%	18%	1%	8%
Dovednost tvůrčího a pružného myšlení a jednání	9%	74%	15%	1%	7%
Dovednost prezentace	10%	67%	19%	4%	8%
Dovednost písemného projevu	14%	72%	14%	1%	6%
Dovednost samostatně se rozhodovat	10%	72%	16%	2%	8%
Schopnost týmové práce	10%	75%	13%	2%	6%
Mít aktivní přístup	9%	72%	17%	2%	8%
Podnikavost, mít „čich“ pro nové příležitosti	6%	63%	25%	6%	8%
Schopnost zvládat zátěžové situace a překážky	10%	69%	18%	3%	8%
Schopnost nést odpovědnost	12%	74%	13%	1%	6%
Organizace a řízení, dovednost vést kolektiv	9%	68%	20%	3%	7%
Schopnost myslit a jednat ekonomicky / ekon. způsobilosti	12%	70%	15%	3%	6%
Dovednost komunikovat s lidmi, vyjednávat	8%	69%	19%	3%	9%
Schopnost přizpůsobit se změněným okolnostem	9%	74%	15%	2%	7%
Schopnost pracovat v interkulturním / mezinárodním prostředí	12%	68%	17%	4%	5%
Schopnost vzdělávat se a organizovat své učení	17%	70%	11%	1%	5%
Právní způsobilost	6%	71%	19%	4%	7%

Zastoupení absolventů podle úrovně kompetencí na místech, kde je vyžadována nadprůměrná úroveň kompetencí: tabulka obsahuje podíly absolventů s úrovní vysokou (9+10), nadprůměrnou (7+8), průměrnou (5+6) a podprůměrnou (1+2+3+4), kteří pracují na místech, kde je vyžadována nadprůměrná úroveň. Sloupec „Disproporce (z celku)“ představuje skutečný podíl absolventů, kteří na těchto místech dostatečnou úroveň nemají.

V případě nadprůměrné vyžadované úrovně kompetencí je situace lepší v tom, že za prvé tuto úroveň deklaruje nejvyšší podíl absolventů a za druhé zde pracují i ti, kteří mají úroveň kompetencí vysokou. Disproporci v úrovni kompetencí tak na těchto místech vytvářejí ti, absolventi, kteří místo vyžadované alespoň nadprůměrné úrovně kompetencí mají úroveň jen průměrnou nebo podprůměrnou.

Podíl absolventů s vyžadovanou nadprůměrnou úrovní kompetencí představuje mezi jednotlivými kompetencemi obvykle 30 až 40 %, disproporce, tj. podíly těch, kteří s touto úrovní kompetencí na pracovních místech skutečně chybí, tak nepřesahují 10 % všech absolventů.

Požadovaná úroveň kompetencí: průměrná (5+6)

	Skutečná vlastní úroveň absolventů				Nevyužitá úroveň (podíl z celku)
	9+10	7+8	5+6	1234	
Všeobecné znalosti a rozhled	6%	42%	48%	3%	18%
Odborné teoretické a metodologické znalosti	4%	33%	59%	4%	12%
Schopnost využít odborných znalostí v praxi	5%	29%	63%	3%	10%
Znalost podmínek pro využití odborných metod a teorií v praxi	2%	18%	76%	4%	8%
Jazykové dovednosti v mateřském jazyce	9%	29%	59%	2%	12%
Jazykové dovednosti v cizím jazyce	5%	25%	57%	13%	7%
Matematické dovednosti	4%	26%	64%	6%	11%
Počítačové dovednosti	6%	34%	57%	2%	16%
Dovednost pracovat s informacemi	7%	32%	59%	1%	10%
Dovednost identifikovat a řešit problémy	4%	25%	68%	3%	7%
Dovednost tvořivého a pružného myšlení a jednání	4%	26%	66%	3%	8%
Dovednost prezentace	4%	27%	61%	8%	9%
Dovednost písemného projevu	7%	32%	59%	3%	12%
Dovednost samostatně se rozhodovat	5%	26%	65%	4%	7%
Schopnost týmové práce	5%	28%	63%	4%	8%
Mít aktivní přístup	5%	24%	66%	5%	8%
Podnikavost, mít „čich“ pro nové příležitosti	2%	15%	74%	10%	6%
Schopnost zvládat zátěžové situace a překážky	5%	24%	65%	5%	7%
Schopnost nést odpovědnost	6%	25%	67%	3%	6%
Organizace a řízení, dovednost vést kolektiv	4%	23%	67%	6%	8%
Schopnost myslit a jednat ekonomicky / ekon. způsobilosti	7%	24%	63%	6%	10%
Dovednost komunikovat s lidmi, vyjednávat	4%	21%	69%	7%	5%
Schopnost přizpůsobit se změněným okolnostem	4%	22%	69%	4%	7%
Schopnost pracovat v interkulturním / mezinárodním prostředí	5%	21%	68%	7%	7%
Schopnost vzdělávat se a organizovat své učení	10%	35%	52%	3%	14%
Právní způsobilost	2%	15%	74%	9%	6%

Zastoupení absolventů podle úrovně kompetencí na místech, kde je vyžadována průměrná úroveň kompetencí: tabulka obsahuje podíly absolventů s úrovní vysokou (9+10), nadprůměrnou (7+8), průměrnou (5+6) a podprůměrnou (1+2+3+4), kteří pracují na místech, kde je vyžadována průměrná úroveň. Sloupec „Nevyužitá úroveň (z celku)“ představuje skutečný podíl absolventů, kteří na těchto místech s vyžadovanou průměrnou úrovní mají úroveň vyšší.

V tomto případě pracovních míst, na kterých je požadovaná průměrná úroveň kompetencí, již téměř neexistuje problém s nedostatečnou úrovní kompetencí absolventů. Jedinou skupinou, která těmto místům nevyhovuje, jsou absolventi s podprůměrnou úrovní kompetencí. Těchto osob pracuje však na těchto místech nízký podíl (s jedinou výjimkou je jich do 10 %) a přepočte-li se tento podíl celkovou velikostí skupin absolventů, u nichž je požadovaná průměrná úroveň kompetencí, pak se z celku všech absolventů jedná pouze o 1-3 % absolventů (podle kompetencí), kteří mají podprůměrnou úroveň kompetencí a jsou na místech, kde se očekává průměrná úroveň.

Opačný nesoulad, který zde vzniká, je nezanedbatelný podíl absolventů na místech s vyžadovanou průměrnou úrovní kompetencí, kteří mají úroveň vyšší. Podíly absolventů (skutečné podíly z celku všech absolventů) ukazuje pravý sloupec tabulky. U kompetencí, které celkově nejsou vyžadovány na tak vysoké úrovni, jich je zde zastoupeno spíše více, naopak u kompetencí, kde se vyžaduje spíše vyšší úroveň, jsou podíly nižší.

Požadovaná úroveň kompetencí: podprůměrná (1+2+3+4)

	Skutečná vlastní úroveň absolventů				Nevyužitá úroveň (podíl z celku) /*
	9+10	7+8	5+6	1234	
Všeobecné znalosti a rozhled	7%	35%	41%	17%	10%
Odborné teoretické a metodologické znalosti	5%	29%	46%	20%	10%
Schopnost využít odborných znalostí v praxi	6%	26%	39%	29%	8%
Znalost podmínek pro využití odborných metod a teorií v praxi	3%	17%	41%	39%	9%
Jazykové dovednosti v mateřském jazyce	19%	29%	26%	26%	8%
Jazykové dovednosti v cizím jazyce	4%	16%	33%	47%	20%
Matematické dovednosti	2%	16%	40%	42%	25%
Počítačové dovednosti	7%	27%	38%	28%	9%
Dovednost pracovat s informacemi	11%	34%	31%	25%	5%
Dovednost identifikovat a řešit problémy	9%	26%	35%	30%	3%
Dovednost tvořivého a pružného myšlení a jednání	9%	29%	32%	31%	5%
Dovednost prezentace	5%	25%	38%	31%	9%
Dovednost písemného projevu	11%	31%	36%	22%	8%
Dovednost samostatně se rozhodovat	13%	29%	31%	27%	5%
Schopnost týmové práce	10%	30%	33%	27%	6%
Mít aktivní přístup	11%	27%	33%	29%	5%
Podnikavost, mít „čich“ pro nové příležitosti	2%	10%	30%	58%	13%
Schopnost zvládat zátěžové situace a překážky	8%	25%	27%	39%	4%
Schopnost nést odpovědnost	12%	26%	29%	33%	3%
Organizace a řízení, dovednost vést kolektiv	5%	19%	37%	39%	13%
Schopnost myslit a jednat ekonomicky / ekon. způsobilosti	8%	25%	32%	35%	10%
Dovednost komunikovat s lidmi, vyjednávat	6%	17%	32%	44%	3%
Schopnost přizpůsobit se změněným okolnostem	8%	24%	29%	39%	4%
Schopnost pracovat v interkulturním / mezinárodním prostředí	5%	14%	27%	53%	15%
Schopnost vzdělávat se a organizovat své učení	15%	35%	32%	18%	11%
Právní způsobilost	2%	11%	29%	58%	9%

Zastoupení absolventů podle úrovně kompetencí na místech, kde je vyžadována podprůměrná úroveň kompetencí: tabulka obsahuje podíly absolventů s úrovní vysokou (9+10), nadprůměrnou (7+8), průměrnou (5+6) a podprůměrnou (1+2+3+4), kteří pracují na místech, kde je vyžadovaná podprůměrná úroveň. Sloupec „Nevyužitá úroveň (z celku)“ představuje skutečný podíl absolventů, kteří na těchto místech s vyžadovanou podprůměrnou úrovní mají úroveň vyšší; hvězdičkou (*) označený sloupec vyjadřuje podíl těch, kteří mají úroveň nadprůměrnou a vysokou (tedy bez průměrné) a pracují na místech s podprůměrnou vyžadovanou úrovní.

Pro úplnost prezentujeme i tuto skupinu, kde jsou kompetence vyžadovány na podprůměrné úrovni. Zde samozřejmě neexistuje nesoulad z hlediska toho, že by absolventi neměli dostatečnou úroveň, spíše je toto rozložení zajímavé z hlediska toho, jaké podíly absolventů s úrovní kompetencí vysokou, nadprůměrnou a průměrnou pracují na místech, kde dostačuje jejich podprůměrná úroveň. Především ti, s úrovní nadprůměrnou nebo vysokou chybí na místech, kde tato úroveň je vyžadovaná, ale práci zastávají absolventi s nižší úrovní kompetencí. Tabulka ukazuje, že podle typu kompetence se jedná o 1 až 7 procent ze všech absolventů, jejichž úroveň kompetencí by mohla být lépe využita na místech, kde se vysoká nebo nadprůměrná úroveň vyžaduje.

2.4.9 Skupiny fakult a kompetencí: úroveň získaná vzděláním podle typu vzdělání

	Profesní odbornost			Flexibilita			Inovace a znalostní management			Mobilizace lidských zdrojů			Podnikavost			Mezinárodní orientace			Prezentace a písemný projev					
	Bc.	Mgr.	Phd.	Bc.	Mgr.	Phd.	Bc.	Mgr.	Phd.	Bc.	Mgr.	Phd.	Bc.	Mgr.	Phd.	Bc.	Mgr.	Phd.	Bc.	Mgr.	Phd.	Bc.	Mgr.	Phd.
Přírodovědné	6,8	6,7	7,1	6,4	6,4	6,3	6,5	6,5	6,5	5,4	5,3	5,1	5,0	4,8	4,6	5,2	5,3	5,8	6,0	6,0	6,0	6,1		
Informac. a elektrotech.	6,3	6,6	7,2	6,3	6,5	7,0	6,7	6,8	7,2	5,5	5,5	5,4	5,2	5,1	5,0	4,9	4,8	5,6	5,7	5,8	6,3			
Strojní	6,2	6,6	6,3	5,9	6,5	5,6	6,2	6,6	5,8	5,5	5,6	5,0	5,3	5,3	4,8	4,4	4,6	4,3	5,5	5,9	5,0			
Stavební a architektury	6,5	6,3	6,3	6,5	6,4	5,4	6,5	6,4	5,8	5,6	5,4	4,5	5,0	5,0	4,4	3,8	4,3	4,0	5,6	5,4	4,7			
Chemicko-technolog.	6,7	6,8	7,1	6,4	6,5	6,5	6,5	6,5	6,6	5,6	5,6	5,4	5,2	5,2	5,0	4,6	4,7	5,6	6,1	6,1	6,3			
Ostatní technické	6,0	6,6	7,0	6,1	6,5	6,6	6,0	6,5	6,7	5,7	5,9	6,1	5,5	5,7	5,7	4,3	4,6	5,2	6,0	6,4	6,4			
Zemědělské	6,3	6,3	6,5	6,2	6,2	6,1	5,8	5,8	5,8	5,7	5,6	5,7	5,4	5,3	5,0	4,4	4,2	4,5	6,0	6,0	6,1			
Lékařské a farmac.	6,7	6,7	6,9	6,3	6,4	6,2	5,4	5,1	5,3	5,9	5,1	5,2	5,5	4,8	4,8	4,4	4,5	4,8	6,1	5,4	5,6			
Zdravotnické	6,6	6,4		6,3	6,3		5,5	5,4		6,0	5,9		5,5	5,4		4,4	4,4		6,2	6,2				
Ekonomické	6,1	6,4	6,9	6,3	6,6	6,6	6,1	6,3	6,2	6,0	6,1	5,7	5,9	6,1	6,1	5,0	5,1	5,6	6,2	6,4	6,4			
Humanitní	6,5	6,7	7,0	6,4	6,4	6,2	5,6	5,6	5,6	5,6	5,5	5,0	5,1	5,0	4,6	5,6	5,8	6,1	6,7	6,7	6,7			
Teologické	6,6	6,8		6,4	6,6		5,4	5,5		6,0	6,1		5,4	5,4		5,1	5,0		6,4	6,8				
Právnické	6,7	6,6	6,4	6,2	6,2	5,7	5,5	4,9	4,6	5,5	4,7	4,2	6,0	5,5	5,2	4,3	4,6	4,5	6,2	5,8	5,3			
Pedagogické	6,4	6,6	7,3	6,3	6,4	6,5	5,5	5,7	6,1	5,9	5,9	6,3	5,4	5,3	5,7	4,6	4,8	5,7	6,3	6,7	6,9			
Tělesné výchovy	6,6	6,6		6,4	6,5		5,5	5,4		6,3	6,1		5,5	5,2		4,3	4,3		6,0	6,1				
Umělecké	6,3	6,6		6,0	6,6		5,4	5,8		6,0	6,1		5,1	5,5		4,9	5,1		5,9	6,4				
Ostatní	6,4	6,6		6,2	6,7		5,8	6,2		5,9	6,0		5,5	5,7		5,0	5,8		6,1	6,5				
Celkem	6,4	6,5	6,9	6,3	6,5	6,3	5,8	6,0	6,0	5,8	5,7	5,3	5,5	5,4	4,9	4,9	4,9	5,3	6,2	6,2	6,1			

Kompetence absolventů získané vzděláním podle typu studia a podle skupin fakult: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně kompetencí získané vysokoškolským vzděláním pro skupiny kompetencí. U pěti skupin fakult u absolventů doktorského studia hodnoty neuvádíme z důvodu nízkého počtu respondentů při této agregaci výsledků.

Kompetence Profesní odbornosti jsou typickým výsledkem vysokoškolského vzdělávání, proto i získané kompetence jsou hodnoceny ve srovnání s ostatními skupinami na nejvyšší úrovni. Flexibilita zahrnuje schopnost vyrovnávat se se změnou a vzdělávat se. Především schopnost vzdělávat se je jednou ze tří nejvýše hodnocených kompetencí, proto i úroveň kompetencí v této skupině nemá velký odstup od profesní odbornosti.

U kompetencí Inovace a znalostní management je zřetelný odstup technických a přírodovědných fakult (částečně i ekonomických), od ostatních skupin fakult především z důvodu vyšší úrovně matematických a počítacových dovedností. Ostatní kompetence, které jsou součástí této skupiny kompetencí jako dovednost pracovat s informacemi, dovednost identifikovat a řešit problémy nebo dovednost tvořivého a pružného myšlení a jednání, již zásadní rozdíly mezi absolventy různých skupin fakult nevykazují.

Výraznější odstup podle typu vzdělání se projevuje především v případě kompetencí profesní odbornosti a také u kompetencí mezinárodní orientace (pokračování tabulky na následující stránce) u absolventů doktorského studia. Jak v případě kompetencí profesní odbornosti, tak v případě kompetencí mezinárodní orientace tomu není u všech skupin fakult – a v obou případech se to týká skupiny strojních, stavebních a právnických fakult.

Další čtyři skupiny kompetencí (ze sedmi skupin širších okruhů kompetencí) zahrnují především tzv. měkké kompetence, které jsou hodnoceny obecně na nižší úrovni. Výjimkou je skupina kompetencí Prezentace a písemný projev, která je složena z dovednosti prezentace, dovednosti písemného projevu a z jazykových dovedností v mateřském jazyce, které jsou v rámci vzdělávání obecně získávány na vyšší úrovni než měkké kompetence. Především u humanitních a pedagogických fakult tyto kompetence souvisí zřetelně s odborností, proto i jejich úrovně kompetencí jsou u této skupiny srovnatelné s jejich úrovní v kompetencích profesní odbornosti.

Celkově průměrné hodnocení (tj. okolo hodnoty 5,5) souvisí v případě Mobilizace lidských zdrojů s pouze mírně nadprůměrným hodnocením u schopnosti týmové práce a dovednosti komunikace, a v mírně podprůměrném hodnocení schopnosti organizace a řízení a dovednosti vést kolektiv. U Podnikavosti jsou kompetence získané v rámci vzdělávání mezi fakultami spíše mírně podprůměrné s očekávanou výjimkou v případě ekonomických fakult a v případě bakalářského studia také u právnických fakult.

Mezinárodní orientace je na nejnižší úrovni, a to nejen z důvodu podprůměrné úrovně kompetencí získaných vysokoškolským vzděláváním v oblasti cizích jazyků, ale také obdobně nízkou úrovní přípravy pro práci v interkulturním či mezinárodním prostředí.

2.4.10 Vlastní a vyžadované podle skupin fakult

Bakalářské vzdělání, část 1

Bc.	Profesní odbornost			Flexibilita			Inovace a znalostní management		
	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž
Přírodovědné	6,6	6,0	8,5%	6,8	6,8	-0,2%	7,0	6,6	5,0%
Informat. a elektrotech.	6,6	6,5	1,8%	6,9	6,9	-0,6%	7,2	6,8	6,0%
Strojní	6,2	5,9	6,3%	6,4	6,7	-4,9%	6,7	6,1	9,6%
Stavební a architektury	6,6	6,6	0,7%	7,2	6,8	4,6%	7,2	7,0	3,3%
Chemicko-technolog.	6,6	5,8	13,7%	6,9	6,7	2,2%	6,9	6,4	8,0%
Ostatní technické	6,3	6,0	4,9%	6,8	6,9	-1,9%	6,7	6,4	5,0%
Zemědělské	6,3	5,6	12,9%	6,7	6,6	2,3%	6,5	6,1	6,0%
Lékařské a farmac.	6,6	6,1	8,3%	7,0	6,8	2,1%	6,4	5,9	9,2%
Zdravotnické	6,7	6,5	1,6%	7,0	7,0	-1,1%	6,4	6,2	3,5%
Ekonomické	6,4	6,1	3,6%	6,9	6,8	1,6%	6,8	6,5	4,8%
Humanitní	6,5	5,8	11,7%	7,0	6,9	2,5%	6,7	6,3	6,7%
Teologické	6,3	6,2	2,7%	6,8	7,0	-2,8%	6,4	6,2	3,0%
Právnické	6,7	6,5	2,4%	7,2	6,9	3,6%	6,8	6,5	4,8%
Pedagogické	6,5	6,2	4,9%	7,1	7,0	1,3%	6,6	6,3	5,6%
Tělesné výchovy	6,4	5,7	12,1%	7,0	6,3	11,2%	6,6	6,0	10,6%
Umělecké	6,8	6,1	12,0%	7,0	6,5	7,7%	6,8	5,9	16,1%
Ostatní	6,3	6,2	1,9%	6,8	6,6	3,5%	6,6	6,5	1,6%
Celkem	6,5	6,1	5,6%	7,0	6,9	1,4%	6,7	6,3	5,8%

Kompetence absolventů bakalářského studia podle skupin fakult: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně prvních tří ze sedmi skupin kompetencí pro úroveň vlastní, požadovanou v zaměstnání a procentuální odchylku vlastní úrovně od vyžadované.

Absolventi všech typů fakult jsou v průměru připraveni po stránce profesní odbornosti dostatečně tak, aby dostali požadavkům, které jsou na ně kladené v zaměstnání. Obdobně to platí i v případě skupiny kompetencí „Inovace a znalostní management“, u Flexibility již určitý nesoulad i v průměrných hodnotách za skupiny fakult nastává.

Odchylky mezi skupinami fakult jsou nejmenší v případě vlastní úrovně v Profesní odbornosti absolventů a příliš se neodlišují od celkové průměrné hodnoty 6,5, což je mírně nadprůměrná hodnota (5,5 představuje průměr). Požadovaná úroveň (6,1) je tedy ještě

bližší průměru, avšak rozdíly mezi skupinami fakult jsou oproti vlastní úrovni dvojnásobné a u některých skupin fakult (zemědělské, tělesné výchovy) se požadovaná úroveň od průměrné hodnoty téměř neliší. U Flexibility jsou vlastní (7,0) i požadované (6,9) úrovně o poznání vyšší a také rozdíly mezi skupinami fakult jsou výraznější. Avšak rozdíly mezi skupinami fakult jsou u vlastní i vyžadované úrovni kompetencí podobné a v případě vyžadované úrovni v zaměstnání jsou nižší, než je tomu u kompetencí profesní odbornosti.

Kompetence Inovace a znalostní management jsou ve svých průměrných hodnotách bližší kompetencím Profesní odbornosti, i když rozdíly jsou v případě vlastní úrovni vyšší.

Bakalářské vzdělání, část 2

Bc.	Mobilizace lidských zdrojů			Podnikavost			Mezinárodní orientace			Prezentace a písemný projev		
	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž
Přírodovědné	6,5	6,5	0,5%	6,0	5,7	4,3%	6,1	5,6	9,6%	6,9	6,1	12,9%
Informat. a elektrotech.	6,6	6,5	1,7%	6,2	5,7	8,6%	6,2	6,0	4,1%	6,7	5,8	15,6%
Strojní	6,3	6,6	-4,5%	6,1	6,3	-2,3%	5,6	5,3	5,3%	6,5	6,0	8,5%
Stavební a architektury	6,9	7,0	-1,4%	6,5	6,4	2,6%	5,5	4,7	16,4%	6,8	6,2	9,8%
Chemicko-technolog.	6,7	6,8	-1,9%	6,2	6,3	-1,6%	5,7	5,5	4,4%	6,9	6,0	14,3%
Ostatní technické	6,8	6,8	-0,8%	6,5	6,4	0,2%	5,5	5,4	2,2%	6,7	6,3	6,9%
Zemědělské	6,5	6,7	-2,1%	6,1	6,1	-0,3%	5,2	5,0	4,0%	6,7	6,0	11,1%
Lékařské a farmac.	6,9	6,7	2,0%	6,3	6,1	2,3%	5,0	3,8	31,8%	6,7	5,8	16,0%
Zdravotnické	7,0	7,1	-1,6%	6,3	6,4	-1,1%	5,2	4,3	20,0%	6,8	6,2	8,3%
Ekonomické	6,9	6,7	1,8%	6,6	6,4	2,9%	6,1	5,5	9,9%	6,9	6,5	7,1%
Humanitní	6,8	6,7	1,6%	6,3	6,2	2,6%	6,4	5,1	26,2%	7,2	6,4	12,4%
Teologické	6,7	7,0	-4,1%	6,2	6,3	-2,0%	5,5	4,2	29,1%	6,7	6,5	2,8%
Právnické	7,0	6,8	3,0%	6,9	6,5	6,1%	5,1	4,0	29,6%	7,0	6,8	3,8%
Pedagogické	7,0	7,0	1,0%	6,5	6,4	2,5%	5,6	4,6	22,0%	6,9	6,6	5,3%
Tělesné výchovy	7,1	6,6	7,4%	6,5	6,0	7,0%	5,7	4,5	27,4%	6,6	6,0	9,9%
Umělecké	7,1	6,5	9,2%	6,2	6,0	4,4%	6,3	5,1	25,2%	6,8	6,3	7,8%
Ostatní	6,8	6,6	2,5%	6,3	6,0	4,2%	5,4	4,7	15,5%	6,8	6,6	2,3%
Celkem	6,8	6,8	0,6%	6,4	6,3	1,9%	5,9	4,9	18,4%	6,9	6,4	8,3%

Kompetence absolventů bakalářského studia podle skupin fakult: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně dalších čtyř ze sedmi skupin kompetencí pro úroveň vlastní, požadovanou v zaměstnání a procentuální odchylku vlastní úrovně od vyžadované.

Skupina kompetencí Mobilizace lidských zdrojů jako jediná vykazuje stejnou průměrnou hodnotu úrovně vlastní a vyžadované. To se pochopitelně v případě některých skupin fakult projeví vzhledem k odchylkám od průměrných hodnot jako nesoulad. Největší je v případě skupiny strojních a teologických fakult, přitom v případě strojních fakult jsou obě hodnoty pod celkovým průměrem a v případě teologických fakult je vlastní úroveň pod společným průměrem a úroveň požadovaná nad průměrem za všechny skupiny fakult.

U Podnikavosti je vlastní úroveň mezi skupinami fakult blízká společnému průměru 6,4 s výjimkou absolventů právnických fakult (6,9) a v několika případech dochází k nesouladu vlastní a vyžadované úrovni; důvodem je přitom vždy podprůměrná vlastní úroveň absolventů.

V úrovni vlastní i vyžadované jsou největší rozdíly ve skupině kompetencí Mezinárodní orientace, přitom vlastní i vyžadovaná úroveň je nejnižší ze všech sedmi skupin kompetencí. Především ve vyžadované úrovni jsou mezi skupinami fakult výrazné rozdíly, i když nejvyšší průměrné vyžadované úrovni jsou pouze na průměrné úrovni kompetencí (fakulty přírodovědné 5,6 a chemicko-technologické a ekonomické 5,5).

V Prezentaci a písemném projevu jsou rozdíly mezi skupinami fakult vyšší u úrovni požadované; nejnižší u skupiny informatických a elektrotechnických fakult (5,8) a nejvyšší u právnických fakult (6,8).

Magisterské vzdělání, část 1

Mgr.	Profesní odbornost			Flexibilita			Inovace a znalostní management		
	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž
Přírodovědné	6,8	6,8	-0,8%	7,0	7,0	-0,2%	7,1	7,0	1,2%
Informat. a elektrotech.	7,0	6,8	4,2%	7,2	7,1	1,2%	7,5	7,2	4,4%
Strojní	6,8	6,7	2,1%	7,1	7,1	0,3%	7,3	7,0	3,9%
Stavební a architektury	6,7	6,6	1,0%	7,1	7,0	0,9%	7,2	6,9	5,0%
Chemicko-technolog.	6,7	6,7	1,2%	7,1	7,1	-0,4%	7,0	6,8	3,0%
Ostatní technické	6,8	6,6	3,4%	7,2	7,1	1,3%	7,1	6,8	4,9%
Zemědělské	6,5	6,3	4,1%	6,9	6,9	-0,6%	6,7	6,5	2,4%
Lékařské a farmac.	7,0	7,2	-3,0%	7,3	7,6	-3,2%	6,7	6,5	2,7%
Zdravotnické	6,4	6,1	5,0%	7,0	7,0	-0,7%	6,3	6,1	3,8%
Ekonomické	6,7	6,5	2,7%	7,2	7,1	1,1%	7,1	6,9	2,3%
Humanitní	6,8	6,4	5,9%	7,3	7,1	2,2%	6,8	6,6	3,3%
Teologické	6,6	6,2	6,4%	7,1	7,0	0,3%	6,5	6,3	2,8%
Právnické	7,1	7,4	-4,5%	7,3	7,3	0,6%	7,0	6,8	2,8%
Pedagogické	6,8	6,6	3,8%	7,4	7,3	0,7%	7,0	6,7	4,1%
Tělesné výchovy	6,7	6,4	4,8%	7,3	7,0	3,5%	6,8	6,4	6,7%
Umělecké	7,0	6,7	5,2%	7,4	7,6	-1,7%	6,9	6,9	1,3%
Ostatní	7,0	7,0	0,2%	7,5	7,3	2,7%	7,2	7,1	1,4%
Celkem	6,8	6,6	2,4%	7,2	7,2	0,6%	7,0	6,8	3,0%

Kompetence absolventů magisterského studia podle skupin fakult: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně prvních tří ze sedmi skupin kompetencí pro úroveň vlastní požadovanou v zaměstnání a procentuální odchylku vlastní úrovně od vyžadované.

Na rozdíl od absolventů bakalářských programů se v případě magistrů vyskytují tři skupiny fakult, u nichž absolventi svoji Profesní odbornost nepovažují v průměru za dostatečnou ve srovnání s požadavky, které jsou na ně kladený v zaměstnání. Obzvláště v případě skupiny právnických a lékařských fakult se přitom jedná o hodnoty nadprůměrné jak v případě vlastní tak vyžadované úrovně Profesní odbornosti. Rozdíly mezi skupinami fakult jsou obdobné jako u bakalářů, avšak nejsou v případě profesní odbornosti nejnižší ve srovnání skupin kompetencí. Stejně rozdíly jsou u vlastní úrovně mezi fakultami také u Flexibility. Celkové průměry vlastních (7,2) a vyžadovaných (7,2) kompetencí jsou u Flexibility stejné a neliší se ani v případech většiny skupin fakult. Oproti bakalářům (kde to byly strojní a teologické fakulty) je zřetelnější nesoulad vnímán absolventy lékařských a farmaceutických fakult, do jisté míry i uměleckých fakult – opět je to však dáno o poznání vyššími hodnotami

požadované úrovně kompetencí oproti ostatním skupinám fakult, přitom i vlastní úroveň Flexibility je v průměru u absolventů těchto fakult nadprůměrná.

U skupiny kompetencí Inovace a znalostní management nesoulad v průměrných hodnotách nenastává, rozdíly mezi skupinami fakult ve vlastní úrovni jsou u absolventů vyšší než u bakalářů, u vyžadované úrovně jsou si hodnoty podle skupin fakult blízké s výjimkou dvou jmenovaných skupin (lékařské a umělecké).

Magisterské vzdělání, část 2

Mgr.	Mobilizace lidských zdrojů			Podnikavost			Mezinárodní orientace			Prezentace a písemný projev		
	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž
Přírodovědné	6,5	6,6	-1,6%	6,0	6,0	0,0%	6,4	6,2	3,9%	7,0	6,7	3,9%
Informat. a elektrotech.	6,8	6,8	-0,3%	6,4	6,0	6,0%	6,4	6,4	0,5%	7,0	6,3	9,7%
Strojní	6,8	7,0	-2,2%	6,4	6,3	0,1%	6,2	6,6	5,6%	6,8	6,5	4,8%
Stavební a architektury	6,7	6,8	-1,2%	6,3	6,5	-2,3%	5,6	4,7	20,3%	6,8	6,5	3,5%
Chemicko-technolog.	6,7	6,8	-1,2%	6,2	6,3	-1,6%	6,1	6,3	3,6%	6,8	6,5	5,0%
Ostatní technické	7,1	7,1	0,1%	6,7	6,6	1,8%	5,8	5,7	1,5%	7,1	6,6	6,5%
Zemědělské	6,7	6,8	-2,0%	6,3	6,3	-1,0%	5,4	4,9	10,0%	6,8	6,5	5,0%
Lékařské a farmac.	6,8	7,0	-2,6%	6,2	6,5	-5,1%	6,2	5,4	14,7%	6,8	6,3	8,0%
Zdravotnické	6,9	7,0	-1,6%	6,3	6,4	-1,7%	5,4	4,5	20,3%	6,8	6,2	8,5%
Ekonomické	7,1	7,0	0,8%	6,8	6,6	2,1%	6,4	6,0	6,6%	7,2	6,8	4,6%
Humanitní	6,9	7,0	-0,7%	6,4	6,3	0,9%	6,8	6,0	13,6%	7,4	6,9	6,4%
Teologické	6,9	7,0	-1,4%	6,3	6,3	-0,5%	5,7	4,7	22,4%	7,0	6,6	6,1%
Právnické	6,9	6,7	2,9%	7,1	6,9	1,9%	6,4	5,0	28,4%	7,5	7,6	-1,5%
Pedagogické	7,4	7,4	0,2%	6,7	6,5	2,5%	6,1	5,2	16,4%	7,3	7,1	3,5%
Tělesné výchovy	7,4	7,2	2,9%	6,5	6,3	2,3%	6,4	5,2	22,3%	7,0	6,6	5,3%
Umělecké	7,1	7,5	-5,0%	6,7	6,8	-1,5%	6,3	6,2	1,9%	7,3	7,3	1,0%
Ostatní	7,2	7,1	0,1%	6,8	6,6	2,3%	7,0	6,5	7,5%	7,3	7,0	5,4%
Celkem	7,0	7,0	-0,3%	6,5	6,5	0,8%	6,2	5,7	9,7%	7,1	6,8	4,9%

Kompetence absolventů magisterského studia podle skupin fakult: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně dalších čtyř ze sedmi skupin kompetencí pro úroveň vlastní, požadovanou v zaměstnání a procentuální odchylku vlastní úrovně od vyžadované.

U skupiny kompetencí Mobilizace lidských zdrojů, kde u magistrů jako u jediné ze sedmi skupin kompetencí nastává v průměru mírná disproporce (-0,3%) mezi úrovní vlastní a vyžadovanou v zaměstnání, se to projevuje i při srovnání skupin fakult. Nesoulad se dotýká většiny skupin fakult, protože ani rozdíly mezi skupinami fakult nejsou jak u vlastní tak vyžadované úrovně nijak vysoké. To platí i u Podnikavosti, kde však nesoulad nenastává v takové míře, ačkoli průměrné hodnoty vlastní a vyžadované úrovně jsou si blízké. K disproporci dochází především u skupin fakult, jejichž vzdělávací programy nejsou primárně orientované na rozvoj těchto kompetencí.

V Mezinárodní orientaci jsou průměrné hodnoty o poznání vyšší na straně vlastní úrovně oproti té, která je vyžadovaná v zaměstnání, avšak u některých skupin fakult nesoulad nastává. Jedná se o skupinu kompetencí, kde jsou rozdíly mezi skupinami fakult u magistrů (stejně jako u bakalářů) nejvyšší jak u vlastní tak i u vyžadované úrovně těchto kompetencí.

Písemný projev a prezentace vykazuje obzvláště ve vlastní úrovni nevelké rozdíly mezi skupinami fakult. U vyžadované úrovni je situace mezi fakultami obdobná, jen nadprůměrná hodnota u právnických fakult rozevírá rozdíly mezi skupinami fakult a také způsobuje mezi skupinami fakult jediný nesoulad mezi úrovní vlastní a vyžadovanou.

Doktorské vzdělání, část 2

Phd.	Profesní odbornost			Flexibilita			Inovace a znalostní management		
	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž
Přírodovědné	7,4	7,5	-1,6%	7,2	7,3	-1,6%	7,4	7,5	-1,4%
Informat. a elektrotech.	7,7	7,3	-5,1%	7,9	7,6	-4,8%	8,1	7,8	-3,4%
Strojní	7,5	7,6	-1,4%	7,3	7,6	-4,3%	7,3	7,5	-3,2%
Stavební a architektury	7,3	7,4	-0,4%	7,5	7,5	0,6%	7,6	7,4	-1,5%
Chemicko-technolog.	7,5	7,6	-0,8%	7,5	7,3	-2,5%	7,6	7,5	-1,7%
Ostatní technické	7,5	6,9	-9,7%	7,2	7,2	0,8%	7,4	6,7	-9,9%
Zemědělské	7,1	7,1	0,4%	6,9	7,4	-5,7%	7,0	7,3	-3,6%
Lékařské a farmac.	7,3	7,4	-1,5%	7,5	7,7	-3,2%	7,2	7,1	-1,9%
Ekonomické	7,6	7,7	-0,9%	7,9	7,6	-3,3%	7,6	7,3	-4,7%
Humanitní	7,6	7,5	-0,6%	7,6	7,5	-1,3%	7,2	6,9	-4,0%
Právnické	7,5	7,3	-3,5%	7,7	7,5	-2,4%	7,3	7,2	-1,7%
Pedagogické	7,5	7,5	0,9%	7,5	7,8	-3,7%	7,4	7,3	0,4%
Celkem	7,4	7,4	-0,7%	7,5	7,5	-0,8%	7,4	7,3	-1,7%

Kompetence absolventů doktorského studia podle skupin fakult: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně prvních tří ze sedmi skupin kompetencí pro úroveň vlastní, požadovanou v zaměstnání a procentuální odchylku vlastní úrovně od vyžadované.

Absolventi doktorských programů celkově vnímají požadavky na ně kladené v zaměstnání na nadprůměrné úrovni, což se projevuje u téměř všech skupin kompetencí. Proto i ve všech skupinách kompetencí se nějaké disproporce vyskytují, což platí také pro většinu skupin fakult.

U Profesní odbornosti je sice průměrná hodnota mírně na straně vlastní úrovně oproti vyžadované, ale u většiny skupin fakult se projevuje mírná disproporce.

U Flexibility je malá disproporce již na úrovni srovnání průměrné úrovni vlastní a vyžadované. To se pak projevuje nějakým nesouladem mezi vyžadovanou a vlastní úrovní zvláště u těch skupin fakult, kde absolventi vnímají nadprůměrnou úroveň požadavků. Výjimkou jsou absolventi zemědělských ale i přírodovědných fakult, u nichž je podprůměrná jak vlastní, tak vyžadovaná úroveň, k disproporci v průměru však dochází.

To se v případě zemědělských fakult opakuje také u skupiny kompetencí Inovace a znalostní management, kde je obzvláště vlastní úroveň pod průměrem ostatních fakult. U dalších dvou skupin fakult (strojní, přírodovědné), kde nastává nesoulad, je vlastní úroveň na průměru ostatních skupin fakult, avšak vyžadovaná úroveň je nad jejich průměrem.

Rozdíly mezi fakultami jsou mezi skupinami fakult u všech kompetencí menší, než je tomu u bakalářských a magisterských programů.

Doktorské vzdělání, část 2

Phd.	Mobilizace lidských zdrojů			Podnikavost			Mezinárodní orientace			Prezentace a písemný projev		
	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž
Přírodovědné	6,6	6,9	-3,6%	6,1	6,2	-1,9%	7,2	7,5	-4,2%	7,3	7,2	2,1%
Informat. a elektrotech.	7,0	7,3	-3,4%	6,6	6,2	5,8%	7,3	7,4	-2,4%	7,8	7,2	8,0%
Strojní	6,9	7,3	-5,1%	6,6	6,6	0,0%	7,1	7,8	-8,6%	7,2	6,9	3,0%
Stavební a architekury	7,3	7,6	-4,5%	6,9	7,1	-2,6%	6,8	6,8	0,3%	7,0	7,4	-6,3%
Chemicko-technolog.	7,1	7,0	1,5%	6,4	6,4	1,2%	7,2	7,4	-3,4%	7,6	7,3	4,2%
Ostatní technické	7,2	6,9	3,3%	6,8	6,6	3,0%	6,4	6,0	6,9%	7,3	6,9	6,5%
Zemědělské	6,7	7,3	-8,2%	6,2	6,7	-7,9%	6,7	7,0	-4,1%	7,4	7,8	-5,5%
Lékařské a farmac.	7,1	7,3	-2,5%	6,5	6,6	-2,9%	6,9	6,8	2,2%	7,3	7,1	2,6%
Ekonomické	7,6	7,4	2,1%	7,3	6,9	5,5%	7,3	7,6	-3,3%	7,9	7,8	0,3%
Humanitní	7,1	6,9	2,3%	6,4	6,2	3,0%	7,6	7,1	7,2%	8,0	7,7	3,2%
Právnické	7,4	7,3	1,4%	7,2	7,2	-0,1%	6,9	6,2	11,8%	7,8	7,7	1,1%
Pedagogické	7,2	7,5	-3,7%	6,6	6,8	-3,1%	7,1	6,6	7,6%	7,8	7,9	-1,1%
Celkem	7,0	7,1	-1,1%	6,5	6,5	0,3%	7,1	7,1	0,0%	7,5	7,4	2,2%

Kompetence absolventů doktorského studia podle skupin fakult: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně dalších čtyř ze sedmi skupin kompetencí pro úroveň vlastní, požadovanou v zaměstnání a procentuální odchylku vlastní úrovně od vyžadované.

U Mobilizace lidských zdrojů nastává největší míra nesouladu mezi vlastní a vyžadovanou úrovní kompetencí v zaměstnání již na úrovni celkového průměru. To se u pěti z dvanácti sledovaných skupin fakult v případě doktorských programů projevuje poměrně znatelnými disproporcemi. Přitom většina disproporcí nastává v případech, kdy jak vlastní tak požadovaná úroveň kompetencí jsou nad hodnotou průměrnou za všechny typy fakult. Největší disproporce je opět u absolventů zemědělských fakult, kteří vykazují jednu z nejnižších vlastních úrovní kompetence Mobilizace lidských zdrojů a jednu z nejvyšších úrovní požadovaných v zaměstnání.

V případě Podnikavosti je celkový průměr vlastní úrovně a vyžadované v zaměstnání shodný a s výjimkou přírodovědných fakult nastává disproporce v případě několika skupin fakult, po jejichž absolventech je vyžadovaná vyšší než mezi fakultami průměrná úroveň této kompetence.

Také u Mezinárodní orientace je průměrná výše vlastní a vyžadované úrovně této kompetence shodná a absolventi fakult, kteří vnímají vysokou požadovanou úroveň, obvykle vnímají rovněž nedostatečnou vlastní úroveň. V případě zemědělských fakult dochází opět k nesouladu i v případě, že vlastní i požadovaná úroveň jsou pod průměrem za všechny typy fakult.

U skupiny kompetencí Prezentace a písemný projev nejsou mezi fakultami velké rozdíly a pouze u tří skupin fakult dochází k určité míře disproporcí, přitom především u pedagogických fakult se jedná o mírný nesoulad navíc na úrovni výrazně nadprůměrné hodnoty jak v případě úrovně vlastní, tak úrovně požadované.

2.4.11 Kompetence nabyté vysokoškolským vzděláním, vysoké školy

Přehledové tabulky za vysoké školy ukazují rozsah hodnot, které jsou v průměru mezi školami dosahovány za jednotlivé skupiny kompetencí a také mezi skupinami kompetencí navzájem.

Bakalářské vzdělání

Bc.	Profesní odbornost	Flexibilita	Inovace a znalostní management	Mobilizace lidských zdrojů	Podnikavost	Mezinárodní orientace	Prezentace a písemný projev
UK	6,7	6,4	5,8	5,4	5,0	5,2	6,3
JU	6,5	6,3	5,7	6,0	5,4	4,7	6,4
UJEP	6,2	6,2	5,6	5,9	5,4	4,9	6,2
MU	6,6	6,3	5,7	5,5	5,2	5,1	6,2
UP	6,7	6,6	5,8	6,0	5,6	5,0	6,4
VFU	6,9	6,9	6,0	6,5	6,2	4,3	6,9
OU	6,4	6,1	5,5	5,6	5,1	4,8	6,4
UHK	6,5	6,4	6,0	6,0	5,7	5,0	6,5
SU	6,3	6,4	5,8	5,9	5,6	4,8	6,4
ČVUT	6,5	6,3	6,8	5,3	4,6	4,4	5,6
VŠCHT	6,9	6,5	6,7	5,3	5,0	4,7	6,0
ZČU	6,4	6,3	5,9	5,8	5,4	5,1	6,4
TUL	6,2	6,1	5,8	5,6	5,4	4,8	5,9
UPa	6,1	6,1	5,8	5,5	5,2	4,8	6,2
VUT	6,5	6,4	6,6	5,7	5,3	4,5	5,8
VŠB-TU	6,1	6,2	6,1	5,6	5,5	4,2	6,0
UTB	6,3	6,3	5,9	6,2	5,8	5,2	6,4
VŠE	6,5	6,5	6,4	6,3	6,1	5,9	6,4
ČZU	6,3	6,3	6,1	6,1	5,6	4,8	6,1
MENDELU	6,3	6,4	6,2	6,1	5,7	4,4	6,3
UO	6,6	6,9	6,7	6,5	6,0	5,6	6,7
BIVŠ	6,5	6,3	5,8	6,2	6,2	5,6	6,1
VŠFS	6,0	6,3	5,7	5,9	6,0	4,8	5,6
VŠKV	6,6	6,1	5,3	5,4	6,0	4,6	5,9
ŠAVŠ	6,5	6,5	6,2	6,4	6,1	6,4	6,6
VŠMIE	6,7	6,6	6,8	6,5	6,5	5,8	6,5
VŠERS	6,5	6,4	5,9	6,2	6,2	5,4	6,6
VŠLG	6,2	6,3	6,3	6,2	6,1	4,7	6,2
BIBS	6,7	6,7	6,1	6,2	6,4	5,1	6,5
VŠO	5,4	5,4	5,0	5,1	5,0	4,7	5,3
STING	6,4	6,3	6,2	6,2	6,2	4,9	6,5
UJAK	6,4	6,4	5,4	5,9	5,6	4,0	6,3
ZMVŠ	5,6	5,6	5,4	5,5	5,5	4,2	5,7
MVSO	6,2	6,0	5,9	5,9	5,8	4,4	6,3
VŠSSH	6,6	6,8	6,6	6,6	6,6	5,4	6,9
Všechny VŠ	6,4	6,3	5,8	5,8	5,5	4,9	6,2

Kompetence absolventů nabyté vzděláním: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně kompetencí získané vysokoškolským vzděláním pro sedm skupin kompetencí absolventů bakalářského vzdělání vysokých škol.

Rozdíly u skupiny kompetencí v rámci Profesní odbornosti se mezi vysokými školami u veřejných vysokých škol pohybují do 14 %, u soukromých do 20 % (měřeno podílem rozdílu nejvyšší a nejnižší hodnoty vůči průměru za všechny vysoké školy). U skupiny Flexibilita je to velice podobné, 12 % u veřejných a 24 % u soukromých vysokých škol. U veřejných škol se hodnoty pohybují mezi 6,1 a 6,9, a to u obou skupin jmenovaných kompetencí. U soukromých vysokých škol je horní hodnota obdobná, činí 6,7, spodní je nižší, 5,4, což je na úrovni průměrného hodnocení. (Jen pro připomenutí, odpovědi byly na stupnici 1 až 10, a tedy 5,5 představuje průměrnou úroveň kompetencí.)

U ostatních skupin kompetencí jsou odlišnosti mezi jednotlivými institucemi vyšší. U skupin Inovace a znalostní management a Prezentace a písemný projev se průměrné hodnoty za veřejné vysoké školy nedostávají pod průměrnou úroveň hodnocení (tedy pod 5,5), u ostatních skupin kompetencí již tomu tak není. Skupiny Inovace a znalostní management a Mobilizace lidských zdrojů vykazují u veřejných vysokých škol shodně rozptyl v rámci 22 % (u soukromých je to vyšší, 31, resp. 37 %). U skupiny Mobilizace lidských zdrojů je u několika vysokých škol průměrná hodnota nižší než 5,5. Je to pochopitelné, protože průměr za všechny školy je 5,8. Stejně tak je tomu také v případě skupiny kompetencí Inovace a znalostní management.

Podnikavost za všechny vysoké školy je na úrovni průměrné úrovně kompetencí, tedy 5,5 a velký počet škol se tudíž nachází pod touto hodnotou. To však platí pro veřejné vysoké školy, u soukromých jsou výpovědi absolventů posazený mnohem častěji nad průměrné hodnocení.

Jinak je tomu u Mezinárodní orientace, kde rozdíly mezi veřejnými a soukromými školami nejsou zřetelné, a přitom se jedná o skupinu kompetencí, která vykazuje celkově nejnižší úroveň. Naprostá většina vysokých škol dosahuje průměru za instituci pod úrovní průměrného hodnocení těchto kompetencí. Je třeba si připomenout, že úroveň kompetencí získaných vzděláváním na vysoké škole u obou kompetencí, které tvoří tuto skupinu, tedy „Jazykové dovednosti v cizím jazyce“ i „Schopnost pracovat v mezinárodním/interkulturním prostředí“ nejsou hodnoceny nijak vysoko.

Hodnocení úrovně vypovídá do jisté míry o subjektivní spokojenosti absolventů s úrovní kompetencí získaných vzděláváním na dané vysoké škole. Od průměru odlišné ve smyslu nadprůměrném je možné hodnotit celkové hodnocení úrovně získaných kompetencí u absolventů bakalářských programů VFU a VŠE mezi veřejnými vysokými školami, Univerzity obrany jako státní vysoké školy a mezi soukromými vysokými školami u ŠAŠV, VŠMIE, VŠERS, BIBS a VŠSSH. A od průměru odlišné ve smyslu podprůměrném se vyskytují pouze dvě soukromé školy: VŠO a ZMVŠ.

Magisterské vzdělání

Mgr.	Profesní odbornost	Flexibilita	Inovace a znalostní management	Mobilizace lidských zdrojů	Podnikavost	Mezinárodní orientace	Prezentace a písemný projev
UK	6,6	6,3	5,4	5,1	4,8	5,0	5,9
JU	6,3	6,3	5,7	5,9	5,3	4,8	6,4
UJEP	6,3	6,1	5,6	5,6	4,9	4,7	6,5
MU	6,6	6,4	5,7	5,4	5,2	5,4	6,4
UP	6,7	6,5	5,7	5,8	5,4	5,1	6,5
VFU	6,4	6,1	5,0	4,9	4,9	3,6	5,5
OU	6,5	6,6	6,0	5,9	5,5	4,9	6,7
UHK	6,4	6,2	5,9	5,9	5,4	4,7	6,1
SU	6,2	6,4	6,0	5,7	5,6	5,1	6,3
ČVUT	6,4	6,4	6,5	5,1	5,0	4,4	5,4
VŠCHT	7,1	6,7	6,8	5,7	5,2	5,1	6,2
ZČU	6,7	6,5	6,0	5,7	5,4	5,1	6,5
TUL	6,5	6,6	6,3	5,8	5,5	4,8	6,4
UPa	6,3	6,3	6,1	5,6	5,4	4,5	6,2
VUT	6,5	6,5	6,5	5,7	5,3	4,8	5,9
VŠB-TU	6,5	6,6	6,6	6,1	5,8	4,5	6,4
UTB	6,5	6,5	6,1	6,1	5,7	4,9	6,4
VŠE	6,6	6,6	6,5	6,2	6,1	5,8	6,4
ČZU	6,4	6,5	6,2	6,2	5,8	4,6	6,3
MENDELU	6,5	6,5	6,2	6,0	5,7	4,4	6,3
UO	6,2	6,2	6,2	5,7	5,7	5,2	6,3
BIVŠ	6,6	6,8	6,5	6,6	6,6	4,7	6,4
VŠFS	6,7	6,5	6,2	6,0	6,3	5,1	6,3
ŠAVŠ	7,1	7,4	7,0	7,1	7,0	7,1	7,3
VŠLG	6,9	6,8	7,0	6,6	6,6	6,2	7,1
BIBS	7,4	7,3	7,0	6,8	6,9	5,8	6,9
VŠO	6,3	6,3	5,8	6,2	5,9	5,4	6,3
STING	7,1	6,8	6,8	6,5	6,9	4,8	6,7
UJAK	6,7	6,6	5,7	6,0	5,8	4,3	6,6
Všechny VŠ	6,5	6,5	6,0	5,7	5,4	4,9	6,2

Kompetence absolventů nabité vzděláním: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně kompetencí získané vysokoškolským vzděláním pro sedm skupin kompetencí absolventů magisterského vzdělání veřejných, státních a soukromých vysokých škol.

Charakter výsledků ve vztahu mezi jednotlivými skupinami kompetencí se ve srovnání vysokých škol příliš nemění. Profesní odbornost a Flexibilita jsou u většiny vysokých škol opět nejlépe hodnocenými skupinami kompetencí, s nevelkým odstupem v průměru, avšak u mnohých škol na stejně úrovni nebo i lépe je hodnocena skupina kompetencí Prezentace a písemný projev. Skupina Inovace a znalostní management vykazuje mezi vysokými školami obdobné rozdíly jako v případě bakalářů, u skupiny Mobilizace lidských zdrojů a Podnikavost je zřetelný rozdíl mezi soukromými a veřejnými vysokými školami v přístupu k rozvoji skupiny tzv. měkkých kompetencí, které jsou náplní obou uvedených skupin.

Nijak odlišné není u většiny škol mezi bakaláři a magistry ani hodnocení skupiny kompetencí Mezinárodní orientace, i zde se však ukazuje jiný přístup soukromých a veřejných škol.

Doktorské vzdělání

Phd.	Profesní odbornost	Flexibilita	Inovace a znalostní management	Mobilizace lidských zdrojů	Podnikavost	Mezinárodní orientace	Prezentace a písemný projev
UK	6,9	6,2	5,8	5,0	4,6	5,5	6,1
JU	6,7	6,4	5,8	5,5	5,0	6,0	6,2
MU	6,7	5,9	5,5	4,9	4,5	5,2	5,9
UP	7,1	6,8	6,3	6,0	5,6	5,7	6,7
VFU	7,2	5,6	5,3	5,4	4,7	4,2	5,9
ČVUT	7,3	6,6	7,0	5,4	5,0	5,3	5,8
VŠCHT	7,2	6,4	6,6	5,1	4,9	5,4	6,1
ZČU	6,9	6,4	6,4	5,1	5,4	5,6	6,1
UPa	7,1	6,3	6,5	5,7	5,3	4,9	6,3
VUT	6,5	6,0	6,1	5,0	4,6	4,7	5,5
VŠE	7,5	6,9	7,0	5,6	6,4	6,3	6,4
ČZU	6,6	6,5	6,1	5,9	5,4	5,2	6,3
UO	6,7	6,5	5,9	5,5	5,4	5,2	6,0
Celkem	6,9	6,3	6,0	5,3	4,9	5,3	6,1

Kompetence absolventů nabité vzděláním: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně kompetencí získané vysokoškolským vzděláním pro sedm skupin kompetencí absolventů doktorského vzdělání vysokých škol.

U doktorských programů je oproti magisterským i bakalářským hlavní rozdíl ve vyšším hodnocení skupiny kompetencí Profesní odbornost a Mezinárodní orientace, což se projevuje na většině vysokých škol, u nichž srovnání všech tří typů vzdělání můžeme vzhledem k velikosti vzorku šetření provést nebo vzhledem k vzdělávání, které dané instituce poskytuje. Výjimkou je ve skupině Profesní odbornost VŠCHT, kde nadprůměrná úroveň u magistrů je v podstatě na stejně úrovni u absolventů doktorských programů, což představuje nadprůměrnou úroveň rovněž mezi doktorskými programy, a druhou výjimkou představuje VUT, kde průměrná hodnota mezi školami u absolventů magisterského vzdělání zůstává na stejně úrovni také u absolventů doktorského studia (což v tomto případě znamená mezi absolventy doktorských programů však již podprůměrnou úroveň).

Úroveň hodnocení skupiny kompetencí Mezinárodní orientace je u většiny vysokých škol vyšší než u magistrů, avšak u tří škol je hodnocení nižší: MU, VUT a UO. Ještě jiný případ představuje VFU, kde je sice úroveň u doktorských programů vyšší než u magisterských, je však stejně jako u magisterských ve srovnání mezi školami hodnocena v průměru na nejnižší úrovni.

Ani u ostatních skupin kompetencí není situace oproti magisterským programům stejná. Je zřejmé, že obecně doktorské programy nejsou zaměřeny na rozvoj tzv. měkkých kompetencí: obě skupiny kompetencí, které jsou složeny z měkkých kompetencí (Mobilizace lidských zdrojů, Podnikavost), jsou v průměru u většiny vysokých škol na nižší úrovni.

Minimálně překvapivé jsou však výsledky za skupinu kompetencí Inovace a znalostní management. Tato skupina zahrnuje takové kompetence jako dovednost práce s informacemi, identifikovat a řešit problémy, tvořivé a pružné myšlení, matematické a počítačové dovednosti. Rozdíly mezi školami jsou značné, a to také v tom, kde nastává a kde ne zvýšení těchto kompetencí oproti absolventům magisterských programů.

2.4.12 Kompetence vlastní a vyžadované, vysoké školy

V této skupině přehledových tabulek za vysoké školy uvádíme podle typů vzdělání průměrné hodnoty po školách za vlastní a v zaměstnání vyžadovanou úroveň kompetencí. Pro srovnání využíváme opět sedmi skupin kompetencí. Zaměřujeme se především na rozsah vyžadovaných kompetencí mezi vysokými školami a dále na to, nakolik nastává u jednotlivých institucí případný nesoulad mezi úrovní kompetencí absolventů a úrovní, která je v zaměstnání vyžadovaná.

Bakalářské vzdělání, část 1

Bc.	Profesní odbornost			Flexibilita			Inovace a znalostní management		
	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž
UK	6,6	6,1	8,7%	6,9	6,8	2,0%	6,7	6,1	8,9%
JU	6,4	6,2	3,5%	6,9	6,9	-1,1%	6,5	6,3	4,1%
UJEP	6,5	6,1	7,5%	7,1	6,9	2,9%	6,7	6,2	7,8%
MU	6,6	6,1	7,9%	7,1	6,9	2,4%	6,8	6,3	9,1%
UP	6,5	6,0	7,6%	7,0	6,9	1,2%	6,6	6,1	6,8%
VFU	6,5	6,7	-3,0%	6,9	6,8	0,7%	6,4	6,4	1,0%
OU	6,5	6,1	6,6%	7,1	6,8	4,0%	6,7	6,4	4,0%
UHK	6,5	6,1	7,3%	6,8	6,5	5,0%	6,7	6,0	10,8%
SU	6,4	5,9	9,1%	7,0	6,7	4,6%	6,7	6,2	9,2%
ČVUT	7,1	6,5	9,1%	7,0	6,8	2,8%	7,4	6,7	10,1%
VŠCHT	6,7	6,2	8,5%	6,8	6,3	8,7%	6,9	6,2	11,4%
ZČU	6,5	6,2	5,2%	6,9	6,9	0,4%	6,7	6,4	5,0%
TUL	6,2	6,0	3,5%	6,8	6,7	0,9%	6,4	6,1	3,9%
UPa	6,2	5,8	5,7%	6,6	6,7	-1,0%	6,5	6,0	7,3%
VUT	6,5	6,2	5,5%	7,0	6,7	3,6%	7,1	6,6	6,5%
VŠB-TU	6,3	6,2	0,6%	6,9	7,0	-2,3%	6,8	6,6	3,6%
UTB	6,4	6,2	3,0%	6,9	7,0	-1,2%	6,7	6,5	3,2%
VŠE	6,6	6,3	3,4%	7,1	7,0	2,3%	7,1	6,8	3,6%
ČZU	6,3	5,7	10,7%	6,8	6,5	4,9%	6,7	6,2	8,1%
MENDELU	6,4	6,1	4,3%	6,9	6,8	0,5%	6,6	6,5	1,6%
UO	6,8	6,7	1,9%	7,0	6,7	3,6%	7,1	6,6	6,5%
BIVŠ	6,9	7,1	-3,7%	6,9	6,8	2,0%	6,7	6,1	8,9%
VŠFS	6,4	6,0	6,3%	6,9	6,9	-1,1%	6,5	6,3	4,1%
VŠKV	6,5	6,1	7,1%	7,1	6,9	2,9%	6,7	6,2	7,8%
ŠAVŠ	6,4	6,6	-2,4%	7,1	6,9	2,4%	6,8	6,3	9,1%
VŠMIIE	6,9	6,3	8,3%	7,0	6,9	1,2%	6,6	6,1	6,8%
VŠERS	6,5	6,5	-0,7%	6,9	6,8	0,7%	6,4	6,4	1,0%
VŠLG	6,2	6,3	-1,9%	7,1	6,8	4,0%	6,7	6,4	4,0%
BIBS	6,9	6,6	4,7%	6,8	6,5	5,0%	6,7	6,0	10,8%
VŠO	6,1	6,0	0,2%	7,0	6,7	4,6%	6,7	6,2	9,2%
STING	6,5	6,1	6,8%	7,0	6,8	2,8%	7,4	6,7	10,1%
UJAK	6,6	6,3	4,8%	6,8	6,3	8,7%	6,9	6,2	11,4%
ZMVŠ	6,2	6,4	-3,1%	6,9	6,9	0,4%	6,7	6,4	5,0%
MVSO	6,5	6,2	3,4%	6,8	6,7	0,9%	6,4	6,1	3,9%
VŠSSH	6,2	6,2	-0,7%	6,6	6,7	-1,0%	6,5	6,0	7,3%
Všechny VŠ	6,5	6,1	5,6%	7,0	6,9	1,4%	6,7	6,3	5,8%

Kompetence absolventů bakalářského studia podle skupin fakult: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně prvních tří ze sedmi skupin kompetencí pro úroveň vlastní, požadovanou v zaměstnání a procentuální odchylku vlastní úrovni od vyžadované.

Rozdíly mezi vyžadovanou úrovní kompetencí v zaměstnáních bakalářů jsou mezi jednotlivými vysokými školami poměrně značné především u Profesní odbornosti, pohybují se v rozmezí mezi 5,7 a 7,1; u Flexibility pak mezi 6,3 a 7,0 a u skupiny Inovace a znalostní management mezi 6,0 a 6,8. Pro připomenutí škály, na které absolventi odpovídali, úroveň 5,5 představuje průměrnou úroveň kompetencí, od sedmi byla úroveň označena jako nadprůměrná. To ukazuje, že na absolventy různých škol jsou z hlediska jejich profesní odbornosti kladený poměrně odlišné nároky. Tento rozdíl je přitom u bakalářů o poznání vyšší, než je tomu u absolventů magisterských programů. Nejblíže průměrné úrovni kompetencí Profesní odbornosti vyžadované v zaměstnání jsou požadavky kladené na absolventy ČZU, UPa a SU. Naopak nejblíže nadprůměrné úrovni tomu bylo u absolventů BIVŠ a VFU. Přitom u obou, BIVŠ a VFU, to znamenalo, že v průměru docházelo mezi požadovanou a vlastní úrovní absolventů k nesouladu. Bylo tomu tak, především u BIVŠ i přesto, že absolventi vykazují vlastní úroveň na nadprůměrné úrovni. Vyžadovaná úroveň je však ještě vyšší. V případě absolventů VFU je vlastní úroveň na průměru za všechny bakaláře, avšak požadavky jsou vyšší. Mezi veřejnými vysokými školami se přitom jedná o jedinou školu, kde vlastní úroveň absolventů v průměru nedostačuje požadavkům v zaměstnání, soukromých škol je takových případů více (ŠAVŠ, VŠERS, VŠLG, ZMVŠ).

V případě Flexibility jsou rozdíly mezi školami menší a také míra případného nesouladu mezi vyžadovanou a vlastní úrovní kompetencí u absolventů je nižší, než je tomu u Profesní odbornosti. Nesoulad nastává u čtyř vysokých škol veřejných (JU, UPa, VŠB-TU a UTB) a dvou soukromých (VŠFS a VSSSH).

Ve skupině Inovace a znalostní management jsou rozdíly mezi školami jen o málo vyšší než u Flexibility a u žádné školy není v průměrných hodnotách zaznamenán nesoulad mezi vlastní úrovní absolventů a úrovní, která je po nich vyžadovaná v zaměstnání.

U následujících čtyř skupin kompetencí jsou mezi vysokými školami výrazně vyšší rozdíly, a to jak ve vlastních, tak i u vyžadovaných úrovní v zaměstnání. U Mobilizace lidských zdrojů se průměrná úroveň vyžadovaných kompetencí za školy pohybuje mezi 6,2 a 8,1, u Podnikavosti mezi 5,9 a 7,4, u Mezinárodní orientace dokonce mezi 4,1 a 7,3 a u Prezentace písemného projevu mezi 5,6 a 7,4.

Především skupiny kompetencí Mobilizace lidských zdrojů a Podnikavost obsahují tzv. měkké kompetence a jejich vyšší úroveň žádaná v zaměstnání se projevuje také na úrovni škol v míře souladu mezi vyžadovanou a vlastní kompetencí. Zvláště u Mobilizace lidských zdrojů jsou hodnoty u mnoha škol velmi blízké, což u sedmi veřejných a šesti soukromých vysokých škol znamená určitou míru nesouladu. Zvláště vysoká míra nesouladu je znatelná u ŠAVŠ, avšak jedná se o školu, kde je vyžadovaná úroveň mezi školami nejvyšší a výrazně nadprůměrná. U Podnikavosti nastává nesoulad u menšího počtu škol: čtyř veřejných a pěti soukromých, ovšem u naprosté většiny, především soukromých škol (které vykazují často vyšší požadovanou úroveň této skupiny kompetencí než vysoké školy veřejné) je to dán nadprůměrnou vyžadovanou úrovní. Proto je i míra nesouladu u nich vyšší.

U skupiny kompetencí Mezinárodní orientace je vyžadovaná úroveň v průměru na nejnižší úrovni a mezi školami je pouze u dvou soukromých vysokých škol zaznamenán nesoulad mezi vlastní a v zaměstnání vyžadovanou úrovní. Jednou z nich je opět ŠAVŠ: opět je vlastní úroveň absolventů mezi všemi absolventy nadprůměrná, avšak ještě vyšší je úroveň požadovaná: průměrná úroveň 7,3 je mnohem vyšší než u ostatních škol. Rozdíly mezi

vlastní a vyžadovanou úrovní jsou u Mezinárodní orientace u mnoha škol velké, obvykle je to však dáné tím, že vyžadovaná úroveň je výrazně podprůměrná.

Bakalářské vzdělání, část 2

Bc.	Mobilizace lidských zdrojů			Podnikavost			Mezinárodní orientace			Prezentace a písemný projev		
	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž
UK	6,7	6,8	-1,6%	6,2	6,1	0,9%	6,3	4,9	27,8%	7,0	6,2	12%
JU	6,8	6,9	-1,6%	6,3	6,3	0,4%	5,6	4,6	20,2%	6,8	6,2	9%
UJEP	7,0	6,7	4,4%	6,5	6,1	5,4%	5,9	4,7	24,9%	7,0	6,3	11%
MU	6,9	6,8	2,1%	6,4	6,1	4,6%	6,0	4,5	33,1%	7,0	6,3	11%
UP	6,8	6,9	-1,1%	6,3	6,3	1,3%	5,6	4,2	33,7%	6,8	6,3	8%
VFU	6,8	6,7	1,7%	6,3	6,4	-2,2%	5,0	4,7	4,9%	7,1	7,2	-1%
OU	7,0	6,7	3,3%	6,5	6,1	6,0%	5,8	4,8	21,0%	7,0	6,6	7%
UHK	6,7	6,3	6,5%	6,4	6,0	6,9%	5,7	4,5	26,5%	6,9	6,4	8%
SU	7,0	6,7	3,5%	6,5	6,2	4,8%	5,8	4,9	18,8%	7,0	6,2	12%
ČVUT	7,0	7,1	-1,1%	6,4	5,9	8,9%	6,2	5,2	20,3%	6,8	5,6	21%
VŠCHT	6,6	6,3	4,9%	5,9	5,9	1,6%	6,0	5,8	2,9%	7,0	6,1	14%
ZČU	6,8	6,7	1,5%	6,3	6,2	1,6%	6,0	5,1	17,7%	7,0	6,4	9%
TUL	6,6	6,6	-0,4%	6,4	6,3	0,9%	5,7	5,3	8,0%	6,5	6,3	4%
UPa	6,5	6,6	-0,2%	6,1	6,1	0,2%	5,6	4,9	15,4%	6,7	5,9	14%
VUT	6,8	6,6	2,9%	6,4	6,0	6,4%	6,0	5,3	13,2%	6,8	6,0	13%
VŠB-TU	6,7	6,8	-2,3%	6,5	6,5	0,0%	5,5	5,4	1,9%	6,7	6,5	4%
UTB	6,9	7,0	-1,4%	6,5	6,5	-0,6%	5,7	5,1	12,1%	6,8	6,5	5%
VŠE	7,0	6,8	2,9%	6,7	6,5	3,5%	7,0	6,4	8,2%	7,2	6,7	8%
ČZU	6,8	6,6	3,5%	6,3	6,0	5,6%	5,8	5,1	13,9%	6,8	6,1	11%
MENDELU	6,7	6,7	0,9%	6,3	6,3	-0,7%	5,6	5,1	9,8%	6,9	6,5	7%
UO	7,5	7,6	-0,4%	7,0	6,6	6,0%	6,5	5,9	9,1%	7,3	6,8	7%
BIVŠ	7,5	7,7	-2,6%	7,6	7,4	2,2%	6,5	6,1	7,0%	7,5	7,4	1%
VŠFS	7,1	6,9	2,4%	6,8	6,4	6,6%	5,8	5,3	10,0%	7,0	6,1	14%
VŠKV	7,1	6,6	7,0%	6,9	6,3	8,7%	5,4	4,1	32,2%	6,9	6,3	10%
ŠAVŠ	7,1	8,1	-12,5%	6,4	6,3	1,5%	6,7	7,3	-7,3%	7,3	7,2	2%
VŠMIE	7,2	7,0	3,1%	7,0	6,5	7,6%	6,3	6,1	3,0%	7,0	6,5	8%
VŠERS	7,0	7,1	-1,8%	6,7	6,8	-1,4%	5,9	5,1	15,4%	7,0	7,0	1%
VŠLG	7,0	7,3	-4,3%	6,7	7,0	-4,1%	5,3	5,7	-8,0%	6,7	6,6	1%
BIBS	7,4	7,2	2,4%	6,9	6,7	3,8%	6,6	6,5	2,8%	7,2	6,8	5%
VŠO	6,5	6,7	-1,6%	6,1	6,2	-1,7%	6,3	6,3	0,1%	6,7	6,7	0%
STING	6,8	6,2	9,4%	6,8	6,3	8,6%	5,4	4,9	9,6%	7,1	6,4	12%
UJAK	7,3	7,2	1,1%	6,8	6,7	2,2%	5,5	4,8	14,8%	7,0	6,8	3%
ZMVŠ	6,9	6,8	0,4%	6,6	6,5	0,5%	5,4	5,2	3,1%	6,7	6,6	1%
MVSO	6,5	6,5	0,1%	6,4	6,5	-1,6%	5,5	4,7	15,8%	7,0	6,8	3%
VŠSSH	7,2	7,4	-2,2%	6,8	7,1	-4,3%	5,5	4,9	12,8%	6,8	6,9	-1%
Všechny VŠ	6,8	6,8	0,6%	6,4	6,3	1,9%	5,9	4,9	18,4%	6,9	6,4	8%

Kompetence absolventů bakalářského studia podle skupin fakult: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně prvních tří ze sedmi skupin kompetencí pro úroveň vlastní, požadovanou v zaměstnání a procentuální odchylku vlastní úrovně od vyžadované.

Pro skupinu kompetencí Prezentace a písemný projev je charakteristické, že v průměru u všech škol s dvěma výjimkami (jedně veřejné a jedně soukromé) považují absolventi svoji vlastní úroveň těchto kompetencí za vyšší, než která je požadována v zaměstnání. A také

v obou případech, kdy zaznamenáváme nesoulad, se jedná o případ, že u obou škol (VFU a VŠSSH) je výrazně nadprůměrná oproti ostatním školám úroveň vyžadovaná v zaměstnání. U absolventů soukromých škol je obecně tato kompetence v zaměstnání vyžadovaná na o něco vyšší úrovni, než je tomu u absolventů vysokých škol veřejných.

Magisterské vzdělání, část 1

Mgr.	Profesní odbornost			Flexibilita			Inovace a znalostní management		
	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž
UK	6,9	6,9	0,0%	7,2	7,3	-0,4%	6,8	6,6	3,5%
JU	6,5	6,4	1,5%	7,0	7,1	-0,7%	6,6	6,5	1,0%
UJEP	6,8	6,5	4,8%	7,1	6,9	3,2%	6,8	6,5	5,4%
MU	6,9	6,7	2,4%	7,3	7,3	0,2%	7,0	6,7	3,7%
UP	6,8	6,7	1,3%	7,4	7,3	0,2%	6,9	6,7	2,2%
VFU	6,6	6,9	-3,4%	6,9	7,2	-4,1%	6,4	6,5	-1,4%
OU	6,8	6,5	4,4%	7,3	7,4	-0,9%	7,0	6,7	4,5%
UHK	6,6	6,3	4,6%	7,2	6,7	6,0%	6,8	6,4	6,6%
SU	6,5	6,3	3,0%	7,0	7,2	-2,1%	6,8	6,8	0,6%
ČVUT	6,8	6,6	3,9%	7,2	7,0	2,0%	7,3	7,0	5,4%
VŠCHT	6,9	7,1	-1,9%	7,1	7,3	-2,4%	7,1	7,1	0,5%
ZČU	6,8	6,8	0,6%	7,2	7,2	-0,2%	7,0	6,8	2,3%
TUL	6,9	6,5	6,6%	7,3	7,1	4,0%	7,2	6,8	5,6%
UPa	6,4	6,2	3,7%	7,0	6,8	1,9%	6,8	6,5	4,2%
VUT	6,8	6,7	1,4%	7,0	7,1	-0,5%	7,2	7,0	2,9%
VŠB-TU	6,7	6,5	2,9%	7,2	7,1	0,6%	7,2	6,9	4,2%
UTB	6,7	6,4	3,6%	7,2	7,1	0,9%	6,9	6,7	3,4%
VŠE	7,0	6,8	2,3%	7,4	7,3	1,9%	7,4	7,2	2,8%
ČZU	6,5	6,3	2,7%	7,0	7,0	0,4%	6,8	6,7	1,3%
MENDELU	6,6	6,4	3,1%	7,1	7,0	0,3%	6,9	6,8	1,5%
UO	6,5	6,4	2,6%	7,1	6,8	3,1%	6,8	6,4	7,1%
BIVŠ	6,8	6,3	9,1%	7,7	7,3	5,5%	7,4	7,1	4,7%
VŠFS	7,0	6,6	5,0%	7,4	7,2	2,2%	7,1	6,8	4,8%
ŠAVŠ	7,2	6,8	5,3%	7,3	7,4	-1,4%	7,3	7,2	0,3%
VŠLG	7,1	7,1	-1,1%	7,4	7,3	1,5%	7,3	7,1	2,5%
BIBS	7,2	6,9	5,6%	7,8	7,6	2,6%	7,6	7,3	3,7%
VŠO	6,6	6,4	3,3%	6,9	7,1	-1,6%	6,7	6,6	0,4%
STING	7,1	6,4	10,9%	7,5	7,3	3,4%	7,1	6,7	5,4%
UJAK	6,9	6,6	4,4%	7,6	7,4	1,8%	7,1	6,8	4,2%
Všechny VŠ	6,8	6,6	2,4%	7,2	7,2	0,6%	7,0	6,8	3,0%

Kompetence absolventů bakalářského studia podle skupin fakult: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně prvních tří ze sedmi skupin kompetencí pro úroveň vlastní, požadovanou v zaměstnání a procentuální odchylku vlastní úrovně od vyžadované.

U absolventů magisterských programů jsou rozdíly mezi školami podobné jako u bakalářů, jen u skupiny Profesní odbornost jsou rozdíly menší. Rozdíly mezi vyžadovanou úrovní kompetencí v zaměstnání magistrů jsou vůči průměrné hodnotě v rámci 14 %. U Profesní

odbornosti jsou mezi úrovní 6,2 a 7,1, u *Flexibility* mezi 6,7 a 7,6 a u skupiny *Inovace a znalostní management* mezi 6,4 a 7,3.

U skupiny Profesní odbornost nastává nesoulad mezi požadovanou a vlastní úrovní u tří vysokých škol, dvou veřejných (VFU a VŠCHT) a jedné soukromé (VŠLG). Ve všech případech se však jedná o případy, kdy vyžadovaná úroveň je na poměrně vysoké úrovni, která je mezi školami nadprůměrná.

U skupiny Flexibilita nastává nesoulad mezi vlastní a požadovanou úrovní v zaměstnání u více škol, protože celkové průměrné úrovně absolventů jsou u vlastní a požadované úrovni na téměř stejně úrovni a úroveň požadovaná v zaměstnání je u této skupiny kompetencí nejvyšší (7,2). V několika případech nastává nesoulad v případech, že vyžadovaná úroveň je průměrná nebo i mírně podprůměrná z hlediska ostatních škol, avšak vlastní úroveň absolventů je ještě nižší. To nastává u JU, SU, VUT, VFU a VŠO (o obou patří vlastní úroveň k nejnižším). U několika dalších škol (UK, VŠCHT, ŠAVŠ) dochází k nesouladu, protože požadovaná úroveň je mírně nad průměrem ostatních škol a vlastní je průměrná nebo i nižší.

Celková požadovaná úroveň u skupiny kompetencí Inovace a znalostní management je nižší než úroveň vlastní, což se projevuje také v průměrech za vysoké školy a s jedinou výjimkou (VFU) nesoulad u této skupiny kompetencí nenastává.

Rozdíly mezi vyžadovanou úrovní kompetencí v zaměstnání magistrů vykazují stejně jako u bakalářů největší rozdíly mezi školami u Mezinárodní orientace, kde se průměrné úrovně mezi školami pohybují od 4,7 po 7,3. U ostatních skupin jsou rozdíly menší: u Mobilizace lidských zdrojů od 6,7 po 7,7, u Podnikavosti od 6,1 do 7,2 a u skupiny Prezentace a písemný projev od 6,4 do 7,3.

Nejčastěji se nesoulad vyskytuje u skupiny Mobilizace lidských zdrojů, kde i průměrná hodnota vlastní úrovně kompetencí je nižší než požadovaná. U většiny veřejných vysokých škol jsou průměrné hodnoty požadované a vlastní úrovně velmi blízké, přitom u třinácti škol to znamená vyšší či nižší míru nesouladu. Nejvyšší nesoulad nastává u VFU, ačkoli požadovaná úroveň není ani na průměru ostatních škol, avšak vlastní úroveň je ještě nižší. U soukromých škol vykazují absolventi vyšší požadovanou úroveň této skupiny kompetencí a u obou škol, kde dochází k nesouladu (VŠLG a VŠO) je to z důvodu nadprůměrné požadované úrovni.

Obdobně je tomu u VŠLG také u skupiny Podnikavost, kde je požadovaná úroveň mezi školami v průměru nejvyšší a ani nadprůměrná vlastní úroveň nedostačuje. Opět soukromé vysoké školy vykazují jak vyšší průměrné úrovně požadované v zaměstnání svých absolventů, tak i vyšší průměrné úrovně vlastní. U veřejných vysokých škol jsou si obě úrovně (vyžadovaná a vlastní) v průměru za školy bližší a u šesti škol (UK, JU, UP, VFU, VŠCHT a MENDELU) to znamená nesoulad v průměru za školu.

V požadavcích na skupinu kompetencí Mezinárodní orientace jsou mezi školami velké rozdíly, nesoulad nastává pouze u tří škol, jejichž absolventi vykazují, že úroveň vyžadovaná v zaměstnání je výrazně nad průměrem ostatních škol (VŠCHT, ŠAVŠ, VŠLG).

U skupiny kompetencí Prezentace a písemný projev k nesouladu v průměru za školy nedochází.

Magisterské vzdělání, část 2

Mgr.	Mobilizace lidských zdrojů			Podnikavost			Mezinárodní orientace			Prezentace a písemný projev		
	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž
UK	6,9	6,9	-1,0%	6,3	6,3	-1,4%	6,7	5,8	14,4%	7,2	6,8	5%
JU	6,9	6,9	-0,6%	6,3	6,4	-0,3%	5,9	5,1	14,8%	6,9	6,7	4%
UJEP	7,0	7,0	0,3%	6,4	6,1	5,8%	5,9	5,0	16,6%	7,3	7,0	5%
MU	7,0	7,0	-0,9%	6,5	6,4	0,4%	6,6	5,6	17,1%	7,3	6,9	5%
UP	7,1	7,2	-0,9%	6,6	6,6	-0,7%	6,2	5,2	18,3%	7,2	7,0	3%
VFU	6,5	6,9	-6,0%	6,2	6,5	-5,2%	5,4	5,2	4,2%	6,6	6,4	3%
OU	7,2	7,3	-1,3%	6,8	6,7	1,2%	6,1	5,5	11,3%	7,5	7,0	6%
UHK	7,2	6,8	5,2%	6,5	6,1	6,1%	5,9	4,9	20,6%	6,6	6,4	2%
SU	6,8	7,0	-1,9%	6,5	6,5	0,0%	6,2	6,1	0,7%	7,1	6,9	3%
ČVUT	6,7	6,8	-0,2%	6,3	6,2	1,9%	6,1	5,8	5,7%	6,8	6,4	7%
VŠCHT	6,8	6,9	-1,3%	6,1	6,4	-4,3%	6,5	6,8	-3,2%	7,0	6,9	1%
ZČU	7,0	7,0	-0,1%	6,6	6,5	2,9%	6,2	5,7	8,5%	7,2	7,0	3%
TUL	7,2	7,2	0,1%	6,8	6,4	5,4%	6,4	6,1	5,3%	7,2	6,7	7%
UPa	6,7	6,7	-0,2%	6,2	6,2	1,3%	5,8	5,3	7,9%	6,8	6,4	7%
VUT	6,8	6,9	-1,3%	6,4	6,3	0,9%	6,2	6,0	1,9%	6,8	6,5	6%
VŠB-TU	7,0	7,0	0,1%	6,6	6,5	1,2%	5,8	5,7	1,4%	7,1	6,7	5%
UTB	7,1	7,0	0,7%	6,7	6,6	1,1%	5,9	5,4	9,4%	7,1	6,7	5%
VŠE	7,2	7,2	0,3%	6,8	6,6	3,1%	7,2	6,8	6,1%	7,4	6,9	7%
ČZU	6,9	6,9	0,6%	6,6	6,5	0,1%	5,8	5,4	7,1%	6,9	6,7	3%
MENDELU	6,9	7,0	-0,6%	6,5	6,6	-1,4%	5,7	5,3	8,1%	6,9	6,7	4%
UO	6,9	6,7	2,9%	6,5	6,1	7,6%	6,3	5,3	19,3%	6,8	6,4	7%
BIVŠ	7,4	7,3	1,7%	7,2	6,9	4,8%	5,8	5,4	8,1%	7,1	6,8	4%
VŠFS	7,3	7,2	1,0%	7,1	6,8	4,3%	6,2	5,9	5,2%	7,2	6,9	4%
ŠAVŠ	7,4	7,2	1,8%	7,2	6,9	5,1%	7,3	7,3	-0,9%	7,4	6,8	8%
VŠLG	7,4	7,7	-3,3%	7,1	7,2	-1,2%	7,0	7,2	-2,6%	7,4	7,0	6%
BIBS	7,6	7,5	1,3%	7,5	7,2	4,8%	7,1	6,4	11,3%	7,6	7,3	3%
VŠO	7,1	7,2	-1,8%	6,6	6,6	0,1%	6,6	6,2	7,0%	7,0	6,8	3%
STING	7,5	7,3	3,9%	7,4	6,9	6,5%	5,3	4,7	13,4%	7,3	6,6	10%
UJAK	7,6	7,4	2,1%	7,1	6,8	3,4%	5,9	5,2	15,0%	7,4	7,1	4%
Všechny VŠ	7,0	7,0	-0,3%	6,5	6,5	0,8%	6,2	5,7	9,7%	7,1	6,8	5%

Kompetence absolventů magisterského studia podle skupin fakult: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně dalších čtyř ze sedmi skupin kompetencí pro úroveň vlastní, požadovanou v zaměstnání a procentuální odchylku vlastní úrovně od vyžadované.

Doktorské vzdělání, část 1

Phd.	Profesní odbornost			Flexibilita			Inovace a znalostní management		
	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž
UK	7,5	7,3	1,8%	7,4	7,5	-1,0%	7,3	7,1	2,6%
JU	7,2	7,2	-0,2%	7,4	7,2	3,0%	7,0	7,0	0,8%
MU	7,3	7,4	-1,1%	7,4	7,5	-0,8%	7,3	7,2	1,4%
UP	7,3	7,7	-5,0%	7,5	7,6	-1,3%	7,5	7,4	1,2%
VFU	7,2	7,5	-4,9%	6,8	7,4	-8,1%	6,7	6,9	-2,5%
ČVUT	7,9	7,3	7,9%	7,6	7,4	3,2%	7,9	7,3	7,9%
VŠCHT	7,5	7,3	3,6%	7,6	7,1	6,8%	7,7	7,3	5,2%
ZČU	7,7	7,5	2,1%	7,7	7,8	-1,9%	7,5	7,3	3,0%
UPa	7,3	7,7	-5,8%	7,0	7,4	-5,5%	7,3	7,2	1,1%
VUT	7,4	7,5	-1,2%	7,5	7,6	-0,8%	7,5	7,7	-3,5%
VŠE	8,0	8,2	-2,8%	8,0	7,6	4,5%	7,8	8,0	-2,8%
ČZU	7,2	7,2	-0,7%	7,2	7,2	-0,6%	7,2	7,1	0,5%
UO	7,4	6,9	7,4%	7,6	7,2	4,7%	7,5	6,9	3,1%
Všechny VŠ	7,4	7,4	0,7%	7,5	7,5	-0,3%	7,4	7,3	1,7%

Kompetence absolventů doktorského studia podle skupin fakult: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně prvních tří ze sedmi skupin kompetencí pro úroveň vlastní, požadovanou v zaměstnání a procentuální odchylku vlastní úrovně od vyžadované.

Vzhledem k počtům absolventů doktorského studia, které hodnotily úroveň kompetencí, můžeme srovnat nižší počet vysokých škol.

Celkově jsou sobě průměrné úrovně za vysoké školy bližší, než tomu je u bakalářů a magistrů. A například u Profesní odbornosti by interval hodnot za školy byl ještě sevřenější než hodnoty 8,2 za VŠE – průměrné hodnoty za ostatní vysoké školy se přitom pohybují mezi 6,9 a 7,7. Vysoká požadovaná úroveň je tak nejčastěji důvodem nesouladu mezi úrovní požadovanou v zaměstnání a vlastní úrovní. Je tomu tak i v případě výše jmenované VŠE, ačkoli i vlastní úroveň profesní odbornosti vykazují její absolventi výrazně nad průměrem ostatních škol. U další skupiny vysokých škol je požadovaná úroveň nadprůměrná, ale vlastní je již pod průměrem ostatních škol (UP, VFU, UPa, VUT). Jen v případě ČZU jsou obě úrovně, jak požadovaná, tak vlastní pod průměrem za všechny školy.

U skupiny Flexibilita je nejznatelnější nesoulad v případě VFU, který je dán především nízkou vlastní úrovní absolventů této skupiny kompetencí. Obdobné je to také v případě UPa.

Stejná situace nastává u VFU také v případě skupiny kompetencí Inovace a znalostní management, a to i když je požadovaná úroveň nižší než je průměr za všechny školy. U dalších dvou škol, kde nastává nesoulad mezi požadovanou a vlastní úrovní (VUT a VŠE) je to z důvodu vysoké požadované úrovně, a to i přes mezi školami nadprůměrnou úroveň vlastní.

Doktorské vzdělání, část 2

Phd.	Mobilizace lidských zdrojů			Podnikavost			Mezinárodní orientace			Prezentace a písemný projev		
	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž	vlast.	vyž.	vl/vyž
UK	6,9	6,9	0,0%	6,3	6,3	0,4%	7,2	7,1	1,5%	7,5	7,3	2,8%
JU	6,8	6,8	-0,2%	6,3	6,3	0,6%	6,9	7,2	-4,5%	7,6	7,6	0,5%
MU	7,0	7,1	-1,7%	6,3	6,3	-0,9%	7,1	7,2	-0,9%	7,6	7,4	3,0%
UP	7,1	7,1	0,5%	6,6	6,6	-0,6%	7,1	6,5	9,3%	7,7	7,6	2,2%
VFU	6,5	7,2	-9,1%	5,9	6,8	-12,5%	6,3	6,7	-5,9%	7,6	7,6	-1,7%
ČVUT	7,2	7,2	0,6%	6,7	6,5	2,9%	7,6	7,5	1,4%	7,7	6,9	11,4%
VŠCHT	7,0	6,9	2,2%	6,5	6,3	3,2%	7,3	7,1	2,6%	7,6	7,0	8,6%
ZČU	7,0	7,5	-6,6%	6,6	6,7	-0,7%	7,2	7,2	-0,6%	7,8	7,5	4,1%
UPa	7,0	7,2	-3,1%	6,5	6,7	-3,2%	6,0	6,3	-6,0%	7,5	7,3	2,4%
VUT	7,1	7,3	-2,8%	6,6	6,5	1,8%	6,6	7,3	-9,5%	7,0	7,4	-5,3%
VŠE	7,3	7,6	-4,4%	7,4	7,4	-0,1%	8,0	7,9	1,5%	7,6	8,1	-5,4%
ČZU	7,1	6,9	2,3%	6,6	6,4	3,6%	6,7	6,7	0,8%	7,3	7,4	-2,1%
UO	7,4	7,0	5,3%	6,9	6,4	9,3%	7,0	6,8	3,0%	7,6	7,0	7,7%
Všechny VŠ	7,0	7,1	-1,1%	6,5	6,5	0,3%	7,1	7,1	0,0%	7,5	7,4	2,2%

Kompetence absolventů bakalářského studia podle skupin fakult: tabulka obsahuje průměrné hodnoty úrovně prvních tří ze sedmi skupin kompetencí pro úroveň vlastní, požadovanou v zaměstnání a procentuální odchylku vlastní úrovně od vyžadované.

U všech dalších skupin kompetencí jsou požadované úrovně u absolventů doktorského studia rovněž velmi blízké úrovním vlastním, což je důvod toho, že nesoulad nastává u většího počtu škol.

U skupiny Mobilizace lidských zdrojů je dokonce průměrná vyžadovaná úroveň vyšší než úroveň vlastní. U VFU je vysoká míra nesouladu daná nadprůměrnou úrovní vyžadovanou a podprůměrnou úrovní vlastní, u ZČU a VŠE pak vysokou úrovní požadovanou. Naopak UO vykazuje vysokou úroveň vlastní, ale mírně podprůměrnou úroveň vyžadovanou.

U VFU je tomu stejně v případě skupiny Podnikavost, kde absolventi vykazují nadprůměrnou úroveň požadovanou, ovšem jejich vlastní úroveň je výrazně pod průměrem za všechny vysoké školy. Kompetence v rámci skupiny Podnikavost nepatří mezi zaměření doktorského studia a také požadavky jsou na nejnižší úrovni mezi ostatními skupinami kompetencí.

Jinak je tomu v případě skupiny kompetencí Mezinárodní orientace, která je mnohem blíže charakteru doktorského studia a také uplatnění absolventů, než je tomu v průměru za bakaláře a magistry. Znatelný nesoulad u VUT je dán jak mírně nadprůměrnou úrovní požadovanou, tak především podprůměrnou úrovní vlastní. Stejně je to u JU, jen v menší míře. U UPa stejně jako u VFU jsou obě úrovně, jak požadovaná, tak vlastní pod průměrem za všechny vysoké školy.

Také kompetence skupiny Prezentace a písemný projev jsou v doktorském studiu rozvíjeny a v zaměstnání absolventů využívány více než u bakalářů a magistrů. Nesoulad nastává jen v několika případech, někdy z důvodu vysoké úrovně požadované (VŠE), někdy z důvodu nižší úrovně vlastní (VUT, ČZU).

2.4.13 Kompetence - shrnutí

Na základě analýz, které jsou prezentovány z vývojového hlediska zčásti také v kapitole první, se ukazuje něco obdobného, co bylo zjištěno a prezentováno ohledně změn v rozdílném absolvenců ve struktuře profesí a ve změnách v obsazování profesí podle jejich kvalifikační náročnosti. Úroveň kompetencí se příliš nemění v jednotlivých skupinách profesí, ale zvýšením počtu a podílu osob ve skupinách profesí s nižší úrovní kvalifikační náročnosti a s nižší požadovanou ale i vlastní úrovni kompetencí absolventů, nastávají určité snížení v celkové průměrné úrovni kompetencí.

Z celkového srovnání všech položek kompetencí šetřených v rámci projektu REFLEX 2013 se ukazuje, že především tzv. měkké kompetence jsou v zaměstnání vyžadovány na vyšší úrovni než je určitá nemalá část absolventů připravena nabídnout. Především dovednost komunikovat s lidmi a schopnost zvládat zátěžové situace a překážky jsou kompetence, které jsou plošně pro velkou část absolventů do určité míry problematické, protože je nemají na takové úrovni, která je v zaměstnání vyžadována. K tomu se přidávají i další: dovednost identifikovat a řešit problémy, dovednost samostatně se rozhodovat, schopnost nést odpovědnost či schopnost přizpůsobit se změněným okolnostem. U celé skupiny měkkých kompetencí je navíc hodnocení úrovňě získané školním vzděláním spíše nižší a ukazuje se, že v rámci vzdělávání nedochází k nějakým výraznějším posuvům k tomu, aby se na rozvoj těchto kompetencí vzdělávací programy více zaměřily, protože z výpovědí absolventů se nejeví, že by úroveň těchto kompetencí získávali na vyšší úrovni než jejich předchůdci.

Ve srovnání vlastní úrovně kompetencí absolventů a úrovně, které absolventi získali vysokoškolským vzděláním, se ukazuje, že jejich vlastní úroveň ve všech položkách s jedinou výjimkou převyšuje, mnohdy i podstatně to, co získali školním vzděláním. Tou jedinou výjimkou jsou odborné teoretické a metodologické znalosti. Zde absolventi zůstávají v průměru těsně pod tou úrovní, která byla vyučována. Jmenovaná položka, tedy odborné teoretické a metodologické znalosti, společně s dovedností pracovat s informacemi a schopnosti vzdělávat se a organizovat své učení jsou hodnoceny z hlediska toho, co absolventi získali vysokoškolským vzděláváním, nejvýše – hodnocení odpovídá úrovni témař 7, tj. úrovni nadprůměrné. Ne všechny kompetence jsou však hodnoceny nad průměrem (tj. nad 5,5): nejnižší hodnocení tak získala Podnikavost, mít „čich“ pro nové příležitosti, Jazykové dovednosti v cizím jazyce a Matematické dovednosti. Blíže průměrnému hodnocení, avšak stále pod průměrem, je hodnocena Schopnost nést odpovědnost, Organizace a řízení, dovednost vést kolektiv a Schopnost myslit a jednat ekonomicky, ekonomické způsobilosti a zajímavé je, že i Počítačové dovednosti nejsou hodnoceny ani průměrně.

Především pak díky vyšší vlastní úrovní kompetencí úroveň absolventů v průměru odpovídá tomu, co je požadováno v zaměstnání. Jelikož jsou však požadované úrovně v zaměstnání a úrovně vlastní v některých případech velmi blízké, při detailnějším zkoumání rozdělení úrovně požadované a vlastní mezi absolventy se ukazuje, že zvláště u takových kompetencí existuje ne zcela zanedbatelné podíly absolventů, jejichž úroveň kompetencí je nižší než požadovaná. Projevuje se to především u nejvyšších úrovní kompetencí, kde existuje různá míra nesouladu mezi tím, jak velká skupina absolventů nejvyšší úroveň kompetencí má a jak velká skutečně pracuje na místech, kde je nejvyšší úroveň vyžadována. Přitom i další absolventi s nejvyšší úrovní kompetencí pracují na místech s nižšími úrovněmi vyžadovaných kompetencí a tak skutečný nesoulad v podílech absolventů na místech

s nejvyšší úrovní kompetencí je ještě vyšší. Z celkového počtu absolventů by tak mělo přibýt oproti těm, kteří vysokou úroveň kompetencí mají, ještě dalších nejčastěji mezi 5 a 10 % absolventů v závislosti podle kompetencí.

Například ze všech absolventů se tak od 35 % absolventů očekává (vyžaduje v jejich práci), že budou mít vysokou úroveň kompetencí v Schopnosti nést odpovědnost nebo Dovednosti komunikovat s lidmi a vyjednávat. Aby tomu tak skutečně bylo, muselo by tuto vysokou úroveň kompetencí mít ještě dalších 12 % (Schopnost nést odpovědnost), resp. 14 % (Dovednost komunikovat) absolventů. Tyto disproporce se však projevují i u odborných kompetencí: odborné teoretické a metodologické znalosti na vysoké úrovni by mělo mít dalších 9 % ze všech absolventů, schopnost využít odborných znalostí v praxi na vysoké úrovni by mělo dokázat dalších 10 % absolventů.

Jako v jiných částech hodnocení se také u kompetencí projevují rozdíly mezi skupinami fakult. U Profesní odbornosti, Flexibility a Mobilizace lidských zdrojů zásadní rozdíly nejsou, co se týká úrovně, kterou absolventi získávají vzděláváním. Výraznější rozdíly jsou u skupiny Inovace a znalostní management, kde je úroveň získaná vzděláním o poznání vyšší u technických a přírodovědných fakult. V Podnikavosti se vyděluje od ostatních skupina ekonomických fakult a v Mezinárodní orientaci skupina humanitních fakult (především z důvodu výuky cizích jazyků). Fakulty humanitní, pedagogické a teologické se od ostatních odlišují vyšší úrovni vyučovaných kompetencí skupiny Prezentace a písemný projev.

Srovnáním vlastní úrovně absolventů a požadované úrovně v zaměstnání se ukazují některé disproporce podle skupin fakult. U bakalářů nejsou u žádné skupiny fakult disproporce ve skupinách kompetencí Profesní odbornost, Inovace a znalostní management, Mezinárodní orientace a Prezentace a písemný projev, avšak určitý nesoulad je ve Flexibilitě (5 skupin fakult), Podnikavosti (4 skupiny fakult) a především Mobilizaci lidských zdrojů (7 skupin fakult). U magistrů je kromě skupiny kompetencí Inovace a znalostní management nesoulad u většího či menšího počtu skupin fakult u všech skupin kompetencí, přičemž nejznatelnější je to u skupiny kompetencí Mobilizace lidských zdrojů, která je složena z měkkých kompetencí. Obdobné je to u absolventů doktorských programů, kde je větší či menší míra nesouladu u všech skupin kompetencí.

Stejně jako mezi skupinami fakult jsou rozdíly patrné také mezi jednotlivými vysokými školami. Mezi veřejnými i soukromými vysokými školami se nacházejí školy, u kterých absolventi identifikují rozdíly v míře toho, co vzděláním získali. V průměru se zdají být vzdělávací programy soukromých vysokých škol více zaměřené na nabývání měkkých kompetencí než tomu je u veřejných vysokých škol, což platí i pro skupinu kompetencí Podnikavost. Stejně tak u posuzování nesouladu vlastní úrovně absolventů a úrovně požadované v zaměstnání nastávají různé míry nesouladu u některých typů vzdělání a některých skupin kompetencí. Ne vždy je důvodem nesouladu nízká úroveň kompetencí absolventů, ale jsou případy, že u nadprůměrné vlastní úrovně jsou vyžadované úrovně ještě vyšší.

LITERATURA

- Allen, J., & van der Velden, R. (Eds.) (2011). *The Flexible Professional in the Knowledge Society: New Challenges for Higher Education. Higher Education Dynamics 35*. Dordrecht: Springer.
- Brown, P., Lauder, H. (2009). Economic globalization, skill formation and the consequences for higher education, in S. Ball, M. Apple and L. Gandin (eds.) *The Routledge International Handbook of Sociology of Education*, London: Routledge, 229-240.
- CEDEFOP (2013). *Quantifying skill needs in Europe. Occupational skills profiles: methodology and application*. European Centre for the Development of Vocational Training, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Descy, P., Tessaring, M. (ed.) (2001). *Training and learning for competence: Second report on vocational training research in Europe. Executive summary*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Durand-Drouhin, M. (1999). První výsledky a předběžné závěry tematické komparativní studie OECD věnované přechodu mládeže z počátečního vzdělávání do pracovního života. In: *Problémy přechodu mládeže ze školy do zaměstnání. Sborník ze semináře*. Praha: Národní vzdělávací fond.
- Ganzeboom, H. B. G., Treiman, D. J. (2010). *International Stratification and Mobility File: Conversion Tools*. Amsterdam: Department of Social Research Methodology.
- Hannan, D.F., Werquin, P. (2001). Education and labour market change: the dynamics of education to work transition in Europe. A review of TSER programme. In: Descy, P., Tessaring, M. (ed.). *Training and learning for competence: Second report on vocational training research in Europe. Executive summary*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Hamburg, M., & van der Velden, R. (2013). *What is expected of higher education graduates in the 21st century?* Maastricht: ROA, Maastricht University.
- Hamburg, M., van der Velden, R., & Verhagen, A. (2013). *The Employability of Higher Education Graduates: The Employers' Perspective*. Maastricht: European Commission and ROA, Maastricht University.
- Koucký, J., Kovařovic, J. & Lepič, M. (2012). *Occupational Skills Profiles: Methodology and application. Contribution to the concept, structure, and quantification of skill needs in Europe*. UK: CEDEFOP SkillsNet and University of Warwick.
- Koucký, J., Kovařovic, J. & Zelenka, M. (2011). Education and Labor Market in the Czech Republic. In: Kogan, I., C. Noelke and M. Gebel (eds). *Making the Transition: Education and Labor Market in Central and Eastern Europe*. Stanford, California: Stanford University Press.
- Koucký, J., Kuchař, P., & Voříšek, P. (2007). *Studie zaměstnatelnosti absolventů vysokých škol*. Praha: MŠMT.
- Koucký, J., Meng, Ch. & Van der Velden, R. (2007). *Reflex Country Study*. Maastricht: ROA, Maastricht University
- Koucký, J., Voríšek, P., & Zelenka, M. (2008). *Absolventi vysokých škol na pracovním trhu*. In: Aula. Časopis pro vysokoškolskou a vědní politiku, roč. 16, č. 2.
- Koucký, J., Zelenka, M. (každoročně 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013). *Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu*. Praha: SVP PedF UK.
- Koucký, J., Zelenka, M. (2013). Kontext a důsledky vzdělávací expanze. Proměny českého školství, úrovně vzdělání, sociálních nerovností, gramotnosti a uplatnění absolventů. In: Straková, J., Veselý, A. (eds.). *Předpoklady úspěchu v práci a v životě. Výsledky mezinárodního výzkumu dospělých OECD PIAAC*. Praha: Dům zahraniční spolupráce.

- Little, B., Archer, L. (2010). Less time to study, less well prepared for work, yet satisfied with higher education: A UK perspective on links between higher education and the labour market. *Journal of Education and Work*, 23(3), 275-296.
- Ryška, R. & Zelenka, M. (2011). *Absolventi vysokých škol: hodnocení vzdělání, uplatnění na trhu práce, kompetence*. Zpráva ze šetření REFLEX 2010. Praha: Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova v Praze.
- Schomburg, H., & Teichler, U. (2006). *Higher Education and Graduate Employment in Europe. Results of Graduate Surveys from Twelve Countries*. Dordrecht: Springer 2006.
- Scott, P. (2005). Universities and the knowledge economy. *Minerva* 43(3), 297-309.
- Shavit, Y., Muller, W. (ed.) (1998). *From school to work: a comparative study of educational qualifications and occupational destinations*. Oxford: Clarendon Press.
- Teichler, U. (2006). *Careers of University Graduates Views and Experiences in Comparative Perspectives*, Dordrecht: Kluwer.
- Teichler, U. (2007). *Careers of University Graduates. Views and Experiences in Comparative Perspectives*. Dordrecht: Springer.
- Tomlinson, M., (2012), Graduate Employability: A Review of Conceptual and Empirical Themes, *Higher Education Policy*, 2012, 25, (407-431).
- Zelenka, M., & Ryška, R. (2012). *Profese absolventů vysokých škol: Co ovlivňuje jejich úspěch*. Praha: Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova v Praze.

PŘÍLOHA: Metodologie sběru, proces sběru, příprava datového souboru v projektu REFLEX 2013

Řada projektů REFLEX

Projekt **REFLEX 2013: Zaměstnatelnost a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu a hodnocení získaného vysokoškolského vzdělání**“ (dále Reflex 2013) navazuje na řadu projektů, které byly realizovány pod názvem REFLEX od poloviny minulého desetiletí. Jednalo se o výchozí mezinárodní projekt REFLEX realizovaný v letech 2004 až 2007 v 16 evropských zemích a v Japonsku. V České republice proběhlo šetření v rámci tohoto mezinárodního projektu v roce 2006. Ačkoli Česká republika přistoupila do projektu s určitým zpožděním, mohla využít celého podpůrného prostředí projektu a plně se zapojila do mezinárodních aktivit v rámci projektu. Českou republiku v projektu zastupovalo pracoviště Středisko vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze (dále SVP PedF UK), což v následujících letech pracovišti umožnilo účastnit se dalších aktivit sítě expertních pracovišť v této oblasti.

Tak bylo možné v České republice realizovat již národní projekt REFLEX 2010, který však využíval mnohé know-how sítě expertů v oblasti uplatnění absolventů vysokých škol na trhu práce a hodnocení absolventů získaného vysokoškolského vzdělání z pohledu několikaleté zkušenosti vlastní pracovní kariéry. V roce 2010 se projektu účastnilo 20 veřejných vysokých škol, jedna státní a 3 soukromé. Bylo sebráno celkem 8 183 plně vyplněných dotazníků, soubor využívaný k velké části analýz rozšířený o využitelné, i když ne zcela vyplněné dotazníky čítal 8 629 dotazníků. Pro srovnání, v roce 1998 se v rámci projektu Cheers vrátily vyplněné dotazníky od více než 3 tisíc absolventů vysokých škol a v roce 2006 se při řešení projektu Reflex podařilo získat odpovědi od téměř 7 tisíc absolventů.

Právě realizovaný projekt REFLEX 2013 na předchozí projekty v mnohém navázal, ovšem dále inovoval celkový přístup k řešení, včetně výzkumných nástrojů. Motivace k inovacím plynuly jak ze spolupráce s mnohými předními evropskými pracovišti v této oblasti, tak z vlastních zkušeností z předchozích projektů a vlastní výzkumné práce. K hlavním změnám patřilo oslovení celé dostupné populace absolventů prostřednictvím elektronické korespondence, což umožnilo rovněž efektivnější upomínkování těch, kteří dosud neodpověděli, dále se jednalo o inovativní oslovení zaměstnavatelů dotazovaných absolventů. Celá metodologie je přesněji popsána v další kapitole. Projektu se v roce 2013 účastnilo 20 veřejných vysokých škol, jedna státní a 15 soukromých. Bylo sebráno 32 721 plně vyplněných dotazníků a dalších 2 617 rovněž využitelných pro velkou část analýz. Po čištění dat činí počet celkově využitelných dotazníků 34 665, přitom 32 048 je úplně vyplněných.

Šetření zaměstnavatelů je v rámci projektu REFLEX 2013 považováno za pilotní a byl naplněn cíl získat alespoň tisíc odpovědí. Včetně absolventů, kteří jsou sami zaměstnavatelé se zaměstnanci, bylo sebráno 1 117 odpovědí.

Otázka uplatnění absolventů na pracovním trhu patří již dlouhodobě k jednomu ze zájmů vysokých škol v rámci zvyšování kvality poskytovaného vzdělání. Většina vysokých škol získává nějakým způsobem vlastní informace o uplatnitelnosti svých absolventů. Důležité je však mít také možnost porovnat různé faktory uplatnění absolventů mezi školami nebo i se školami v jiných zemích. MŠMT proto dlouhodobě podporuje projekty, které srovnatelnost mezi vysokými školami v České republice a také v mezinárodním měřítku umožňují, a věnuje celkově této problematice značnou pozornost.

Zaměstnatelnost a uplatnění absolventů patří mezi významné charakteristiky (ukazatele) kvality a relevance vzdělávací činnosti vysokých škol. Promítají se do nich kvantitativní (počty absolventů) i strukturální (vystudované obory) aspekty vývoje vysokého školství, ale především kvalitativní a obsahové aspekty (znalosti, dovednosti, kompetence a celkový profil absolventa). Cílem projektu Reflex 2013 bylo proto zjišťovat a analyzovat nejen obvyklé údaje o ekonomické aktivitě a pozicích absolventů na pracovním trhu, o jejich povoláních a platech, ale také o znalostech, dovednostech a kompetencích, které absolventi na vysoké škole získali, ve srovnání s těmi, které jsou od nich na trhu práce požadovány.

Zájem o účast v projektu Reflex 2013 byla vyšší, než tomu bylo v roce 2010. Vysoké školy byly k účasti motivovány dopisem náměstka ministra jako v předchozích šetřeních. V tomto roce se šetření účastnily všechny veřejné vysoké školy s výjimkou uměleckých a dvou nově vzniklých (Jihlava, České Budějovice). V souboru jsou tak obsaženy výpovědi absolventů Západočeské univerzity v Plzni a Jihočeské univerzity České Budějovice, které v předchozím šetření v roce 2010 chyběly. V roce 2010 se naopak projektu účastnily dvě z uměleckých vysokých škol (Akademie múzických umění v Praze a Janáčkova akademie múzických umění v Brně).

Účastí v projektu vysoké školy využívají celé zázemí projektu, které je jim k dispozici včetně celé přípravy projektu a šetření, či koordinačních aktivit a výzkumných nástrojů. Z účasti v projektu plyne, že získají soubor odpovědí vlastních absolventů. Budou tak moci sami analyzovat různé aspekty jejich uplatnění a hodnocení ukončeného studia na své škole. U většiny škol bude navíc možné srovnání s výsledky projektů minulých let a vysoké školy budou moci k vlastním činnostem využít všechny výstupy, které budou vytvořeny řešitelem projektu, Střediskem vzdělávací politiky Pedagogické fakulty UK v Praze.

Metodologie a průběh šetření

Šetření realizované v rámci projektu Reflex 2013 se týká dvou cílových skupin. Hlavní skupinou jsou absolventi bakalářských, magisterských a doktorských studijních programů (v mezinárodní klasifikaci programů ISCED 5A a 6) na veřejných, státních i soukromých vysokých školách do pěti let po získání diplomu (tedy absolventi z let 2008-2012). Druhou cílovou skupinou jsou pak jejich zaměstnavatelé.

Absolventi obdrželi od vedení vysoké školy, kterou absolvovali, dopis/e-mail vyzývající je k účasti v projektu společně s kódem pro vstup do internetového dotazníku. Po přihlášení vyplnili anonymně více než půlhodinový dotazník přímo na webu. Absolventi současně, podle vlastního uvážení, poslali agentuře zajišťující šetření e-mailový kontakt na svého zaměstnavatele (vedoucí, personalista) a zároveň informovali svého zaměstnavatele, že bude v rámci projektu REFLEX 2013 osloven s žádostí o vyplnění krátkého dotazníku (5-10 minut) rovněž přímo na webu. Agentura po sebrání určitého počtu e-mailových kontaktů na zaměstnavatele rozesílala v dávkách zaměstnavatelům žádost o vyplnění webového dotazníku s odkazem pro vstup do dotazníku.

Hlavním nástrojem empirického šetření v projektu Reflex 2013 pro získání informací o zaměstnatelnosti a uplatnění absolventů na pracovním trhu a hodnocení získaného vysokoškolského vzdělání je dotazník, který je do určité míry srovnatelný s dotazníky z obou mezinárodních šetření Cheers 1998 a Reflex 2006 a do značné míry srovnatelný s dotazníkem projektu Reflex 2010. Za přípravu dotazníku bylo zodpovědné SVP PedF UK a zdroji pro jeho přípravu byly zejména dotazníky projektu REFLEX z let 2006 a 2010 a dotazníky z obdobných projektů, které jsou součástí mezinárodně se rozvíjejícího know-how v oblasti výzkumu přechodu absolventů na pracovní trh. Jedním z cílů projektu REFLEX 2013 je srovnatelnost jeho výstupů s minulými projekty a také s projekty realizovanými v zahraničí, především v Německu a Rakousku, proto jsou vybrané otázky opakovány z minulého šetření, aby tato srovnatelnost byla umožněna. Ke zjišťování důležitých informací bylo poprvé v souvislosti se šetřením absolventů současně použito dotazníku pro zaměstnavatele (který byl zkonstruován na základě dotazníků, s nimiž existuje zkušenosť v zahraničí).

Vysoké školy měly možnost se vyjádřit k přípravě dotazníků na základě svých priorit a zkušeností. Několik vysokých škol tak skutečně učinilo a na základě žádosti některých vysokých škol bylo do dotazníku přidáno několik otázek, či celá oblast. Například na návrh Vysoké školy manažerské informatiky, ekonomiky a práva bylo do dotazníku přidána otázka týkající se důvodů, kvůli nimž se absolvent rozhodl pro příslušné studium na vysoké škole. Masarykova Univerzita v Brně pak navrhla sadu otázek zabývající se nezaměstnaností, která byla poté jen s mírnými úpravami ve výsledném dotazníku použita. Většina škol však k dotazníku neměla žádné připomínky, nebo se k podobě dotazníku nevyjádřila.

Dotazník pro absenty sestává z jedenácti níže uvedených hlavních částí. Celý dotazník je uveden v příloze. Dále jsou uvedeny stručné charakteristiky otázek v jednotlivých částech dotazníku:

1. **Vzdělání před vysokou školou a praxe během studia.** Informace o vzdělání na úrovni střední školy, vyšší odborné školy a jiného studia před vysokou školou. Absolventi hodnotí také sebe jako středoškolského studenta. Absolventi dále uvádějí délku své pracovní zkušenosti před vysokoškolským studiem a během něho a vztah pracovní zkušenosti ke studiu.
2. **Vysokoškolská studia.** Absolventi uvádějí všechna svá studia: absolvovanou vysokou školu, fakultu, studijní program, studijní obor a formu studia. Jeden ze studijních programů označují za nejdůležitější pro svou pracovní kariéru a k němu pak také v průběhu dalšího dotazování vztahují své odpovědi.
3. **Hodnocení vysokoškolského studia.** Absolventi nejprve informují o důvodech, proč se pro studium rozhodli. Dále posuzují různé charakteristiky absolvovaného studijního programu (spojení s praxí, volnost při sestavování studijního programu, náročnost studia) a charakteristiky způsobů výuky (podíl přednášek, práce ve skupinách, na výzkumných projektech, e-learningu, samostudia apod.). Poskytují další informace o studijní nabídce a podmínkách studia (koordinace kurzů, systém a organizace zkoušek a studia, komunikace a práce s cizojazyčnou literaturou, odbornost výuky, kontakty s učiteli). Absolventi také hodnotí kvalitu vyučujících a absolvované fakulty. Dále uvádějí, kolik času věnovali studiu a jiným aktivitám, vyslovují se ke vztahu studia k praxi a předpokládanému uplatnění (aktuálnost obsahu vzdělávání, příprava na povolání, podpora při hledání zaměstnání nebo zahájení podnikání, podíl odborníků z praxe, možnost získat klíčové dovednosti). Odpovídají také, zda by opakovali svoji vzdělávací dráhu.
4. **Přechod ze školy do praxe.** Absolventi uvádějí, jak získali první zaměstnání, kdy si práci začali hledat, jak dlouho trvalo, než ji našli, a co vedlo k získání práce.
5. **První zaměstnání.** Absolventi informují o svém prvním povolání (na 4. úrovni klasifikace ISCO) a hospodářském odvětví (2. úroveň klasifikace NACE), typu pracovní smlouvy, průměrné pracovní době a příjmu. Uvádějí pro tuto práci nejhodnější úroveň a obor vzdělání a hodnotí, zda a jak byly v prvním zaměstnání využity jejich znalosti a dovednosti.
6. **Profesní historie a současná situace.** Absolventi informují o celkové době pracovní aktivity od absolvování studia, o počtu zaměstnavatelů a případné nezaměstnanosti, k níž se přesněji vyslovují v následující části.
7. **Nezaměstnaní.** Absolventi, kteří byli v době vyplňování dotazníku nezaměstnaní, uváděli informace o tom, jak dlouho nezaměstnanost trvá, jak dlouho si zaměstnání aktivně hledají, kolik zaměstnavatelů oslovili v posledním měsíci nezaměstnanosti, a jaké jsou jejich priority, příp. připravenost k ústupkům ze svých nároků, aby místo získali.
8. **Současná práce.** Absolventi uvádějí své současné povolání a hospodářské odvětví, zda podnikají, jakou dobu stráví prací a jaký mají příjem. Absolventi uvádějí pro tuto práci nejhodnější úroveň a obor vzdělání a hodnotí, zda a nakolik jsou využity jejich znalosti a dovednosti a jak jsou se svojí současnou prací a dalšími oblastmi života spokojeni.
9. **Zaměstnavatel.** V této skupině otázek absolventi uvádějí, v jakém ekonomickém sektoru pracují, dále se zjišťuje kraj, kde práci vykonávají, velikost organizace a zda působí v nějaké řídící funkci. Rovněž se vyslovují k tomu, jaká konkurence panuje na trhu, kde působí jejich organizace, a k rozsahu inovací jejich organizace
10. **Osobní údaje.** Absolventi uvádějí některé základní informace jako pohlaví, rok narození, státní občanství, místo pobytu v době prvního zaměstnání a v současnosti, dobu strávenou v zahraničí kvůli práci a studiu, případný počet dětí, vzdělání a povolání rodičů.
11. **Kompetence** (znalosti, dovednosti, schopnosti a způsobilosti). Absolventi hodnotí kompetence ve třech dimenzích: jak byli připraveni v rámci vysokoškolské přípravy, jak odhadují vlastní úroveň sami a jaká úroveň je požadována v jejich současném zaměstnání.

Hodnoceno bylo 26 kompetencí (například všeobecné, odborné teoretické a metodologické znalosti, schopnost je využít v praxi, jazykové, matematické a počítačové dovednosti, řešení problémů, tvořivé myšlení a jednání, dovednost komunikovat, rozhodovat se, organizovat a řídit, schopnost týmové práce, nést odpovědnost, jednat a myslet ekonomicky, dále se vzdělávat, pracovat v mezinárodním prostředí).

Dotazník pro zaměstnavatele se skládá ze dvou základních částí. V první zaměstnavatelé podávají informaci o podniku, jeho kvalifikační struktuře a o komplexních otázkách ohledně zaměstnávání a získávání absolventů vysokých škol. Druhá část dotazníku se pak týká absolventa, nebo pracovního místa absolventa, který požádal zaměstnavatele o vyplnění dotazníku. Zaměstnavatel se vyjadřuje k vhodnosti úrovně dokončeného vzdělání a oboru pro dané pracovní místo, dále hodnotí, zda je na toto místo obtížné odpovídajícího absolventa sehnat a jak dlouho trvá odpovídajícímu absolventovi, aby se plně zapracoval pro toto pracovní místo. Pak zaměstnavatel hodnotí úroveň kompetencí daného absolventa a ve druhém kroku pak úroveň kompetencí, která je na dané místo požadována.

Programování dotazníků zajišťovala agentura, která zabezpečovala sběr dat, na základě podkladů připravených SVP PedF UK. Kontrolu funkčnosti naprogramovaných dotazníku provedlo vedle agentury také SVP PedF UK, případně zástupci vysokých škol, kteří o to projevili zájem. Celkovou funkčnost dotazníku a databáze zabezpečovala agentura.

Metodika projektu zajišťuje **anonymitu šetření**. Každému absolventovi byl pro přihlášení do webového dotazníku přidělen individuální kód. Kódy generované agenturou zajišťujíci sběr dat byly zasílány absolventům vysokými školami. Vysoké školy průběžně dostávaly seznam kódů absolventů, kteří vyplnili dotazník. Školy jej využívaly pro upomínání těch absolventů, kteří dotazník dosud nevyplnili. Dotazování tak zůstává anonymní, neboť SVP a agentura mají sice kódy a dotazníky, ale nemají k nim přiřazená jména, resp. adresy, protože seznamy absolventů od škol nedostanou. Školy naopak mají jména a adresy s kódy, ale nebudou moci k nim přiřadit výsledné soubory, protože po ukončení šetření získávají pouze anonymní databázi odpovědí, která již neobsahuje kódy.

Vlastní fázi sběru dat předcházelo přípravné období. Vysoké školy byly na počátku roku osloveny dopisem náměstka ministra pro vysoké školy s výzvou k účasti v novém běhu projektu šetření absolventů v rámci řady projektů REFLEX. Vysoké školy, které se rozhodly projektu účastnit, jmenovaly tzv. kontaktní osoby a z velké části se k účasti v projektu přihlásily přímo řešiteli projektu, Středisku vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze (SVP PedF UK), část vysokých škol poslala informaci o účasti na ministerstvo. Do projektu se zpočátku zapojilo celkem 40 vysokých škol, z toho 21 veřejných, jedna státní a 18 soukromých vysokých škol. Z veřejných vysokých škol se do projektu nepřihlásila pouze VŠP Jihlava a tři umělecké vysoké školy; pro obtíže při vypořádání se s administrativní stránkou projektu se však nakonec neúčastní ani čtvrtá umělecká vysoká škola a rovněž VŠTE České Budějovice. Rovněž tři soukromé vysoké školy z projektu odstoupily – důvodem bylo především administrativní zajištění účasti.

SVP PedF UK rozeslalo 14. února kontaktním osobám první dopis, který obsahoval základní informace o projektu a o způsobu spolupráce a také první verzi metodiky realizace projektu a návrh dotazníku, které SVP PedF UK mezitím připravilo. Část škol využila nabízené možnosti a ve stanoveném termínu připomínkovala první verzi metodiky i dotazníku. Po zpracování došlých připomínek z vysokých škol byly vytvořeny nové verze obou materiálů. Následně byl dotazník naprogramován a otestována jeho funkčnost. Většina škol zvládla podle metodiky do poloviny března (některé o něco později) poslat informace o počtech dostupných e-mailových adres použitelných pro oslovení absolventů. Na základě této informace poslalo SVP PedF UK školám napočítané velikosti cílového vzorku (tedy počty dotazníků, které by měly být sebrány) a doporučené počty absolventů, které by bylo vhodné oslovit ještě poštou v případě, že počty e-mailových adres nebyly dostatečné.

Dotazník byl podle metodiky funkční k 16. dubnu a vysoké školy začaly rozesílat absolventům iniciační dopisy, tj. pozvánky absolventům k účasti v projektu. Každý oslovený absolvent tak dostal e-mailem link na dotazník a vlastní kód pro přihlášení. Agentura od úterka 16.4. začala zaznamenávat první přístupy do dotazníku. Během prvního týdne musely být řešeny na straně agentury, která technicky zabezpečovala sběr, dva problémy. První se objevil druhého dne šetření a jednalo se o potíže se zápisem do databáze, druhý byl způsoben o týden později v důsledku výpadku elektrické energie. Oba způsobily zpomalení chodu dotazníku. Na přihlašovací stránce dotazníku na to byli absolventi upozorněni se žádostí, aby se přihlásili později. Agentura se s maximálním nasazením postarala o co nejrychlejší odstranění potíží.

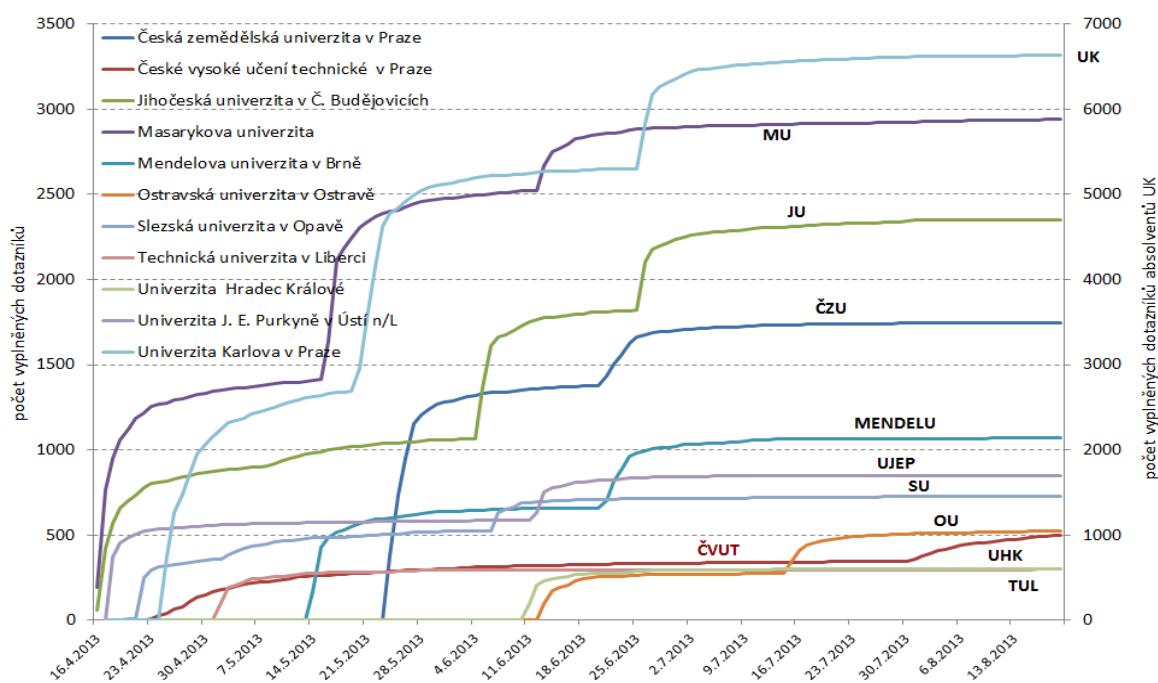
Postupně byly od 13. května prováděny výpisy z databáze, čímž byl průběžně monitorován stav vyplňování webového dotazníku, a vysoké školy byly také obesílány souborem s kódy, které byly jejich absolventy využity při vyplnění úplného dotazníku. Nepoužité kódy vysoké školy využívaly k upomínkám absolventů s novou žádostí o vyplnění. V průběhu šetření většina škol realizovala 2 až 3 upomínky, což vždy znamenalo podstatné zvýšení počtu získaných odpovědí. Několik vysokých škol rozeslalo z různých důvodů pozvání absolventům k vyplnění webového dotazníku s menším či větším zpožděním, což pak vedlo také k posunutí rozesílaní upomínek. Z tohoto důvodu byl dvakrát posunut termín pro uzavření sběru dat formou webového dotazníku. 19. srpna však byl dotazník na webu uzavřen s finálním počtem 32 721 plně vyplněných dotazníků.

Za další dva týdny byl uzavřen rovněž dotazník pro zaměstnance absolventů. Časový posun byl způsoben tím, že v týdnu, kdy byl uzavřen dotazník absolventů, byla ještě rozeslána poslední dávka e-mailů oslovoující zaměstnance absolventů, jejichž kontakty byly až do samého konce ze strany absolventů posílány.

Následně po uzavření dotazníků byly datové soubory agenturou čištěny a výsledný počet plně vyplněných dotazníků tak klesl na 32 048 dotazníků, ovšem do souboru pro analýzy bylo přidáno dalších 2 617 dotazníků, které sice nebyly vyplněny celé, ale budou využitelné pro naprostou většinu analýz. K souboru tak byly přidány ty dotazníky, které byly vyplněny včetně současně práce absolventů. Chybí v nich tedy hodnocení kompetencí a osobní údaje.

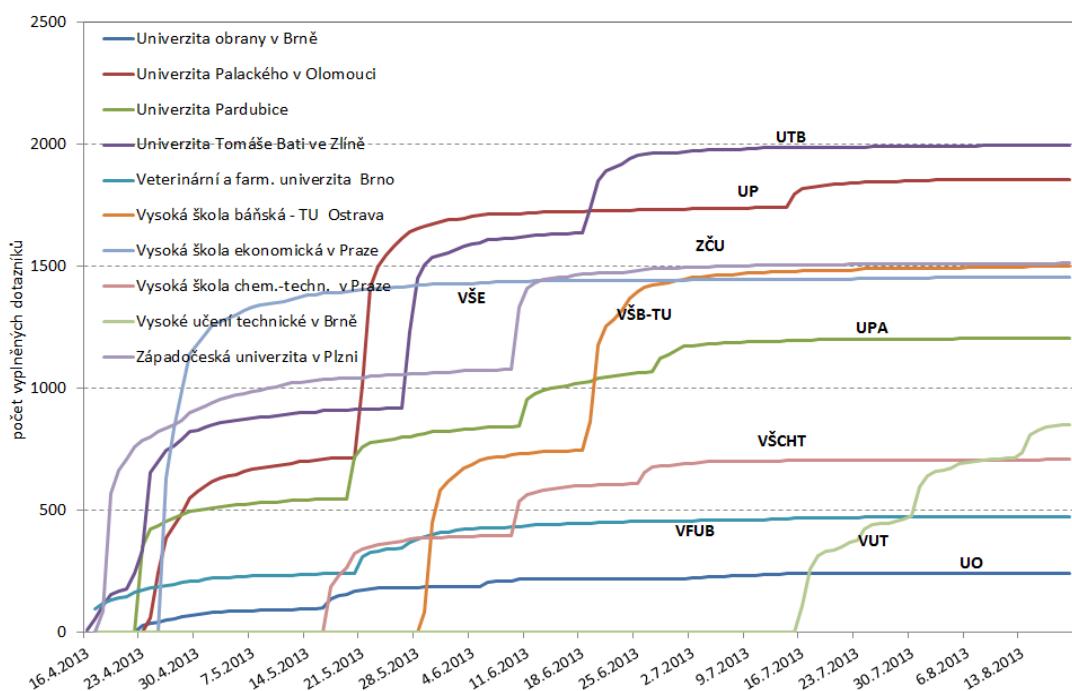
Následuje přehled vyplňování dotazníku absolventy jednotlivých vysokých škol. Grafy ukazují kumulativní počty vyplněných dotazníků. Ukazuje se vliv upomínkování, který představoval pro naprostou většinu škol zásadní prvek pro získání dosažených počtů vyplněných dotazníků. Ne všechny nárůsty jsou u všech škol stejné, obzvláště ve druhém nebo třetím upomínkování mnohé školy již oslovovaly absolventy jen výběrově podle toho, ve kterých skupinách absolventů bylo ještě potřebné navýšit počty získaných odpovědí.

Graf: Nárůst počtu vyplněných dotazníků; veřejné a státní VŠ, část 1

Veřejné a státní vysoké školy jsou pro udržení přehlednosti uvedeny ve dvou grafech. Počty sebraných dotazníků v čase jsou zobrazeny na levé hlavní ose, jen v prvním grafu z důvodu násobného počtu vyplněných dotazníků v případě absolventů UK jsou údaje zobrazeny na pravé vedlejší ose.

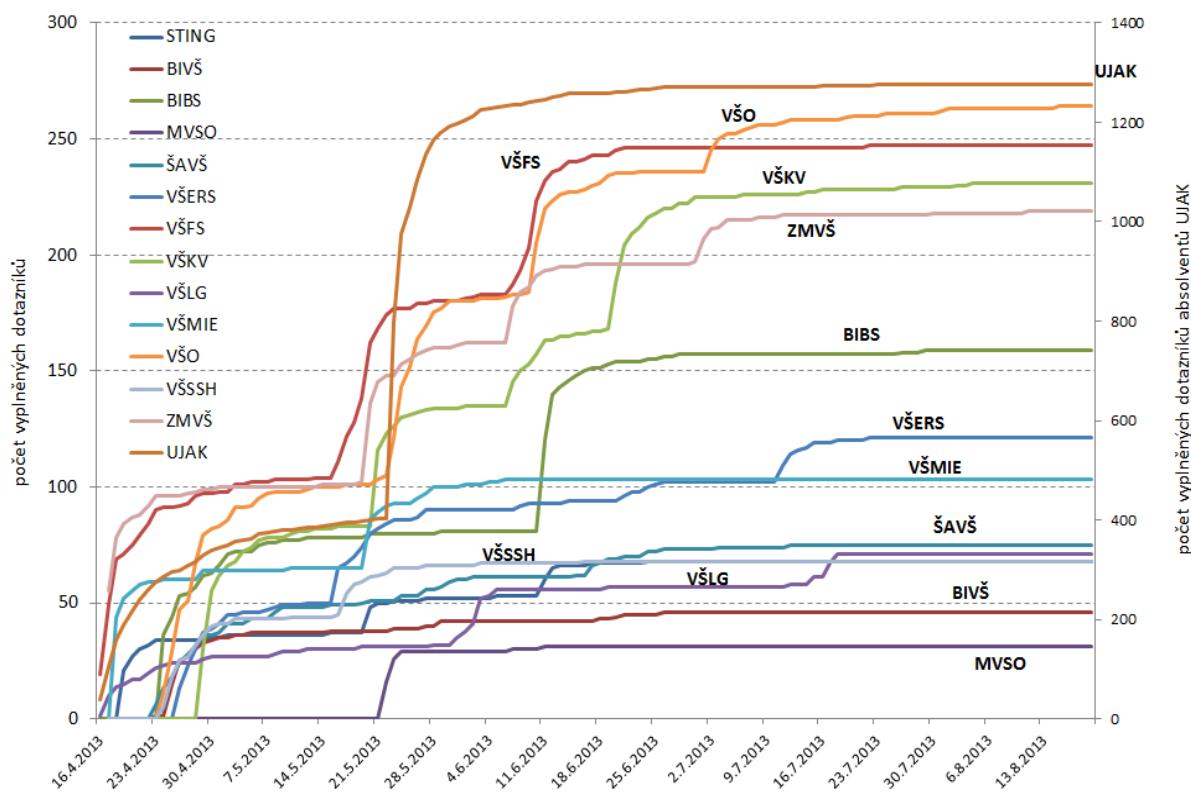
Nárůst počtu vyplněných dotazníků; veřejné a státní VŠ, část 2

Soukromé vysoké školy jsou uvedeny na následujícím obrázku. Ze stejného důvodu jako u UK je počet sebraných dotazníků v případě UJAK zobrazen na pravé vedlejší ose.

Jak bylo již výše uvedeno, představovalo upomínkování velice důležitou součást šetření. Potvrdila se zkušenosť partnerů z jiných zemí, kde jsou obdobná šetření realizována, že efektivní přístup a možnost využít e-mailové kontakty v etapě upomínkování představuje zásadní předpoklad pro získání potřebných počtů sebraných dotazníků. U většiny škol docházelo po prvním upomínkování (pokud neoslovily již jen vybraný vzorek absolventů) k 60 až 80 procentnímu nárůstu počtu sebraných dotazníků, výjimkou však nebyly ani nárůsty přesahující 100 %. Jak plyne z našich i mezinárodních zkušenosťí, je dobré při upomínkování zachovávat určitou dynamiku upomínkování. Pokud je mezi prvním oslovením a prvním upomenutím, nebo mezi první a druhým upomenutím příliš dlouhá doba, snižuje se účinnost upomínkování. Z průběhu křivek je tak možné učinit vlastní odhad, o kolik by ještě narostl počet získaných odpovědí u škol, které oslovily absolventy dvakrát, tj. první oslovení a jedna upomínka, ve srovnání se školami, které oslovily absolventy čtyřikrát, tj. když po prvním oslovení následovaly ještě tři upomínky. Je vidět, že každé další upomenutí, i třetí, u většiny škol znamenalo ještě další výrazný nárůst počtu odpovědí.

Graf: Nárůst počtu vyplněných dotazníků; soukromé VŠ

V dalších dvou částech pojednáme o zkušenostech, příp. potížích, s nimiž se při zabezpečování účasti v projektu setkaly vysoké školy, a problémech absolventů při vyplňování webového dotazníku.

Zkušenosti škol

Zaměříme se především na vyhodnocení toho, co způsobovalo školám obtíže při zajištění účasti v projektu a co představuje ze zkušeností škol podmínky efektivní účasti v projektu. Vysoké školy, které se při zabezpečení účasti v projektu setkaly s nějakými obtížemi, je reflektovaly jako převážně potíže administrativního charakteru, a v naprosté většině se jednalo o existenci či práci s databází kontaktů absolventů. První oblast je přitom do značné míry spojena s druhou. Pro vysoké školy s integrovaným informačním systémem, který zahrnuje kontakty absolventů všech fakult, představuje zabezpečení všech souvisejících činností v projektu podstatně menší zatížení, než pokud v některých případech rektorát musel zajišťovat kontakty z jednotlivých fakult.

Rozdíly existují mezi vysokými školami také v celkovém řešení informačního systému a v tom, zda pracovník rektorátu zabezpečující účast v projektu mohl přímo atď sám nebo s využitím odpovídajícího pracovníka rozesílat e-maily s iniciačními dopisy absolventům přímo v prostředí informačního systému, nebo zda pouze dostal z informačního systému soubor s adresami absolventů a hromadnou poštu musel zajišťovat sám. To pak také bylo často svázáno s možnostmi a připraveností vysokých škol při rozesílání upomínek.

Zcela zvláštní kapitolu pak představují školy, které nejsou vůbec schopny využít e-mailových kontaktů na absolventy. Nejen že se prodražuje oslovování absolventů nutností oslovit je papírovým dopisem a s tím spojeným poštovním, zároveň je v tomto případě osloven mnohem menší podíl absolventů. S počtem oslovaných se pojí také počet oslovaných v rámci upomínek. Taková vysoká škola byla mezi zúčastněnými pouze jedna, je však možné, že nemožnost využití e-mailových kontaktů nebo obtížnost zabezpečení činností s informačním systémem hrály rozhodující roli při rozhodování také dalších vysokých škol, které se nakonec šetření nezúčastnily.

V počtech absolventů, které vysoké školy oslovaly prostřednictvím elektronické pošty, se projevila závislost na roku absolvování. Od roku 2010 či 2011 má většina vysokých škol v databázích vysoký podíl elektronických kontaktů na své absolventy. Proto absolventi oslovaní papírovými dopisy spadali ve velké míře do let absolvování v letech 2008 a 2009.

V existenci využitelných adres se některé školy setkaly s problémem, který je vázán na školou přidělované emailové adresy studentům pro dobu jejich studia. I v tomto případě existují mezi školami rozdíly: některé školy se snaží vedle takto přidělených adres od absolventů sebrat do databáze i jejich osobní elektronické adresy se souhlasem absolventů, aby je bylo možné využít po jejich absolvování v případech, kdy je škola bude chtít oslovit v rámci svých alumni programů, které zahrnují také šetření uplatnitelnosti absolventů a jejich hodnocení získaného vzdělání. Jiné školy absolventům ponechávají jejich adresy, které jim byly přiděleny na dobu studia, avšak v tom případě závisí na absolventech, zda si tento e-mailový účet otevřejí, či zda si e-maily z této adresy nechávají přeposílat na svůj osobní či pracovní účet.

Specifickou skupinou se jeví být absolventi doktorských programů. Školy nejenže u nich mnohem častěji než u absolventů bakalářského či magisterského studia postrádají elektronické adresy (a některé školy i poštovní adresy – v případech, kdy tomu tak je, se pracovníci rektorátu odvolávají na to, že u těchto absolventů kontakty spravují katedry či ústavy, kam studenti doktorského studia patří), absolventi doktorského studia vykazují také mnohem nižší chuť se šetření účastnit. Z mnohých reakcí a dopisů absolventů plyne, že hlavní motivací se šetření účastnit je pomocí vysoké škole, kterou navštěvovali, v její reflexi poskytovaného vzdělání. Motivací je poskytnout vysoké škole zpětnou vazbu na cestě ke zlepšování vzdělávání samotného a vzdělávání ve vazbě na uplatnitelnost na trhu práce. Z tohoto pohledu je pak zajímavé, proč tato vazba u absolventů doktorského studia nefunguje nebo funguje ve značně menší míře.

Ze zpětného pohledu některých zástupců vysokých škol na šetření vyplývá, že cesta k získání dobrého vzorku je kombinací několika faktorů. Jak bylo již zmíněno, důležitá je existence integrovaného informačního systému, a tedy dobře využitelných e-mailových kontaktů na absolventy. Existují různé varianty organizačního uspořádání, které na různých vysokých školách vedlo k dobrému výsledku: atď se jednalo o zajištění prací s oslovením absolventů přímo organizační jednotkou, pod níž spadá informační systém obsahující adresy absolventů, nebo činnosti spojené s oslovením absolventů zabezpečovala jiná organizační jednotka (převážně rektorátu), která mohla efektivně spolupracovat s pracovníky spravujícími informační systém. Důležité bylo profesionální zabezpečení aktivit odpovědnou osobou nebo týmem osob. Důležitá byla rovněž osobní vazba odpovědné osoby na absolventy, což může být zprostředkováno na jedné straně u mešich škol skutečnou osobní vazbou z doby studia, nebo i prostřednictvím promyšlené strategie v rámci efektivní komunikace s absolventy v rámci širšího alumni programu.

Zkušenosti absolventů

Rovněž část absolventů se při účasti v projektu, což znamenalo především vyplnění dotazníku, setkala s určitými potížemi. Stejně jako v případě vysokých škol, také potíže absolventů je možné rozdělit do několika skupin.

S charakterem, historií a cíli šetření REFLEX je spojen jeho rozsah. Zabývá se hodnocením studia na vysoké škole, přechodem ze vzdělávání na trh práce, současným zaměstnáním a také kompetencemi. Rozsah tak je z hlediska absolventů hlavním problémem při vyplňování dotazníku. Absolventi jsou na počátku upozorněni na to, že vzhledem k rozsahu a záběru dotazníku je možné vyplňování přerušit a zpět se k vyplňování vrátit. Tuto možnost také část absolventů využila – 18,7 % jich v jiný den začalo dotazník vyplňovat a v jiný den dotazník dokončilo. Vezmeme-li ty případy, kdy absolventi vyplnili dotazník kompletně a zároveň začali a skončili v ten samý den, činil medián rozdílu mezi časem začátkem vyplňování a časem konce vyplňování (tedy v podstatě doba vyplňování) 43 minut a 46 sekund.

V úvodním textu jsou absolventi na několik skutečností upozorněni před samotným vyplňováním dotazníku. Malá pozornost či neochota čist doprovodný text však způsobují, že si část absolventů např. stěžovala, že nebyla upozorněna na rozsah dotazníku. Délka dotazníku je obdobná jako v obdobných šetřeních v zahraničí, na něž šetření řady projektů REFLEX navazuje. Z některých reakcí absolventů je zřejmé, že i tato informace určitému podílu absolventů unikla. Ve svých poznámkách tak vedle reakce na délku dotazníku například uváděli rady, proč takový průzkum nedělají renomované agentury, které realizují jeden průzkum za druhým a mají s nimi tedy velké zkušenosti. Z odborného pohledu je zřejmé, že takovéto průzkumy agentury nikdy nerealizují samy, ale odbornou část si nechávají zpracovat někým, kdo se touto problematikou zabývá. Tak tomu bylo i v našem případě, odbornou část zpracovalo pracoviště SVP PedF UK, které realizovalo již předchozí šetření v řadě projektů REFLEX, a zkušená agentura Median realizovala vlastní šetření.

Druhá oblast problémů byla po spuštění dotazníku způsobena přetížením serveru právě u renomované agentury. Ačkoli byly dosud s agenturou Median dlouhodobě při zabezpečování obdobných šetření dobré zkušenosti, tentokrát bohužel došlo k problémům v důsledku přetížení při zápisech do databází a po týdnu došlo k delšímu výpadku energie, což v obou případech pocítili absolventi při přístupu k dotazníku. Analýzou dat přístupů do webového dotazníku se však ukázalo, že velký podíl absolventů se k vyplnění dotazníku vrátil, a tedy i absolventi, kteří zaznamenali s přístupem k dotazníku potíže, vyplnili dotazník zhruba ve stejné míře jako ostatní. Konkrétně jak u skupiny respondentů, kteří se poprvé přihlásili do dotazníku v průběhu výše zmíněných krizových dnů, tak u skupiny těch, kteří se poprvé přihlásili v době, kdy dotazník fungoval zcela bez problémů, platí, že dotazník byl vyplněn zhruba třemi čtvrtinami respondentů. Bud' dotazník dokončili z podstatné části ten samý den, co se do něj poprvé přihlásili, anebo se do něj přihlásili ještě jiný den. Rozdíl mezi oběma skupinami je pouze v tom, že respondenti z krizových dnů logicky mnohem méně často vyplnili dotazník první den a naopak mnohem častěji se k němu vraceli v některém z dnů následných. V obou případech tedy asi čtvrtina respondentů skončila s vyplňováním dotazníku ten samý den, co se do něj poprvé přihlásila, aniž by vyplnila alespoň jeho podstatnou část.

Snaha udržet dotazník přes svoji délku co možná bez delších doprovodných textů a přílišného počtu voleb však na druhé straně způsobila, že některí absolventi žádali prostřednictvím e-mailové pošty dodatečné informace. Nejmarkantněji se to projevilo u volby vykonávané profese. Ačkoli byl pro národní i mezinárodní srovnatelnost zvolen standardní mezinárodní číselník profesí ISCO používaný rovněž Českým statistickým úřadem, určité profese v něm bylo obtížné nalézt, což vyvolávalo dotazy absolventů, jak zařadit svoji profesi. Na web byl absolventům jako podpora vyvěšen ke stažení celý číselník profesí ve formě tabulky, což těm, kteří měli potíže svoji profesi najít, umožnilo rychleji projít číselník a v naprosté většině se jim podařilo profesi nalézt. Několika absolventům, kteří se ještě prostřednictvím e-mailu dotázali na svoji profesi, byla poskytnuta podpora.

Několik absolventů poslalo své postřehy ohledně vylepšení dotazníku, především z pohledu lepší orientace v některých otázkách, v některých menu apod. Náměty byly posouzeny, několik nepatrnných úprav bylo učiněno, další náměty budou posouzeny při přípravě nového šetření.

Vysoké školy mají rovněž zahraniční studenty, a protože často rozesílaly pozvání k vyplnění dotazníku e-mailem, v několika případech byla pozvání zaslána také absolventům, kteří nemluví česky. Ve dvou případech se samy školy dotázaly, zda je možné dotazník absolventům ze zahraničí poslat také. Při přípravě nového šetření bude tedy posouzeno, zda bude vytvořena také anglická verze dotazníku.

Základní charakteristiky sebraných datových souborů

Výsledný soubor absolventů vysokých škol obsahuje údaje o absolventech všech zúčastněných 20 veřejných vysokých škol, jedné státní vysoké školy a 15 soukromých vysokých škol. Kromě těchto vysokých škol však absolventi hodnotili také jiné vysoké školy, protože byli v dotazníku vyzváni, aby své odpovědi, kde se jednalo o vztah k vysoké škole, vztahovali ke škole, kde dosáhli nejvyššího stupně vzdělání. Soubor tak obsahuje odpovědi 366 absolventů, kteří nejvyššího stupně vzdělání dosáhli na jiné vysoké škole, z toho 162 jich dosáhlo nejvyššího stupně vzdělání na některé zahraniční vysoké škole. 204 zbylých absolventů absolvovalo svůj nejvyšší stupeň vzdělání na některé z dalších 22 především soukromých vysokých škol, které se aktivně neúčastnily projektu REFLEX 2013 a neoslovovaly své absolventy.

Absolventi kompletně vyplnili celkem 32 721 dotazníků. Po ukončení sběru dat bylo provedeno standardní čištění datového souboru, což vedlo ke zmenšení souboru o 1 008 problematických dotazníků. Počet kompletně vyplněných dotazníků tak po čištění čítal 31 713 dotazníků. U většiny škol došlo po čištění k úbytku 2 až 3 % dotazníků.

Dále byla provedena analýza ostatních ne zcela vyplněných dotazníků a do souboru pro další zpracování bylo zařazeno dalších 2 592 dotazníků, které jsou vyplněny kompletně až po sekci K a L, tj. je vyplněno vše včetně současné práce a chybí pouze dvě závěrečné části, doplňující část osobních údajů a kompetence. Přidáním této skupiny dotazníků do souboru čítá soubor pro naprostou většinu analýz 34 305 dotazníky. Nárůst počtu využitelných dotazníků pro další analýzy se mezi školami lišil, u naprosté většiny škol však nárůst spadal do intervalu pěti až desíti procent. Jelikož se šetření účastnili i absolventi programů, kteří dále pokračovali (např. absolventi bakalářských programů, kteří pokračovali programem magisterským), uvažujeme ještě jednu skupinu dotazníků, které budou využitelné pro analýzy hodnocení dosaženého vzdělávání. V tomto případě se jedná o dalších 4 815 dotazníků (oprto 34 305).

Na následující straně je uvedena tabulka se stavem šetření ve čtyřech časových řezech, přitom poslední datum, 19.8., je datem, kdy byl webový dotazník uzavřen. Sloupec „Konečný stav po čištění dat“ představuje stav databáze, kdy bylo po čištění odebráno výše uvedených 1 008 dotazníků, a sloupec „Konečný stav upravený“ představuje počet po přidání 2 592 dotazníků, u nichž jsou vyplněny všechny otázky včetně současné práce.

Dále uvádíme strukturu sebraného souboru pro zúčastněné vysoké školy podle pohlaví a podle stupně dosaženého vzdělání, tj. procentuální zastoupení absolventů, u nichž nejvyšší dosažený stupeň vzdělání je bakalářský, magisterský nebo doktorský. Tyto údaje jsou náplní další tabulky.

Druhým souborem, který byl v rámci šetření sebrán, byl soubor, v němž odpovídali zaměstnavatelé absolventů. Celkový počet odpovědí zaměstnavatelů čítá 1 115 zcela vyplněných dotazníků. Jelikož absolventi sami jsou v některých případech zaměstnavateli se zaměstnanci, soubor obsahuje odpovědi 352 absolventů – zaměstnavatelů. Tabulka „Struktura poskytnutých kontaktů na zaměstnavatele podle absolvované vysoké školy“, která následuje po výše uvedených tabulkách, ukazuje, že struktura zaměstnavatelů je rozmanitá a zaměstnavatelé pocházejí od absolventů velké většiny zúčastněných vysokých škol a nejedná se tedy o pouze úzký výběr několika zaměstnavatelů, u nichž jsou zaměstnaní absolventi několika vysokých škol.

Tab.: Počty vyplněných dotazníků po VŠ, které absolventy oslovaly; počty ve čtyřech řezech během šetření, stav po čištění a po konečné úpravě

Vysoká škola	Počet vyplněných dotazníků k				Konečný stav po čištění dat	Konečný stav upravený
	13.5.	17. 6.	8.7.	19.8.		
Veřejně vysoké školy	Univerzita Karlova v Praze	2 588	5 276	6 516	6 632	6 409
	Jihočeská univerzita České Budějovice	962	1 793	2 288	2 352	2 280
	Univerzita J. E. Purkyně v Ústí n. L.	572	806	846	851	826
	Masarykova univerzita v Brně	1 397	2 817	2 904	2 939	2 825
	Univerzita Palackého v Olomouci	693	1 725	1 737	1 857	1 791
	Veterinární a farmac. univerzita Brno	233	446	459	475	463
	Ostravská univerzita v Ostravě		224	271	522	510
	Univerzita Hradec Králové		261	296	299	288
	Slezská univerzita v Opavě	475	705	717	727	709
	České vysoké učení technické v Praze	253	323	337	498	479
	Vysoká škola chem.-technolog. v Praze		598	700	708	688
	Západočeská univerzita v Plzni	1 023	1 460	1 502	1 513	1 474
	Technická univerzita v Liberci	269	293	294	298	290
	Univerzita Pardubice	540	1 016	1 189	1 204	1 181
	Vysoké učení technické v Brně				851	828
	VŠ báňská -TU Ostrava		745	1 469	1 500	1 466
	Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	896	1 637	1 979	1 997	1 925
	Vysoká škola ekonomická v Praze	1 365	1 443	1 447	1 457	1 433
	Česká zemědělská univerzita v Praze		1 370	1 722	1 746	1 699
	Mendelova univerzita v Brně		657	1 049	1 068	1 042
Státní	Univerzita obrany	94	217	233	243	226
Světově vysoké školy	Bankovní institut	37	42	46	46	62
	Vysoká škola finanční a správní	103	242	246	247	239
	Vysoká škola Karlovy Vary	81	166	226	231	217
	ŠKODA AUTO a.s. Vysoká škola	48	65	74	75	74
	VŠ manažerské informatiky a ekonomiky	65	103	103	103	108
	VŠ evropských a regionálních studií	50	94	102	121	117
	Vysoká škola obchodní v Praze	99	228	256	264	257
	Vysoká škola logistiky	30	56	57	71	69
	BIBS, a.s.	78	150	157	159	134
	AKADEMIE STING	36	66	68	68	65
	Univerzita Jana Amose Komenského	384	1 258	1 271	1 277	1 228
	Anglo-americká vysoká škola	4	4	4	4	4
	Západomoravská vysoká škola Třebíč	100	196	216	219	214
	Moravská vysoká škola Olomouc		31	31	31	31
	Vysoká škola sociálně správní, Havířov	44	68	68	68	67
Celkem		12 519	26 581	30 880	32 721	31 713
						34 305

Pozn. Konečný upravený stav představuje počet po přidání dotazníků, u nichž jsou vyplněny všechny otázky včetně současně práce.

Tab.: Základní struktura souboru podle pohlaví a stupně dosaženého vzdělání

	Muži	Ženy	Bakaláři	Magistři	Doktoři
Univerzita Karlova v Praze	29,9%	70,1%	27,4%	64,0%	8,6%
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	21,4%	78,6%	39,4%	57,0%	3,6%
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem	23,8%	76,2%	55,6%	43,9%	0,5%
Masarykova univerzita	31,7%	68,3%	32,0%	62,8%	5,2%
Univerzita Palackého v Olomouci	21,3%	78,7%	39,8%	56,6%	3,6%
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	13,8%	86,2%	9,6%	81,4%	9,0%
Ostravská univerzita v Ostravě	18,1%	81,9%	49,0%	50,3%	0,7%
Univerzita Hradec Králové	51,4%	48,6%	54,0%	45,7%	0,3%
Slezská univerzita v Opavě	20,7%	79,3%	58,8%	40,3%	0,9%
České vysoké učení technické v Praze	74,4%	25,6%	4,2%	84,8%	11,1%
Vysoká škola chemicko-technologická v Praze	42,3%	57,7%	19,9%	70,3%	9,8%
Západočeská univerzita v Plzni	41,9%	58,1%	44,7%	52,8%	2,5%
Technická univerzita v Liberci	41,4%	58,6%	44,7%	53,3%	2,0%
Univerzita Pardubice	36,8%	63,2%	39,5%	57,6%	2,9%
Vysoké učení technické v Brně	75,7%	24,3%	12,3%	80,6%	7,2%
Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava	47,7%	52,3%	26,5%	72,7%	0,8%
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	35,4%	64,6%	36,5%	62,7%	0,8%
Vysoká škola ekonomická v Praze	38,0%	62,0%	31,6%	66,6%	1,8%
Česká zemědělská univerzita v Praze	32,4%	67,6%	36,7%	59,1%	4,2%
Mendelova univerzita v Brně	32,8%	67,2%	28,4%	70,9%	0,7%
Univerzita obrany v Brně	69,3%	30,7%	22,8%	57,5%	19,7%
Bankovní institut vysoká škola, a.s.	36,8%	63,2%	52,6%	47,4%	0,0%
Vysoká škola finanční a správní, o.p.s.	40,0%	60,0%	19,2%	80,8%	0,0%
Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s.	31,8%	68,2%	100,0%	0,0%	0,0%
ŠKODA AUTO a.s. Vysoká škola	44,6%	55,4%	51,4%	48,6%	0,0%
Vysoká škola manažerské informatiky, ekonomiky a práva, a.s.	57,8%	42,2%	100,0%	0,0%	0,0%
Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s.	39,4%	60,6%	100,0%	0,0%	0,0%
Vysoká škola logistiky, o.p.s.	46,3%	53,7%	65,7%	34,3%	0,0%
B.I.B.S., a.s.	40,7%	59,3%	40,7%	50,0%	9,3%
Vysoká škola obchodní v Praze, o.p.s.	17,2%	82,8%	48,9%	51,1%	0,0%
AKADEMIE STING, o.p.s.	29,3%	70,7%	42,7%	57,3%	0,0%
Univerzita Jana Amose Komenského Praha s.r.o.	20,7%	79,3%	41,1%	58,2%	0,7%
Západomoravská vysoká škola Třebíč	31,1%	68,9%	100,0%	0,0%	0,0%
Moravská vysoká škola Olomouc	28,0%	72,0%	100,0%	0,0%	0,0%
Vysoká škola sociálně správní, institut čv Havířov, o.p.s.	29,6%	70,4%	100,0%	0,0%	0,0%
Ostatní vysoké školy	33,3%	66,7%	12,6%	80,9%	6,6%
Celkem	33,4%	66,6%	34,9%	60,8%	4,3%

Pozn. Řádek „Ostatní vysoké školy“ zahrnuje absolventy, kteří uvedli jako vysokou školu, kde dosáhli nejvyššího stupně vzdělání jinou vysokou školu, než která je oslovovala; zároveň se jednalo o jinou vysokou školu, než některou z těch, které v projektu REFLEX 2013 oslovovaly své absolventy. Více v prvním odstavci této kapitoly.

Tab.: Struktura poskytnutých kontaktů na zaměstnavatele podle absolvované vysoké školy

Vysoká škola	Počet zaměstnavatelů
Univerzita Karlova v Praze	195
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	76
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem	19
Masarykova univerzita	61
Univerzita Palackého v Olomouci	53
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	8
Ostravská univerzita v Ostravě	10
Univerzita Hradec Králové	2
Slezská univerzita v Opavě	24
České vysoké učení technické v Praze	22
Vysoká škola chemicko-technologická v Praze	20
Západočeská univerzita v Plzni	31
Technická univerzita v Liberci	4
Univerzita Pardubice	24
Vysoké učení technické v Brně	6
Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava	20
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	38
Vysoká škola ekonomická v Praze	24
Česká zemědělská univerzita v Praze	40
Mendelova univerzita v Brně	13
Bankovní institut vysoká škola, a.s.	3
Vysoká škola finanční a správní, o.p.s.	6
Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s.	4
ŠKODA AUTO a.s. Vysoká škola	3
Vysoká škola manažerské informatiky a ekonomiky, a.s.	2
Vysoká škola logistiky, o.p.s.	2
B.I.B.S., a.s.	1
Vysoká škola obchodní v Praze, o.p.s.	8
Metropolitní univerzita Praha, o.p.s.	1
Univerzita Jana Amose Komenského Praha s.r.o.	42
Pražská vysoká škola psychosociálních studií, s.r.o.	1
Západomoravská vysoká škola Třebíč	7
Moravská vysoká škola Olomouc	3
Vysoká škola obchodní a hotelová s.r.o.	1
Vysoká škola sociálně správní, institut čzv Havířov, o.p.s.	2
Policejní akademie ČR	1
Univerzita obrany v Brně	2
Zahraniční vysoká škola	2
Nepřířazena VŠ	14
Celkem	795

Tab.: Sebraný vzorek a návratnost podle zúčastněných vysokých škol

Vysoká škola	Počty oslovených absolventů		Sebraný vzorek	Návratnost
	e-mailem	poštou		
Univerzita Karlova v Praze	35701		6890	19,3%
Jihočeská univerzita České Budějovice	8144	905	2452	27,1%
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí n. L.	5028		903	18,0%
Masarykova univerzita v Brně	30780		3037	9,9%
Univerzita Palackého v Olomouci	12480		1948	15,6%
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	1009	637	499	30,3%
Ostravská univerzita v Ostravě	*		556	
Univerzita Hradec Králové	2216		315	14,2%
Slezská univerzita v Opavě	4103	1328	773	14,2%
České vysoké učení technické v Praze		5149	509	9,9%
Vysoká škola chemicko-technologická v Praze	4143		733	17,7%
Západočeská univerzita v Plzni	8856	1692	1593	15,1%
Technická univerzita v Liberci	2846		315	11,1%
Univerzita Pardubice	7092	71	1270	17,7%
Vysoké učení technické v Brně	4134		879	21,3%
VŠ báňská -TU Ostrava	*		1593	
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	16962		2105	12,4%
Vysoká škola ekonomická v Praze	10077		1575	15,6%
Česká zemědělská univerzita v Praze	16758		1860	11,1%
Mendelova univerzita v Brně	7332		1116	15,2%
Univerzita obrany	692	118	245	30,2%
Bankovní institut	1029		66	6,4%
Vysoká škola finanční a správní	1309		254	19,4%
Vysoká škola Karlovy Vary	1311		240	18,3%
ŠKODA AUTO a.s. Vysoká škola	393		79	20,1%
VŠ manažerské informatiky a ekonomiky	519		108	20,8%
VŠ evropských a regionálních studií	887		126	14,2%
Vysoká škola obchodní v Praze	1630		281	17,2%
Vysoká škola logistiky	825		76	9,2%
BIBS, a.s.	2029		145	7,1%
AKADEMIE STING	431		68	15,8%
Univerzita Jana Amose Komenského	14003		1365	9,7%
Anglo-americká vysoká škola	78		4	5,1%
Západomoravská vysoká škola Třebíč	726		222	30,6%
Moravská vysoká škola Olomouc	745		32	4,3%
Vysoká škola sociálně správní, Havířov	169		73	43,2%
Celkem	204437	9900	34305	16,0%

Pozn.: * označeny vysoké školy vyjmuty z výpočtu průměru za celek, vysvětlení v níže uvedeném textu

Výše uvedená tabulka ukazuje počty oslovených absolventů jednotlivými vysokými školami prostřednictvím e-mailu a prostřednictvím papírového dopisu rozeslaného Českou poštou, ve sloupci „Sebraný vzorek“ je uvažován „Konečný upravený stav“ a poslední sloupec obsahuje návratnost. Ta činí za celý soubor 16,0 %, z výpočtu jsou však vyjmuty Ostravská univerzita a Vysoká škola báňská-TU, protože nám v těchto dvou případech nebyly potvrzeny údaje o skutečných počtech oslovených absolventů a z použitím zcela nekorigovaných dříve dodaných údajů by u těchto dvou vysokých škol mohlo dojít k významnému zkreslení. Ani údaje všech ostatních vysokých škol nejsou zcela bez závad. Jedná se především o to, že ne všechny vysoké školy provedly korekci počtů obeslaných absolventů z hlediska duplicit (oslovení stejných osob, které ukončily vzdělávání na dané vysoké škole vícekrát, především bakalářský a magisterský

program, obdobně to platí také u doktorského programu). Proto hodnota návratnosti 16 % je spíše konzervativní, ve skutečnosti by byla o něco vyšší.

Kromě odhadnutí míry návratnosti je možné se také pokusit vyjádřit podíl absolventů, kteří dotazník šetření REFLEX 2013 vyplnili z celkového počtu všech, pro které byl dotazník určen. Touto cílovou populací byli zejména absolventi zúčastněných vysokých škol, kteří již dále nepokračují ve studiu. Vzhledem k tomu, že však nebylo obecně možné u každého absolventa určit, zda dále ve studiu pokračuje či ne, oslovovali byli i absolventi dále studující, přičemž někteří z nich vyplnili alespoň tu část dotazníku, která nesouvisela s uplatněním na trhu práce. Navíc přístup jednotlivých škol se lišil. Zatímco většina oslovovala všechny své absolventy, některé školy byly schopné identifikovat alespoň absolventy pokračující ve studiu na jejich škole a tyto absolventy tak neoslovovat. Tato informace je podstatná zejména proto, aby následující údaje byly chápány spíše orientačně a ne jako přesné vyjádření podílu respondentů z cílové populace.

Dalším menším problémem je přesné určení počtu dále nepokračujících absolventů. Tyto počty byly převzaty z databáze o nezaměstnaných vysokoškolácích (viz <http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/app/navs2010/>), která je volně přístupná na stránkách Střediska vzdělávací politiky. Databáze přitom využívá údaje Sdružené informace matrik studentů (tzv. SIMS). Nevýhodou je, že z databáze lze zjistit pouze absolventy nepokračující 1 až 2 roky po absolvování a ne třeba po 5 letech, jak by to bylo potřeba v případě absolventů z roku 2008. Pro poměrně přesný odhad velikosti cílové populace jsou však tyto údaje zcela dostačující. Přesné údaje o absolventech neznáme pouze u absolventů B.I.B.S., a.s. SIMS totiž má údaje pouze o absolventech v česku akreditovaném bakalářském studijním programu, zatímco o magisterském a doktorském programu akreditovaném v zahraničí údaje nemá.

V následující tabulce tak jsou uvedeny počty respondentů, velikost cílové populace a z těchto dvou údajů spočítaný podíl zúčastněných absolventů. Údaje jsou zvlášť pro roky 2008 až 2009 a 2010 až 2012. Ve výsledném datovém souboru šetření REFLEX jsou i menší počty absolventů z let 2007 a 2013. Tyto počty jsou zde přidány do skupin 2008/09, resp. 2010 až 2012.

Jak je z údajů tabulky vidět, mezi jednotlivými školami jsou poměrně vysoké rozdíly. Nejvyššího podílu zúčastněných absolventů dosáhla mezi veřejnými vysokými školami jasně Vysoká škola chemicko-technologická v Praze (téměř 50 %). Kolem 30 % má také Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích a Univerzita Karlova v Praze. Naopak méně než 10 % má České vysoké učení technické v Praze, Univerzita Hradec Králové, Technická univerzita v Liberci a Ostravská univerzita v Ostravě. Mezi soukromými školami vyniká na jedné straně vysokým podílem Vysoká škola sociálně správní, institut celoživotního vzdělávání Havířov, o.p.s., Západomoravská vysoká škola Třebíč a Vysoká škola manažerské informatiky a ekonomiky, a.s. a naopak nízkým podílem Bankovní institut vysoká škola, a.s., Vysoká škola finanční a správní, o.p.s. a AKADEMIE STING, o.p.s. Vysoký je také rozdíl mezi obdobími 2008 až 2009 a 2010 až 2012. Podíl zúčastněných je v případě druhého období dvakrát tak vyšší. Bohužel nízká účast absolventů z let 2008 a 2009 v případě některých škol vede k tomu, že i přestože jde jinak o poměrně veliké školy, nebude možné v případě jejich absolventů z těchto let provést hlubší analýzu. Jedná se zejména o Technickou univerzitu v Liberci, Univerzitu Hradec Králové a Ostravskou univerzitu v Ostravě.

Tab.: Podíl zúčastněných absolventů šetření REFLEX 2013

	Počet respondentů			Dotazovaná cílová populace absolventů			Podíl zúčastněných absolventů		
	2008/09	2010-12	Celkem	2008/09	2010-12	Celkem	2008/09	2010-12	Celkem
Vysoká škola									
Univerzita Karlova v Praze	1670	5220	6890	8756	14521	23277	19,1%	35,9%	29,6%
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	634	1818	2452	2775	5192	7967	22,8%	35,0%	30,8%
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem	131	772	903	1891	3560	5451	6,9%	21,7%	16,6%
Masarykova univerzita	719	2318	3037	6984	12244	19228	10,3%	18,9%	15,8%
Univerzita Palackého v Olomouci	310	1638	1948	4499	8400	12899	6,9%	19,5%	15,1%
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	178	321	499	612	960	1572	29,1%	33,4%	31,7%
Ostravská univerzita v Ostravě	60	496	556	2802	4796	7598	2,1%	10,3%	7,3%
Univerzita Hradec Králové	52	263	315	2102	3516	5618	2,5%	7,5%	5,6%
Slezská univerzita v Opavě	167	606	773	1174	3090	4264	14,2%	19,6%	18,1%
České vysoké učení technické v Praze	191	318	509	4286	6298	10584	4,5%	5,0%	4,8%
Vysoká škola chemicko-technologická v Praze	158	575	733	613	893	1506	25,8%	64,4%	48,7%
Západočeská univerzita v Plzni	426	1167	1593	3847	6534	10381	11,1%	17,9%	15,3%
Technická univerzita v Liberci	34	281	315	1683	3094	4777	2,0%	9,1%	6,6%
Univerzita Pardubice	317	953	1270	1829	3039	4868	17,3%	31,4%	26,1%
Vysoké učení technické v Brně	213	666	879	4327	6643	10970	4,9%	10,0%	8,0%
Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava	139	1454	1593	4352	7074	11426	3,2%	20,6%	13,9%
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	361	1744	2105	2860	6104	8964	12,6%	28,6%	23,5%
Vysoká škola ekonomická v Praze	297	1278	1575	3368	5941	9309	8,8%	21,5%	16,9%
Česká zemědělská univerzita v Praze	162	1698	1860	4340	8395	12735	3,7%	20,2%	14,6%
Mendelova univerzita v Brně	219	897	1116	2112	3822	5934	10,4%	23,5%	18,8%
Bankovní institut vysoká škola, a.s.	10	56	66	864	1631	2495	1,2%	3,4%	2,6%
Vysoká škola finanční a správní, o.p.s.	70	184	254	1516	2908	4424	4,6%	6,3%	5,7%
Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s.	36	204	240	218	613	831	16,5%	33,3%	28,9%
ŠKODA AUTO a.s. Vysoká škola	13	66	79	73	200	273	17,8%	33,0%	28,9%
Vysoká škola manažerské informatiky a ekonomiky, a.s.	7	101	108	60	248	308	11,7%	40,7%	35,1%
Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s.	32	94	126	192	436	628	16,7%	21,6%	20,1%
Vysoká škola logistiky, o.p.s.	11	65	76	154	506	660	7,1%	12,8%	11,5%
B.I.B.S., a.s.	36	109	145	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Vysoká škola obchodní v Praze, o.p.s.	68	213	281	659	2041	2700	10,3%	10,4%	10,4%
AKADEMIE STING, o.p.s.	4	64	68	442	725	1167	0,9%	8,8%	5,8%
Univerzita Jana Amose Komenského Praha s.r.o.	161	1204	1365	2190	7074	9264	7,4%	17,0%	14,7%
Anglo-americká vysoká škola, o.p.s.	1	3	4	40	84	124	2,5%	3,6%	3,2%
Západomoravská vysoká škola Třebíč	21	201	222	76	477	553	27,6%	42,1%	40,1%
Moravská vysoká škola Olomouc	3	29	32	86	348	434	3,5%	8,3%	7,4%
Vysoká škola soc. správní, in. celož. vzd. Havířov, o.p.s.	0	73	73	0	158	158		46,2%	46,2%
Univerzita obrany v Brně	81	164	245	418	692	1110	19,4%	23,7%	22,1%
Celkem	6992	27313	34305	72235	132378	204613	9,7%	20,6%	16,8%

Výsledný soubor byl převážen tak, aby co nejlépe zastupoval populaci absolventů vysokých škol, kteří absolvovali v posledních pěti letech a kteří jsou na trhu práce. Z toho důvodu byla zvláště navážena populace ekonomicky aktivních a populace ekonomicky neaktivních. Vážení populace ekonomicky aktivních (zaměstnaní + nezaměstnaní) bylo provedeno pomocí odhadnutých počtů absolventů jednotlivých fakult dále tříděných podle stupně dosaženého vzdělání (tj. bakalářského, magisterského a doktorského). Jelikož počty přímo počty ekonomicky aktivních nejsou známé, byly použity údaje o absolventech, kteří již dále nestudují.

Tyto počty byly převzaty z databáze o nezaměstnaných vysokoškolácích (viz <http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/app/navs2010/>), která je volně přístupná na stránkách Střediska vzdělávací politiky PedF UK. Soubor byl přitom zvláště vážen pro absolventy z let 2008 až 2010 a z let 2011 až 2012. Soubor ekonomicky neaktivních byl převážen pomocí vah pro pohlaví a stupně dosaženého vzdělání.

Pro určení struktury absolventů podle pohlaví byla využita data MŠMT (viz http://dsia.uiv.cz/vystupy/vu_vs_f4.html). V posledním kroku byly takto vzniklé váhy ještě upraveny a doladěny tak, aby výsledná struktura souboru co nejpřesněji odpovídala skutečné struktuře absolventů všech zúčastněných škol a fakult podle stupně vzdělání, roku absolvování školy a pohlaví. Ve výsledku byl tedy soubor převážen podle vystudované fakulty, stupně vzdělání, pohlaví, ekonomického statusu a roku absolvování.

Vážení způsobilo, že odpovědi jednotlivých absolventů mají pro výsledky různou důležitost. Zjednodušeně řečeno, čím méně kolegů s obdobnými charakteristikami respondent ve výsledném výběrovém souboru má v poměru k tomu, kolik by jich měl mít, kdyby rozložení v souboru bylo stejné jako v příslušné populaci vysokoškoláků, tím větší je jeho váha.

Následující tabulka ukazuje poměry mezi maximální a minimální hodnotou váhy a dále kvartilový poměr (v případě seřazení vah vzestupně a rozdelení na čtyři quartily jde o podíl mezi třetím a prvním kvartilem) a decilový poměr (soubor rozdělen na deset decilů, jedná se o poměr devátého a prvního). Údaje za šetření REFLEX 2013 jsou zde srovnány s předcházejícím šetřením REFLEX 2010, Výběrovými šetřeními pracovních sil z let 2010 až 2012 a českým souborem z šetření OECD PIAAC. Je vidět, že rozptyl vah v šetření REFLEX je zcela srovnatelný s obdobnými výběrovými šetřeními. Znatelněji menší rozptyl mají VŠPS z posledních dvou let, zde je však třeba vidět, že zde došlo k poměrně výraznému snížení počtu respondentů a s tím i souvisejícím snížení počtu použitých vah. Naopak zcela se vymyká šetření PIAAC, kde jsou rozdíly nepoměrně větší.

Tab.: Rozptyl vah datových souborů vybraných šetření

	VŠPS 2010	VŠPS 2011	VŠPS 2012	PIAAC	REFLEX 2010	REFLEX 2013
Maximum / Minimur	770	135	120	7163	163	215
Kvartilový poměr	2,8	1,6	1,5	5,2	1,8	2,2
Decilový poměr	5,7	2,9	2,3	21,8	4,0	5,1